

ARTUR KLARK
PAD
MESEČEVE
PRAŠINE

1.

Biti kapetan jedine lađe na Meseću predstavljalo je odličje koje je Petu Harisu i te kako godilo. Dok su se putnici ukrcavali na Selenu, upirući se da se domognu sedišta kraj prozora, on se upitao kakvo im putovanje predstoji ovog puta. U retrovizoru je mogao da posmatra gospođicu Vilkins, veoma zgodnu u plavoj uniformi Lunarne turističke komisije, kako izvodi svoju uobičajenu tačku dobrodošlice. Uvek je nastojao da o njoj misli kao o 'gospodjici Vilkins', a ne Sju, kada bi zajedno bili na dužnosti; to mu je pomagalo da zadrži usredsređenost na posao. No, nikada nije uistinu otkrio kako je ona njega u tim prilikama doživljavala.

Nije razbrao nijedno poznato lice; ovo su bile novajlije, nestrpljive da se otisnu na prvo krstarenje. Većina putnika spadala je u tipične turiste - bili su to vremešnji ljudi u poseti jednom svetu koji je u doba njihove mladosti predstavljao sam simbol nedostupnosti. Jedva da je bilo tri ili četiri putnika ispod trideset pete, a i oni su po svoj prilici pripadali tehničkom osoblju iz jedne od lunarnih baza, koristeći kakav dopust. Pet je bio ustanovio jedno prilično pouzdano pravilo: sav stariji svet poticao je sa Zemlje, dok su oni mlađi bili žitelji Meseca.

Ali za sve njih More Žeđi predstavljalo je novost. Sa one strane osmatračkih prozora Selene, njegova siva, prašinstva površina jednolično se pružala sve dok se nije spojila sa zvezdama. Povrh nje počivao je sve tanji srp Zemlje, postavljen zauvek na nebu sa koga se nije pomerio već milijardu godina. Blistava, plavo-zelena svetlost matičnog sveta preplavljivala je ovaj čudnovati predeo hladnim sjajem - uistinu hladnim, budući da je temperatura na goloj površini dostizala možda tri stotine stepeni ispod nule.

Samo na osnovu posmatranja nikako se nije moglo razabrati da li je More tečno ili čvrsto. Bilo je potpuno ravno, bez ikakvih narušavanja jednoličnosti, sasvim lišeno nebrojenih pukotina i naprslina koje su izbrazdale ostatak ovog pustog sveta. Nikakvo brdašce, gromada ili oblutak nisu remetili tu jednoličnu jednoobraznost. Nijedno more na Zemlji - nikakva vodena površina,

zapravo - nikada nije bilo tako mirno.

No, ovo je bilo more prašine, ne vode, te je u tom smislu bilo strano svekolikom ljudskom iskustvu, ali je baš zbog toga očaravalo i privlačilo ljude. Fina poput talka, suvlja u ovom vakuumu od sagorelog peska Sahare, ona je tekla podjednako lako i bez otpora kao i bilo koja tečnost. Neki teški predmet koji bi bio bačen na nju u trenu bi iščezao, ne ostavivši za sobom nikakav beleg ili trag. Ništa nije moglo da se kreće po toj izdajničkoj površini izuzev malih prašinskih skija za dve osobe - i same Selene koja je predstavljala neverovatnu mešavinu sanki i autobusa, donekle nalik na 'snežne mačke', vozilo koje je pre jednog ljudskog veka učinilo dostupnim Antarktiku.

Zvanični naziv Selene bio je 'Prašinski brod, tip I', premda, koliko je Pet bio upućen, 'Tip II' nije postojao čak ni na projektantskom stolu. Nazivali su je 'brod', 'lađa' ili 'Mesečev autobus', već kako se kome dopadalo; Pet se opredelio za 'lađa', budući da se tim nazivom izbegavala terminološka pometnja. Kada bi kazao 'lađa', niko nije mogao da ga zameni za kapetana svemirskog broda - a kapetana svemirskih brdova, bilo je, razume se, kao kusih pasa.

"Dobro došli na Selenu", oglasila se gospođica Vilkins pošto su se svi smestili. "Kapetan Haris i ja počastvovani smo vašim dolaskom. Naše putovanje trajaće četiri časa, a najpre ćemo posetiti krater Jezero, sto kilometara istočno odavde u Nedostižnim planinama..."

Pet više nije obraćao pažnju na poznati uvod; zaokupilo ga je odbrojavanje. Selena je, sasvim doslovno, predstavljala prizemljeni svemirski brod; moralo je tako biti, budući da se kretala u vakuumu i da je trebalo da zaštiti svoj krhki tovar od neprijateljskog sveta sa one strane njenih zidova. Iako nikada nije napustila površinu Meseca i uprkos tome što su je pokretali elektromotori, a ne rakete, sadržala je svu osnovnu opremu pravog svemirskog broda - opremu koju je svu valjalo proveriti pre polaska.

Kiseonik - u redu; energija - u redu; radio - u redu; ("Halo, baza Duga, ovde Selena, vršimo probu. Da li primete moj far?"); inercioni navigator - na nuli, kontrola vazdušne komore - uključena; detektor rupa u kabini - uključen; dalje, preko pedeset stavki, od kojih bi

svaka automatski svratila pozornost na sebe u slučaju kakve neprilike. Ali Pet Haris, kao i svi svemirci koji žude za starim, dobrim vremenima, nikada se nije oslanjao na automatske sisteme ako je stvari mogao lično da proveri.

Provere su konačno obavljene. Gotovo bešumni motori počeli su da rade, ali lopatice još nisu došle u optimalan položaj, tako da je Selena blago podrhtavala u sidrištu. Kada je stavio u pogon propeler sa leve strane, lađa se najpre malo zaljuljala, a onda je počela lagano da zaokreće nadesno. Pošto se odvojila od doka, on ju je ispravio i poterao napred.

Ponašala se veoma dobro, ima li se u vidu okolnost da je predstavljala potpuno nov graditeljski poduhvat. Ovde nisu postojali milenijumi pokušavanja i grešaka, koji su sezali u prošlost sve do neolitskog čoveka koji je prvi porinuo brvno u kakvu rečecu. Selena je bila uistinu prvo plovilo svoje vrste, nastala u umovima nekolicine inženjera koji su seli za projektantski sto i zapitali se: "Kako da načinimo vozilo koje bi plovilo po moru prašine?"

Neki od njih predlagali su, prisativši se priča o nekadašnjem Misisipiju, da se načini svojevrsan parobrod-lopataš, ali projekat sa delotvornije uronjenim lopaticama odneo je prevagu. Dok su sada ove lopatice grabile kroz prašinu, gurajući je pred sobom, ostavljale su za sobom brazdu sličnu onoj što ostaje za veoma brzim čamcem, ali ovi tragovi nestali bi za nekoliko sekundi, tako da se na površini Mora ni po čemu nije moglo razabrati da je tuda upravo prošla lađa.

Zdepaste kupole pod pritiskom Port Rorisa sada su brzo iščezavale ispod linije neba. Za manje od deset minuta brzo su nestale sa vidika: Selena je ostala potpuno sama. Nalazila se u središtu nečega za šta u jezicima čovečanstva nije bilo naziva.

Kada je Pet isključio motore i lađa se polako zaustavila, sačekao je da oko njega zavlada tišina. Uvek se događalo isto; bilo je potrebno izvesno vreme da putnici razaberu neobičnost onoga što je ležalo napolju. Putovali su svemirom i gledali su kako se svuda oko njih pružaju zvezde; bacali su pogled nagore - ili nadole - ka zaslepljujućem pročelju Zemlje, ali ovo je bilo drugačije. Nije to bilo ni kopno ni more, ni vazduh ni svemir, već pomalo od svega toga.

Pre no što je tišina postala odveć teška - ako bi dopustio da

predugo potraje, neko bi se uplašio - Pet je ustao i okrenuo se prema putnicima.

"Dobro večer, dame i gospodo", počeo on. "Nadam se da vam je gospođica Vilkins pomogla da se udobno smestite. Zaustavili smo se ovde zato što je ovo zgodno mesto da vas upoznamo sa Morem - da vam, zapravo, pružimo priliku da ga osetite."

On pokaza rukom ka prozorima i avetinjskom sivilu koje je ležalo iza njih.

"Šta mislite", upita on tiho, "koliko je udaljeno obzorje? Ili drugim rečima, koliko bi vam veliki izgledao jedan čovek da se nalazi na onoj tački gde se zvezde sreću sa tlom?"

Bilo je to pitanje na koje niko nije mogao odgovoriti samo na osnovu posmatranja. Logika je govorila: 'Mesec je mali svet - obzorje, dakle, mora da je sasvim blizu'. Ali čula su stvarala sasvim drugačiju predstavu; ova zemlja je, izveštavala su ona, potpuno ravna i pruža se u beskraj. Ona deli Vaseljenu na dva jednaka dela; zauvek se pruža između zvezda...

Ovaj privid nije iščezavao čak ni onda kada bi se doznao njegov uzrok. Oko nije imalo načina da proceni razdaljine kada ne bi bilo ničega što bi mu poslužilo kao žiža. Vid je beznadežno isklizavao i gubio smer na bezobličnoj površini ovog okeana prašine - umekšavajuće izmaglice atmosfere koja bi donekle nagoveštavala blizinu ili udaljenost. Zvezde su predstavljale netrepereće iglene vrške svetlosti, jasne sve do onog neodređenog obzorja.

"Verovali ili ne", nastavi Pet, "pogled vam seže samo tri kilometra - ili dve milje, za one među vama koji se još nisu navikli na metrički sistem. Znam da vam se čini da vas do obzorja deli par svetlosnih godina, ali donde biste stigli pešice za dvadesetak minuta kada biste samo mogli da pešačite po ovoj tvari."

On se vratio na svoje sedište i ponovo uključio motore.

"Nema ničeg naročitog da se vidi narednih šezdeset kilometara", doviknu on preko ramena, "tako da ćemo produžiti dalje."

Selena pohrli napred. Sada se prvi put javio stvarni osećaj brzine. Trag za lađom postao je duži i izrazitiji, budući da su lopatice koje su se okretale silovito zahvatale u prašinu. Ona je sada letela uvis sa obe strane u velikim utvarnim pramenovima; posmatrana iz daljine,

Selena bi izgledala kao snežni raonik koji krči svoj put kroz kakav zimski predeo, pod mraznim Mesecom. Ali te sive parabole, koje su se lagano urušavale, nisu bile sneg, a svetiljka koja je obasjavala njihovu putanju bila je planeta Zemlja.

Putnici su opušteno uživali u glatkoj, gotovo bešumnoj vožnji. Svako od njih kretao se stotinama puta brže na putovanju za Mesec - ali u svemiru čovek nikada nije svestan brzine, a ovo hitro kliženje preko prašine bilo je znatno uzbudljivije. Kada je Haris upravio Selenu da se kreće u uskom krugu, lađa je gotovo sustizala padajuće velove praha koji su njene lopatice zahvatale i bacale put neba. Izgledalo je sasvim neprimereno da se ova neopipljiva prašina može podizati, a potom padati u tako oštrim krivama, nimalo ne podležući dejstvu otpora vazduha. Na Zemlji bi se ona slegala satima - možda danima.

Čim se lađa ponovo uputila pravolinijskim kursom i pošto se više ništa nije videlo osim puste ravnice, putnici su se dali u čitanje štiva koje im je promišljeno pripremljeno. Svako od njih dobio je fasciklu sa fotografijama, kartama, suvenirima ('Ovim se potvrđuje da je gospodin/gospodja/gospodjica...') i informativnim tekstom. Trebalo je samo da ga pročitaju da bi otkrili sve ono što su želeli da znaju o Moru Žeđi, a možda i malo više.

Pretežan deo Meseca, stajalo je tu, bio je prekriven tankim slojem prašine, obično ne debljim od nekoliko milimetara. Jedan deo tog sloja predstavljao je ostatke sa zvezda - preostale delove meteorita koji su padali na nezaštićeno Mesečevo lice najmanje pet milijardi godina. Drugi deo poticao je od lunarnih stena koje su se širile i skupljale usled žestokih temperaturnih razlika između dnevnog i noćnog razdoblja. Ma odakle prašina poticala, bila je tako fino isitnjena da je tekla kao tečnost, čak i pri ovako slabom dejstvu sile teže.

Tokom eona ona se slivala sa planina u nizije, obrazujući tu jezercu i jezera. Prvi istraživači su to očekivali i uglavnom su bili pripravljeni na ovaj fenomen. Ali More Žeđi predstavljalo je ipak iznenađenje; niko nije predvideo da će se otkriti pustinjski predeo prečnika više od stotinu kilometara.

U poređenju sa ostalim lunarnim 'morima' ono je bilo sasvim

malo; štaviše, astronomi nikada nisu zvanično priznali njegov naziv, ističući da je posredi tek mali deo Sinus Rorisa - Zaliva Rose. Kako može, bunili su se oni, deo jednog zaliva biti proglašen za čitavo more? Ali naziv koji je izmislio jedan administrativac iz Lunarne turističke komisije ipak se zadržao, uprkos njihovim protivljenjima. U najmanju ruku bio je podjednako prikladan kao i nazivi drugih takozvanih mora - Mora Oblaka, Mora Kiša, Mora Tišine. A da se i ne pominje More Nektara...

Brošura je takođe sadržala neke umirujuće informacije, čija je svrha bila da se odagna strah kod najnervoznijih putnika i da se pokaže kako je turistička komisija mislila na sve. 'Radi vaše bezbednosti preduzete su sve moguće mere predostrožnosti', pisalo je tu. 'Selena nosi zalihe kiseonika dovoljne za više od nedelju dana, a sva ostala značajna oprema poneta je u dva primerka. Automatski radio-far signalise naš položaj u pravilnim razmacima, a u krajnje neverovatnom slučaju potpunog otkazivanja energetskeg sistema, prašinski tegljač iz Port Rorisa odvuкао bi vas u luku, tako da biste tamo stigli uz tek neznatno kašnjenje. A povrh svega, nema potrebe brinuti zbog lošeg vremena. Ma koliko vi bili slab moreplovac, na Mesecu vam ne pretila opasnost da obolite od morske bolesti. Morem Žeđi nikada nisu besnele bure; na njemu uvek vlada bonaca.'

Ove poslednje umirujuće reči napisane su sasvim u dobroj veri, jer ko je mogao i naslutiti da će se uskoro pokazati netačne. Dok je Selena bešumno hitala kroz noć obasjana sjajem Zemlje, Mesec je išao za svojim poslovima. A tih poslova sada je bilo napretek, posle niza eona provedenih u snu. Ovde se više toga dogodilo za poslednjih pedeset godina nego tokom prethodnih pet milijardi godina, a mnogo je tek trebalo da se dogodi.

U prvom gradu koji je čovek ikada sazdao izvan svog matičnog sveta, glavni upravnik Olsen šetao se kroz park. Veoma se ponosio parkom, baš kao i svaki od dvadeset pet hiljada žitelja Port Klavijusa. Park je bio mali, razume se - premda ne toliko mali kako je to nagovestio onaj bedni TV komentator koji ga je nazvao 'vitrina sa prividima veličajnosti'. A sasvim sigurno nije bilo parkova, vrtova ili bilo čega drugog na Zemlji gde ste mogli naći suncokrete visoke deset metara.

Visoko iznad, nagomilani cirusni oblaci jedrili su nebom - ili je bar tako izgledalo. Bile su to, razume se, samo slike projektovane na unutrašnju stranu kupole, ali opsena je delovala tako savršeno da je povremeno ispunjavala G.U. nostalgijom. Nostalgijom? Ne, ispravio se on, ovo je bio dom.

Pa ipak, u dubini svog srca, znao je da to nije tačno. Biće to dom za njegovu decu, ali ne i za njega. On je rođen u Stokholmu, na Zemlji; oni su se, međutim, rodili u Port Klavijusu. Bili su državljani Meseca; njega su sa Zemljom vezivale spona koje će možda oslabiti sa godinama, ali se nikada neće prekinuti.

Na udaljenosti manjoj od jednog kilometra, odmah izvan glavne kupole, šef Lunarne turističke komisije pregledao je najnovije rezultate, dopustivši pri tom sebi blago osećanje zadovoljstva. Ponovo je ostvareno poboljšanje u odnosu na prethodnu sezonu; na Mesecu, doduše, nije bilo sezona, ali je po pravilu dolazilo više turista kada je na severnoj Zemljišnoj polulopti bila zima.

Kako da održi ovaj trend? Bio je to stalni problem, budući da su turisti želeli raznovrsnost, tako da im niste mogli neprekidno davati isto. Novi predeli, niska sila teže, pogled na Zemlju, tajanstvenosti Tamne strane, spektakularan prizor nebeskog svoda, pionirske naseobine (gde turisti nisu baš uvek bili dobro došli) - pošto se sve to navede, šta je još Mesec mogao da ponudi? Kakva šteta što nije bilo domorodačkih Selenita sa čudnovatim običajima i još čudnovatijim fizičkim izgledom koji bi bili stalna meta turističkih kamera. Na žalost, najveći oblik života koji je ikada otkriven na Mesecu mogao se videti jedino pod mikroskopom - a njegovi preci stigli su ovamo 'Lunjikom II', samo jednu deceniju pre samog Čoveka.

Šef Dejvis stao je da prebira u sećanju po porukama koje su nedavno prispele telefaksom, pitajući se ima li tu bilo čega što bi mu moglo biti od pomoći. Stigao je, razume se, jedan u nizu sličnih zahteva neke TV kompanije, za koju on nikada nije čuo, da snimi novi dokumentarac o Mesecu - pod uslovom da im budu plaćeni svi troškovi. Odgovor koji će dobiti bio je odričan; kada bi uvažavao sve slične zahteve, odeljenje bi mu vrlo brzo bankrotiralo.

Tu je, zatim, bilo prijateljsko pismo njegovog kolege iz Više

njuorleanske turističke komisije u kome se predlagala razmena osoblja. Teško se moglo razabrati kako će od te razmene Mesec imati koristi - odnosno, Nju Orleans - ali stvar nije stajala ništa i mogla je samo da urodi stvaranjem dobre volje. Konačno, što je bilo i najzanimljivije, stigla je poruka od prvaka Australije u skijanju na vodi, koji se raspitivao da li je ikada iko pokušao da se skija na Moru Žeđi.

Da - u ovome je uistinu bilo nečega; iznenađivalo ga je to što doista još niko nije ovo pokušao. A možda i jeste - iza Selene ili neke od malih prašinskih skija. U svakom slučaju, vredelo je truda ispitati stvar; on je stalno tragao za novim oblicima zabave na Mesecu, a jedno od njegovih omiljenih poprišta bilo je More Žeđi.

Na žalost, on tada nije mogao ni da nasluti da će kroz samo nekoliko časova More Žeđi takođe postati poprište prave noćne more.

2.

Pred Selenom obzorje više nije bilo savršen, neprekidan luk; zupčasta linija planina podigla se iznad ruba Meseca. Kako je lađa jurila prema njima, izgledalo je da se lagano uspinju uz nebo, kao da ih podiže neki džinovski lift.

"Nedostižne planine", objavi gospođica Vilkins. Nazvane su tako zato što ih potpuno okružuje More. Primetićete takođe da su znatno strmije od većine lunarnih planina."

Nije nastavila o ovome, budući da je većina lunarnih vrhova predstavljala, na žalost, prilično razočarenje. Za ogromne kratere, koji izgledaju tako upečatljivo na fotografijama snimljenim sa Zemlje, ispostavilo se, posmatrano izbliza, da su samo blago ustalasan bregovi; privid njihovog oštrog reljefa stvarale su senke koje su bacali u zoru i več. Nije postojao nijedan lunarni krater čiji su se obronci tako strmo uzdizali uvis kao, recimo, ulice San Franciska, a bilo ih je sasvim malo koji bi bili nepremostiva prepreka za nekog odlučnog biciklistu. Niko, međutim, ne bi to naslutio iz publikacija Turističke komisije, u kojima su prikazivani samo najspektakularniji grebeni i kanjoni, snimljeni iz brižljivo odabranih uglova.

"Ove planine još nisu detaljno istražene", nastavila je gospođica Vilkins. "Prošle godine prevezli smo tamo grupu geologa i ostavili ih na onom isturenom bregu, ali oni su uspjeli da prodru samo nekoliko kilometara u unutrašnjost. Prema tome, tamo može biti bilo čega, mi to naprosto ne znamo."

Sju je pravi majstor, pomisli Pet; ona je vrhunski vodič koji odlično zna šta da prepusti mašti, a šta da detaljno objasni. Imala je lak, opušten ton, bez i najmanjeg traga onog napevnog prizvuka koji je predstavljao profesionalni nedostatak mnogih vodiča. Uz to, potpuno je ovladala svojim predmetom; veoma retko se događalo da joj bude postavljano neko pitanje na koje nije umela da odgovori. Sve u svemu, bila je to prvoklasna mlada dama; iako se ona često javljala u Petovim erotskim sanjarijama, on je se potajno malo pribojavao.

Putnici su kao opčinjeni stali da promatraju vrhove koji su se primicali. Na Mesecu koji je i dalje bio obavijen tajnom ovde je

postojala još dublja tajna. Ničući poput ostrva iz neobičnog mora koje ih je čuvalo, Nedostižne Planine uzdizale su se kao izazov za naredno pokolenje istraživača. Uprkos njihovom nazivu, do njih se sada lako moglo stići - ali kako je bilo mnogo miliona kvadratnih kilometara još neistražene, a manje nedostupne teritorije, nije bilo druge do da sačeka svoj red.

Selena je uronila u njihovu senku; pre no što je bilo ko shvatio šta se događa, Zemlja koja je nisko počivala nad obzorjem bila je pomračena. Njena blistava svetlost i dalje je prosijavala iznad vrhova, visoko gore, ali ovde dole vladala je potpuna tama.

"Isključicu rasvetu u kabini", reče stjuardesa, "kako biste imali bolji vidik."

Kada je nestalo prigušenog crvenog osvetljenja, svaki putnik je osetio kao da se sam obreo u lunarnoj noći. Čak je i odraženi sjaj Zemlje na visokim vrhovima iščezavao dok je brod uranjao dublje u senku. Kroz nekoliko minuta preostale su samo zvezde - hladne, postojane tačke svetlosti u tami koja je bila tako potpuna da se um bunio protiv nje.

Bilo je teško razabrati poznata sazvežđa među tim mnoštvom zvezda. Oko bi se gubilo u šarama nikada viđenim sa Zemlje, u svetlucavom lavirintu jata i maglina. U celoj toj blistavoj panorami postojao je samo jedan nepogrešiv beleg - sjajni far Venere koji je daleko nadmašivao sva ostala nebeska tela, najavljujući približavanje zore.

Prošlo je nekoliko minuta pre no što su putnici uvideli da se sva čudesa ne nalaze na nebu. Iza brze lađe pružala se dugačka, fosforescentna brazda, kao da je neki čarobni prst povukao liniju svetlosti preko Mesečevog tamnog i prašinastog lica. Selena je iscrivavala za sobom rep sličan kometnom, baš kao što bi to činio i bilo koji brod koji bi se kretao tropskim okeanima Zemlje.

Ovde, međutim, nije bilo mikroorganizama koji bi obasjavali ovo mrtvo more svojim majušnim svetiljkama. Bila su to samo nebrojena zrnca prašine koja su stvarala iskrice među sobom kako su se neutralisala statička pražnjenja izazvana Seleninim brzim prolaskom. No, čak i kada se znalo objašnjenje, prizor ništa nije gubio na lepoti. Bilo je uistinu čuderno gledati za lađom u noć i posmatrati bleštavu,

električnu traku kako se neprekidno obnavlja, kako neprekidno gasne, kao da se to sam Mlečni Put odražava na lunarnoj površini.

Svetlucava brazda izgubila se u sjaju kada je Pet uključio reflektor. Zlokobno blizu, jedan veliki kameni zid promicao je pokraj njih. Na tom mestu planinsko pročelje dizalo se gotovo okomito iz okolnog mora prašine; sezalo je nagore do neznanih visina, jer izgledalo je da se iznenada javlja u stvarnom postojanju jedino tamo gde bi brzi oval svetlosti skliznuo preko njega.

Bile su to planine spram kojih su Himalaji, Stenovite planine i Alpe predstavljali tek novorođenčad. Na Zemlji, erozione sile počele bi da dejstvuju na planine odmah po njihovom nastanku, tako da su posle nekoliko miliona godina one bile samo senka svoje prvobitne veličine. Ali Mesec nije znao ni za vetar ni za kišu; ovde nije bilo ničega što bi dovodilo do habanja stena, izuzev neizmerno sporog drobljenja prašine izazvanog sažimanjem površinskih slojeva usled noćne studeni. Ove planine bile su podjednako stare kao i svet na kome su nastale.

Pet se ponosio svojim zabavljačkim umećem, tako da je narednu numeru veoma pažljivo isplanirao. Izgledalo je opasno, ali bilo je i savršeno bezbedno, budući da je Selena prošla tim kursom već stotinu puta, tako da je elektronska memorija njenog sistema upravljanja poznavala put bolje od bilo kog ljudskog pilota. On iznenada isključi reflektor - tako da su putnici najednom postali nelagodno svesni da, dok ih je sa jedne strane zaslepljivala snažna svetlost, sa druge su se nad njih nadnosile nevidljive planine.

U gotovo putpunoj tami Selena je jurila uskim kanjonom - i to čak ne pravolinijski, budući da bi s vremena na vreme počela da krivuda, izbegavajući nevidljive prepreke. Neke od njih, zapravo, bile su ne samo nevidljive, nego i nepostojeće; Pet je programio ovaj put pri maloj brzini i u bezbednosti dnevne svetlosti, nastojeći da što više deluje na živce. Niz uzvika 'Ah!' i 'Oh!' iz zamračene kabine iza njega potvrdili su mu da je valjano obavio posao.

Visoko iznad, jedna uska traka zvezda bila je sve što se moglo videti od spoljnog sveta; išla je u ludim lukovima čas levo, a čas desno, prateći iznenadne promene Seleninog kursa. "Noćna vožnja", kako ju je Pet za sebe nazvao, trajala je oko pet minuta, ali je

izgledala mnogo duža. Kada je ponovo uključio reflektore, tako da je lađa plovila u središtu velikog kruga svetlosti, iza njega se razlegao uzdah putnika, koji je izražavao istovremeno olakšanje i razočaranje. Bilo je ovo iskustvo koje niko od njih neće lako zaboraviti.

Pošto se vidljivost sada vratila, mogli su da razaberu da putuju niz jednu dolinu koju su opasivali strmi obronci, odnosno klisuru čije su se bočne strane lagano razdvajale. Konačno, kanjon se proširio u približno ovalni amfiteatar, prečnika oko tri kilometra - srce ugašenog vulkana, izdubljeno ovde pre mnogo eona, u danima kada je Mesec još bio mlad.

Krater je bio sasvim mali, prema lunarnim merilima, ali je zato bio jedinstven. Ispunila ga je sveprisutna prašina, nadirući kroz dolinu iz eona u eon, tako da su turisti sa Zemlje sada mogli da se udobno voze u nečemu što je nekada bio kotao ispunjen paklenim ognjem. Te vatre zgasle su davno pre nastanka zemaljskog života i više nikada se neće razgoreti. Ali postojale su druge sile koje još nisu zgasle i koje su samo vrebale svoju priliku.

Kada je Selena počela sporo kruženje po rubu amfiteatra strmih obronaka, bilo je više putnika kojima je na um pala plovidba po nekom planinskom jezeru na Zemlji. I ovde je vladao isti zaštićeni mir, isto osećanje neznanih dubina ispod lađe. Zemlja je imala mnoga kraterska jezera, a Mesec samo jedno - premda je on posedovao znatno više kratera.

Bez žurbe, Pet je načinio dva puna kruga po jezeru, dok su snopovi reflektora šarali po zidovima koji su ga okruživali. Ovo je bio najbolji način da se ono razgleda; tokom dana, kada bi ga Sunce okupalo toplotom i svetlošću, izgubilo bi značajan deo svoje čarolije. Sada je, međutim, pripadalo carstvu mašte, kao da je poticalo pravo iz ukletog uma Edgara Alana Poa. Oko kao da je neprekidno hvatalo neobična obličja kako se kreću rubom vidnog polja, izvan uskog područja svetlosti. Posredi je bila puka uobrazilja, razume se; ništa se nije micalo na celom ovom predelu izuzev senki što su ih stvarali Sunce i Zemlja. Nisu mogli postojati duhovi na svetu koji nikada nije upoznao život.

Kucnuo je čas da se vrate, da se otisnu niz kanjon ka otvorenom moru. Pet usmeri tupi pramac Selene prema uskom prolazu kroz

planine i oko njih se ponovo uzneše visoki zidovi. Na povratnom putovanju on je ostavio uključene reflektore tako da su putnici mogli da posmatraju kuda se kreću; osim toga, trik 'noćne vožnje' ne bi bio tako uspešan po drugi put.

Daleko ispred, izvan dosega Selenine rasvete, pomaljalo se neka svetlost, šireći se lagano preko stena i litica. Čak i u poslednjoj četvrti, Zemlja je i dalje nadmašivala po sjajnosti deset punih Meseca, a sada kada su oni izranjali iz senke planina ona je ponovo postala gospodarica neba. Svako od dvadeset dvoje muškaraca i žena na Seleni podigao je pogled prema tom plavo-zelenom srpu, diveći se njegovoj lepoti, očaran njegovom blistavošću. Kako je čudnovato bilo to da poznata polja, jezera i šume Zemlje blešte takvom nebeskom slavom kada se osmotre izdaleka! Možda je u tome postojao nauk; možda nijedan čovek ne može valjano da ceni svoj svet sve dok ga ne vidi iz svemira.

A na Zemlji u ovom času mora da ima mnoštvo očiju upravljenih ka sve većem Mesecu - više nego ikada ranije, zapravo, sada kada je Mesec toliko značio čovečanstvu. Bilo je moguće, premda neverovatno, da neke od tih očiju posmatraju sada kroz kakav moćan teleskop slabašnu iskru Seleninih reflektora kako puzi kroz lunarnu noć. Kada je ta iskra zatreptala i zgasla, to im verovatno ništa nije značilo.

Tokom milion godina mehur je rastao, poput kakvog čira, ispod korena planina. Tokom svekolike istorije Čoveka, gas iz Mesečeve ne još sasvim zgasle unutrašnjosti krčio je sebi put kroz slabe tačke kore, sakupljajući se u šupljinama stotinama metara ispod površine. Na obližnjoj Zemlji ledena doba prolazila su jedno za drugim, dok su se podzemne kaverne povećavale, spajale se i konačno srasle. Najzad je kucnuo čas da čir pukne.

Kapetan Haris prepustio je kontrole automatskom pilotu i razgovarao je sa putnicima koji su sedeli u prvom redu kada je prvi potres uzdrmao lađu. Za trenutak se zapitao da li je to možda neka lopatica propelera udarila u neku prepreku ispod površine; a onda, sasvim doslovno, dno ispade iz njegovog sveta.

Ispalo je lagano, pošto sve stvari lagano padaju na Mesecu.

Ispred Selene, u krugu površine mnogo jutara, glatka površina naborala se kao oko svojevrsnog pupka. More je oživelo i kretalo se, uzmešano silama koje su ga probudile iz eonskog sna. Središte poremećaja produbljivalo se u levak, kao da je u prašini nastajao kakav džinovski vir.

Svaka faza tog košmarnog preobražaja bila je nemilosrdno obasjana svetlošću Zemlje, sve dok krater nije postao toliko dubok da mu se naspramni zid izgubio u senci, tako da je izgledalo da Selena hita u zakrivljeni srp potpunog crnila - u luk ništavila.

Istina je bila gotovo podjednako loša. U času kada je Pet stigao do kontrola, lađa je već uveliko klizila i hitala daleko niz tu nemoguću strminu. Njen vlastiti momenat sile, uz ubrzavajući tok prašine pod njom, nosili su je naglavce u dubine. Nije postojalo ništa što je on mogao da učini osim da pokuša da je održi u ravnoteži i da se nada da će ih njihova brzina izneti uz naspramnu stranu kratera pre no što se ona sruči na njih.

Ako su putnici zavikali ili vrisnuli iza Peta, on to nije čuo. Bio je svestan jedino zastrašujućeg, odvratnog poniranja, kao i vlastitih nastojanja da nekako spreči prevrtanje. No, dok se borio sa kontrolama, dodajući gas najpre u jedan propeler, a zatim u drugi, u nastojanju da ispravi Selenin kurs, na površinu svesti izroni mu neobičan, uznemirujući spomen. Negde, nekako, već je video kako se ovo dešava...

Bilo je smešno, razume se, ali sećanje ga nikako nije napuštalo. Tek kada je stigao na dno levka i ugledao neizmernu padinu prašine kako se sliva preko ruba kratera oivičenog zvezdama, koprena vremena se najzad na trenutak podigla.

Ponovo je bio dečak, igrajući se na vrelom pesku jednog zaboravljenog leta. Našao je jednu malu rupu, savršeno glatku i simetričnu, a iz njene dubine nešto ga je mamilo - nešto potpuno zakopano izuzev čeljusti koje su čekale. Dečak je posmatrao, zbunjen, već svestan činjenice da je pred njim poprište neke mikroskopske drame. Ugledao je jednog mrava, bezumno usredsređenog na vlastitu misiju, kako se spotiče preko ruba kratera i klizi niz njegov obronak.

Sasvim lako bi se bio izvukao, ali kada je prvo zrnce peska stiglo

do dna rupe, strpljiva neman suknula je iz svoje jazbine. Prednjim nogama stala je da baca pregršti peska prema insektu koji se upirao da se izbavi, sve dok ga lavina nije savladala i beznadežno uputila ka ždrelu kratera.

Isto se sada događalo sa Selenom. Nikakav mravolovac nije iskopao rupu na površini Meseca, ali Pet se sada osećao podjednako beznadežno kao i onaj ukleti insekt koga je posmatrao kako skončava pre mnogo godina. Poput njega, upirao se da se domogne bezbedne ivice, dok ga je pokretno tle vuklo u dubine gde ih je čekala smrt. Brza smrt za mrava, a duga za njega i njegove saputnike.

Prenapregnuti motori uspeali su da ostvare izvestan napredak, ali to nije bilo dovoljno. Prašina koja se slivala dobijala je na brzini - a još gore je bilo to što je rasla uz zidove lađe. Stigla je već do donjeg nivoa prozora, da bi potom stala da ih prekriva i konačno potpuno zatrpala lađu. Haris isključi motore kako se ne bi raspali na komade; upravo dok je to činio prašinska plima koja je rasla zaprečila je poslednji prizor Zemljinog srpa. U tami i tišini tonuli su u Mesec.

3.

Na nagomilanim komunikacionim rafovima Saobraćajne kontrole, severna zemaljska strana, jedna elektronska memorija nelagodno je zatitrala. Upravo je protekla jedna sekunda posle dvadeset časova po srednjem griničkom vremenu; određeni niz impulsa koji je automatski trebalo da stigne svakog punog časa ovoga puta je izostao.

Brzinom koja je uveliko nadmašala sposobnosti ljudskog poimanja pregršt ćelija i mikroskopskih releja potražilo je uputstva. ČEKAJ PET SEKUNDI - glasila je šifrovana nareda. AKO SE NIŠTA NE DOGODI, zatvori kolo 1001 1001.

Majušni deo saobraćajnog kompjutera, koji je bio usredsređen na ovaj problem, strpljivo je sačekao da mine ovo ogromno razdoblje - dovoljno dugo da se obavi sto miliona dvadesetocifrenih sabiranja ili da se odštampa najveći deo Kongresne biblioteke. Potom je zatvorio kolo 1001 1001.

Visoko iznad površine Meseca, sa antene koja je, što je moglo izgledati neobično, bila upravljena pravo prema Zemlji, jedan radio-impuls otisnuo se u svemir. Za šestinu sekunde prevalio je put od pedeset hiljada kilometara do relejnog satelita poznatog pod nazivom 'Lagranž II', koji se nalazio na samoj liniji što je spajala Mesec i Zemlju. Bila je potrebna još jedna šestina sekunde da bi se impuls vratio, znatno pojačan, preplavivši severnu zemaljsku stranu od pola do polutara.

Prevedeno na ljudski govor, on je nosio jednostavnu poruku. HALO, SELENA, govorio je impuls. NE PRIMAM TVOJ FAR. MOLIM TE, ODMAH SE JAVI.

Kompjuter je sačekao narednih pet sekundi. Zatim je ponovo uputio impuls, pa onda još jednom. U Svetu elektronike minula su geološka razdoblja, ali mašina je bila neizmerno strpljiva.

Ponovo je posegla u uputstva. Ona se sada nalagala: ZATVORI KOLO 10101010. Kompjuter je poslušao. U Saobraćajnoj kontroli jedna zelena svetiljka iznenada se preobrtila u crvenu, a signal je stao da ispunjava vazduh zvukom uzbune. Tog časa prvi put su i

ljudi i mašine postali svesni da je negde na Mesecu iskrsla neprilika.

Vest se u početku širila sporo, budući da je Glavni upravnik želeo da se na svaki način izbegne suvišna panika; to je još više želeo šef turističke komisije; ništa se rđavije nije odražavalo na posao kao uzbune i vanredne okolnosti - čak i onda kada bi se, kao što je ispadalo u devet slučajeva od deset, ispostavilo da su za sve krivi samo pregoreli osigurači, nepostojani kontakti ili preosetljivi alarmi. Ali na jednom svetlu kakav je bio Mesec ništa se nije smelo prepustiti slučaju. Bolje se prepasti zbog lažne uzbune, nego propustiti da se reaguje na pravu.

Protaklo je nekoliko minuta pre no što je šef Dejvis nevoljno priznao da je ovde ipak posredi stvarna uzbuna. Automatski far na Seleni propustio je da se oglasi i jednom ranijom prilikom, ali Pet Haris se javio čim je pozvan na frekvenciji koju je lađa posebno koristila. Ovoga puta, međutim, nije bilo odgovora na poziv. Selena nije odgovorila ni na signal upućen na brižljivo čuvanom radio-pojasu za nesreće na Mesecu, koji se koristio isključivo za ove svrhe. Upravo ova okolnost nagnala je šefa turističke komisije da pohita iz Turističke kule podzemnim transporterom do Klavijus Sitija.

Na ulazu u centar Saobraćajne kontrole naišao je na glavnog inženjera za zemaljsku stranu. Bio je to rđav znak; neko je, dakle, smatrao da će biti neophodno preduzeti spasilačke operacije. Dva čoveka se smrknuto pogledaše, svaki opsednut istom mišlju.

"Nadam se da ti nisam potreban", reče glavni inženjer Lorens. "U čemu je nevolja? Sve što znam jeste da se uključio signal za označavanje velike havarije. Koji je brod u pitanju?"

"Nije posredi nikakav brod. Reč je o Seleni."

"Blagi Bože - ako joj se bilo šta dogodilo tamo napolju, do nje možemo stići jedino prašinskim skijama. Stalno sam govorio da moramo imati najmanje dve takve lađe za bezbedan prevoz turista."

"I ja sam bio za to - ali u odeljenju za finansije nisu dali saglasnost. Kazali su da ne možemo dobiti novi brod dok se ne pokaže da je Selena u stanju da donosi profit."

"Samo da ne počne da se javlja na prvim stranama novina", uzvratil smrknuto Lorens. "Znaš šta mislim o dovođenju turista na Mesec."

Šef je to i te kako znao; bio je to odavno predmet rasprava među njima. Sada se, međutim, on prvi put upitao da li je možda glavni inženjer u pravu.

Kao i uvek, bilo je veoma tiho u kontroli saobraćaja. Na velikim kartama, koje su sasvim prekrivale zidove, zelene i ćilibarne svetiljke neprekidno su se palile i gasile; njihove rutinske poruke bile su sada sasvim nevažne u poređenju sa upadljivošću one jedne koja je svetlucala crvenom bojom. Uz konzole za vazduh, energiju i zračenje dežurni oficiri sedeli su poput anđela-čuvara, bdijući nad bezbednošću jedne četvrtine sveta.

"Ništa novo", izvesti oficir za površinski saobraćaj. "I dalje smo potpuno u mraku. Sve što znamo jeste da su tamo negde, u tom Moru."

On načini krug na makrokarti.

"Osim ako fantastično nisu skrenuli sa kursa, mora da su negde na ovom području. Prilikom javljanja u 19.00 nalazili su se jedan kilometar od planirane maršrute. U 20.00 časova, njihov signal se izgubio, što znači da se ono što se dogodilo, zbilo u tih šezdeset minuta."

"Koliku razdaljinu Selena može da pređe za jedan sat?" upita neko.

"Sto dvadeset kilometara kao od šale", odvrati Šef. "Ali obično se kreće mnogo manjim brzinama, dosta ispod stotke. Ko žuri kada krene na razgledanje."

Zagledao se u kartu, kao da pokušava iz nje da izvuče neko obaveštenje silinom svog pogleda.

"Ako su negde na Moru brzo ćemo ih pronaći. Da li ste poslali prašinske skije?"

"Nismo, ser. Čekao sam na odobrenje."

Dejvis pogleda glavnog inženjera, koji je po činu bio viši od svih sa ove strane Meseca osim glavnog upravnika Olsena. Lorens lagano klimnu.

"Pošaljite ih", reče. "Ali ne očekujte brze rezultate. Potrajaće dok ne pretraže nekoliko hiljada kvadratnih kilometara... naročito noću. Recite im da krenu od položaja sa koga su se poslednji put javili, po jedna skija sa svake strane, kako bi obuhvatili najširu moguću

površinu."

Kada je naređenje poslato, Dejvis sav smrknut upita: "Šta misliš da se moglo dogoditi?"

"Postoji svega nekoliko mogućnosti. Sve se moralo odigrati sasvim iznenada, jer nisu uputili nikakvu poruku. A to obično znači da je došlo do eksplozije."

Šef je prebledeo; uvek je postojala mogućnost sabotaze i niko nikada nije mogao da se potpuno zaštiti od toga. Zbog svoje ranjivosti, svemirska vozila, poput letelica pre njih, bila su neodoljivo privlačna određenom tipu kriminalaca. Dejvis se setio broda 'Argo' koji je saobraćao na Veneri; bio je uništen dok se na njemu nalazilo dve stotine muškaraca, žena i dece... zato što je neki manijak bio kivan na jednog od putnika koji ga je jedva i poznao.

"Takođe je moglo doći do sudara", nastavio je glavni inženjer. "Mogla je naleteti na neku prepreku."

"Haris je veoma pažljiv vozač", primeti Šef. "Nebrojeno puta je već prešao tu maršrutu."

"Svako može da pogreši; lako se pogreši u proceni udaljenosti kada se vozi pri zemaljskoj svetlosti."

Šef Dejvis gotovo da ga više nije slušao; razmišljao je o svemu čime će morati možda da se pozabavi, ako dođe do onog najgoreg. Biće najbolje da odmah pravnoj službi naloži da proveru kako stoje stvari sa osiguranjima. Ako rođaci zatraže u ime odštete od Turističke agencije nekoliko miliona dolara, to će obezvređiti celu kampanju koju su preduzeli za celu narednu godinu... čak i ukoliko dobiju spor.

Oficir za površinski saobraćaj se nervozno nakašlja.

"Smem li nešto da vam predložim", obrati se on glavnom inženjeru. "Mogli bismo pozvati Lagranža. Možda bi astronomi odozgo mogli nešto da uoče."

"Noću?" skeptično upita Dejvis. "Sa visine od pedeset hiljada kilometara?"

"Sasvim lako, ako su im reflektori još upaljeni. Vredi pokušati."

"Odlična ideja", odvrati glavni inženjer. "Smesta ih pozovite."

Trebalo je sam toga se seti; zapitao se, nije li još nešto prevideo. Nije ovo prvi put da je morao da se nadmudruje sa ovim čudnim i

prelepim svetom, koji je čoveka u pojedinim magičnim trenucima ostavljao bez daha... a u drugima ga dovodio u smrtnu opasnost. Nikada ga niko neće do kraja pripitomiti, kao što je Zemlja pripitomljena, a možda je to i bilo dobro. Jer upravo su ta nedirnuta divljina, kao i slabi ali uvek prisutni oreol opasnosti, sada privlačili turiste i istraživače preko svemirskih dubina. Više bi voleo da je mogao bez turista... ali oni su mu obezbeđivali platu.

Biće najbolje da počne da se pakuje. Cela ova kriza mogla bi da nestane poput mehura od sapunice; Selena je mogla da se ponovo pojavi, nemajući pojma o panici koju je izazvala. Ali nije verovao u tako nešto i njegov strah je postajao sve izvesniji kako su minuti proticali. Daće joj još jedan sat; zatim će suborbitalnim šatlom otići do Port Rorisa, a odatle nastaviti u kraljevstvo neprijatelja, More Žedi.

Crvena svetiljkica za hitne slučajeve na Lagranžu upalila se kratko vreme pošto je dr. Tomas Louson zaspao. Bio je besan zbog ovog uznemiravanja; mada su čoveku bila dovoljna samo dva sata sna dnevno kada živi u uslovima nulte gravitacije, bilo je pomalo nepravedno da ostane i bez ta dva sata. No, čim je shvatio poruku, smesta se razbudio. Konačno će, kako se činilo, biti od nekakve koristi.

Tom Louson nikada nije bio odveć srećan što je dobio ovaj zadatak; želeo je da vrši naučna istraživanja, a atmosfera na Lagranžu II nije bila pogodna za tako nešto; tu nikada nije bilo mira. Postavljen ovde na gravitacionoj sredokraći između Zemlje i Meseca, kao da učestvuje u svojevrsnom kosmičkom hodanju po žici, što ga je omogućila jedna od mračnijih posledica sile teže, satelit je predstavljao astronautičku devojku za sve. Brodovi iz oba smera uzimali su tu gorivo i koristili satelit kao centar za ostavljanje poruka... mada nije bilo istine u glasinama koje su se prenosile da su se zaustavljali da pokupe poštu. Lagranž je takođe bio relejna stanica za gotovo sav lunarni radio-saobraćaj, jer se ispod njega prostirala gotovo cela strana Meseca koja je bila okrenuta prema Zemlji.

Teleskop prečnika stotinu centimetara bio je projektovan za osmatranje objekata koji su milijardu puta udaljeniji od Meseca, ali

pokazao se neverovatno pogodan za ovaj posao. Na tako maloj udaljenosti, čak i pri slabom uvećanju, savršeno se videlo. Izgledalo je da Tom lebdi u prostoru odmah povrh Mora Kiša i gleda s visine škrbaste vrhove Apenina koji su se svetlucali na jutarnjoj svetlosti. Iako je samo površno poznao Mesečevu geografiju, već na prvi pogled je bio u stanju da raspozna velike kretere: Arhimeda i Platona, Aristilusa i Eudoksusa - tamni ožiljak Alpske doline i usamljenu piramidu Pikoa, koja je bacala dugačku senku preko ravnice.

Ali njega nije zanimala oblast obasjana dnevnom svetlošću; ono što je tražio nalazilo se u tamnom srpu gde Sunce još nije izišlo. Na neki način to bi moglo da mu olakša zadatak. Odavde je lako mogao, u zoni tame, da opazi signalnu svetiljku... pa čak i običnu baklju. Proverio je koordinate na karti i pritisnuo nekoliko dugmadi na kontrolnoj tabli. Goruće planine nestale su sa vidika i za njima ostade samo crnilo, dok je zurio u lunarnu noć koja je upravo progutala preko dvadesetoro muškaraca i žena.

U početku nije ništa video... sasvim sigurno nikakvo trepćuće signalno svetlo koje je tražilo pomoć od zvezda. Kada su mu oči postale osetljivije, uočio je da ovaj predeo nije bio potpuno u mraku. Svetlucao je utvarnom fosforescencijom - i što je duže gledao, to je uočavao više pojedinosti.

Istočno od Zaliva Duge nalazile su se planine, čekajući svitanje koje će ih uskoro pohoditi. A tamo... blagi Bože, kakva je to zvezda sijala u mraku? Iznenadna nada ubrzo se pretvorila u razočaranje. To su samo bila svetla Port Rorisa, gde su ljudi u ovom trenutku nestrpljivo čekali da dobiju rezultate njegovog razgledanja.

Već kroz nekoliko trenutaka uverio se da je vizuelna potraga bila beskorisna. Nije postojala ni najmanja mogućnost da ugleda predmet ne veći od autobusa, tamo dole u tom slabo osvetljenom predelu. Sve bi bilo drugačije da je bio dan; smesta bi uočio Selenu zahvaljujući njenoj dugačkoj senci preko Mora. Međutim, ljudsko oko nije bilo dovoljno osetljivo za takvu vrstu potrage pri sve slabijoj svetlosti Zemlje, sa visine od pedeset hiljada kilometara.

To nije brinulo dr. Lousona. Teško da je i očekivao da će išta ugledati pri ovom prvom osmatranju. Već više od stoleća i po

astronomi ne moraju da se oslanjaju samo na svoj vid; danas imaju mnogo istančanija oruđa... čitav arsenal svetlosnih pojačivača i detektora zračenja. Tom Louson je bio ubeđen da će nekim od tih instrumenata uspeti da pronađe Selenu.

Ne bi bio toliko ubeđen u to da je znao da se ona više ne nalazi na Mesečevoj površini.

4.

Kada se Selena zaustavila, posada i putnici bili su suviše zaprepašćeni da bi ispustili ma kakav zvuk. Prvi se pribrao kapetan Haris, možda zbog toga što je on jedini bar naslućivao šta se dogodilo.

U pitanju je, razume se, bila pećina: bile su dosta česte, mada još nijedna nije bila primećena u Moru Žeđi. Duboko u Mesecu, nešto se pomerilo; možda je upravo Selenina beskonačno mala težina izazvala urušavanje. Kada se Haris drhtavo pridigao na noge, zapitao se kako bi bilo najbolje da se obrati putnicima. Teško da se mogao pretvarati da je sve pod kontrolom i da će kroz pet minuta nastaviti dalje; s druge, pak, strane neosporno će doći do panike ako im otkrije svu ozbiljnost situacije u kojoj su se našli. Pre ili kasnije to će morati da učini, ali najvažnije je bilo da do tada očuva poverenje koje su imali u njega.

Uhvatio je pogled gospođice Vilkins koja je stajala u stražnjem delu kabine, iza putnika koji su čekali da nešto kaže. Bila je veoma bleđa, ali prilično sabrana; znao je da se može osloniti na nju, pa joj je uputio osmeh ohrabrenja.

"Izgleda da smo svi u jednom komadu", počeo je nonšalantno i pričljivo. "Doživeli smo malu nezgodu, što ste već i sami zaključili, ali moglo je biti i gore." (Kako? - upitao ga je jedan deo svesti. Pa, trup je mogao da naprsne... Znači, želiš da ova agonija što duže traje? Potisnuo je unutrašnji monolog snagom volje.) "Zahvatio nas je odron zemlje... mesecotres, ako više volite. Nema potrebe za uzbunom; čak i ako ne uspemo sami da se izvučemo, ubrzo će poslati nekoga iz Port Rorisa. U međuvremenu, gospođica Vilkins poslužiće vas osvežavajućim napicima, što je ionako nameravala da učini, pa vam predlažem da se svi opustite dok ja... ovaj... obavim sve što je potrebno."

Uvod je, kako se činilo, prošao sasvim dobro. Odahnuvši s olakšanjem, okrenuo se ponovo ka kontrolnoj tabli. Dok je to činio, primetio je da jedan putnik pali cigaretu.

Bila je to automatska reakcija; i njemu samom bi dobro došla

cigareta. Ništa nije kazao; samo bi uništio atmosferu koju je stvorio svojim kratkim govorim. Ali zato je uhvatio čovekov pogled i dovoljno dugo ga zadržao da shvati poruku; cigareta je bila ugašena pre nego što je ponovo zauzeo svoje mesto.

Kada je uključio radio, Pet je začuo prve glasove iza sebe. Kada ljudi neke skupine govore uglas, možete razabrati njihovo raspoloženje čak i kada ne razaznajete izgovorene reči. Zaključio je da je pojedincima dosadno, da su uzbuđeni, pa čak i da neke sve ovo zabavlja... i da, bar za sada, nisu zaplašeni. Verovatno oni koji su govorili nisu shvatali u kolikoj su se opasnosti našli; oni koji jesu, čutili su.

Isto kao i etar. Pretražio je sve talasne dužine s jednog na drugi kraj i naišao samo na slabo pucketanje koje je stvarala naelektrisana prašina koja ih je zakopala. Upravo ono što je očekivao; ta smrtonosna stvar, koja je sadržala velike količine metala, predstavljala je gotovo savršeni štit. Nije propuštala ni radio talase ni zvuk; ako bi pokušao da pošalje poruku nalikovao bi čoveku koji više sa dna bunara ispunjenog perjem.

Uključio je far na najjače, što je bilo predviđeno za slučajeve velike opasnosti, automatski emitujući signal na talasnom području rezervisanom za nesreće na Mesecu. Ako se išta probije, ovo će; nije imalo svrhe da pokuša da sam pozove Port Roris, a njegovi bezuspešni pokušaji samo bi uznemirili putnike. Ostavio je prijemnik uključen na Seleninoj talasnoj dužini u slučaju da stigne bilo kakav odgovor; međutim, znao je da od toga neće biti ništa. Niko ih nije mogao čuti; niko nije mogao s njima da razgovara. Što se njih ticalo, ostatak ljudskog roda mogao je i da ne postoji.

Nije mnogo razmišljao o ovoj nepovoljnoj okolnosti: očekivao je tako nešto, a i toliko je toga drugog valjalo obaviti. Krajnje brižljivo, proverio je sve instrumente i indikatore. Pokazalo se da je sve u savršeno normalnom stanju, osim što je temperatura bila nešto malo viša. I to se moglo očekivati, pošto ih je sada od hladnoće svemira štitilo ćebe od prašine.

Najviše ga je brinula debljina tog ćebeta, odnosno pritisak koji je ono vršilo na lađu. Iznad Seline mora da su se nalazile hiljade tona prašinastog materijala... a njen trup je bio projektovan da podnosi

unutrašnji, a ne spoljašnji pritisak. Ako nastavi da upada dalje u dubinu, prašina bi je mogla skrckati kao orahovu ljusku.

Nije imao pojma do koje je dubine krstarica dospela. Kada je poslednji put video zvezde, nalazila se otprilike deset metara ispod površine, a u međuvremenu mogla je biti znatno dublje usisana u prašinu. Bilo bi preporučljivo... mada će se usled toga povećati potrošnja kiseonika... da poveća unutrašnji pritisak i na taj način smanji u izvesnoj meri opterećenje koje je trpeo trup.

Veoma lagano, kako putnicima ne bi počelo da puca u ušima, što bi ih moglo uznemiriti, povećao je pritisak u kabini za dvadeset procenata. Kada je završio s tim osećao se nešto srećnije. Nije bio jedini, jer čim se kazaljka na spravi za merenje pritiska smirila na novom nivou, jedan tihi glas reče preko njegovog ramena: "Mislim da je to bila odlična ideja."

Okrenuo se da vidi ko ga to uhodi, ali ljutiti protest mu je zamro u grlu. Kada je prvi put letimično osmotrio putnike, Haris nikog nije prepoznao; međutim, sada je primetio da mu je ovaj krupan, sedokosi muškarac, koji je došao do vozačevog mesta, odnekud poznat.

"Ne želim da se namećem, kapetane... vi ovde upravljate. Ali mislio sam da je red da se predstavim u slučaju da vam mogu biti od kakve pomoći. Ja sam komodor Henstin."

Haris se zablenuo u njega otvorenih usta, u tog čoveka koji je predvodio prvu ekspediciju na Pluton, koji se najverovatnije spustio na više devičanskih planeta i Meseca od bilo kog drugog svemirskog istraživača u istoriji. Jedine reči kojima je uspeo da izrazi svoje zaprepašćenje bile su: "Niste bili na listi putnika!"

Komodor se osmehnu.

"Alijas mi je Henson. Od kada sam u penziji, pokušavam da obiđem neka mesta bez nekih velikih odgovornosti. Od kako sam obrijao bradu niko me više ne prepoznaje."

"Veoma mi je drago što ste ovde", iskreno primeti Haris. Kao da mu je neko skinuo deo tereta s leđa; komodor će predstavljati oličenje snage za vreme teških časova... ili dana... koji su pred njima.

"Ako nemate ništa protiv", nastavio je Hansen, sa istom

odmerenom učtivošću, "cenio bih da mi date procenu. Ili ukratko, koliko možemo da izdržimo?"

"Kiseonik je, kao i obično, odlučujući činilac. Imamo ga za otprilike sedam dana, pod pretpostavkom da se ne pojave pukotine. Za sada nema takvih znakova."

"To nam bar daje vremena da razmislimo. Kako stojimo sa hranom i vodom?"

"Bićemo gladni, ali nećemo gladovati. Postoji zaliha kompresovane hrane za slučaj nužde, a prečišćivači vazduha će nas snabdevati dovoljnim količinama vode. Što se toga tiče, nema problema."

"Energija?"

"Imamo je dovoljno, pošto smo ugasili motore."

"Primetio sam da niste pokušali da pozovete Bazu."

"Nema svrhe; prašina nas je potpuno prekrila. Uključio sam far za slučaj opasnosti... on nam je jedina nada. Samo se on možda može probiti, mada je i ta verovatnoća veoma mala."

"Znači, moraćete da nas pronađu na neki drugi način. Šta mislite, koliko će im vremena za to biti potrebno?"

"To je veoma teško reći. Krenuće u potragu čim se ne oglasimo u 20.00 časova i znaće otprilike gde se nalazimo. Ali možda za sobom nismo ostavili nikakav trag. Videli ste i sami kako ta prašina sve obavlja. A čak i kada nas pronađu..."

"...kako će nas izvući?"

"Tačno."

Skiper prašinske lađe sa dvadeset sedišta i svemirski komodor zurili su jedan u drugoga ćutke, dok su u glavi premetali isti problem. A onda začuše jedan pravi engleski glas koji je nadjačao žamor razgovora: "Gospođice... ovo je prvi pristojni čaj koji sam popio na Mesecu. Pomislio sam da na ovom svetu niko ne ume da ga kuva; čestitam."

Komodor se tiho zakikota.

"Trebalo bi 'vama' da zahvali, a ne stjuardesi", primeti on, pokazavši na merač pritiska.

Pet mu prilično bledo uzvratil osmeh. To je bilo i te kako tačno; sada kada je pojačao pritisak u kabini, voda mora da je proključala

na gotovo normalnoj temperaturi, kao što ključa na nadmorskoj visini mora tamo na Zemlji. Bar su mogli nešto toplo da popiju... umesto mlakih napitaka koje su inače dobijali. Ali to je bio pomalo ekstravagantan način da se pripremi čaj, prilično sličan poznatom kineskom metodu pečenja svinje tako što se zapali cela kuća.

"Naš najveći problem", reče komodor (i Pet se nimalo nije pobunio protiv tog 'naš'), "jeste da održimo moral. Stoga, mislim da bi bilo dobro kada biste im održali ohrabrujući govor o tome kako se odvija potraga koja je upravo počela. Samo nemojte biti 'suviše' optimistični; ne smete stvoriti utisak da će neko pokucati na vrata za nekih pola sata. To bi moglo onda otežati stvari... ovaj... ako budemo morali da čekamo nekoliko dana."

"Začas ću im opisati način organizovanja predviđen za slučajeve nesreće na Mesecu.", primeti Pet. "Iskreno rečeno, niko nije naslutio ovakvu situaciju. Kada se neki brod spusti na Mesec, veoma brzo ga mogu uočiti sa jednog od satelita... bilo sa Lagranža II koji se nalazi iznad strane koja je okrenuta prema Zemlji, ili sa Lagranža I koji je iznad tamne strane. Ali sumnjam da nam oni sada mogu pomoći; kao što već rekoh, verovatno smo potonuli bez ikakvog traga."

"U to je teško poverovati. Kada na Zemlji potone neki brod, on uvek za sobom nešto ostavi... mehuriće, masne mrlje, naplavine."

"Ništa od toga ne važi za nas. A ne mogu da se setim nikakvog načina na koji bismo bilo šta mogli da pošaljemo na površinu... koliko god da je ona daleko."

"Znači, preostaje nam samo da sedimo i čekamo."

"Tako je", složi se Pet. Bacio je pogled na pokazivač zaliha kiseonika. "Jedno je samo izvesno... možemo da čekamo samo nedelju dana."

Pedeset hiljada kilometara iznad Meseca, Tom Louson je spustio i poslednju fotografiju. Prešao je preko svakog kvadratnog milimetra snimaka pomoću lupe; kvalitet im je bio odličan... elektronski pojačivač slike jasno je otkrio pojedinosti, kao da je tamo dole na blago svetlucavoj ravnici već dan. Čak je primetio i jednu od sitnih prašinskih skija... ili tačnije rečeno, dugačku senku koju je ona bacala pri zemaljskoj svetlosti. Ali od Selene nije bilo ni traga ni

glasa; More je bilo glatko i nenamreškano kao i pre dolaska Čoveka. Kakvo će, najverovatnije, biti i vekovima pošto njega više ne bude.

Tom nikako nije voleo da prizna poraz, čak ni u stvarima koje su bile mnogo manje važne od ove. Verovatno je da se svi problemi mogu rešiti ako im se priđe na pravi način sa pravom opremom. Bio je to izazov za njegovu naučnicku domišljatost; činjenica da je reč o mnogo života bila je nevažna. Dr Tom Louson nije smatrao ljudska bića naročito korisnim, ali je zato poštovao Veseljenu. Ovo je bila privatna borba između njega i Nje.

Razmotrio je situaciju sa hladnom kritičkom inteligencijom. Kako bi se veliki Holms uhvatio ukoštac sa ovim problemom? (Bilo je to tako tipično za Toma da jedan od nekolicine ljudi kojima se stvarno divio uopšte nije postojao.) Eliminirao je pučinu Mora, tako da mu je ostala samo jedna mogućnost. Prašinska krstarica mora da je nastradala negde duž obale ili u blizini planina, verovatno u oblasti poznatoj kao... proverio je na kartama... Kratersko jezero. To je imalo smisla; mnogo je bilo verovatnije da do nesreće dođe tu nego napolju, na glatkoj ravnici bez prepreka.

Ponovo je pregledao fotografije, ovog puta se usredsredivši na planine. Odmah je naleteo na novu poteškoću. Duž ivice Mora bilo je mnogo grebena i gromada... a svaki od njih mogla je biti nestala krstarica. Što je bilo još gore, postojalo je mnogo oblasti koje uopšte nije mogao da vidi, jer su mu pogled zaklanjale same planine. Gledano sa mesta na kome se nalazio, More Žeđi je bilo daleko iza krivine Meseca, tako da ga je video perspektivno skraćeno. Kratersko jezero, na primer, uopšte nije video: bilo je skriveno iza planinskih zidova koji su ga opasivali. Tu oblast mogle su ispitati samo prašinske skije, koje su se kretale po površini; čak je i njegova božanska eminencija, Tom Louson, tu bio beskoristan.

Biće bolje da pozove Zemaljsku stranu i podnese im svoj privremeni izveštaj.

"Louson, Lagranž II", reče on, kada su ga iz Komunikacije spojili. "Pretražio sam More Žeđi... na otvorenom nema ničega. Vaša lađa mora da se prizemila negde blizu ivice."

"Hvala", odvrati jedan nesrećni glas. "Potpuno ste sigurni u to?"

"Potpuno. Mogu da vidim vaše prašinske skije, a one su samo

četvrtinu Selenine veličine."

"Vidi li se štogod blizu ivice Mora?"

"Pretraživanje je nemoguće zbog suviše sitnih razmera; vidim pedesetak... oh, stotinu čak... objekata koji bi mogli biti prave veličine. Čim se Sunce digne, moći ću pomnije da ih ispitam. Ne zaboravite da je tamo dole noć."

"Cenimo vašu pomoć: javite nam ako još šta pronađete."

Dole u Klavijus Sitiju, šef turističke agencije saslušao je Lousonov izveštaj i pomirio se sa sudbinom. Stvar je bila rešena; javnost će morati da bude obavještena. Bilo bi nerazumno, a po svoj prilici i nemoguće, i dalje držati stvar u tajnosti.

Okrenuo se prema oficiru za kontrolu saobraćaja i upitao: "Je li stigla lista putnika?"

"Upravo stiže preko telefaksa iz Port Rorisa. Evo, izvolite." Dok mu je dodavao tanak list, upitao je: "Neko važan na brodu?"

"Svi turisti su važni." hladno odvrati šef, ne podigavši pogled. A onda, pre no što je ponovo udahnuo vazduh, dodade. "Oh moj Bože!"

"Šta je bilo?"

"Na lađi je komodor Henstin."

"Šta? Nisam znao da je na Mesecu."

"Držali smo to u tajnosti. Smatrali smo da bi bilo dobro da ga pridobijemo u turističko veče, pošto je sada u penziji. Želeo je da malo procunja unaokolo, inkognito, pre no što se odluči."

Nastupila je duboka tišina dok su njih dvojica razmatrali ironičnost nastale situacije. Jedan od najvećih junaka svemira... bio je izgubljen poput najobičnijeg turista u nekom glupom nesrećnom slučaju u stražnjem dvorištu Zemlje, na Mesecu...

"Kakav peh za komodora", konačno progovori kontrolor saobraćaja. "Ali sreća za putnike... ako su još živi."

"Biće im neophodna sva sreća ovog sveta, pošto nam ni opservatorija više ne može pomoći", primeti šef.

Što se prvog dela primedbe tiče, bio je u pravu, ali pogrešio je u drugom. Dr Tom Louson je još imao nekoliko trikova u rukavu.

Isto kao i otac Vinsent Feraro, S.J., naučnik sasvim drugačijeg tipa. Prava je šteta što se on i Tom Louson nikada neće sresti;

vatromet koji bi pri tom nastao mogao bi biti veoma zanimljiv. Otac Feraro je verovao u Boga i Čoveka; dr Louson nije verovao ni u jednog ni u drugog.

Sveštenik je svoju naučničku karijeru započeo kao geofizičar, a onda je zamenio svetove i postao selenofizičar... mada je to ime koristio samo u najsitničarskijim trenucima. Nijedan živi čovek nije bolje poznavao unutrašnjost Meseca; to je znanje napabirčio preko baterija instrumenata strateški postavljenih preko cele površine satelita.

Ti instrumenti su upravo došli do nekih prilično zanimljivih rezultata. U 19 časova i 35 minuta 47 sekundi GMT, dogodio se silovit potres na širem području Zaliva Duge; to je bilo pomalo iznenađujuće, jer je ta oblast bila neobično stabilna, čak i za miran Mesec. Otac Feraro je uključio kompjutere i oni su ukazali na središte poremećaja; potom im je naložio da potraže i ostale abnormalne zapise instrumenata. Ostavio ih je da rade, a on otišao na ručak, tokom koga je od kolega čuo da je Selena nestala.

Nijedan elektronski kompjuter ne može da se meri sa ljudskim mozgom u povezivanju naizgled nevažnih činjenica. Otac Feraro je stigao da pojede samo kašiku supe pre nego što je sabrao dva i dva i došao do savršeno razumnog, ali i pogubno pogrešnog odgovora.

5.

"...Tako vam, dame i gospodo, stoje stvari", zaključio je komodor Henstin. "Ne preti nam nikakva neposredna opasnost i uopšte ne sumnjam da će nas uskoro pronaći. Do tada iskoristimo vreme na najbolji mogući način."

Zastao je i prešao pogledom preko podignutih, uznemirenih lica. Već je uočio ko bi im mogao stvarati nevolje... onaj čovečuljak sa nervoznim tikom, zatim nakisela dama lica boje šljive, koja je bez prestanka vezivala čvorove na maramici. Možda bi mogli da se međusobno neutrališu, ako bi uspeo da ih smesti jedno pored drugog...

"Kapetan Haris i ja... on je šef, ja sam samo savetnik... razradili smo plan delovanja. Hrana će biti jednostavna i dobijaćete je u smanjenim količinama, ali i dovoljnim, pošto se nećete izlagati nikakvim fizičkim naporima. Molimo nekoliko dama da pomognu gospođici Vilkins... imaće puno dodatnog posla, pa bi joj dobro došla vaša pomoć. Naš najveći problem, iskreno govoreći, biće dosada. Da li je možda neko poneo kakvu knjigu?"

Nastalo je dugotrajno preturanje po tašnama i korpama. Konačni ishod: gomila raznih lunarnih vodiča... uključujući tu i šest primeraka službenog priručnika; trenutni bestseler, Pomorandža i jabuka sa neverovatnom temom - romansa između Nela Gvina i ser Isaka Njutna; Šejn u izdanju Harvard Presa, sa školskim objašnjenjima nekog profesora engleskog; uvod u logički pozitivizam Ogista Konta; i nedelju dana stari primerak Njujork Tajmsa, zemaljsko izdanje. Nije to bila bog zna kakva biblioteka, ali uz pažljivu raspodelu pomoći će im da ispune časove koji su pred njima.

"Mislim da bi trebalo da sastavimo komitet za zabavu koji će odlučiti kako da iskoristimo ovaj materijal, mada ne znam kako će izići nakraj sa msje Kontom. U međuvremenu, pošto sada znate kako stvari stoje, ima li pitanja... bilo šta što biste želeli da vam kapetan Haris i ja objasnimo malo detaljnije?"

"Hteo bih nešto da pitam, gospodine", javi se isti onaj engleski glas koji je pohvalio stjuardesu zbog odličnog čaja. "Postoji li makar

mala mogućnost da 'isplivamo'? Hoću da kažem... ako je ovo kao voda, nećemo li se iznenada pojaviti pre ili kasnije na površini kao zapušač od plute?"

Ovo pitanje je zateklo komodora potpuno nespremnog. Okrenuo se ka Petu i, napravivši grimasu, rekao: "To je pitanje za vas, gospodine Haris. Imate li šta da kažete?"

Pet odmahnu glavom.

"Bojim se da to neće ići. Tačno je da smo zbog vazduha unutar trupa veoma poletni, ali otpor ove prašine je ogroman. Možda bismo na kraju i ,mogli' isplivati na površinu... ali tek za nekoliko hiljada godina.

Engleza izgleda nije bilo lako obeshrabriti.

"Primetio sam skafander u vazdušnoj komori. Zar ne bi neko mogao da izađe napolje i 'ispliva' na površinu? Tako bi ekipa koja nas traži znala gde smo."

Kapetan Haris se nelagodno promeškolji. Jedino je on bio kvalifikovan da navuče to odelo koje je bilo namenjeno isključivo za slučaj opasnosti.

"Gotovo sam siguran da je to nemoguće", odvrati on. "Sumnjam da bi bilo ko uspeo da savlada toliki otpor... a i bio bi, razume se, potpuno slep. Kako onda da zna šta je gore? I kako biste zatvorili za njim spoljašnja vrata? Kada jednom prašina potekne unutra, više ne bismo mogli da raščistimo. Ne možete je jednostavno ispumpati napolje."

Mogao je još ponešto da im kaže, ali odlučio je da ostavi stvar samo na ovome. Biće još dosta vremena da se posluži takvim očajničkim sredstvima, ako se do kraja nedelje ne pojavi spasilačka ekipa. Ali to je bio košmar koji je morao potiskivati, jer ako bi se suviše dugo zadržao na njemu, samo bi se obeshrabrio.

"Ako nema više pitanja", reče Henstin, "predlažem da se međusobno upoznamo. Sviđalo se to nama ili ne, moramo se naviknuti jedni na druge, pa zato hajde da vidimo ko je ko. Krenuću ukруг, a vi, ako želite, jedan po jedan, recite svoje ime, zanimanje i mesto prebivanja. Prvo vi, gospodine."

"Robert Brajan, građevinar u penziji... Kingston, Jamajka."

"Irving Šuster, advokat, Čikago... i moja žena Majra."

"Nihil Jajavarden, profesor zoologije, Cejlonski univerzitet, Peradenija."

Dok se prozivka nastavljala, Pet Haris je još jedanput osetio zahvalnost zbog bar ovo malo sreće u očajničkoj situaciji u kojoj su se našli. Zahvaljujući svom karakteru, obuci i iskustvu, komodor Henstin bio je rođeni vođa: već je počeo da spaja ovu nasumičnu kolekciju pojedinaca u jedinstvenu celinu, da izgrađuje onaj neobjašnjivi 'esprit de corps' koji preobražava rulju u ekipu. To je naučio dok je njegova mala flota... prva koja se ikada uputila iza Neptunove orbite... nedelju za nedeljom plutala u praznini između planeta. Pet Haris, koji je bio trideset godina mlađi i koji se nikada nije udaljio od sistema Zemlja-Mesec, nije osetio odbojnost prema ovoj promeni na čelu, do koje je tako taktički došlo. Bilo je lepo od komodora što je kazao da je on i dalje gazda, ali njemu je bilo jasno kako stvari stoje.

"Dankan Mekenzi, fizičar, opservatorija Maunt Stromlo, Kenbera."

"Pjer Blanšar, računovođa, Klavijus Siti, zemaljska strana."

"Filis Morli, novinar, London."

"Karl Johanson, nuklearni inženjer, Baza Cijalkovski, tamna strana."

Kakva gomila; koliko talenata na jednom mestu, mada to nije bilo ništa neuobičajeno, jer ljudi koji su dolazili na Mesec uvek su posedovali nešto neuobičajeno... pa makar to bio samo novac. Međutim, sva ta sila talenata i iskustva ovog časa zatvorena na Seleni nije mogla, bar se tako Harisu činilo, ničim da im pomogne u situaciji u kojoj su se našli.

To baš nije bilo tačno, što se komodor Henstin upravo spremao da dokaže. Znao je, kao i svaki živ čovek, da će morati da se bore kako protiv dosade tako i protiv straha. Bili su prepušteni sami sebi; u veku univerzalne zabave i veza, odjednom su bili odsečeni od ostatka ljudske rase. Radio, TV, vesti sa telefaksa, filmovi, telefon... sve te stvari nisu im značile ništa kao ni ljudima iz kamenog doba. Ličili su na neko drevno pleme okupljeno oko logorske vatre, u divljini u kojoj nije bilo drugih ljudi. Čak ni na putovanju za Pluton, pomislio je komodor Henstin, nikada nisu bili ovoliko usamljeni. Imali su na raspolaganju odličnu biblioteku i bili su dobro snabdeveni svim

mogućim elektronskim zabavama, mogli su preko uskosnopne veze da razgovaraju sa unutrašnjim planetama kada god bi to poželili. Ali na Seleni nisu imali čak ni špil karata...

To je bila ideja. "Gospođice Morli! Pretpostavljam da imate blok pošto ste novinarka?"

"Ovaj, da, imam, komodore."

"Ima li u njemu još pedeset dva prazna lista?"

"Mislim da ima."

"Moram vas zamoliti da ih žrtvujete. Molim vas, isecite ih i napravite od njih špil karata. Ne morate se mnogo truditi... samo da oznake budu čitljive i da se brojevi ne provide."

"Kako ćete mešati karte od hartije?" upita neko.

"Problem i po za naš komitet za zabavu. Ima li nekog ko misli da ima talenta za tako nešto?"

"Nekada sam radila u pozorištu", javi se s dosta oklevanja Majra Šuster. Njen muž uopšte nije izgledao zadovoljan zbog ovog otkrića, ali je zato komodor bio oduševljen.

"Odlično! Iako imamo malo prostora, nadao sam se da ćemo moći da priredimo neki komad."

Sada se i gospođa Šuster smrkнула isto kao i njen muž.

"To je bilo prilično davno", reče ona, "i ja... nikada nisam imala puno teksta."

Nekolicina se zakikotala, pa je čak i komodor s mukom uspevao da ostane ozbiljan. Kada bi čovek pogledao gospođu Šuster koja je imala blizu šezdeset godina i više od sto kilograma, bilo je malo poteže zamisliti je kao horistkinju... bar je pretpostavljao da je to bila.

"Nije važno", reče on, "važan je duh. Ko će pomoći gospođi Šuster?"

"Ja sam se malo bavio amaterskim pozorištem", javi se profesor Jajavarden. "Mada, uglavnom Brehtom i Ibzenom."

To 'mada' jasno je govorilo da shvata kako bi se ovde više cenilo kada bi znao nešto veselije... na primer, neku od dekadentnih, ali zabavnih komedija iz osamdesetih godina dvadesetog veka, koje su naprosto preplavile eter posle kolapsa TV cenzure.

Nije se javio više nijedan dobrovoljac za ovaj posao, pa je komodor premestio gospođu Šuster i profesora Jajavardena da sede

zajedno i rekao im da počnu da prave program. Malo je bilo verovatno da će jedan tako rđavo odabran par stvoriti bilo šta upotrebljivo, ali nikad se ne zna. Glavno je bilo da ih sve nečim zaposli... bilo da im da samostalne zadatke ili da sarađuju sa nekim drugim.

"Za sada je to sve", zaključio Henstin. "Ako imate kakvu dobru ideju, molim vas da je saopštite komitetu. U međuvremenu, predlažem da protegnete noge i upoznate jedni druge. Svi su prijavili čime se bave i gde žive; mnogi od vas sigurno imaju zajednička interesovanja ili zajedničke prijatelje. Imaćete o mnogo čemu da popričate." A u sebi je dodao: i dosta vremena.

Razgovarao je sa Petom u pilotskoj kabini kada im se pridružio dr Mekenzi, fizičar iz Australije. Bio je veoma zabrinut... Mnogo više no što je to trenutno bilo potrebno.

"Želeo bih nešto da vam kažem, komodore", užurbano je počeo. "Ako sam u pravu, potpuno je nevažno to što imamo kiseonika za sedam dana. Preći nam mnogo ozbiljnija opasnost."

"Šta to?"

"Toplota." Australijanac pokaza prema spoljašnjem svetu jednim zamahom ruke. "Zatrpali smo u tu stvar, a to vam je jedan od najboljih izolatora koji postoji. Na površini, toplota koju stvaraju uređaji i naša tela odlazi u prostor, ali ovde dole je uhvaćena u klopku. To znači da će nam biti sve toplije i toplije... dok se ne skuvamo."

"Blagi Bože", izusti komodor. "To mi uopšte nije palo na pamet. Šta mislite, koliko vremena imamo?"

"Dajte mi pola sata, pa ću vam prilično tačno moći odgovoriti. Moja procena je... ne mnogo duže od jednog dana."

Komodor oseti kako ga preplavljuje talas bespomoćnosti. Osetio je strašnu mučninu u dubini stomaka, kao drugog puta kada se našao u bestežinskom stanju. (Ne prvog... jer je tada bio pripravan na to. Ali na drugom putovanju bio je suviše samopouzdan.) Ako je ova procena bila tačna, sve njihove nade bile su uzaludne. Ionako su bile krajnje mršave, ali dok su mislili da na raspolaganju imaju celu nedelju, postojala je izvesna mogućnost da se nešto još može učiniti. Ako na raspolaganju budu imali samo jedan dan, to neće dolaziti u

obzir. Čak i da ih pronađu za to vreme, neće stići da ih spasu.

"Mogli biste da proverite temperaturu u kabini", nastavio je Mekenzi. "To će nam biti nekakav pokazatelj."

Henstin ode do kontrolne table i zagleda se u lavirint brojanika i pokazivača.

"Bojim se da ste u pravu", reče on. "Već je porasla za dva stepena."

"Više od jednog stepena za sat. Tako sam i mislio."

Komodor se okrenuo prema Harisu, koji je slušao razgovor i postajao sve uznemireniiji.

"Možemo li na bilo koji način pojačati hlađenje? Koliko rezervne energije ima klimatizaciona oprema?"

Pre no što je Haris stigao da odgovori, umešao se fizičar.

"To nam neće pomoći", reče on pomalo nestrpljivo. "Naš sistem za hlađenje samo ispumpava toplotu iz kabine i zrači je napolje. Ali upravo to sada 'ne može' da radi, usled prašine koja nas obavija. Ako pokušamo da poteramo fabriku za hlađenje malo brže, to će samo pogoršati stvari."

Nastupila je duboka tišina dok komodor nije kazao: "Molim vas, proverite te proračune i što pre budete mogli obavestite me o najtačnijoj proceni do koje dođete. I, tako vam Boga, neka to ostane među nama trojicom."

Odjednom se osetio jako starim. Gotovo da je uživao u ovoj neočekivanoj prilici da poslednji put komanduje; a sada se činilo da će to potrajati svega jedan dan.

Upravo u tom trenutku, mada to ni jedni ni drugi nisu znali, jedna od prašinskih skija prolazila je upravo iznad njih. Za razliku od potonule Selene pri čijoj se izgradnji mislilo ponajpre na udobnost putnika, prašinske skije građene su tako da budu brze, efikasne i jeftine, i stoga su veoma malo podsećale na Selenu. To su, u stvari, bile otvorene sanke sa sedištima za pilota i jednog putnika... obojica su nosili skafandere... a od Sunca su se štitili baldahinom. Kontrolna tabla bila im je jednostavna, pozadi su se nalazili motor i dva istovetna propelera, prostor za odlaganje oruđa i opreme... i to je bilo sve. Skije koje su obavljale svoj redovni posao obično su vukle bar

jedne teretne sanke, a ponekad i dvoje ili troje, ali ove su putovale bez prikolica. Prešle su u cik-cak, napred i nazad, nekoliko stotina kvadratnih kilometara Mora i nisu pronašle baš ništa.

Vozač je razgovarao sa svojim pratiocem preko interkoma.

"Šta ti misliš da im se dogodilo, Džordže? Ne verujem da su ovde."

"Gde bi inače mogli biti? Nisu ih valjda kidnapovali vanzemaljci?"

"Još malo pa ćeš i to moći da mi prodaš", glasio je poluozbiljan odgovor. Pre ili kasnije svi astronauti poveruju da će ljudska rasa sresti neku drugu inteligenciju. Do tog susreta možda neće još dugo doći, ali u međuvremenu, hipotetički vanzemaljci bili su deo svemirske mitologije i njih su krivili za sve što se nije moglo objasniti ni na koji drugi način.

Bilo je lako u njih poverovati kada se vreme provodi sa šačicom sadruga na nekom čudnom, neprijateljskom svetu na kome su i same stene i vazduh (ako je uopšte bilo vazduha) delovali potpuno strano. Tu se ništa nije moglo uzimati zdravo za gotovo, a iskustvo hiljada pokolenja vezanih za Zemlju moglo je biti beskorisno. Kao što je drevni čovek naseljavao nepoznate predele oko sebe bogovima i duhovima, tako je homo astronauticus bacao pogled preko ramena uvek kada bi se spustio na neki novi svet, pitajući se ko ili šta se već tamo nalazi. Tokom nekoliko kratkih vekova Čovek je sebe smatrao gospodarem Vaseljene i te iskonske nade i strahove pokopao je u svoju podsvest. Ali oni su sada bili jači no ikada, i to s razlogom, jer je gledao u ozareno lice nebesa i razmišljao o moći i znanju koje tamo mora da se krilo.

"Treba da se javimo Bazi", reče Džordž. "Obišli smo našu oblast i nema svrhe da to još jedanput ponovimo. Bar dok ne svane... tada ćemo imati mnogo bolje izgleda da nešto pronađemo. Sav se ježim od ove proklete zemaljske svetlosti."

Uključio je radio i uputio pozivni signal skija.

"Prašnjavko Dva zove saobraćajnu kontrolu... prijem."

"Ovde saobraćajna kontrola u Port Rorisu. Jeste li našli nešto?"

"Ni traga. Šta ima novo kod vas?"

"Mislimo da nije na Moru. Glavni inženjer želi da razgovara sa vama."

"Dobro; spojite ga."

"Pozdrav Prašnjavku Dva. Lorens ovde. Upravo smo dobili izveštaj iz opservatorije Platon o zemljotresu u blizini Nedostižnih planina. Dogodio se u 19.35, što otprilike odgovara vremenu kada je Selena trebalo da se nalazi u Kraterskom jezeru. Naglašavaju da ju je negde u toj oblasti zahvatila lavina. Pođite prema planinama i proverite ima li novijih klizišta ili odrona kamenja."

"Kakvi su izgledi, gospodine", zabrinuto počeo da postavlja pitanje pilot prašinskih skija, "da dođe do novih stresova?"

"Veoma mali, prema rečima onih iz opservatorije. Kažu da će proći hiljade godina pre no što se išta slično ponovo dogodi, pošto se pritisak oslobodio."

"Nadam se da su u pravu. Javiću se kada stignemo do Kraterskog jezera; za otprilike dvadeset minuta."

Ali već posle petnaest minuta Prašnjavko Dva uništio je poslednje nade slušalaca koji su čekali njegov izveštaj.

"Ovde Prašnjavko Dva. Bojim se da je ovo kraj. Još nismo stigli do Kraterskog jezera... i dalje se penjem uz prevoj. Opservatorija je bila u pravu što se tiče potresa; došlo je do nekoliko klizišta i imali smo poteškoća da neka od njih zaobiđemo. U jednom koje upravo gledam mora da ima deset tona kamenja; ako je Selena ispod te gomile, nikada je nećemo pronaći. A i neće biti vredno truda tražiti je."

Tišina u kontroli saobraćaja toliko je potrajala da se skija ponovo javila: "Halo, bazo... jeste li primili poruku?"

"Jesmo", odvratio glavni inženjer umornim glasom. "Probajte da nađete bilo kakav trag koji bi ukazivao da su tu; poslaću Prašnjavka Jedan da vam pomogne. Jeste li sigurni da nema izgleda da ih iskopamo?"

"Moglo bi potrajati nedeljama, čak i kada bismo tačno utvrdili gde se nalaze. Video sam jedno skliznuće dugačko tri stotine metara. Ako biste pokušali da kopate, kamenje bi najverovatnije ponovo krenulo."

"Budite pažljivi. Javljajte se na svakih petnaest minuta, bilo da nešto pronađete ili ne."

Lorens se okrenuo od mikrofona, i fizički i mentalno iscrpljen.

Ništa više nije mogao da učini... a sumnjao je da bi i bilo ko drugi išta još mogao da preduzme. Pokušavši da sabere misli, uputio se ka prozoru za osmatranje, okrenutom prema jugu, i zagledao se u lice Zemlje koja se videla u obliku srpa.

Teško je bilo poverovati da je fiksirana tamo na južnom nebu... da, iako je počivala tako blizu obzorja, ni za milion godina neće niti izići niti zaći. Koliko god čovek ovde dugo živeo, ipak nije mogao da prihvati ovu činjenicu koja je kršila svu razumnu mudrost čovečanstva.

S druge strane tog ponora koji ih je razdvajao (i koji je već bio tako mali za jedno pokolenje što nikada nije upoznalo vreme kada se on nije mogao preći) talasi šoka i bola uskoro će početi da se šire. Hiljade muškaraca i žena bilo je izloženo posledicama, neposredno ili posredno, jer se Mesec malo promeškoltio u svom snu.

Prošlo je izvesno vreme pre no što je Lorens, izgubljen u mislima, shvatio da oficir za signalizaciju u luci pokušava da mu privuče pažnju.

"Izvinite, gospodine... niste pozvali Prašnjavka Jedan. Hoćete li da ja to sada učinim?"

"Molim ? Oh da... samo napred. Pošaljite ga da pomogne Dvojci u Kraterskom jezeru. Recite im da smo opozvali potragu u Moru Žeđi."

6.

Vest da je potraga opozvana stigla je do Lagranža II kada je Tom Louson, podbulih očiju od nespavanja, završio podešavanje teleskopa prečnika stotinu centimetara. Utrkivao se s vremenom, a sada je, kako se činilo, sav njegov trud bio uzaludan. Selena se uopšte nije nalazila u Moru Žeđi, već tamo gde je nikada ne bi mogao pronaći... bila je skrivena od njegovog pogleda bedemom Kraterskog jezera i gotovo izvesno se nalazila ispod nekoliko tona kamenja.

U prvi mah Tom nije osetio sažaljenje prema žrtvama, već bes zbog uludo utrošenog vremena i straćenog truda. Naslovi u stilu MLADI ASTRONOM PRONAŠAO IZGUBLJENE TURISTE nikada neće zasvetlucati preko ekrana sa vestima na naseljenim svetovima. Kada su se njegovi lični snovi o slavi srušili, dobrih trideset sekundi je psovao i to tako sočno da bi se njegove kolege zapanjile. Zatim je, i dalje besan, počeo da rastavlja opremu koju je izmolio, pozajmio i ukrao od ostalih projekata na satelitu.

Upalilo bi, bio je ubeđen da bi. Teorija je bila sasvim održiva... zaista, zasnivala se na skoro stogodišnjoj praksi. Izviđanje pomoću infracrvenih zraka datiralo je još otprilike iz vremena drugog svetskog rata, kada se koristilo za otkrivanje zakamufliranih fabrika na osnovu izdajničke toplote.

Iako Selena nije ostavila za sobom nikakav vidljivi trag na Moru, morala je, van svake sumnje, ostaviti infracrveni.

Njeni propeleri podizali su relativno toplu prašinu sa dubine od otprilike jedne stope i razbacivali je preko daleko hladnijih površinskih slojeva. Oko koje može da vidi toplotne zrake moglo bi da prati njen trag satima po njenom prolasku. Imao je upravo dovoljno vremena, sračunao je Tom, da izvrši takvo infracrveno osmatranje pre no što Sunce izgreje i uništi sve tragove tog slabog toplotnog traga u hladnoj lunarnoj noći.

Ali sada više očigledno nije imalo svrhe pokušavati.

Dobro da niko na Seleni nije mogao da pretpostavi da su prestali da ih traže u Moru Žeđi i da su se prašinske skije usredsredile na

unutrašnjost Kraterskog jezera. Takođe je bilo dobro to što niko od putnika nije znao za predskazanja dr Mekenzija.

Fizičar je izvukao, na komadu ručno iscrtane milimetarske hartije, krivu koja je predstavljala očekivani rast temperature. Svakog časa je beležio očitane temperature sa termometra u kabini i označavao je na krivoj. Depresivno dobro se poklapala sa teorijom; za dvadeset časova preći će sto deseti podeok Farenhajta i prvi putnici će početi da umiru od toplotnog udara. S koje god strane razmotrio problem, ostalo im je manje od jednog dana života. U toj svetlosti su napori komodora Henstina da održi moral izgledali krajnje ironično. Bez obzira na to da li uspe ili ne, prekosutra će biti svejedno.

Da li je to ipak bilo tako? Iako su možda jedino mogli da biraju između toga da umru kao ljudi, ili kao životinje, nema sumnje da je prvi izbor bio bolji. Svejedno da li će Selena ostati neotkrivena do kraja vremena, tako da niko nikada neće saznati kako su njeni putnici proveli poslednje sate. To nije imalo veze sa logikom niti razumom; ali takve su, što se toga tiče, bile gotovo sve odista važne stvari koje su oblikovale čovekov život ili smrt.

Komodor Henstin je toga i te kako bio svestan dok je planirao kako da ispuni časove koji su bili pred njima. Neki ljudi su rođeni da budu vođe i on je bio jedan od takvih. Praznina u kojoj se našao kada je otišao u penziju iznenada se ispunila; prvi put od napuštanja komandnog mosta na svom brodu predvodniku 'Kentaur' ponovo se osetio celovitim.

Dok njegova mala posada bude nečim zabavljena, nije morao da se brine za moral. Nije bilo važno šta su radili, ako su to što su radili smatrali zanimljivim ili važnim. Ta partija pokera, na primer, u kojoj su učestvovali svemirski administrativni računovođa, penzionisani građevinar i dva direktora iz Njujorka koja su bila na odmoru. Već na prvi pogled se videlo da su svi bili fanatici kada je u pitanju poker; problem će biti kako ih naterati da prestanu da igraju, a ne kako ih nečim zabaviti.

Većina ostalih putnika raspodelila se u manje skupine koje su razgovarale, i to veoma veselo. Komitet za zabavu još je zasedao, profesor Jajavarden je povremeno pravio neke beleške, dok se gospođa Šuster prisećala dana koje je provela igrajući u burleskama,

uprkos nastojanjima njenog muža da je učutka. Jedina osoba koja kao da se držala pomalo po strani od svih bila je gospođica Morli, koja je lagano i s pažnjom pisala, veoma sitnim rukopisom po preostalim listovima svog bloka. Najverovatnije je, kao svaki dobar novinar, vodila dnevnik o njihovoj pustolovini; komodor Henstin se plašio da će avantura biti kraća nego što je ona to očekivala i da čak neće popuniti ni tih nekoliko preostalih stranica. A ako ih i popuni, sumnjao je da će ih iko ikada pročitati.

Pogledao je na sat i iznenadio se kada je video koliko je kasno. Već je trebalo da stigne na drugu stranu Meseca, nazad u Klavijus Siti. Imao je dogovoren ručak u Lunarnom Hiltonu, a posle toga ga je čekalo putovanje u... ali kakvog je imalo smisla razmišljati o budućnosti koju nikada neće doživeti. Sada će brinuti samo o toj kratkoj sadašnjosti.

Trebalo bi i malo da odspava, pre nego što temperatura postane nepodnošljiva. Selena nije bila predviđena da bude spavaonica... niti grobnica, što se toga tiče... ali sada će morati da bude pretvorena u tako nešto. To je zahtevalo izvesna istraživanja i planiranje, kao i pričinjavanje izvesne štete vlasništvu turističke kompanije. Utrošio je dvadeset minuta na utvrđivanje svih činjenica; zatim je, posle kraćeg dogovora sa kapetanom Harisom, zamolio prisutne za malo pažnje.

"Dame i gospodo", počeo on, "svi smo imali naporan dan i uveren sam da bi većini prijalo malo sna. To nas suočava sa nekoliko problema, ali malo sam eksperimentisao i otkrio sam da uz malo truda možemo izvaditi središnje naslone za ruke između sedišta. Ne bi trebalo to da uradimo, ali sumnjam da će nas kompanija tužiti. To znači da se desetero od nas može ispružiti na sedištima; ostali će morati da se zadovolje podom.

Još nešto. Kao što ste već verovatno primetili, postaje prilično toplo i izvesno vreme će temperatura nastaviti da raste. Savetujem vam da skinete svu nepotrebnu odeću; udobnost je mnogo važnija od stidljivosti." (A u sebi je dodao: 'A preživljavanje je mnogo važnije od udobnosti...' - ali o tome će tek kroz nekoliko časova.)

Isključićemo glavna svetla u kabini, a pošto ne želimo da budemo u potpunom mraku, ostavićemo upaljena, na najslabije, svetla za slučaj opasnosti. Jedan od nas će stalno biti na straži na skiperovom

sedištu; gospodin Haris upravo pravi raspored za dvočasovne smene. Ima li pitanja ili komentara?"

Nije ih bilo i komodor je odahnuo s olakšanjem. Plašio se da će neko početi da postavlja pitanja o porastu temperature i nije bio siguran kako bi odgovorio. Istina, bio je svestrano nadaren, ali nije umeo da laže, a bilo mu je stalo da putnicima san bude što mirniji s obzirom na okolnosti. Ako se ne dogodi čudo, to će im biti i poslednji.

Gospođica Vilkinson, koja je počela da gubi ponešto od svoje profesionalne lukavosti, posluživala je poslednju turu pića onima kojima je ono bilo potrebno. Većina putnika već je počela da se oslobađa gornjih slojeva odeće; oni stidljiviji sačekali su da se pogase glavna svetla. Pri prigušenom crvenom sjaju, unutrašnjost Selene delovala je fantastično... tako nešto bilo je potpuno nezamislivo kada je pre nekoliko časova napuštala Port Roris. Dvadeset dvoje putnika, muškaraca i žena u donjem vešu, ispružilo se preko sedišta ili po podu. Nekoliko srećnika već je hrkalo, ali većinu san neće tako lako pohoditi.

Kapetan Haris se smestio u stražnjem delu lađe; u stvari, on se uopšte nije nalazio u kabini, već u sićušnoj vazdušnoj komori-kuhinji. Odatle je imao odličan pregled; pošto su vrata između te dve prostorije bila otvorena, mogao je da vidi celu kabinu i da motri na sve u njoj.

Od uniforme je napravio jastuk i legao na tvrdi pod. Tek za šest časova doći će na njega red da stražari, pa se nadao da će do tada uhvatiti nešto sna.

Spavati! Polako su proticali poslednji časovi njegovog života, a on nije imao pametnija posla. Kako li spavaju osuđenici na smrt, zapitao se, poslednje noći pred vešanje?

Bio je tako očajno umoran da čak ni ova misao nije izazvala nikakvo osećanje. Poslednji prizor koji je upamtio pre no što je utonuo u san bio je dr Mekenzi koji je ponovo očitavao temperaturu i brižljivo je unosio na svoju kartu, poput astrologa koji skicira horoskop.

Petnaest metara iznad njih... ta se razdaljina mogla preći jednim korakom pri ovako niskoj gravitaciji... jutro je već svanulo. Na Mesecu nema postupnog prelaska između noći u dan, ali mnogo

časova na nebu je počivalo obećanje da će nastupiti zora. Daleko ispred Sunca protezala se sjajna piramida zodijakalne svetlosti, koja se tako retko viđa na Zemlji. Beskonačno sporo krčila je sebi put iznad obzorja, postajući sve sjajnija i sjajnija što se više primicao trenutak kada će Sunce izgrejati. Sada se pretvorila u koronu opalnog sjaja... a onda se, milion puta sjajnija, jedna tanka nit vatre počela da širi duž obzorja kada se Sunce posle petnaest dana tame ponovo pojavilo. Biće mu potrebno više od jednog sata da se podigne iznad linije neba, tako se sporo Mesec okretao oko svoje ose, ali noć je već bila prošla.

Plima mastila glatko je oticala iz Mora Žeđi. Sada je gotovo celo smeđe-sivo prostranstvo Mora bilo izbrazdano takoreći vodoravnim zracima; da je išta štrčalo iznad njegove površine, ova prolazna svetlost bi bacala njegovu senku u dužini od nekoliko stotina metara, koja bi istog časa otkrila njegov položaj onima koji su tragali za njim.

Ali ovde nije bilo tragača: Prašnjavko Jedan i Prašnjavko Dva bili su zauzeti beskorisnom potragom u Kraterskom jezeru, petnaest kilometara odatle. I dalje su bili u mraku; proći će još dva dana pre no što se Sunce uzdigne iznad okolnih vrhova, mada ih je zora već obasjavala. Što će sati više odmicati, to će se oštra ivica svetlosti puzeći sve više spuštati niz padine planina... ponekad ne brže no što je čovek u stanju da korača... dok se Sunce ne ispne dovoljno visoko da njegovi zraci obasjaju unutrašnjost kratera.

Ali ovde je već sijala svetlost koju je čovek napravio, između kamenja, dok su tragači slikali klizišta koja su se tiho spustila niz planinu kada je Mesec zadržao u svom snu. Kroz jedan čas, te će se fotografije naći na Zemlji; a tokom naredna dva časa, videće ih svi naseljeni svetovi.

To će se veoma loše odraziti na turizam.

Kada se kapetan Haris probudio, već je bilo mnogo toplije. Pa ipak, iz sna ga nije trgnula, čitav sat pre no što je trebalo da stražari, velika sparina.

Iako nikada nije proveo noć na Seleni, Pet je poznavao sve zvuke koje je ona mogla da proizvede. Kada motori nisu radili, na njoj je bilo gotovo tiho; čovek je morao da se napregne da bi čuo šaputanje

pumpi za vazduh i tiho kloparanje sistema za hlađenje. Ti su se zvuci i dalje čuli, kao i pre no što je krenuo na spavanje. Nisu se promenili; ali sada im se pridružio još jedan.

Bio je to jedva čujni šapat, toliko slab da na trenutak nije znao da li je stvaran ili mu se samo pričinjava. Činjenica da je dopro do njegove podsvesti, savladavši prepreke sna, činila se sasvim neverovatna; sada je bio budan, ali nije mogao da ga raspozna, niti da sa sigurnošću kaže iz kog pravca dopire.

A onda, sasvim iznenada, shvatio je šta ga je to probudilo. Istog časa se rasio. Hitro je ustao i prislonio uvo uz vrata vazdušne kabine; jer taj je tajanstveni zvuk dopirao 'spolja'.

Sada ga je bolje čuo, bio je slab, ali raspoznatljiv, i sav se naježio kada je shvatio o čemu je reč. Sumnje nije bilo; taj zvuk proizvodile su bezbrojne čestice prašine koje su šaputale tarući se o Selenine zidove poput kakve sablasne peščane oluje. Šta je to značilo? Da li se to More ponovo kretalo? Ako je to bio slučaj, hoće li poneti Selenu sa sobom? Ali nisu se osećale ni najslabije vibracije niti bilo kakvo kretanje u samoj lađi; samo je spoljašnji svet šušajući promicao pored...

Krajnje tiho, pazeći da ne uznemiri usnule saputnike, Pet se na prstima uputi u mračnu kabinu. Na straži je bio dr Mekenzi; naučnik je pogrbljeno sedeo u pilotskoj stolici i zurio kroz zamračene prozore. Okrenuo se kada mu se Pet približio i prošaputao: "Zar nešto nije u redu na vašem kraju?"

"Ne znam... dođite da pogledate."

Kada su se vratili u kuhinju, pritisli su uši uz vrata koja su vodila napolje i dugo osluškivali to tajanstveno pucketanje. Uskoro dr Mekenzi reče: "Prašina se kreće, s tim se slažem, ali nije mi jasno zašto. Eto nam još jedne zagonetke za brigu."

"Još jedne?"

"Da; ne razumem šta se događa sa temperaturom. I dalje se penje, ali ne onoliko brzo koliko bi trebalo."

Fizičar je izgledao zdravo besan što su se njegovi proračuni pokazali pogrešni, ali za Peta je ovo bila prva dobra vest od kada je došlo do nesreće.

"Što ste se toliko snuždili zbog toga; svi grešimo. A ako zbog ove

greške poživimo koji dan duže, ja se sigurno neću žaliti."

"Ali 'nisam' mogao da pogrešim... reč je o elementarnoj matematici. Znamo koliko toplote ispušta dvadeset dvoje ljudi i ona mora nekuda otići.

"Ne proizvode dotičnu količinu toplote dok spavaju; možda u tome leži objašnjenje."

"Ne mislite valjda da sam prevideo nešto u toj meri očigledno!" odvratila razdražljivo naučnica. "To pomaže, ali nije dovoljno. Postoji još neki razlog zbog koga ovde nije onoliko toplo koliko bi trebalo da bude."

"Prihvatimo jednostavno tu činjenicu i budimo zahvalni", primeti Pet. "U međuvremenu, šta ćemo sa ovom bukom?"

S očiglednom odbojnošću, Mekenzi se usredsredio na novi problem.

"Prašina se pokreće, ali ne i mi, što znači da je to verovatno samo neki lokalni efekat. U stvari, izgleda da se to događa samo u stražnjem delu kabine. Pitam se da li je to od kakvog značaja?" On pokaza prema pregradi iza njih. "Šta je sa druge strane ovoga?"

"Motori, rezerve kiseonika, oprema za hlađenje..."

"Oprema za hlađenje! Tako je! Sećam se da sam je primetio pri ukrcavanju. Ventilatori radijatora se nalaze tamo pozadi, je li tako?"

"Tako je."

"Sada mi je jasno šta se događa. Toliko su se zagrejali da prašina kruži oko njih poput svake zagrejjane tečnosti. Tamo napolju se stvorio vodoskok od prašine, koja odvodi višak naše toplote. Uz malo sreće, temperatura će se sada stabilizovati. Neće nam biti baš udobno, ali možemo da preživimo."

Pri grimiznoj svetlosti, dvojica muškaraca se pogledaše s novom nadom. Zatim Pet tiho reče: "Ubeđen sam da je to objašnjenje tačno. Možda nam se osmehne sreća."

Pogledao je na sat i na brzinu nešto sračunao u glavi.

"Sunce se otprilike sada pomalja iznad Mora. Baza će poslati prašinske skije u potragu za nama, a i poznat im je naš približni položaj. Kladam se u deset prema jedan da će nas pronaći za nekoliko sati."

"Da kažemo komodoru?"

"Ne, neka spava. Njemu je prethodni dan bio naporniji nego nama. Ova vest može da čeka do jutra."

Kada se Mekenzi udaljio, Pet je pokušao ponovo da zaspi. Ali nije mogao; ležao je otvorenih očiju pri slabom crvenom sjaju, razmišljajući o tom čudnom obrtu sudbine. Prašina koja ih je prvo progutala, a zatim zapretila da ih skuva, sada im je pritekla upomoć, tako što su njene prenosne sile izbacivale njihov višak toplote na površinu. Nije znao da li će te struje nastaviti da teku kada uzdižuće Sunce obasja More punim sjajem.

S druge strane zida, prašina je i dalje šapučući prolazila pored lađe, i Pet se odjednom seti drevnog peščanog sata koji su mu jednom pokazali još dok je bio dete. Kada bi ga okrenuo, pesak je oticao kroz suženje u donji deo, a nivo isteklog peska pokazivao je protok minuta i časova.

Pre no što su izmišljeni satovi, mnoštvo ljudi mora da je delilo dane pomoću čestica peska koje su curele. Ali van svake sumnje, niko do sada nije odmeravao koliko mu je još života preostalo pomoću mlaza prašine koja se podizala.

7.

U Klavijus Sitiju, glavni upravnik Olsen i šef za turizam Dejvis upravo su završili savetovanje sa pravnom službom. Sastanak nije protekao baš u dobrom raspoloženju; dosta vremena proveli su razgovarajući o papirima koje su nestali turisti potpisali pre no što su se ukrkali na Selenu i u kojima se govorilo o odgovornosti. Šef Dejvis se zalagao protiv toga u vreme prvih putovanja, obrazlažući svoj stav time da će oni oterati mušterije, ali administrativni pravnici bili su uporni. Sada mu je bilo i te kako milo što su isterali svoje.

Takođe mu je bilo milo što su vlasti u Port Rorisu valjano obavile posao; ponekad su se prema ovakvim stvarima odnosili kao prema nevažnim formalnostima i prećutno su ih ignorisali. Postojala je lista sa potpisima svih putnika koji su se ukrkali na Selenu... sa jednim mogućim izuzetkom oko koga su se pravnici još prepirali.

Komodor koji je putovao inkognito prijavio se pod imenom R. S. Henson i izgleda se tim imenom i potpisao. Potpis je, međutim, bio toliko nečitak da je moglo pisati i 'Henstin'; dok sa Zemlje radio-vezom ne pošalju faksimil, neće biti sigurni. To verovatno i nije bilo tako važno; da je komodor putovao službeno, administracija bi morala da prihvati izvesnu odgovornost za njega. I za sve ostale putnike bila je odgovorna moralno, ako ne i pravno.

Pre svega, morala se potruditi da ih pronađe i pristojno sahrani. Taj mali problem bio je spušten pravo u krilo glavnog inženjera Lorensa, koji se još nalazio u Port Rorisu.

Retko se nečeg prihvatio s manje oduševljenja. Da su postojali izgledi da su putnici na Seleni živi, on bi pokrenuo nebo, Zemlju i Mesec da stigne do njih. Ali sada kada su sigurno bili mrtvi, nije video svrhe da rizikuje živote ljudi kako bi ih pronašao i iskopao. Lično, nije znao za bolje mesto da čovek bude pokopan do između tih večnih brda.

Glavni inženjer Lorens uopšte nije sumnjao da su mrtvi; sve činjenice su se savršeno uklapale. Do potresa je došlo otprilike u isto vreme kada je Selena trebalo da bude na izlasku iz Kraterskog jezera, a ždrelo je bilo napola zatrpano klizištima. Čak i najmanje od

njih bi je smrskalo poput papirnate igračke i putnici na njoj bi poumirali u roku od nekoliko sekundi, jer bi vazduh iscureo. Ako je, za šta su izgledi bili milion prema jedan, lađa izbegla da bude smrskana, primali bi njene radio-sigale; otporan mali automatski far bio je tako sagrađen da može podneti svaku razumnu kaznu a ako ni 'to' nije radilo, mora da je lađa sasvim smrskana...

Prvi problem biće da pronađu olupinu; to bi moglo biti dosta lako, čak i ako je zatrpana ispod milion tona krša. Za to su postojali odlični instrumenti i čitav spektar detektora metala. Kada je trup bio smrskan, vazduh iznutra mora da je izleteo u gotovo vakuumsku sredinu Meseca; čak i sada, posle nekoliko časova, na tom mestu će biti tragova ugljen-dioksida i kiseonika koje bi mogao da uoči neki od detektora gasa što se koriste za otkrivanje nevidljivih rupa na svemirskim brodovima. Čim se prašinske skije vrate u bazu na servis i ponovno punjenje, opremiće ih detektorima za otkrivanje rupa i poslati ih da njuškaju oko klizišta kamenja.

Ne... pronalaženje olupine moglo bi biti jednostavno; njeno vađenje, međutim, verovatno bi bilo nemoguće. Ne bi garantovao da se taj posao može obaviti ni za sto miliona. (Lako je mogao da zamisli izraz lica glavnog upravnika kada bi pomenuo jednu takvu sumu.) Kao prvo, fizički nije bilo moguće preneti tešku opremu u tu oblast... takvu vrstu opreme koja bi trebalo da pomeri hiljade tona krša. Slabašne, male prašinske skije nisu bile ni od kakve koristi; da bi se pomerila ta klizišta kamenja čovek bi morao da lunodozere prebaci preko Mora Žeđi i da uveze cele brodske tovore gelignita kako bi probio put kroz planine. Cela ta pomisao bila je besmislena; shvatao je on upravnikov stav, ali neka je proklet ako dozvoli da se njegovoj ionako premorenoj inženjerskoj divziji natovari na pleća jedan takav sizifovski posao.

Što je taktičnije mogao... jer glavni upravnik nije bio od onih ljudi koji su prihvatili da ih neko odbije... počeo je da skicira svoj izveštaj. Ukratko, svodio se na ovo: "(A) Taj je posao gotovo sigurno nemoguće obaviti. (B) Ako se uopšte mogao obaviti, koštao bi milione i mogao bi uzeti još neke živote. (C) Ionako sve to nije imalo smisla." Ali pošto bi ga tako grubo izloženo stanovište o jednoj delikatnoj stvari učinilo krajnje nepopularnim, izveštaj koji se u

svakom slučaju morao podneti narastao je na više od tri hiljade reči.

Kada je završio sa diktiranjem, zastao je da još malo porazmisli, ali pošto više ništa nije mogao da smisli, samo je dodao: "Kopije dostaviti glavnom upravniku, Mesec; glavnom inženjeru, tamna strana; nadgledniku saobraćajne kontrole; šefu za turizam; centralnoj arhivi. Klasifikovati kao poverljivo."

Pritisnuo je dugme za transkripciju. Posle dvadeset sekundi svih dvanaest stranica njegovog izveštaja, besprekorno iskucanih i sa svim neophodnim znacima interpunkcije, kao i sa nekoliko ispravljenih gramatičkih pogreški, pojavilo se iz telefaksa. Na brzinu je preleteo pogledom preko njih, u slučaju da je elektrosekretarica negde pogrešila. Povremeno je to činio (sve elektrosekretarice bile su 'ženskog roda'), naročito za vreme velikih gužvi kada su morale da primaju diktate sa desetak strana u isto vreme. U svakom slučaju, nijedna potpuno normalna mašina nije mogla da se nosi sa svim ekscentričnostima jezika kakav je bio engleski, i svaki mudar direktor proveravao je konačnu verziju, pre no što je pošalje dalje. Mnoge su predstavljale vesele katastrofe koje su silno iznenađivale one što su sve prepuštali elektronicima.

Lorens je bio negde na polovini kada je zazvonio telefon.

"Imate na vezi Lagranž II, ser", reče telefonistkinja koja je nekim slučajem bila ljudsko biće. "Izvesni dr Louson želi da razgovara sa vama."

Louson? Ko je, do đavola, pa to? - zapita se Lorens. A onda se setio; to je bio astronom koji je pretražio teren teleskopom. Sigurno mu je neko kazao da je besmisleno...

Glavni inženjer još nije imao sumnjivu čast da sretne dr Lousona. Nije znao da je astronom bio veoma neurotičan i krajnje briljantan mladić... a što je bilo još važnije u ovom slučaju, bio je neverovatno tvrdoglav.

Louson je upravo počeo da rastavlja infracrveni skener, ali je odmah i prestao, zamislivši se nad svojim postupkom. Pošto je praktično završio sklapanje te proklete stvari, mogao ju je i testirati, iz čiste naučničke radoznalosti. Tom Louson se s pravom hvalio da je eksperimentator-praktičar; to je bilo pomalo neobično za doba u

kome su takozvani astronomi u stvari bili matematičari koji nikada nisu ni privirili u opservatoriju.

Bio je toliko umoran da ga je samo puka svojeglavost održavala budnog. Da skener nije proradio već pri prvom uključivanju, odložio bi testiranje dok malo ne odspava. Ali pukom srećom koja je ponekad nagrada za umešnost, skener je 'proradio'; trebalo je izvršiti svega nekoliko manjih podešavanja pre no što se slika Mora Žeđi počela da pomalja na ekranu.

Pojavljivala se red po red, poput staromodne televizijske slike, dok je infracrveni skener prelazio napred nazad preko lica Meseca. Svetlije mrlje ukazivale su na relativno tople oblasti, a one tamne, na područja u kojima je bilo hladno. Gotovo je celo More Žeđi bilo tamno, osim sjajne trake tamo gde ga je Sunce koje se pomaljalo već dotaklo vatrom. Ali u toj tami, kada je Tom pažljivije pogledao, uspeo je da nazre neke vrlo slabe tragove, koji su svetlucali nejasno poput tragova puževa kroz neku mesečinom osvetljenu baštu dole na Zemlji.

To je, van svake sumnje, bio toplotni trag Selene, takođe je uočio i mnogo slabiji, krivudavi trag prašinskih skija koje su još tragale za njom. Svi tragovi vodili su prema Nedostižnim planinama gde su izlazili iz njegovog vidokruga.

Bio je suviše umoran da bi ih pobliže ispitaio, a to ionako više nije bilo potrebno, jer je ovo samo potvrđivalo ono što je već znao, jedino zadovoljstvo, koje mu je bilo donekle važno, zasnivalo se na dokazu da se još jedan komad opreme koju je Louson sagradio povinovao njegovoj volji. Fotografisao je ekran, radi arhive... a zatim se oteturao do kreveta da nadoknadi ono malo sna.

Tri časa kasnije probudio se iz nemirnog dremeža. Uprkos onom času viška koji je proveo u krevetu, i dalje je bio umoran, ali nešto ga je brinulo i nije mu dalo da spava. Kao što je jedva čujni šapat prašine koja se kreće uznemirio Peta Harisa u potonuloj Seleni, tako se isto, pedeset kilometara odatle, Tom Louson trgnuo iz sna zbog beznačajnog odstupanja od normalnog. Um ima mnogo pasa čuvara; ponekad nepotrebno zalaju, ali mudar čovek nikada ne ignoriše njihovo upozorenje.

Zamagljenog pogleda, Tom Louson je izišao iz prenatrpane male

ćelije koja je predstavljala njegovu privatnu kabinu na Lagranžu, zakačio se za najbliži pokretni opasač i skliznuo duž hodnika bez gravitacije do opservatorije. Razmenio je mrzovoljne jutarnje pozdrave (mada je sada bilo kasno popodne na satelitu) sa onim kolegama koji ga nisu na vreme spazili i umakli. Zatim se, srećan što je ostao sam, smestio među instrumente koje je jedino voleo.

Izvukao je fotografiju iz kamere za jedan snimak u kojoj je cele noći ležala i pogledao je prvi put. Tada je primetio da se prokrčeni put pojavljuje iz Nedostižnih planina i završava veoma blizu odatle u Moru Žeđi.

Mora da je to video i sinoć dok je gledao u ekran... ali nije primetio. Za jednog naučnika to je bio ozbiljan, gotovo neoprostiv promašaj i Tom Louson je bio veoma ljut na sebe. Dozvolio je da mu unapred doneti zaključci utiču na moć rasuđivanja.

Šta je to značilo? Podrobno je ispitao tu oblast pomoću uvećivača. Trag se završavao u maloj, difuznoj tački, koja je prema njegovoj proceni imala dve stotine metara u prečniku. To je bilo veoma čudno... izgledalo je kao da je Selena izišla iz oblasti planina, a zatim uzletela poput kakvog svemirskog broda.

Tomova prva teorija bila je da se razletela u paramparčad i da je ova toplotna mrlja bila posledica eksplozije. Ali u tom slučaju, okolo bi morala biti gomila raznog krša, od kojih je najveći deo dovoljno lak da pluta na prašini. Skije teško da bi ga promašile na svom prolasku kroz ovu oblast... a tanki, jasni trag jedne od njih ukazivao je na to da je upravo tuda prošla.

Mora postojati neko drugo objašnjenje, mada se alternativa činila apsurdnom. Bilo je gotovo nemoguće zamisliti da je nešto tako veliko kao Selena moglo bez traga potonuti u Moru Žeđi, samo zato što je u neposrednoj blizini došlo do potresa. Nije mogao pozvati Mesec, kao dokaz im ponuditi ovu jednu jedinu fotografiju i reći: "Tragate na pogrešnom mestu." Iako se pretvarao da ga ne zanimaju mišljenja drugih, Tom se užasavao pri pomisli da bi mogao napraviti budalu od sebe. Pre no što bude mogao da prosledi ovu fantastičnu ideju, moraće da pribavi još dokaza.

Gledano kroz teleskop, More je sada predstavljalo ravan i bezobličan sjaj svetlosti. Vizuelno posmatranje samo je potvrdilo ono

što je dokazao pre no što je Sunce izgrejalo; nije bilo ničeg osim uzvisine od nekoliko centimetara koja je štrčala iznad površine prašine. Infracrveni skener nije mu bio od neke pomoći: toplotni trag je potpuno nestao, još pre nekoliko časova izbrisalo ga je Sunce.

Tom je podesio instrument na maksimalnu osetljivost i stao da pretražuje oblast u kojoj se trag završavao. Možda se tamo nalazilo nešto što se još moglo pokupiti... neka slaba mrlja toplote koja se zadržala, dovoljno snažna da se otkrije čak i u ovom Mesečevom jutru. Jer Sunce je bilo još nisko i njegovi zraci još nisu dostigli ubilačku snagu kakvu će imati u podne.

Da li je on to samo umišljao? Uvećanje je pojačao do maksimuma tako da je instrument bio na ivici nestabilnosti. S vremena na vreme, na samoj granici njegovih detektorskih sposobnosti, činilo mu se da vidi sićušni toplotni sjaj, u istoj onoj oblasti u kojoj se noćasnji trag završavao.

Sve je to bilo toliko neuverljivo da je gotovo pobesneo... to nipošto nije bio dokaz potreban jednom naučniku, naročito ne onda kada je nameravao da se isprsi. Ako ništa ne kaže... niko nikada neće saznati... ali celog života će ga progoniti sumnje. Ako se, pak, založi za to, mogao bi podgrejati lažne nade, mogao bi mu se smeјati ceo Sunčev sistem, ili bi ga mogli optužiti da je želeo da postigne ličnu slavu.

Nije mogao da sedi na dve stolice; morao je doneti odluku. Krajnje nevoljno, svestan da ako to učini više nema povratka, on dohvati telefonsku slušalicu u opservatoriji.

"Ovde Louson", reče. "Dajte mi Centralu na Mesecu... vrlo je hitno."

8.

A na Seleni poslužen je doručak; putnici nisu ostali gladni, ali teško da su mogli biti zadovoljni. Nekoliko putnika se požalilo jer su smatrali da krekeri, kompresovano meso, malo meda i čaša mlakog čaja ne mogu zameniti dobar obrok. Ali komodor je bio odlučan: "Ne znamo koliko će ovo morati da nam potraje", reče on, "i bojim se da ne možemo spravljati tople obroke. Nema načina da to učinimo, a ionako je u kabini već suviše toplo. Žao mi je, ali više nema ni čaja ni kafe. Budimo iskreni, nikom od nas neće ništa faliti ako nekoliko dana budemo unosili manje kalorija nego obično." To mu je izletelo pre no što se setio gospođe Šuster; nadao se da to neće shvatiti kao ličnu uvredu. Pošto su se sinoć svi do jednog razodenuili, ona je sada ličila na dobroćudnog nilskog konja dok je ležala ispružena preko sedišta i po.

"Sunce je upravo izgrejalo", nastavio je Hanstin, "tragalačke ekipe već su sigurno napolju i sada je samo pitanje vremena kada će utvrditi gde se nalazimo. Neko je predložio da se kladimo; gospođica Morli, koja vodi dnevnik, sakupiće vaše opklade.

A sada o programu za danas. Profesore Jajavarede... da li biste nam rekli šta je spremio komitet za zabavu."

Profesor je bio sitan, ličio je na pticu i imao nežne, tamne oči koje su se činile prevelike za njega. Očigledno je svoj zadatak shvatio krajnje ozbiljno, jer je u otmenoj, smeđoj šaci stezao zavidnu gomilu beleški.

"Kao što znate", počeo on, "moja specijalnost je pozorište... ali bojim se da nam to neće biti od neke koristi. Bilo bi lepo kada bismo imali neki komad koji bismo mogli da čitamo naglas, čak sam razmišljao o tome da sam napišem neke delove; ali na nesreću, oskudevamo u hartiji, tako da to nije izvodljivo. Moraćemo da smislimo nešto drugo.

Nemamo ni veliki izbor tekstova za čitanje, a i veći deo onoga što nam je na raspolaganju uglavnom je za specijaliste. Ipak imamo dva romana... Univerzitetsko izdanje jednog od klasičnih vesterna, Šejna, i ovu novu istorijsku romansu, Pomorandžu i jabuku. Predlažem da

sastavimo grupu čitača koji će se smenjivati. Imali ko šta protiv... ili možda neku bolju ideju?

"Mi hoćemo da igramo poker", javi se jedan odlučan glas odostrag.

"Ali ne možete sve vreme igrati poker", usprotivi se profesor, pokazavši time izvesno nepoznavanje neakadenskog sveta. Komodor odluči da mu pritekne upomoć.

"Jedno drugo ne isključuje", primeti on. "Ipak vam predlažem da povremeno pravite pauze. Karte vam neće još dugo potrajati."

"Dobro, koju ćemo knjigu prvo čitati? Želi li neko sam da se javi da čita? Sa zadovoljstvom se sam javljam, ali potrebno nam je i malo raznovrsnosti..."

"Nisam za to da gubimo vreme na Pomorandžu i jabuku", izjavi gospođica Morli. "To je pravo đubre i većim delom... ovaj... na ivici pornografije."

"Otkud znate?" upita Dejvid Beret, Englez koji je hvalio čaj. Odgovorila mu je ogorčenim frktanjem. Profesor Jajavarden je izgledao krajnje nesrećan i pogledao je komodora, očekujući od njega pomoć. Nije je dobio; Henstin je namerno gledao u drugu stranu. Ako se putnici budu u svemu oslanjali na njega, to će biti pogubno; želeo je, koliko je god to bilo moguće, da budu samostalni.

"Dobro, onda", reče profesor. "Da bismo sprečili svaku prepirku, počecemo sa Šejnom."

Čulo se nekoliko protestnih povika kao: "Hoćemo Pomorandžu i jabuku!" - ali, na Henstinovo iznenađenje, profesor je ostao odlučan. "Knjiga je veoma dugačka", primeti on, "stvarno smatram da nećemo imati vremena da je završimo pre nego što nas spasu." Pročistio je grlo, osvrnuo se po kabini da proveri ima li još ko kakvu primedbu, a zatim poče da čita krajnje prijatnim, mada pomalo pevuckavim glasom.

"Uvod... Uloga zapada u svemirskoj eri. Od Karla Adamsa, profesora engleskog. Zasniva se na seminarima o kritici 'Kingsli Ejmis' iz 2037, održanim na Univerzitetu u Čikagu."

Igrači pokera bili su neodlučni; jedan od njih je nervozno proučavao izluzane komadiće hartije koji su služili kao karte. Ostali su se smestili, s izrazima dosade i iščekivanja na licima. Gospođica

Vilkins se nalazila pozadi u vazdušnoj komori-kuhinjici, gde je proveravala zalihe. Melodični glas je nastavio:

"Jedan od najneočekivanijih literarnih fenomena našega doba bilo je ponovno oživljavanje, posle pola veka zanemarivanja, ljubavnog pustolovnog romana poznatog kao 'vestern'. Te priče, krajnje ograničene u protsoru i vremenu... Sjedinjene Američke Države, Zemlja, otprilike 1865-1900... bile su tokom znatnog razdoblja jedan od najpopularnijih oblika proze za koji je svet ikada znao. Napisano ih je na milione i gotovo svi su štampani u jeftinim časopisima i u obliku šund-knjiga, ali nekoliko ih je preživelo zahvaljujući kako svojoj literarnoj vrednosti, tako i činjenici da su predstavljali zapis o tom vremenu... mada ne smemo nipošto zaboraviti da su pisci opisivali jedno razdoblje koje je prošlo još mnogo pre njihovog rođenja.

S otvaranjem Sunčevog sistema sedamdesetih godina dvadesetog veka, granice američkog Zapada, vezane za Zemlju, izgledale su u toj meri smešno sićušne da je čitalačka publika izgubila zanimanje za njega. To je, razume se, bilo isto onako nelogično kao i odbacivanje Hamleta zbog toga što su događaji u njemu vezani za mali danski zamak pun promaje koji ne može biti od univerzalnog značaja.

Tokom poslednjih nekoliko godina, međutim, stvari su se izmenile. Iz pouzdanih izvora saznajem da su priče sa Zapada veoma popularne i da ih najviše traže u bibliotekama na svemirskim brodovima koji saobraćaju između planeta. Hajde da vidimo možemo li razabrati razlog tog očiglednog paradoksa... ovu vezu između starog Zapada i novog Svemira.

Možda ćemo to najbolje uspeti ako se oslobodimo svih naših savremenih naučnih dostignuća i zamislimo da smo se vratili u jedan neverovatno primitivan svet 1870. Predstavite sebi nepreglednu, otvorenu ravnicu, koja se proteže u daljinu dok se ne sjedini sa linijom planina u magli. Preko te ravnice puzi, mučno sporo, niz nespretnih kola s arnjevima. Oko njih jašu muškarci na konjima, sa puškama... jer ovo je indijanska teritorija.

Tim kolima s arnjevima biće potrebno više vremena da stignu do planina, nego što je danas potrebno jednom luksuznom svemirskom

brodu da prevale put od Zemlje do Meseca. Prerijsko prostranstvo bilo je, stoga, tim ljudima koji su mu prkosili isto što je prostranstvo Sunčevog sistema za nas. To je jedna od stvari koje nas vežu sa vesternima; ima i drugih, mnogo značajnijih. Da bismo ih razumeli, moramo prvo razmotriti ulogu epskog književnog dela u književnosti..."

Izgleda da je dobro krenulo, pomisli komodor. Dovoljno će biti da potraje jedan sat; posle tog vremena profesor J. će završiti sa uvodom i već dobro zaći u samu pruču. Tada mogu da pređu na nešto drugo... biće najbolje da to učine na nekom uzbudljivom mestu, kako bi publika jedva čekala nastavak.

Drugi dan ispod prašine stvarno je počeo bez problema; svi su bili dobro raspoloženi. Ali koliko im je još dana preostalo?

Odgovor na to pitanje zavisio je od dvojice muškaraca koji su se zamrzeli već pri prvom razgovoru, iako su bili međusobno udaljeni pedeset hiljada kilometara. Dok je glavni inženjer slušao izveštaj dr Lousona o njegovim otkrićima, razdirale su ga suprotne težnje. Taj astronom je izabrao najgori mogući način da mu se obrati, što je bilo još izraženije kada se ima u vidu činjenica da se obraćao višem oficiru koji je bio više nego dvostruko stariji od njega. Razgovara sa mnom, pomisli Lorens... u početku ga je to više zabavljalo nego ljutilo... kao da sam kakvo zaostalo dete, kome se sve mora objasniti jednosložnim rečima.

Kada je Louson završio, Lorens je nekoliko trenutaka ćutao, pručavajući fotografije koje su stigle preko telefaksa dok su razgovarali. Ona prva, snimljena pre izlaska Sunca, bila je van svake sumnje krajnje sugestivna... ali po njegovom mišljenju to nije bio dovoljan dokaz. A na onoj snimljenoj posle izlaska Sunca nije se ama baš ništa videlo, bar ne na reprodukciji koju je on primio; možda je nečeg bilo na originalnoj fotografiji; ali bilo mu je mrsko da tom mladiću poveruje na reč da je tako.

"To je veoma zanimljivo, dr Louson", izusti on konačno. "Prava je šteta što niste nastavili osmatranje pošto ste snimili prvu fotografiju. Onda bismo imali nešto uverljivije."

Tom se istog časa uvredio zbog ove kritike, uprkos činjenice... ili možda baš zbog nje... da je bila i te kako zasnovana.

"Ako smatrate da je iko mogao bolje da obavi posao..." odbrusi on.

"Oh, nisam to hteo da kažem", prekinu ga Lorens, u želji da sačuva mir. "Ali šta sada? Tačka na koju ukazujete može biti veoma mala, ali ne znamo gde se tačno nalazi, odstupanja mogu biti i do pola kilometra. Možda na površini nema ničega što bi se moglo videti čak i pri dnevnoj svetlosti. Postoji li kakav način da približnije odredimo gde se nalazi?"

"Postoji jedan očigledan metod. Upotrebite istu tehniku tamo dole. Pređite preko te oblasti infracrvenim skenerom. Tako ćete locirati svaku toplu mrlju, čak ako je njena temperatura samo za delić stepena viša od okolne."

"Odlična ideja", odvrati Lorens. "Videću šta se može preduzeti i nazvaću vas ako mi budu potrebna kakva daljnja obaveštenja. Mnogo vam hvala... doktore."

Brzo je spustio slušalicu i otro čelo. Zatim je odmah ponovo pozvao satelit, ali nekog drugog.

"Lagrnaz II? Ovde glavni inženjer sa zemaljske strane. Dajte mi, molim vas, upravnika."

"Profesore Kotelnikov? Ovde Lorens; dobro sam, hvala. Razgovarao sam sa vašim dr Lousonom... ne, ništa nije učinio, osim što me umalo nije izbacio iz takta. Tragao je za našom nestalom prašinskom lađom i misli da ju je našao. Mene zanima... koliko je stručan?"

U narednih pet minuta glavni inženjer je saznao dosta toga o mladom Lousonu; u stvari, mnogo više no što je imao pravo da zna, čak iako su obaveštenja stigla preko poverljive linije. Kada je profesor Kotelnikov zastao da dođe do daha, on je saosećajno primetio; "Razumem zašto ste slabi prema njemu; jadničak... mislio sam da su sirotišta toga tipa nestala sa Dikensom i dvadesetim vekom. Baš dobro što je izgorelo; mislite li da je on podmetnuo požar? Ne, nemojte mi na to odgovoriti... rekli ste mi da je prvoklasni osmatrač i to je sve što me zanima. Mnogo vam hvala... vidimo se ovde dole jednog lepog dana."

Narednih pola sata Lorens je obavio desetak telefonskih razgovora sa raznim tačkama na Mesecu. Po isteku tog vremena

prikupio je gomilu obaveštenja; sada je morao nešto i da preduzme.

U opservatoriji Platon otac Feraro je smatrao da ta ideja ima i te kako smisla. U stvari, već je podozrevao da je središte potresa bilo ispod Mora Žeđi, a ne ispod Nedosežnih planina, ali nije to mogao da dokaže pošto je More prigušivalo sve vibracije. Ne... nikada nije napravljen potpuni popis zvukova; to bi iziskivalo dosta vremena i bilo bi krajnje dosadno. Probao je sam da to učini na nekoliko mesta pomoću šipki na izvlačenje i uvek bi udario o tle na dubini manjoj od četrdeset metara. Nagadao je da je prosečna dubina manja od deset metara i da je more oko ivica još mnogo pliće. Ne, nije imao detektor sa infracrvenom svetlošću, ali možda mu mogu pomoći astronomi na tamnoj strani.

Žao nam je... u Dostojevskom nema infracrvenog detektora. Sav posao obavljamo na ultraljubičastom području. Pokušajte kod Verna.

Oh da, pre nekoliko godina smo obavljali neke radove na infracrvenom području... pravili smo spektrograme džinovskih crvenih zvezda. Ali znate šta... bilo je premnogo tragova Mesečeve atmosfere koji su ometali očitavanja, tako da je ceo program prebačen u svemir. Pokušajte na Lagranžu...

Posle toga Lorens je odlučio da pozove saobraćajnu kontrolu i proveriti raspored dolazaka transportera sa Zemlje; imao je sreće. Međutim, naredni korak koštaće mnogo novca, a to je mogao da odobri samo glavni upravnik.

Olsen je imao jednu dobru osobinu; nikada se nije prepirao sa svojim tehničkim osobljem oko stvari koje su bile u njihovoj nadležnost. Pažljivo je saslušao Lorensovu priču i prešao odmah na glavnu stvar.

"Ako je ta teorija tačna", primeti on, "postoji mogućnost da su još, ipak, živi."

"I više od toga; rekao bih da je to vrlo verovatno. Znamo da je more plitko, što znači da ne mogu biti na velikoj dubini. Pritisak na trup biće prilično mali; mogao bi još biti čitav."

"Znači, želiš da vam taj momak Louson pomogne u potrazi."

Glavni inženjer rezignirano odmahnu rukom.

"On je poslednja osoba koju želim ovde", ovrati on. "Ali bojim se da nam je potreban."

9.

Skiper teretne letelice Auriga bio je besan, isto kao i njegova posada... ali ništa nisu mogli da promene. Na udaljenosti od deset časova od Zemlje i pet časova do Meseca naređeno im je da se zaustave kod Langranža, uz svo neophodno gubljenje brzine i dodatno kompjutersko preračunavanje koje je to zahtevalo. A da stvari budu još gora, promenjeno im je i odredište, tako da umesto da se spuste u Klavijus Siti, moraće da pristanu u toj jadnoj rupi Port Rorisu, praktično na drugoj strani Meseca. Eter je pucketao od poruka kojima su otkazivane večere i sastanci celom južnom hemisferom.

Pegavi srebrni disk gotovo punog Meseca, čiji je istočni krak bio izboran lako vidljivim planinama, obrazovao je blistavu pozadinu Lagranžu II kada se Auriga zaustavila stotinu kilometara od stanice u pravcu Zemlje. Nije joj bilo dozvoljeno da se više približi; smetnje koje su izazvali njeni uređaji i sjaj motora i sa ove udaljenosti uticale su na rad osetljivih instrumenata za snimanje na satelitu. Samo je staromodnim hemijskim raketama bilo dozvoljeno da operišu u neposrednoj blizini Lagranža; plazma-pogoni i fuzijski motori bili su pravi tabu.

Noseći jedan mali kofer pun odeće i jedan veliki pun opreme, Tom Louson je stupio na letelicu dvadeset minuta pošto je napustio Lagranž; pilot šatla odbio je da žuri, uprkos požurivanjima sa Aurige. Novi putnik nije dočekan sa dobrodošlicom; primili bi ga sasvim drugačije da je iko znao kakav je zadatak pred njim. Glavni upravnik je, međutim, naredio da to za sada ostane tajna; nije želeo da potkrepljuje lažne nade među rođacima izgubljenih putnika. Šef turističkog odeljenja zahtevao je da se vest odmah razglasi, potkrepljujući svoj zahtev tvrdnjom da će to pokazati kako čine sve što je u njihovoj moći, ali Olsen je otresito kazao: "Sačekajte dok ne postigne neki rezultat... tada možete svojim prijateljima u novinskim agencijama dostaviti pojedinosti."

Međutim, naređenje je već zadocnilo. Na Aurigi, se nalazio Moris Spenser, šef biroa za Međuplanetne vesti, koji je putovao u Klavijus

Siti da preuzme dužnost. Nije bio načisto je li ovaj novi položaj predstavljao unapređenje ili degradaciju u odnosu na Peking, ali svakako će doneti promenu.

Za razliku od svih ostalih putnika, njega nimalo nije iznervirala promena kursa. Zakašnjenje je računao u radno vreme, a kao stari novinar uvek je cenio kada bi se dogodilo nešto neobično, kada bi došlo do prekida u unapred utvrđenoj rutini. Nema sumnje da je bilo krajnje neobično za letelicu čije je odredište Mesec da protraći nekoliko sati i nezamislivu količinu energije zastavši kod Lagranža, samo da bi pokupila jednog ozbiljnog mladića s malo prtljaga. I čemu ta izmena mesta sletanja: umesto u Klavijus Sitiju završiće u Port Rorisu? "Uputstva sa najvišeg nivoa na Zemlji", rekao je skiper, a izgleda da je govorio istinu kada je tvrdio da ništa više ne zna. Posredi je bila neka tajna, a tajne su bile Spenserov fah. Pronicljivo je nagađao šta je tome razlog i bio je pravu... to jest, gotovo u pravu... po prvi put.

To mora da je imalo neke veze sa izgubljenom prašinskom lađom oko koje se digla velika buka, neposredno pred njegov prelazak sa Zemlje. Ovaj naučnik sa Lagranža mora da ima neka obaveštenja o njoj, ili je u stanju da pomogne u potrazi. Ali čemu tajanstvenost? Možda je u pitanju kakav skandal ili pogreška koju lunarna administracija pokušava da zataška: jednostavni i krajnje verodostojni razlog Spenseru uopšte nije padao na pamet.

Izbegavao je da otpočne razgovor sa Lousonom tokom preostalog kratkog putovanja i zabavljao se posmatrajući kako nekoliko drugih putnika koji su to pokušali ubrzo odlaze pokunjeni. Spenser je čekao na pravi trenutak, a on je došao trideset minuta pre spuštanja.

Teško da se slučajno našao na sedištu pored Lousona kada je stiglo naređenje da putnici vežu pojaseve radi usporavanja. Zajedno sa ostalih petnaest putnika, sedeli su u malom zatamnjenom salonu i posmatrali Mesec koji im se lagano približavao. Sočiva na spoljašnjem delu trupa projektovala su sliku na ekran; bila je oštija i sjajnija čak i od one stvarne. Kao da su se nalazili unutar staromodne camerae obscurae, to je bilo mnogo sigurnije nego da se na brodu nalazio pravi prozor za osmatranje... konstrukcioni rizik

protiv koga su se dizajneri svemirskih brodova borili i rukama i nogama.

Predeo koji se dramatično uvećavao bio je veličanstven, nezaboravan, pa ipak mu je Spenser posvećivao samo pola svoje pažnje. Posmatrao je čoveka pored sebe, njegove napete orlovske crte lica jedva vidljive pri svetlosti zračenoj sa ekrana.

"Nije li se negde tamo dole", počeo on najnonšalantnije što je mogao, "izgubio nedavno brod pun turista?"

"Jeste", odvratio Tom, znatno kasnije.

"Ne snalazim se baš dobro na Mesecu. Imate li pojma gde bi trebalo da se nalaze?"

Spenser je odavno otkrio da su čak i oni ljudi iz kojih je najteže bilo izvući bilo šta retko mogli da odole da vam pruže obaveštenje ako ih navedete da misle kako vam time čine uslugu i ako im pružite priliku da malo proparadiraju svojim superiornim znanjem. Taj trik je palio u devet slučajeva od deset; upalio je i sada sa Tomom Lousonom.

"Tamo su dole", odvratio on pokazavši u središte ekrana. Ono tamo su Nedosežne planine... a ono svuda oko njih je More Žeđi."

Spenser je zurio sa iskrenim strahopoštovanjem u crno-bele oštre vrhove planina prema kojima su padali. Nadao se da pilot... bilo da je čovek ili elektronska mašina... zna svoj posao; imao je utisak da se brod približava veoma brzo. A onda je shvatio da su se uputili prema ravnijem terenu na levoj strani slike; planine i neobična siva oblast koja ih je okruživala, udaljavali su se iz središta ekrana.

"Port Roris", neočekivano se sam od sebe javi Tom, pokazujući prema jedva vidljivoj crnoj mrlji s krajnje leve strane. "Tamo ćemo se spustiti."

"Da znate, da baš ne bih voleo da se spustimo u te planine", primeti Spenser, koji je odlučio da ne dozvoli da promene temu. "Nikada neće pronaći te jadnike, ako su se izgubili u toj divljini. Zar se ne smatra da ih je zatrpala lavina.

Tom se superiorno nasmejao.

"Smatra se", odvratio on.

"Šta... zar to nije tačno?"

Malo kasno Tom se prisetio uputstava.

"Ne mogu vam ništa više reći", odvrati on, istim onim samozadovoljnim i samodopadnim glasom.

Spenser nije više navaljivao; dovoljno je saznao da sebe ubedi u jednu stvar.

Klavijus Siti će morati da sačeka; biće bolje da se izvesno vreme zadrži u Port Rorisu.

Još je postao odlučniji kada je svojim zavidnim očima video kako dr Louson prolazi kroz karantin, carinsko i pasoško odelenje i kroz odelenje za razmenu za ravno tri minuta.

Da je neko prisluškivao šta se događa u Seleni, bio bi veoma zbunjen. Kabina je nemelodiozno odzvanjala dvadeset jednim glasom, u gotovo svim tonalitetima; pevali su rođendansku pesmu.

Kada je buka zamrla, komodor Henstin je povikao: "Da li se još neko osim gospođice Vilijams možda prisetio da mu je danas rođendan? Svima nam je, razume se, poznato da neke dame ne vole oko toga da dižu buku kada stignu u određene godine..."

Niko se nije javio, ali je Dejvid Mekenzi uspeo da nadjača sveopšti smeh.

"Smešna stvar su ti rođendani... nekada sam dobijao opklade na zabavama kladeći se na njih. Pošto znamo da godina ima tri stotine šezdeset pet dana... šta mislite koliko ljudi mora da se nađe na okupu da bi izgledi bili pedset-pedeset da dvoje od njih istog dana slavi rođendan?"

Posle kraće pauze, tokom koje su prisutni razmatrali pitanje, neko reče: "Pa, polovina od tri stotine šezdeset pet, pretpostavljam. Recimo sto osamdeset."

"Taj se odgovor nameće sam po sebi... ali je skroz naskroz pogrešan. Ako skupina broji više od dvadeset četvero ljudi, izgledi su na strani toga da dvoje od njih istog dana slave rođendan."

"Pa to je smešno! Dvadeset četiri dana od tri stotine šezdeset pet ne mogu sačinjavati takvu jednu verovatnoću."

"Izvinite... ali mogu. A ako imamo više od četrdeset ljudi, a devet slučajeva od deset dvoje će istog dana slaviti rođendan. Postoji velika verovatnoća da se i ovde među nama nađe takav par, iako nas je samo dvadeset dvoje. Šta mislite o tome da pokušamo,

komodore?

"Odlično... krenuće unaokolo i svakog od vas zapitati za datum rođenja."

"Oh, ne", pobuni se Mekenzi. "Ljudi varaju ako to tako izvedete. Datume moramo ispisati, tako da niko ne može da otkrije datum rođenja nekog drugog."

Jedna gotovo prazna strana iz jednog od turističkih vodića bila je žrtvovana za ovu svrhu i iscepkana na dvadeset dva dela. Kada su ih pokupili i pročitali, na iznenađenje svih i Mekenzijevo zadovoljstvo... pokazalo se da su Pet Haris i Robert Brijan obojica rođeni 23. maja.

"Čista sreća!" reče jedan skeptik, započevši na taj način žučnu matematičku raspravu između pet-šest muškaraca. Dame to nimalo nije zanimalo; ili zbog toga što ih nije bilo briga za matematiku, ili zato što su više volele da pre nabregavaju rođendane.

Kada je komodor zaključio da to već predugo traje, zamolio je za malo pažnje.

"Dame i gospodo!" obratio im se. "Pređimo na narednu tačku našeg programa. Drago mi je što vam mogu saopštiti da je naš komitet za zabavu, koji sačinjavaju gospođa Šuster i profesor Jaja... ovaj, profesor Džej... došao na ideju koja bi nas mogla zabaviti. Predlažu da obrazujemo sud i da na smenu ispitamo sve prisutne. Zadatak suda jeste da utvrdi zašto smo uopšte došli na Mesec? Razume se, neki neće želiti da ih ispitamo... jer koliko mi je poznato, polovina možda beži od policije ili žena. Slobodno odbijte da pružite dokaze, ali ne krivite nas ako iz toga izvučemo najgore zaključke. Pa, kako vam izgleda ta ideja?"

Jedni su je oduševljeno prihvatili, dok su drugi počeli ironično da mrmljaju u znak neslaganja, ali kako se niko nije odlučno usprotivio, komodor je nastavio. Gotovo automatski je izabran za predsednika suda; isto tako automatski, Irving Šuster je naimenovan za tužioca.

Prvi par sedišta su okrenuli tako da je sada gledao ka stražnjem delu lađe; ona će poslužiti kao sudačka klupa koju će deliti predsednik i tužilac. Kada su se svi smestili, i sudski službenik (po imenu Pet Haris) zamolio za tišinu, predsednik im se obratio sa nekoliko reči.

"Ovde još nije reč o kriminalističkim postupcima", reče on, trudeći se da ostane ozbiljan, što mu baš nije najbolje polazilo za rukom. "Ovo je samo istražni postupak. Ako bilo koji svedok oseti da ga moj cenjeni kolega plaši, može se obratiti sudu. Neka službenik pozove prvog svedoka!"

"Ah... vaša visosti... ko je prvi svedok?" postavi službenik dosta razumno pitanje.

Prošlo je deset minuta u raspravi između suda, učenog savetnika i rečitih članova publike dok nisu došli do tog važnog rešenja. Na kraju su se odlučili za žreb i prvo su izvukli Dejvida Bereta.

Ovlaš se osmehujući, svedok je istupio i zauzeo svoje mesto u uskom prostoru ispred klupe.

Irving Šuster, koji niti je izgledao niti se osećao kao pravno lice u potkošulji i gaćama, upečatljivo pročisti grlo.

"Zovete se Dejvid Beret?"

"Tako je."

"Vaše zanimanje?"

"Agronom u penziji."

"Gospodine Beret... da li biste sudu kazali tačno zbog čega ste došli na Mesec."

"Zanimalo me je da vidim kako je ovde, a imao sam vremena i novca."

Irving Šuster se postrance zagleda u Bereta kroz svoje debele naočari; znao je da to uznemiravajuće deluje na svedoke. U ovom veku je nošenje naočara gotovo predstavljalo ekscentričnost; međutim lekari i advokati... a naročito oni stariji... i dalje su ih nosili; zaista, one su postale simbol pravnika i medicinara.

"Zanimalo vas je da vidite kako je ovde", citirao je Šuster. "To nije objašnjenje. Zašto vas je zanimalo?"

"Plašim se da je to pitanje krajnje neodređeno, da ne mogu na njega odgovoriti. Zašto bilo šta činimo?"

Komodor Henstin se opustio i zadovoljno se osmehnuo. Upravo to je i želeo... da izazove putnike da se raspravljaju, da slobodno govore o nečemu od čega će svi imati koristi, ali neće uzburkati strasti niti ih uvući u prepirku. (Moglo je, razume se, doći i do toga, ali njegova je dužnost bila da održava red u sudnici.)

"Priznajem", nastavio je tužilac. "da je moje pitanje moglo biti malo određenije. Pokušaću da ga preoblikujem."

Trenutak je razmišljao, listajući beleške. Sastojale su se samo od listova jednog turističkog vodiča; na marginama je nažvrljao nekoliko redaka kojih je nameravao da se drži za vreme ispitivanja, ali i to je bilo više radi efekta, nego umirenja. Nikada nije voleo da se nađe u sudu bez ičega u rukama; bilo je slučajeva kada bi se nekoliko trenutaka zamišljenog konsultovanja pokazalo od neprocenjive vrednosti.

"Da li bih bio u pravu kada bih kazao da su vas privukle lepote Mesečevih predela?"

"Da, delimično i to. Video sam literaturu za turiste i filmove, razume se, i pitao sam se da li je i u stvarnosti sve zaista tako?"

"Pa, je li je?"

"Mogu reći", glasio je suvi odgovor, "da je nadmašio moja očekivanja."

Ostali se uglas nasmejaše. Komodor Henstin glasno lupi nekoliko puta po naslonu stolice.

"Mir!" povika on. "U slučaju daljnjeg uznemiravanja suda, biću primoran da ispraznim sudnicu!"

Ovo je, što mu je i bila namera, izazvalo još glasniji smeh, koji on više nije prekidao. Kada se smeh stišao, Šuster je nastavio glasom kao da pita: "Gde ste bili u noći dvadeset drugog?"

"To je veoma zanimljivo, gospodine Beret. Došli ste čak na Mesec i za to dali velike pare, da biste se divili pogledu. Recite mi... da li ste ikada videli Veliki kanjon?"

"Nisam; a vi?"

"Vaša visosti!" zaprepašćeno poče Šuster. "Svedok odbija da odgovori."

Henstin namrgođeno pogleda gospodina Bereta, koga to, kako se činilo, uopšte nije pomelo.

"Niste vi zaduženi za ovo ispitivanje, gospodine Beret. Vaše je da odgovarate na pitanja, a ne da ih postavljate."

"Molim sud da mi oprost, uvaženi sudijo", odvrati svedok.

"Ovaj... jesam li ja 'uvaženi sudija'?" upita nesigurno Henstin, okrenuvši se prema Šusteru. "Mislio sam da sam 'vaša visost'."

Advokat je o ovoj stvari razmišljao nekoliko svečanih minuta.

"Predlažem... vaša visosti... da se svaki svedok drži procedure na koju je navikao u svojoj zemlji. Sve dok ukazuju dužno poštovanje sudu, to će biti dovoljno."

"Dobro... nastavite."

Šuster se ponovo okrenu prema svedoku.

"Zanima me, gospodine Beret, zašto ste smatrali neophodnim da posetite Mesec kada i na Zemlji ima toliko stvari koje niste videli. Možete li nam pružiti neki valjani razlog za takvo nelogično ponašanje?"

Bilo je to dobro pitanje, koje je moglo svakoga zanimati, i videlo se da se Beret ozbiljno trudi da odgovori na njega.

"Video sam dobar deo Zemlje", odvrati on polagano, svojim preciznim engleskim naglaskom... koji je bio gotovo isto takva retkost kao i Šustrove naočari. "Boravio sam u hotelu Everest, bio na oba pola, čak se spustio na dno bezdana Kalipso. Što znači da znam ponešto o našoj planeti; recimo da više nema čime da me iznenadi. Mesec, s druge, pak, strane, bio je nešto sasvim novo... jedan čitav svet udaljen manje od dvadeset četiri časa. Nisam mogao da odolim toj novini."

Henstin je samo s pola pažnje slušao ovu sporu i pažljivu analizu; nenametljivo je proučavao publiku dok je Beret govorio. Do sada je već stvorio prilično dobru sliku o posadi Selene i putnicima i znao je na koga se može osloniti... a ko će zadavati muke, ako se uslovi pogoršaju.

Glavni čovek je, razume se, bio kapetan Haris. Komodor je dobro znao taj tip; često ga je sretao u svemiru... a još češće na mestima za obuku kao što je Astrotek. (Kadgod je tamo držao kakvo predavanje, pred sobom je imao red sveže okupanih i obrijanih Peta Harisa.) Pet je bio dobar stručnjak, ali ne i ambiciozan mladić, koji se zanimao za mehaniku i imao dovoljno sreće da pronađe posao koji mu je savršeno odgovarao i koji pred njega pored pažljivosti i ljubaznosti nije stavljao neke veće zahteve. (Privlačne putnice, Henstin je bio ubeđen u to, sigurno nisu imale na šta da se požale.) Biće odan, savestan i neimaginativan, obaviće svoju dužnost onako kako je on shvata i na kraju će hrabro umreti, ne praveći gužvu. To je

bila vrlina koju nisu posedovali ni mnogi daleko sposobniji ljudi, a upravo ona će im biti neophodna na lađi, ako i kroz pet dana i dalje budu ovde.

Gospođica Vilkins, stjuardesa, bila je gotovo isto toliko važna kao i kapetan u svemu tome; ona svakako nije odgovarala stereotipnoj predstavi o svemirskoj hostesi, prazan šarm i sleđeni osmeh. Henstin je već zaključio da je ona karakterna devojka, prilično obrazovana... ali takve su bile i mnoge druge hostese koje je znao.

Da, imao je sreće sa posadom; a kako su stvari stajale sa putnicima? Bili su znatno iznad proseka, razume se; inače uopšte i ne bi bili na Mesecu. Ovde na Seleni okupio se znatan potencijal mozgova i talenata, ali bila je prava ironija što u ovoj situaciji nisu mogli da im pomognu svi ti mozgovi i talenti. Njima je bio potreban čvrst karakter i odvažnost... ili, jednostavno rečeno, hrabrost.

U ovom dobu malo je ljudi ikada došlo u situaciju da im zatreba fizička hrabrost. Od rođenja do smrti, nikada se ne bi suočili sa opasnošću. Muškarci i žene na Seleni nisu bili obučeni za ono što ih je čekalo, a on više nije mogao da ih zabavlja raznim igrama i šalama.

U jednom trenutku tokom narednih dvanaest časova, računao je on, pojaviće se prve naprsline. Tada će već svima postati jasno da nešto zadržava tragačke ekipe i da će možda, ako uopšte pronađu lađu, stići suviše kasno.

Komodor Henstin pređe pogledom po kabini. Ako se izostavi to što su bili oskudno odeveni i pomalo neuredni, svo dvadeset dvoje muškaraca i žena još su racionalno razmišljali i uspevali da se samokontrolišu.

Pitao se ko će od njih prvi popustiti?

10.

Dr Tom Louson je, zaključio je glavni inženjer Lorens, bio izuzetak od stare poslovice: "Kada sve znaš, možeš sve i da oprostiš." Saznanje da je astronom proveo detinjstvo bez ljubavi, po raznim institucijama, i da je uspeo da se otrgne iz sredine u kojoj je odrastao zahvaljujući čistom intelektu, po cenu svih ostalih ljudskih kvaliteta, pomagala je čoveku da ga shvati... ali ne i da ga zavoli. Bila je puka nesreća, razmišljao je Lorens, da je on bio jedini naučnik u prečniku od tri stotine hiljada kilometara koji je slučajno imao infracrveni detektor i koji je znao njime da rukuje.

Sada je sedeo na sedištu za posmatrača u Prašnjavku Dva, vršeći poslednja podešavanja na grubim, ali efikasnim vezovima koje je izumeo. Tronožna kamera bila je pričvršćena za krov skije, a detektor popet na nju, tako da se mogao okretati u svim pravcima.

Izgleda da je sve radilo, ali to je bilo teško reći u ovom malom hangaru pod pritiskom, sa zbunjujućom gomilom svih mogućih izvora toplote unaokolo. Pravi test mogao je biti napravljen samo napolju, u Moru Žeđi.

"Sve je spremno", uskoro reče Louson glavnom inženjeru. "Dozvolite da popričam sa čovekom koji će voziti."

Louson ga zamišljeno pogleda, i dalje pokušavajući da se odluči. Postojali su snažni razlozi i za i protiv onoga o čemu je upravo razmišljao, ali šta god učinio, nije smeo da dozvoli da na to utiču njegova lična osećanja. Stvar je bila suviše važna.

"U stanju ste da navučete skafander, zar ne?" upita on Lousona.

"Nikada u životu nisam ga imao na sebi. Oni su potrebni samo kada se ide napolje... i mi to prepuštamo inženjerima."

"Sada vam se pruža prilika da nešto naučite", primeti Lorens, praveći se da nije shvatio bockanje. (Ako je uopšte u pitanju bilo bockanje; zaključio je da se Louson uglavnom ponašao grubo, jer nije umeo da se ophodi u društvu, a ne zato što je odbijao da to učini.) "To je sasvim jednostavno, kada se vozite na skiji. Mirno ćete sedeti na suvozačevom sedištu, a autoregulator će voditi računa o kiseoniku, temperaturi i ostalom. Postoji samo jedan problem..."

"A to je?"

"Da li ste kalustrofobični?"

Tom je oklevao, jer nije voleo da prizna bilo kakvu slabost. Položio je uobičajene svemirske testove, razume se, ali je podozrevao... i to s pravom... da se jedva provukao u delovima vezanim za psihičku postojanost. Očigledno nije bio akutni klaustrofobičar, jer inače nikada ne bi mogao da se ukrca na brod. Međutim, svemirski brod i skafander bile su dve različite stvari.

"Mogu da izdržim", konačno je odvratio.

"Ne zavaravajte se ako ne možete", bio je uporan Lorens. "Smatram da bi trebalo da pođete s nama, ali ne pokušavam da vas nateram da izigravate junaka. Od vas samo tražim da se odlučite pre no što napustimo hangar. Kada zađemo dvadeset kilometara u more, može biti prekasno za premišljanje."

Tom je pogledao skiju i počeo da grize usnu. Činila mu se suludom ideja da preleti preko tog paklenog jezera u jednoj tako slabušnoj konstrukciji... ali ovi ljudi su to činili svakog dana. A ako nešto pođe naopako sa detektorom, postojali su bar mali izgledi da ga on popravi.

"Imamo skafander vaše veličine", reče Lorens. "Probajte ga... može vam pomoći da se odlučite."

Tom se uvukao u mlitavu, pa ipak naboranu odeću, povukao prednji zip i uspravio se, i dalje bez kacige, osećajući se prilično glupo. Boca sa kiseonikom prikopčana za njegov oklop činila mu se apsurdno mala; Lorens je uhvatio njegov zaplašeni pogled.

"Ne brinite, tu imate dovoljno za gotovo četiri časa. Uopšte ga nećete koristiti... glavne zalihe su na skiji. Pazite nos... stiže kaciga."

Znao je, po izrazima lica ljudi oko njega, da je ovo bio trenutak koji je razdvajao muškarce od dečaka. Dok vam ne stave tu kacigu, još pripadate ljudskoj rasi; posle ostajete sami, u vlastitom sićušnom mehaničkom svetu. Drugi mogu biti na samo nekoliko centimetara udaljenosti od vas, ali moraćete da zurite u njih kroz debelu plastiku, da razgovarate sa njima preko radija. Nećete moći ni da ih dodirnete, osim kroz dvostruke slojeve veštačke kože. Neko je jednom napisao da je čovek veoma usamljen kada umire u skafanderu; Tom je prvi put u tom trenutku shvatio koliko to mora da je bilo tačno.

Glas glavnog inženjera odjednom poče da odzvanja iz malih zvučnika ugrađenih u kacigu.

"Jedina kontrola o kojoj morate da vodite računa jeste interkom... to je tabla s vaše desne strane. Bićete, razume se, povezani sa pilotom; veza će sve vreme biti otvorena dok ste obojica na skiji; tako ćete moći da razgovarate kada god to poželite. Ali čim se isključite, moraćete koristiti radio... što upravo sada činite... da biste mene čuli. Pritisnite dugme za transmitovanje i odgovorite."

"Čemu služi to crveno dugme ispod koga stoji 'Za slučaj opasnosti'?" upita Tom, pošto je poslušao naređenje.

"Neće vam biti potrebno... nadam se. Ono stavlja u pogon samonavodeći far i uključuje radio-buku koja se ne isključuje dok neko ne dođe po vas. Ne dirajte ništa na skafanderu bez naših uputstava... a naročito ne to dugme."

"Neću", obeća Tom. "Hajdemo."

Krenuo je, prilično nespretno... jer nije bio navikao ni na skafander ni na Mesečevu gravitaciju... prema Prašnjavku Dva i zauzeo svoje mesto na sedištu za posmatrača. Jedno crevo, uključeno na neodgovarajuće mesto na desnom boku, povezivalo je odelo sa kiseonikom na skiji, komunikacijama i energijom. Ovo vozilo je moglo da ga održava u životu, ali teško da bi čoveku bilo udobno ako bi se našao u škripcu i morao na njemu da provede tri ili četiri dana.

U malom hangaru jedva da je bilo dovoljno mesta za dve prašinske skije, tako da su pumpe za svega nekoliko minuta ispumpale sav vazduh. Kada se odelo ukrotilo oko njega, Tom oseti da ga obuzima blaga panika. Glavni inženjer i dva pilota su ga posmatrali i on nije želeo da im pruži zadovoljstvo da pomisle kako ga je strah. Nema tog čoveka koji nije osetio napetost kada se prvi put u životu našao u vakuumu.

Hermetička vrata se otvoriše; slabašno strujanje avetinjskih prstiju poslednjih ostataka vazduha, koji je pokuljao napolje, pomilovaše ga načas po skafandru pre no što će se raspršiti u praznini. A onda se, ravno i bezoblično, prazno sivilo Mora Žeđi rasprostrlo sve do obzorja.

Na trenutak mu se učinilo nemoguće da se ovde, na samo

nekoliko metara udaljenosti, nalazi stvarnost koja je stajala iza onih slika što je proučavao u dubini svemira. (Ko je sada gledao kroz teleskop prečnika sto centimetara? Da li je jedan od njegovih kolega, upravo u ovom trenutku, gledao sa svog uzvišenog mesta visoko iznad Meseca?) Ali ovo nije bila slika koju su leteći elektroni iscrtali na platnu; ovo je bilo stvarno, ovo je bilo nešto čudno, amorfno, nešto što je progutalo dvadeset dvoje muškaraca i žena tako da su nestali bez traga. I preko čega će on, Tom Louson, uskoro zaploviti u ovoj krhkoj stvari.

Nije imao puno vremena za sanjarenje. Skija je počela da vibrira ispod njega, a propeleri da se okreću; zatim je, sledeći Prašnjavka Jedan, lagano skliznula napolje na ogolelu površinu Meseca.

Niski zraci Sunca na izlasku obasjali su ih čim su napustili dugačku senku zgrada u Luci. Čak i uz zaštitu automatskih filtera, bilo je opasno gledati u pravcu plavo-bele jare na istočnom nebu. Ne, ispravi Tom sam sebe, ovo je Mesec, a ne Zemlja: ovde Sunce izlazi na zapadu. Znači, mi se krećemo u pravcu severoistoka, prema Sinus Rorisu, idemo po Seleninom tragu kojim se ona nikada nije vratila.

Dok su se niske kupole Luke vidljivo smanjivale put obzorja, osetio je nešto od osobenog ushita i uzbuđenja što ih je izazivala brzina. To osećanje potrajalo je svega nekoliko minuta, dok nije nestao i poslednji orijentir i njih zahvatila opsena da se nalaze u samom središtu nepregledne ravnice. Uprkos buci propelera i laganom, tihom sleganju parabola od prašine iza njih, činilo se da se uopšte ne kreću. Tom je znao da putuju brzinom dovoljnom da za nekoliko časova pređu celo More, pa ipak je morao da se uhvati ukoštac sa strahom da su nekoliko svetlosnih godina daleko i da nema nade da ih iko može spasiti. U tom je trenutku malo prekasno u ovoj partiji, osetio zavidno poštovanje prema ljudima sa kojima je radio.

Ovo je bilo dobro mesto da počne da proverava opremu. Uključio je detektor i pustio ga da skenira napred nazad preko praznine kojom su upravo prošli. Sa smirenim zadovoljstvom uočio je dva zaslepljujuća traga svetlosti koji su se pružali iza njih preko tame Mora. Ovaj test je, razume se, bio detinjasto prost: Selenin nestajući

toplotni trag biće milion puta teže uočiti naspram sve jače toplote zore. Ali ipak je ohrabrialo; da u ovome nije uspeo, ne bi imalo smisla nastavljati dalje.

"Kako radi?" upitao je glavni inženjer koji mora da ga je posmatrao sa druge skije.

"Videćemo", odvrati oprezno Tom. "Izgleda da se ponaša normalno." Usmerio je detektor prema sve manjem polusrpu Zemlje; to je bila za nijansu teža meta, ali ne i jako teška, budući da nije bila potrebna prevelika osetljivost uređaja da se uhvati slaba toplota matičnog sveta koja se projektovala spram hladne noći svemira.

Da, evo je... Zemlja na dalekom infracrvenom kraju spektra, čudan i na prvi pogled zbunjujući prizor. Jer to više nije bio geometrijski savršen srp oštih ivica, već nagrižena pečurka čija se nogica protezala duž polutara.

Tomu je bilo potrebno nekoliko sekundi da shvati sliku. Oba pola su bila otkinuta... razumljivo, pošto su suviše hladni da bi ih uređaj detektovao sa ovako podešenom senzitivnošću. Ali odakle ta izbočina preko neosvetljene strane planete, one na kojoj je bila noć? A onda je shvatio da vidi topli sjaj tropskih okeana, koji su isijavali u tamu toplotu što su je uskladištili tokom dana. Na infracrvenom području polutarna noć bila je svetlija od polarnog dana.

To ga je podsetilo na činjenicu, koju nijedan naučnik ne sme ni u jednom trenutku smetnuti s uma, da ljudska čula primaju samo sićušnu, iskrivljenu sliku Veseljene. Tom Louson nikada nije čuo Platonovu analogiju o sužnjima i pećini, okovanim lancima, koji su posmatrali senke po zidu i na osnovu njih pokušavali da razaberu stvarni izgled spoljašnjeg sveta. Ovo je bio prikaz koji bi se Platonu dopao; koja je Zemlja bila 'stvarna'... savršeni srp koji se video golim okom, dronjava pečurka koja je sijala na dalekom infracrvenom kraju spektra... ili nijedna od njih?

Kancelarija je bila mala, čak i za Port Roris... koji je bio samo tranzitna stanica između zemaljske strane i tamne strane i odskočna daska za turiste koji su išli u More Žeđi. (Međutim, već izvesno vreme nije bilo onih koji bi je koristili za odskočnu dasku u tom pravcu.) Luka je imala svoj kratki trenutak slave pre trideset godina,

dok ju je kao bazu koristio jedan od nekolicine Mesečevih uspešnih kriminalaca... Džeri Badker, koji je zgrnuo malo bogatstvo trgujući lažnim komadima 'Lunjika II'. Teško da je bio uzbudljiv kao Robin Hud ili Bili Kid, ali on je bio ono najbolje što je Mesec mogao da ponudi.

Morisu Spenseru bilo je veoma drago što je Port Roris bio tako miran mali grad, koji se sastojao od jedne kupole, mada je podozrevao da neće još dugo biti tako miran, naročito kada se trgnu njegove kolege u Klavijusu, postavši svesni činjenice da se šef biroa za međuplanetne vesti nerazumljivo dugo zadržao ovde, umesto da pohita na jug prema svetlima velegrada (broj stanovnika 52.647). Poslao je zaštićeni telegram na Zemlju, svojim pretpostavljenima, koji će imati poverenja u njegov sud i pogoditi zbog čega je ostao ovde. Ranije ili kasnije, i konkurencija će se dosetiti o čemu je reč... ali nadao se da će on do tada već steći veliku prednost.

Čovek sa kojim je razgovarao bio je Aurigin skiper koji je izgledao prilično mrzovoljno; upravo je proveo zapetljani i besplodni sat u telefonskom razgovoru sa svojim agentima u Klavijusu, pokušavajući da sredi prebacivanje svog tereta. U kompaniji 'Mekajver, Mekdonald, Mekarti i Mekiloh' smatrali su, kako izgleda, da je posredi njegova krivica što se Auriga spustila u Roris; na kraju je spustio slušalicu pošto im je kazao da srede stvar sa upravom. Kako je sada bilo rano jutro u Edinburgu, to bi trebalo izvesno vreme da ih zabavi.

Kapetan Enson je malo smekšao posle drugog viskija; vredelo je poznavati čoveka koji je u stanju da pronađe viski marke 'Tičers' u Port Rorisu, pa je upitao Spensera kako mu je to pošlo za rukom.

"Štampa je moćna", odvrati ovaj drugi, smejući se. "Reporter nikada ne otkriva svoje izvore; ako to učini, ne ostaje dugo u poslu."

Otvorio je aktovku i izvukao fasciklu sa kartama i fotografijama.

"Još sam se više namučio da ovo pribavim za tako kratko vreme... i cenio bih, kapetane, ako o ovome nikome ništa ne biste kazali. Krajnje je poverljivo, bar u ovom trenutku."

"Svakako. O čemu je reč... Selena?"

"Znači, i to ste već pogodili? U pravu ste... možda ne bude ništa od toga, ali želim da se priprelim."

On izvuče jednu fotografiju i spusti je na sto; prikaz Mora Žeđi, iz standardne serije koju je izdavala Lunarna nadzorna služba, snimljen sa izviđačkih satelita na niskoj orbiti. Mada je ova fotografija bila snimljena popodne, tako da su senke bile okrenute u suprotnom smeru, bila je gotovo istovetna onoj koju je Spenser video neposredno pred spuštanje. Proučio ju je tako pomno da ju je znao napamet.

"Nedostižne planine", reče on. "Uzdižu se veoma strmo iz Mora i dostižnu visinu od gotovo dve hiljade metara. Taj tamni oval je Kratersko jezero..."

"Gde je Selena nestala?"

"Gde je mogla nestati: javile su se neke sumnje u tom pogledu. Naš društveni, mladi prijatelj sa Lagranža raspolaže dokazima da je, zapravo, potonula u Moru Žeđi - negde u ovom području. U tom slučaju, ljudi u njoj možda su još živi. A u tom slučaju, kapetane, na samo stotinu kilometara odavde preduzeće se jedna vraška operacija spasavanja. Port Roris postaće najvažnije medijsko središte u Sunčevom sistemu."

"Opa! Za tim, znači, njuškate. Ali gde je moje mesto u svemu tome?"

Spenser ponovo pokaza prstom na kartu.

"Evo, ovde, kapetane. Želim da iznajmim vaš brod. I želim da me spustite, zajedno sa kamermanom i dve stotine kilograma TV opreme - na zapadni obod Nedostižnih planina."

"Nemam više pitanja, vaša visosti", reče savetnik Šuster, naglo sevši.

"Vrlo dobro", uzvratila komodor Henstin. "Moram naložiti svedoku da ne napusti područje juristikcije ovog suda."

Sred opšteg smeha Dejvid Beret vratio se na svoje sedište. Dobro je odigrao svoju ulogu; iako mu je većina odgovora bila ozbiljna i misaona, prožimale su ih duhovite dosetke, što je vezivalo zanimanje slušateljstva. Ukoliko i ostali svedoci budu na istoj visini, problem zabave biće rešen - onoliko dugo koliko je trebalo da bude rešen. Čak i ako dnevno budu trošili po četiri potpuna sećanja na ceo život - što je, razume se, bilo sasvim nemoguće - neko će i dalje

pričati dok iz rezervoara za kiseonik budu isticali poslednji tragovi.

Henstin baci pogled na svoj časovnik; delio ih je još pun sat od skromnog obeda. Mogli su se vratiti Šejnu ili početi (uprkos protivljenju gospođice Morli) onaj uvrnut istorijski roman. Ali bilo je šteta prekinuti sada, dok su svi bili u tako prijemčivom raspoloženju.

"Ako nemate ništa protiv", reče komodor, "pozvaću novog svedoka."

"Ja se slažem", usledi brzi odgovor od Baretta, koji se sada smatrao bezbedan od daljeg ispitivanja. Čak se ni igrači pokera nisu protivili, te tako sudski službenik izvuče novo ime iz džezve za kafu u kojoj su ceduljice sa imenima bile izmešane.

Zagledao se pomalo iznenađeno u izvučenu ceduljicu, zastavši načas pre no što ju je pročitao.

"Šta je bilo?" upita sudija. "Je li vaše ime?"

"Ovaj... nije", uzvratil sudski službenik, uputivši učenom savetniku vragolast smešak. Zatim pročisti grlo i objavi: "Gospođa Majra Šuster!"

"Vaša visosti - protestvujem!" Gospođa Šuster lagano ustade: krupna prilika, iako je izgubila kilogram ili dva od kako su krenuli iz Port Rorisa. Ona pokaza na svog supruga, kome je očigledno bilo neprijatno i koji je pokušavao da se sakrije iza svojih beleški. "Je li pošteno da mi on postavlja pitanja?"

"Voljan sam da se povučem", reče Irving Šuster još pre no što je sudija uzvratio: "Primedba se uvažava."

"Spreman sam da preuzmem ispitivanje", reče komodor, premda mu je izraz lica govorio drugačije. "No, oseća li se još neko pozvan za taj posao?"

Usledila je kratkotrajna tišina, a onda, na Henstinovo iznenađenje i olakšanje, ustade jedan od igrača pokera.

"Premda nisam advokat, vaša visosti, ipak imam izvesno pravno iskustvo. Voljan sam da pomognem."

"Vrlo dobro, gospodine Harding. Svedok je vaš."

Harding zauze Šusterovo mesto u prednjem delu kabine i osmotri publiku koja ga je netremice posmatrala. Bio je to dobro građen, čvrst muškarac koji se nije mnogo uklapao u lik bankarskog službenika; Henstin se načas zapitao da li se tačno predstavio.

"Zovete se Majra Šuster?"

"Da."

"Šta vi, gospođo Šuster, radite na Mesecu?"

Svedok se osmehnu.

"Na to je lako odgovoriti. Kazali su mi da ću ovde biti teška samo dvadeset kilograma - i odmah sam došla."

"Za zapisnik: zašto ste želeli da budete teški dvadeset kilograma?"

Gospođa Šuster pogleda Hardinga kao da je ovaj kazao nešto sasvim glupo.

"Svojevremeno sam bila igračica", reče ona; glas joj je najednom postao čežnjiv, a izraz lica nekako zabludeo. "No, napustila sam to, razume se, kada sam se udala za Irvinga."

"Zbog čega kažete 'razume se', gospođo Šuster?"

Svedok osmotri svog supruga, koji se pomalo nelagodno promeškoltio; načas je izgledalo da namerava da uputi primedbu, ali se onda predomislio.

"Oh, smatrao je da to nije dostojan posao. I mislim da je bio u pravu - s obzirom na vrstu plesa koji sam izvodila."

Ovo je bilo previše za gospodina Šustera. On skoči na noge, potpuno prenebregavši sudiju, i usprotivi se: "Zaboga, Majra! Nema nikakve potrebe..."

"Oh, ma kakve veze ima, Ive!" uzvratila ona, a njen neprikladan, staromodni sleng načas je prizvao duh devedesetih godina prošlog veka. "Sada je sve svejedno. Prekinimo da se pretvaramo i ponašajmo se prirodno. Nemam ništa protiv da se ovde zna da sam igrala u 'Plavom asteroidu', kao i da si me ti izbavio ćorke kada su pajkani napravili raciju."

Irving klonu, mrmljajući, dok se sudnicom razlegao grohotan smeh koji njegova visost nije ni pokušala da utiša. Ovo popuštanje napetosti bilo je upravo ono što je priželjkivao; kada se ljudi smeju, onda se ne boje.

A onda ga opet zagolica gospodin Harding čija su tobož nehajna, ali i veoma lukava pitanja dovela do ovoga. Za čoveka koji je tvrdio da nije advokat stvar mu je više nego uspela. Biće veoma zanimljivo

videti kako će se držati na klupi za svedoke - kada na Šustera dođe red da postavlja pitanja.

11.

Konačno da nešto naruši jednoličnu ravnicu Mora Žeđi. Sićušna, ali sjajna iverka svetlosti provirila je iznad obzorja i dok su prašinske skije jurile napred ona se lagano pela spram zvezda. Sada joj se pridružila još jedna... a za njom se pojavila i treća. Vrhovi Nedostižnih planina uzdizali su se preko ivice Meseca.

Kao i obično, nije bilo načina da se utvrdi njihova udaljenost; moglo je to biti malo kamenje na nekoliko stopa udaljenosti... ili nešto što uopšte nije pripadalo Mesecu, već nekom džinovskom škrbastom svetu, milionima kilometara daleko u svemiru. U stvarnosti, bile su udaljene pedeset kilometara. Prašinske skije će stići do njih za pola sata.

Tom Louson se zagleda u njih sa zahvalnošću. Sada je imao čime da zabavi oko i um; mislio je da će poludeti ako još dugo bude morao da zuri u ovu očigledno beskrajnu ravnicu. Ljutio se sam na sebe što se ponaša nelogično; znao je da je obzorje, u stvari, veoma blizu i da je celo More samo jedan mali deo Mesečeve prilično ograničene površine. Pa ipak, dok je sedeo ovde u skafanderu, očigledno nikuda ne stižući, setio se onih užasnih snova u kojima se svom snagom trudite da umaknete nekoj strašnoj opasnosti... ali ostajete bespomoćno zaglibljeni na istom mestu. Tom je često sanjao takve snove, a i mnogo gore od njih.

Sada je, međutim, mogao da prati kako napreduju, uverio se da njihova dugačka, crna senka nije smrznuta na tlu, što mu se ponekad činilo. Usmerio je detektor prema vrhovima koji su se uzdizali i dobio snažnu reakciju. Kao što je i očekivao, izloženi vrhovi bili su gotovo na tački ključanja na onoj strani kojom su bili okrenuti prema suncu; iako je lunarni dan tek počeo, planine su već gorele. Bilo je mnogo hladnije ovde dole na nivou 'Mora'; prašina na površini će tek oko podneva dostići svoju najvišu temperaturu, a do tada ih je delilo još sedam dana. Ta činjenica mu je išla i te kako u korist; iako je dan već počeo, još je imao dobre izgleda da otkrije bilo koji slabi izvor toplote pre no što ga nadjača dnevna žega.

Dvadeset minuta kasnije planine su zauzimale gotovo celo nebo,

a skije su upola smanjile brzinu.

"Ne želimo da preletimo preko njihovog traga", objasnio je Lorens. "Ako pažljivo pogledate, upravo ispod tog dvostrukog vrha s desne strane, primetićete tamnu okomitu crtu. Vidite je?"

"Da."

"To je klanac koji vodi do Kraterskog jezera. Mrlja toplote koju ste otkrili nalazi se tri kilometra zapadno od njega, tako da je još odavde ne vidimo, jer nam je ispod obzorja. Iz kog pravca želite da joj se približimo?"

Louson malo promisli o ovome. Moraju joj prići sa severa ili juga. Ako priđe sa zapada, u vidokrugu će mu biti to zapaljeno kamenje; prilaz sa istoka bio je još neprihvatljiviji, jer to bi značilo da idu u pravcu zenice izlazećeg sunca.

"Skrenite na sever", reče on. "Javite mi kada budemo na dva kilometra od dotične tačke."

Skije ponovo ubrzaše; iako nije bilo nade da već sada nešto otkrije, počeo je da skenira napred-nazad preko površine jezera. Cela ova misija zasnivala se na jednoj pretpostavci... da su gornji slojevi prašine imali uglavnom jednoobraznu temperaturu i da je za svako temperaturno odskakanje kriv čovek. Ako je u ovome grešio...

Pogrešio je. Potpuno se preračunao. Na ekranu se More videlo kao šareno ustrojstvo svetlosti i senke... ili bolje rečeno, toplote i hladnoće. Temperaturne razlike iznosile su svega koji delić stepena, ali slika je bila toliko zbrkana da se na njoj ništa nije moglo raspoznati. U tom temperaturnom lavirintu bilo je naprosto nemoguće izdvojiti bilo koji pojedinačni izvor toplote.

Tomu Lousonu se smrklo i on podiže pogled sa ekrana i sa nevericom se zagleda preko prašine. Neizvežbanom oku ona se i dalje činila bezoblična... isto neprekidno sivilo kakvo je oduvek bilo. Ali posmatrana na infracrvenoj svetlosti, bila je išarana poput mora za oblačnih dana na Zemlji, kada vodu prekrivaju nestalna ustrojstva sunčeve svetlosti i senke.

Ovde, međutim, nije bilo oblaka koji bi bacali senke na ovo jalovo more; ovom šarenilu mora da je uzrok bilo nešto drugo. Šta god da je bilo, Tom je bio suviše zaprepašćen da bi potražio naučno objašnjenje. Došao je čak ovamo na Mesec, stavio glavu u torbu i

rizikovao da poludi tokom ove lude vožnje... da bi na kraju svega neka varka prirode uništila njegov pažljivo isplanirani eksperiment. Ništa gore nije moglo da mu se desi; počeo je da silno sažaljeva samoga sebe.

Nekoliko minuta kasnije počeo je da žali i ljude na Seleni.

"Dakle", reče skiper Aurige, nimalo uzbuđeno. "Hteli biste da se spustite na Nedostižne planine. Krajnje zanimljiva ideja."

Spenseru je bilo jasno da ga kapetan Enson nije ozbiljno shvatao; verovatno je mislio da ima posla s čaknutim novinarem koji nije imao pojma o čemu govori. Bio bi u pravu pre dvanaest časova, kada je ceo plan bio samo neodređeni san u Spenserovoj glavi. Ali sada je držao sva obaveštenja u malom prstu i tačno je znao šta radi.

"Čuo sam vas, kapetane, kako se hvališete da možete spustiti ovaj brod na metar udaljenosti od bilo koje tačke. Je li to tačno?"

"Pa... uz malu pomoć kompjutera."

"Nemam ništa protiv. A sada, pogledajte ovu fotografiju."

"Šta je to? Glazgov u kišnoj subotnjoj večeri?"

"Bojim se da je loše uvećana, ali vidi se sve što nas zanima. To je uvećanje ove ovde oblasti... neposredno ispod zapadnog vrha Planina. Za nekoliko časova dobiću mnogo bolju kopiju, kao i preciznu kartu reljefa... upravo je izgrađuju u Lunarnoj nadzornoj službi na osnovu fotografija koje čuvaju u dosjeima. Kako izgleda, ovde postoji široki ispust... dovoljno prostran da se na njega spusti desetak brodova. Prilično je i ravan, bar u ovim tačkama, ovde... i ovde. Znači, spuštanje neće predstavljati nikakav problem, s vaše tačke gledanja."

"Tehnički možda neće. Ali imate li vi blagu predstavu o tome koliko bi to koštalo?"

"Za to ću se pobrinuti ja, kapetane... ili moja mreža. Smatramo da bi se moglo isplatiti, ako se pokaže da sam u pravu."

Spenser je mogao da doda još mnogo toga, ali kakav bi on bio pregovarač kada bi pokazao koliko mu je potrebna tuđa roba. Ovo bi lako mogla postati senzacija decenije... prvo svemirsko spasavanje koje se ikada odigralo takoreći pred očima TV kamera. U svemiru se dešavalo dosta nezgoda i nesreća, samo nebo zna koliko, ali svima

je nedostajao element drame ili iščekivanja. Ljudi su trenutno ginuli, ili više nikako nisu mogli biti spaseni pošto je otkriveno da su upali u nevolju. Ta vrsta tragedija punila je naslovne strane, ali ne za dugo, jer to nisu bile priče koje bi zadržale pažnju ljudi. Sada je, međutim, osećao da je posredi nešto znatno trajnije.

"Nije reč samo o novcu", primeti kapetan (mada je njegov ton stavljao do znanja da za njega ima malo važnijih stvari.) "Čak i kada bi vlasnici pristali, morali biste da dobijete posebnu dozvolu svemirske kontrole, na zemaljskoj strani."

"Znam... neko već radi na tome. To se može srediti."

"A Lojd? Naša polisa osiguranja ne pokriva ovako male šetnje."

Spenser se nagnu preko stola i spremi se da baci bombu koja je bila u stanju da ceo grad digne u vazduh.

"Kapetane", poče on lagano, "Međuplanetne vesti su spremne da polože jemstvo u visini sume na koju je brod osiguran... a slučajno znam da je ona u izvesnoj meri naduvana i da iznosi šest miliona četiri stotine dvadeset pet hiljada i pedeset sterlinških dolara."

Kapetan Enson je dva puta trepnuo i istog časa sasvim promenio držanje. Zatim se zamislio i nasuo sebi još jedno piće.

"Nisam mislio da ću za života planinariti", primeti on. "Ali ako ste vi dovoljno ljudi da položite šest miliona dolara... niko srećniji od mene."

Gospodin Šuster je odahnuo kada je svedočenje njegove žene prekinuto radi ručka. Ona je bila vrlo pričljiva dama i očigledno se oduševila što joj se posle mnogo godina pružila prilika da sebi oduška. Nije se mogla pohvaliti da je imala baš neku otmenu karijeru kada su je sudbina i čikaška policija naglo prekinuli... ali nema sumnje da se dosta motala unaokolo i poznavala je mnoge velike izvođače na prelasku dva veka. Svojim sećanjima vratila je većinu starijih putnika u mladost i podsetila ih na prigušene odjeke pesama iz devetsto devedesetih. U jednom trenutku, ne naišavši na protivljenje suda, zapevala je dugogodišnji hit Skafander bluz i svi su joj se pridružili. Komodor je, kao osoba zadužena za moral, zaključio da gospođa Šuster vredi zlata onoliko koliko je teška... što je značilo poprilično.

Posle ručka (koji su neki od onih sporijih uspeali da protegnu na pola sata, prežvakavajući svaki zalogaj pedeset puta) ponovo su se prihvatili knjige; ovog puta su konačno oni koji su se zalagali za Pomorandžu i jabuku uspeali da odnesu prevagu. Kako je tema bila engleska, zaključeno je da je gospodin Beret pravi čovek za čitanje; on se branio, ali bezuspešno.

"Oh, pa dobro", nevoljno je pristao. "Da počnemo. Glava prva. Druri Lejn, 1665..."

Autor uopšte nije traćio vreme. Već na prve tri strane, ser Isak Njutn je objasnio zakon gravitacije gospodarici Gvin, koja mu je stavila do znanja da bi volela da mu se oduži. Koji oblik će ta zahvalnost poprimiti. Petu Herisu je bilo odmah jasno, ali dužnost ga je zvala. Ova zabava je bila za putnike; posada je imala posla.

"Ima još jedan rezervni spremnik koji nisam otvorila", primeti gospođica Vilkins, kada su se vrata vazdušne komore lagano zatvorila za njima, tako da više nisu čuli gospodina Bereta koji je čitao, vodeći računa o naglasku. "Slabo stojimo sa krekerima i džemom, ali zato imamo dovoljno kompresovanog mesa."

"Nisam iznenađen", odvrati Pet. "Izgleda da se svima već smučilo. Hajde da pogledamo taj popis inventara."

Stjuardesa mu pruži iskucane listove hartije, u koje je već bila uneta olovkom gomila znakova.

"Počecemo od ove kutije. Šta je u njoj?"

"Sapun i papirnati peškiri."

"Njih ne možemo pojesti. A u ovoj?"

"Slatkiši; čuvala sam ih za slavlje... kada nas pronađu."

"Odlična ideja, ali mislim da bi mogla večeras da odvojiš malo. Po komadić za svakog putnika, za bolji san. A ovo?"

"Hiljadu cigareta."

"Postaraj se da ih niko ne vidi. Bolje da mi nisi rekla", Pet se šeretski osmehnu Sju i pređe na sledeću kutiju. Bilo je očigledno da im hrana neće biti najveći problem, ali morali su da vode računa o njoj. Dobro je poznavao administraciju; pošto ih spasu, pre ili kasnije, neki službenik-čovek ili elektronski službenik zahtevaće da mu podnesu tačan izveštaj o tome koliko je hrane potrošeno.

Pošto ih spasu. Zar je stvarno verovao da će se to dogoditi?

Izgubili su se pre više od dva dana i još nije bilo nikakvog nagoveštaja da ih ne neko traži. Nije bio siguran kakve je znake očekivao... ali neke jeste.

Stajao je ćutke i razmišljao, kada ga je Sju zabrinuto upitala:

"U čemu je stvar, Pete? Nešto nije u redu?"

"Oh ne", odvrati on sarkastično. "Pristajemo u bazu za pet minuta. Put je bio prijatan, slažeš se?"

Sju je s nevericom u očima zurila u njega; a onda je obli rumenilo i oči počele da joj se pune suzama.

"Izvini", reče Pet pokajnički istog časa. "Nisam tako mislio... oboje smo izloženi strašnom pritisku, a ti si sve vreme bila divna. Ne znam šta bih bez tebe, Sju."

Ona izduva nos u maramicu, ovlaš se osmehnu i odvrati: "Sve je u redu; razumem." Oboje su trenutak ćutali; zatim ona dodade: "Zar stvarno misliš da ćemo se izvući iz ovoga?"

On nemoćno raširi ruke.

"Ko to zna? Ali zbog putnika, moramo se praviti da verujemo u to. Možemo biti sasvim sigurni da nas ceo Mesec traži. Ne mogu da verujem da će ovo još dugo potrajati."

"Ako nas i nađu... kako će nas izvući?"

Petov pogled odluta prema spoljašnjim vratima. Mogao je da ih dodirne, ne pomerajući se s mesta na kome je stajao; kada bi isključio unutrašnju sigurnosnu bravu, mogao bi da ih otvori, jer su se otvarala prema unutra. S druge strane tog tankog komada metala nalazile su se tone prašine koja bi skliznula unutra, poput vode u brod koji tone, ako postoji i najmanja pukotina kroz koju bi mogla da prodre. Na kojoj udaljenosti iznad njih se nalazila površina? Taj problem ga je mučio od kada su se našli ovde dole, ali izgleda da nije bilo načina da to otkrije.

Niti je mogao da odgovori na pitanje koje mu je Sju postavila. Teško je bilo razmišljati o bilo čemu drugom do o mogućnosti da ih pronadu; ako do toga dođe, onda će sigurno uslediti i spasavanje. Ljudska rasa ih neće pustiti da umru, kada otkrije da su živi...

Ali tako razmišlja onaj ko nešto strašno želi, a ne onaj ko teži da bude logičan. Stotinama puta u prošlosti dogodilo se da se muškarci i žene nađu u stupici kao oni sada i da ostanu u njoj jer ni sva

sredstva velikih nacija nisu bila u stanju da ih izbave. Rudari ispod odronjenog kamenja, mornari u potopljenim podmornicama... a najviše je bilo astronauta u brodovima na nepravilnim orbitama, koje je bilo nemoguće presresti. Često su mogli slobodno da razgovaraju sa svojim prijateljima i rođacima do samog kraja. To se dogodilo pre samo dve godine, kada se blokirao glavni pogon na Kasiopeji, pa je svu raspoloživu energiju upotrebila da se udalji od Sunca. Sada se postojano kretala u pravcu Kanopusa, na jednoj od najtačnije izmerenih orbita bilo kog svemirskog broda. Astronomi će moći da odrede njen položaj uz odstupanje od samo nekoliko hiljada kilometara tokom narednih milion godina. To mora da je velika uteha za njenu posadu, koja se nalazi u grobnici trajnijoj nego što ju je imao bilo koji faraon.

Pet otrgnu misli od ovog krajnje nedelotvornog sanjarenja. Još su imali neke izgleda se izvuku i stoga nije trebalo izazivati nesreću.

"Hajde da požurimo i završimo s ovim popisom. Hoću da čujem kako Nil napreduje sa ser Isakom."

To je bila mnogo prijatnija tema za razmišljanje, naročito kada stojite sasvim blizu veoma privlačne i oskudno odevene devojkice. U situacijama poput ove, razmišljao je Pet, devojkice su bile u velikoj prednosti u odnosu na muškarce. Sju je još izgledala prilično sveže, bez obzira na činjenicu da od njene uniforme nije ostalo bog zna šta u ovoj tropskoj vrućini. Ali on se... kao i svi ostali muškarci na Seleni osećao strašno neprijatno zbog trodnevne brade, premda baš ništa nije mogao da učini kako bi to izmenio.

Međutim, Sju izgleda nije zasmetala oštra brada koju je osetila na obrazu kada je on prekinuo tobošnji rad i prišao joj tako blizu da su je po licu očešale oštre čekinje. S druge, pak, strane nije pokazala nimalo oduševljenja. Ostala je da stoji ispred polupraznog spremnika kao da je to očekivala i nije bila ni najmanje iznenađena. Bila je to zbunjujuća reakcija, tako da se Pet posle nekoliko sekundi povukao.

"Pretpostavljam da misliš kako sam beskrupulosni vuk", reče on, "kada pokušavam da te iskoristim na ovaj način."

"Ne baš", odvrati Sju. Prilično se umorno nasmejala. "Kao što vidiš, ne odbijam te. Nema te devojkice kojoj ne prija kada joj se muškarac udvara. Tek kada neće da prestane, ona počinje da se

ljuti."

"Želiš li da prestanem?"

"Mi se ne volimo, Pete. Za mene je to prilično važno. Čak i sada."

"Da li bi ti bilo važno i kada bi znala da se nećemo izvući iz ovoga?"

Čelo joj se nabralo dok je razmišljala o tome.

"Nisam sigurna... ali sam si kazao, moramo pretpostaviti da će nas pronaći. Ako ne razmišljamo na taj način, možemo slobodno odmah da odustanemo."

"Izvini", reče Pet. "Ne želim te pod tim okolnostima. Suviše si mi draga."

"Drago mi je što to čujem; znaš da sam uvek uživala da radim s tobom... mogla sam da pređem na stotinu drugih poslova."

"Baš si baksuz", primeti Pet, "što nisi." Kratki nalet želje izazvane blizinom, usamljenošću, oskudnom odećom i čistom emocionalnom napetošću već je ispario.

"Ponovo si pesimističan", reče Sju. "Znaš... to je tvoja velika nevolja. Dopuštaš da te stvari obore s nogu. Ne želiš da se dokažeš... svako može da te gurka unaokolo."

Pet je pogleda više iznenađeno nego rasrđeno.

"Nisam imao pojma da si me analizirala", primeti on.

"Nisam. Ali ako te neko zanima i radiš s njim, ne možeš izbeći da ne saznaš neke stvari o toj osobi."

"E, pa, ja ne mislim da me ljudi gurkaju unaokolo."

"Stvarno? Ko sada upravlja ovim brodom?"

"Ako misliš na komodora, to je drugačije. On je hiljadu puta kvalifikovaniji da komanduje od mene. A i poneo se krajnje korektno... za sve je tražio od mene dozvolu."

"Više se ne trudi da je traži. No, nije samo u tome stvar. Zar ti nije drago što je on preuzeo komandu?"

Pet je nekoliko sekundi razmišljao o ovome. A zatim je pogledao Sju sa zavidnim poštovanjem.

"Možda si u pravu. Nikada mi nije bilo stalo da se istaknem ili da tražim svoja prava... ako ih uopšte imam. Pretpostavljam da sam zbog toga vozač Mesečevog autobusa, a ne skiper svemirskog broda. Sada je prekasno da se bilo šta promeni."

"Još nemaš ni trideset."

"Hvala ti na tim ljubaznim rečima. Imam trideset dve. Mi Harisi izgledamo mladoliko i u poznim godinama. Obično nam tada samo to i ostane."

"Imaš trideset dve godine... a nemaš stalnu devojkicu?"

Ha! pomisli Pet... neke stvari ipak ne znaš o meni. Ali nije imalo svrhe pominjati Klarisu i njen mali stan u Kopernik Sitiju, koji mu se sada činio tako daleko. (Kako samo mora da je Klarisa uznemirena? - upitao se. Koji li je od momaka teži? Možda je Sju ipak u pravu. Nemam stalnu devojkicu. Nisam imao nijednu još od Ivone, a od nje je prošlo pet godina. Ne, blagi Bože... prošlo je sedam godina.)

"Verujem da je sigurnost u brojevima", odvrati on. "Jednog od ovih dana ću se skrasiti."

"Možda ćeš to isto govoriti i kada ti bude četrdeset godina... ili pedeset. Ima mnogo svemiraca kao što si ti. Ne skrase se sve do penzije... a onda je suviše kasno. Uzmi na primer komodora."

"Šta je sad opet s njim? Pomalo počinje da me zamara ta tema."

"Ceo život proveo je u svemiru. Nema porodice, nema dece. Zemlja mu sigurno ne znači mnogo, jer je suviše malo vremena tamo proveo. Mora da se osećao prilično izgubljeno kada je dostigao starosnu granicu. Ova nesreća je za njega dar sa neba... on se zaista dobro provodi."

"Drago mi je... zaslužio je. Bio bih srećan kada bih postigao bar desetinu onoga što je on postigao, kada dospem u njegove godine... za šta trenutno baš nemam puno izgleda."

Pet postade svestan da i dalje drži listove sa popisom inventara; potpuno je zaboravio na njih. Podsetili su ga na zalihe koje su bile sve tanje i on ih pogleda sa odvratnošću.

"Nazad na posao", reče on. "Moramo misliti na putnike."

"Ako se ovde još zadržimo", odvrati Sju, "putnici će početi da razmišljaju o nama."

Nije ni znala koliko je bila u pravu.

12.

Glavni inženjer je zaključio da je dr Louson preterao sa ćutanjem. Bilo je krajnje vreme da ponovo stupe u vezu.

"Je li sve u redu, doktore?" upita on što je mogao ljubaznije.

Usledilo je kratko ljutito režanje... međutim, bes je bio upućen svemiru, a ne njemu.

"Nema nade", odvrati ogorčeno Louson. "Topolotna slika je suviše zbrkana. Postoji na desetine toplih mrlja, a ne samo ona jedna koju sam očekivao."

"Zaustavite skiju. Doći ću da vidim".

Prašnjavko Dva se polako zaustavi; Prašnjavko Jedan ukoči tik uz njega tako da su se gotovo dodirivali. Krećući se iznenađujuće lako uprkos skafandru, Lorens se prebaci s jedne skije na drugu i stade, uhvativši se za držače baldahina iza Lousona. Zagledao se preko astronomovog ramena u sliku na infracrvenom konvertoru.

"Vidim na šta mislite; prava zbrka. Ali zašto je bila jednolična kada ste snimili fotografije?"

"Mora da je u pitanju dejstvo izlazećeg sunca. More se zagreva, a zbog nečega to ne čini ravnomerno."

"Možda ipak možemo da uočimo neko ustrojstvo. Primetio sam neke prilično čiste oblasti... mora postojati neko objašnjenje za njih. Ako shvatimo šta se događa to bi nam moglo pomoći." Tom Louson se s puno napora promeškoljio. Krhki oklop njegovog samopouzdanja uzdrmao je ovaj korak unazad, a i bio je veoma umoran. Poslednja dva dana sasvim je malo spavao, na brzinu je morao da pređe sa satelita na svemirski brod koji ga je odveo na Mesec, a odmah potom našao se na prašinskoj skiji i na kraju svega toga izdala ga je njegova nauka.

"Može postojati desetak objašnjenja", reče on pospano. "Čini se da je prašina svuda ista, ali možda postoje delovi različite provodljivosti. Takođe negde mora da je dublja, a negde plića... to bi takođe izmenilo protok toplote."

Lorens je i dalje zurio u ustrojstvo na ekranu, pokušavajući da ga poveže sa predelom koji je video oko sebe.

"Samo malo", reče on. "Mislim da ste naišli na nešto." Pozvao je pilota. "Koliko je ovde duboka prašina?"

"Niko to ne zna; dubina Mora nikada nije valjano izmerena pomoću zvuka. Ali u ovim delovima je jako plitko... nalazimo se blizu severne ivice. Ponekad oštricom propelera okrnemo vrh grebena."

"Toliko je plitko? Eto vam odgovora. Ako se na samo nekoliko centimetara ispod nas nalazi kamenje, sa ustrojstvom topolote svašta je moglo da se desi. Kladam se u deset prema jedan da će slika postati jednostavnija kada isplivamo iz ovih plićaka. Ovo je samo lokalni efekat, izazvan nepravilnostima neposredno ispred nas."

"Možda ste u pravu", reče Tom, malo živnuvši. "Ako je Selena potonula, mora da se nalazi u oblasti gde je prašina prilično duboka. Jeste li sigurni da je ovde plićak?"

"Hajde da izvidimo; na mojoj skiji imam dvadesetmetarsku sondu."

Jedan jedini segment teleskopske šipke bio je dovoljan da to dokažu. Kada ju je Loren gurnuo u prašinu, prodrla je samo dva metra i naišla na prepreku.

"Koliko rezervnih propelera imamo?" upita on zamišljeno.

"Četiri... dva kompletna para", odvrati pilot. "Ali kada udarimo u kamen, odbojnici je skrenu tako da se propeleri ne oštete. Uostalom, napravljeni su od gume; obično se samo poviju unazad. U poslednjih godinu dana izgubio sam samo tri. Selena je pre neki dan izgubila jedan, pa je Pet Haris morao da iziđe i zameni ga. To je za putnike bilo pravo uzbuđenje."

"Dobro... idemo dalje. Prema klancu; moja je teorija da on nastavlja da se proteže i ispod Mora, tako da će prašina tamo biti mnogo dublja. Ako je to tačno, vaša slika će postati jednostavnija, i to gotovo smesta."

Tom je posmatrao ustrojstva svetlosti i senke kako promiču preko ekrana bez mnogo nade. Skije su se sada kretale sasvim sporo, tako da je imao vremena da analizira sliku. Prešli su neka dva kilometra kada se uverio da je Lorens bio sasvim u pravu.

Šare i pege su počele da nestaju; zbrka koju su tvorile toplota i hladnoća prerastala je u jednoobraznost. Ekran je postojao sasvim

siv pošto su se temperaturne razlike izjednačile; nije bilo sumnje, prašina ispod njih postajala je sve dublja.

Saznanje da je njegova oprema efikasna trebalo je još jednom da oraspoloži Toma, ali ishod je bio gotovo suprotan. Ni o čemu drugom nije mogao da razmišlja do o skrivenim dubinama iznad kojih je lebdeo, ploveći na jednom od najprevarnijih i najnepostojanijih medijuma. Ispod njega su se u ovom trenutku mogle nalaziti struje koje dopiru daleko u dubinu sve do Mesečevog tajanstvenog srca; mogle su u svakom trenutku da progutaju prašinsku skiju, kao što su već progutale Selenu.

Osećao se kao da hoda po žici razapetoj iznad provalije, ili po uskoj stazi kroz drhtavi živi pesak. Celog života bio je nesiguran u sebe; pouzdanost i uverenost upoznao je jedino preko svojih tehničkih sposobnosti... nikada u ličnim odnosima. Hazardna situacija u kojoj se našao odražavala se na te unutrašnje strahove; osećao je očajničku potrebu za nečim pouzdanim... nečim čvrstim i stabilnim za šta bi mogao da se uhvati.

Tamo preko nalazile su se planine, na samo tri kilometra odavde... masivne, večne, sa korenjem usidrenim u Mesecu. Zagledao se u Suncem obasjano utočište tih visokih vrhova kao što bi se kakav brodolomnik na Tihom okeanu, bespomoćan na splavu koga nose struje, čežnjivo zagledao u neko ostrvo koje promiče van njegovog domašaja.

Svim srcem je želeo da Lorens ostavi ovaj prevarni, nesigurni okean prašine zarad sigurnosti tla. "Idemo prema planinama!" uhvatio je sebe kako šapuće. "Idemo prema planinama!"

U skafanderu čovek nema privatnosti... kada je radio uključen. Pedeset metara odatle, Lorens je čuo šapat i tačno je znao šta on znači.

Ne postaje se glavni inženjer polovine sveta ako se prethodno dobro ne upoznaju i ljudi i mašine. Upustio sam se u sračunati rizik, pomisli Lorens, i kako se čini nije upalilo. Ali neću se predati bez borbe. U stanju sam još da deaktiviram tu psihološku tempiranu bombu pre no što eksplodira...

Tom Louson uopšte nije primetio kada im se približila druga skija; već se suviše izgubio u vlastitom košmaru. Ali odjednom ga je neko

snažno prodrmao... tako snažno da je čelom lupio o ivicu šlema. Na trenutak mu se zamutilo pred očima od suza i bola; zatim se ljutito... ali istovremeno sa neobjašnjivim osećanjem olakšanja... zagledao pravo u odlučne oči glavnog inženjera Lorensa i začuo odjek njegovog glasa kroz zvučnike u odelu.

"Dosta gluposti", reče glavni inženjer. "Potrudite se da se ne isповраćate u naš skafander. Svaki put kada se to dogodi moramo da pljunemo pet stotina stolara da ga dovedemo u red, pa čak ni posle toga nikada više nije isto."

"Nisam nameravao da povraćam..." uspeo je da promrmlja Louison. A onda je shvatio da je istina bila mnogo gora i osetio je zahvalnost prema Lorensu zbog onoga što je učinio. Pre no što je uspeo još nešto da doda, ovaj drugi je nastavio, odlučno, ali blaže: "Niko nas ne čuje, Tome... sada smo povezani preko skafandera. I zato me saslušajte, ali bez ljutnje. Znam mnogo toga o vama i znam da ste se prokleta namučili u životu. Ali pametni ste... izuzetno pametni... i zato ne traćite tu pamet, ponašajući se poput zaplašenog deteta. Nema sumnje... svi smo ponekad zaplašeni klinici... Ali sada nije trenutak za to. Od vas zavisi život dvadeset dvoje ljudi. Za pet minuta okončaćemo ovaj posao ovako ili onako. I zato ne skidajte pogled sa ekrana i zaboravite na sve drugo. Ja ću vas izvući odavde... o tome ne brinite."

Lorens ga pljesnu po skafanderu... ovog puta, blago... ne skidajući pogled sa zaprepašćenog lica mladog naučnika. A onda oseti ogromno olakšanje, primetivši da se Louison polako opušta.

Astronom je jedan trenutak sedeo sasvim nepokretno, očigledno potpuno vladajući sobom, ali osluškujući neki unutrašnji glas. Šta li mu je on govorio? - upita se Louison. Možda da je deo čovečanstva, iako ga je ono osudilo na ono užasno sirotište dok je bio dete. Možda da negde u svetu postoji osoba kojoj bi moglo biti stalo do njega i koja će probiti led kojim je okovao svoje srce...

Bio je to čudan, mali prizor, ovde na toj ravnici glatkoj poput ogledala, između Nedostižnih planina i Sunca koje se dizalo. Poput brodova koji ne mogu dalje jer nema ni daška vetra na mrtvom i nepokretnom moru, Prašnjavko Jedan i Prašnjavko Dva lebdeli su jedan pored drugoga; piloti nisu učestvovali u sukobu volja koji se

upravo odigravao, mada su ga neodređeno bili svesni. Niko ko bi posmatrao iz daljine ne bi mogao da pogodi šta je sve ovde bilo na kocki, da su životi i sudbine treperili u ravnoteži; i da dva umešana muškarca nikada više neće to pomenuti.

I zaista, već su bili zaokupljeni nečim drugim. Jer u istom trenutku obojica su postali svesni koliko je situacija bila ironična.

Sve vreme dok su ovde stajali, zaokupljeni vlastitim problemima, uopšte nisu pogledali ekran infracrvenog skenera koji je strpljivo držao sliku za kojom su tragali.

Kada su Pet i Sju završili sa popisom inventara i pojavili se iz vazdušne komore-kuhinje, putnici su još bili u dalekoj prošlosti, u Engleskoj u doba restauracije. Posle ser Isakovog kratkog predavanja iz fizike usledilo je, što se lako moglo predvideti, mnogo duže predavanje iz anatomije koje je održala Nil Gvin. Publika je uživala, tim više što je Beretov engleski naglasak uhvatio zamah.

'Ser, Isače, vi ste zaista čovek velikog znanja. Ipak, ja mislim, da vas žena mnogo čemu može naučiti.'

'Čemu to, lepa moja devojko?'

Gospodarica Nil stidljivo pocrvene.

'Bojim se da ste svoj život posvetili stvarima uma. Zaboravili ste, ser Isače, da i telo, takođe, poseduje veoma čudnovatu mudrost.'

'Zovite me Ajk', izgovori promuklo mudrac, dok je nespretnim prstima pokušavao da joj razveže bluzu.

'Ne ovde... u dvorcu!' Pobuni se Nil, ni ne pokušavši da ga zadrži na rastojanju. 'Kralj će se uskoro vratiti!'

"Ne uzbuđujte se, lepotice moja. Čarls lumpuje sa onim škrabalom Pepisom. Noćas ga nećemo videti."

Ako se ikada izvučemo odavde, pomisli Pet, moramo se pismeno zahvaliti sedamnaestogodišnjoj učenici sa Marsa koja je, navodno, napisala ovu glupost. Svi se odlično zabavljaju, a to je trenutno jedino važno.

Ne; neko se uopšte ne zabavlja. Osetio je nelagodnost kada je shvatio da gospođica Morli pokušava da mu uhvati pogled. Prisetivši se svojih skiperskih dužnosti, okrenuo se prema njoj i uputio joj ohrabrujući, ali prilično suzdržan osmeh.

Nije ga uzvratila; ako ništa drugo, izraz lica joj je postao još odbojniji. Lagano i sračunato, pogledala je Sju Vilkins, a onda opet njega.

Reči su bile izlišne. Kazala je, jasno kao da je viknula iz petnih žila: "Znam šta ste radili, tamo u vazdušnoj komori."

Pet oseti kako mu lice bukni od ogorčenosti... opravdane ogorčenosti čoveka koji je napravedeno bio optužen. Trenutak je ostao sleđeno da sedi na svom sedištu, dok mu je krv oblivala obraze. Zatim je promrmljao sebi u bradu: "Pokazaću ja toj staroj kučki."

Ustao je, uputio gospođici Morli otrovno sladak osmeh i rekao dovoljno glasno da ga je mogla čuti: "Gospođice Vilkins! Mislim da smo nešto zaboravili. Da li biste se vratili u vazdušnu komoru?"

Kada su se vrata za njima ponovo zatvorila, prekinuvši priču o događaju koji je bacio najcrnje moguće sumnje na očinstvo vojvode od Sent Albanija, Sju Vilkins ga zbunjeno i iznenađeno pogleda.

"Jesi li videla?" upita on i dalje ključajući.

"Šta jesam li videla?"

"Gospođicu Morli..."

"Oh", prekinu ga Suzan. "Ne brini zbog nje, jadnica. Ne skida pogled s tebe još od kada smo napustili bazu. Znaš i sam šta je muči."

"Šta?" upita Pet, mada je već nelagodno bio siguran kako glasi odgovor.

"Pretpostavljam da bi to mogao nazvati prezrela nevinost. Opšta boljka, a simptomi su uvek isti. Za to postoji samo jedan lek."

Putevi ljubavi su čudni i mučni. Pre samo deset minuta, Pet i Sju su zajedno napustili vazdušnu komoru, složivši se da ne prekorače granice čedne naklonosti. Ali sada je neverovatna kombinacija gospođice Morli i Nil Gvin, uz osećanje da čovek može biti obešen kako zbog ovce tako i zbog jagnjeta... kao i, možda, instiktivno saznanje do koga su došla njihova tela da je, konačno, ljubav, jedina odbrana protiv smrti... prevladala. Trenutak su nepokretno stajali u sićušnoj, pretrpanoj kuhinji; zatim, ne znajući ko je napravio prvi pokret, nađoše se u zagrljaju.

Sju je imala vremena da prošapće samo jednu rečenicu pre no

što su je ućutkale Petove usne.

"Ne ovde", prošaputa ona, "u dvorcu!"

13.

Glavni inženjer Lorens zurio je u ekran koji je svetlucao slabim sjajem, pokušavajući da pročita poruku ispisanu na njemu. Poput svih inženjera i naučnika, proveo je znatan deo svoga života posmatrajući slike koje su iscrtali brzi elektroni, beležeći događaje suviše velike ili suviše male, suviše svetle ili suviše prigušene, koje ljudsko oko nije moglo da vidi. Prošlo je više od sto godina od kada je katodna zračna cev omogućila čoveku da čvrsto zgrabi nevidljivi svet; već je gotovo zaboravio da je ikada bio van njegovog domašaja.

Dve stotine metara odatle, prema podacima na infracrvenom skeneru, jedna neznatno toplija mrlja ležala je na površini ove prašnjave pustinje. Predstavljala je gotovo savršeni krug i bila je sasvim izolovana; nije bilo drugih izvora toplote u celom vidnom polju. Mada je bila mnogo manja od mrlje koju je Louson fotografisao iz Lagranža, nalazila se u odgovarajućoj oblasti. Gotovo da nije bilo sumnje da je reč o istoj stvari.

Međutim, nije bilo dokaza da je to ono što su tražili. Moglo je postojati nekoliko objašnjenja; možda je obeležavala mesto nekog izolovanog vrha, koji je štrčao iz dubina gotovo do površine Mora. Postojao je samo jedan način da se to sazna.

"Vi ostanite ovde", reče Louson. "Ja ću poći napred na Prašnjavku Jedan. Obavestite me kada se nađem u samom središtu tačke."

"Mislite li da će biti opasno?"

"Malo je verovatno, ali nema svrhe da obojica rizikujemo."

Prašnjavko Jedan je veoma sporo klizio prema toj zagonetnoj sjajnoj mrlji... koju je infracrveni skener tako jasno hvatao, a koju oko uopšte nije moglo videti.

"Malo ulevo", naloži Tom. "Još nekoliko metara... još malo pa ste stigli... tu ste!"

Lorens se zagleda u sivu prašinu iznad koje je lebdelo njegovo vozilo. Na prvi pogled, izgledala je isto onako bezoblično kao i bilo koji drugi deo Mora; ali kada se malo pomnije zagledao, primetio je

nešto od čega se naježio.

Pri pažljivom osmatranju, kakvo je on upravo preduzeo, na prašini se primećivalo krajnje fino tačkasto ustrojstvo. To ustrojstvo se kretalo; površina Mora veoma je lagano milela prema njemu, kao da ju je nosio neki nevidljivi vetar.

To se Lorensu nimalo nije dopalo. Na Mesecu, čovek nauči da bude oprezan kada je u pitanju nešto nenormalno i neobjašnjivo; to je obično značilo da nešto nije u redu... ili da uskoro neće biti u redu. Ova prašina koja je lagano milela bila je koliko tajanstvena toliko i uznemirujuća; ako je ovde potonula već jedna lađa, sve malo kao što je bila ova skija moglo se naći još u većoj opasnosti.

"Bolje se držite podalje", posavetova on Prašnjavka Dva. "Ima ovde nečeg čudnog... ne razumem." Pažljivo je opisao Lousonu uočen fenomen; ovaj je malo promislio i gotovo odmah odgovorio: "Kažete da liči na vodoskok u pesku? Upravo to i jeste u pitanju. Već od ranije znamo da na tom mestu postoji izvor toplote... dovoljno snažan da pokrene konvekcionu struju."

"Šta je moglo to da izazove? Seleno sigurno nije."

Osetio je kako ga preplavljuje razočaranje. Sve je ovo ličilo na lov na divlje guske, čega se i plašio od samog početka. Neki džep radioaktivnosti, ili mlaz toplih gasova koje je oslobodio potres, prevarili su njihove uređaje i dovukli ih na ovo pusto mesto. Što pre odu odavde to bolje... i dalje bi moglo biti opasno.

"Samo trenutak", reče Louson. "Vozilo sa gomilom mašinerije i dvadeset dva putnika... mora da stvara dosta veliku količinu toplote. Bar tri ili četiri kilovata. Ako prašina miruje, to bi moglo biti dovoljno da stvori vodoskok."

Lorens je smatrao da je to malo verovatno, ali sada je bio spreman da se uhvati i za najtanju slamku. Dohvatio je tanku metalnu sondu i okomito je gurnuo u prašinu. U početku je prodirala ne nailazeći ni na kakav otpor, ali pošto je na njenu dužinu pridodato nekoliko teleskopskih nastavaka bilo je sve teže i teže pokretati je. Kada je izvukao celih dvadeset metara, morao je uložiti svu svoju snagu na guranje.

Gornji kraj sonde nestao je u prašini; nije ni u šta udario... ali teško da je mogao očekivati da uspe pri prvom pokušaju. Moraće

ovaj posao da obavi naučno, da napravi ustrojstvo prema kome će tragati.

Posle nekoliko minuta vožnje napred nazad, ispresecao je oblast paralelnim trakama bele trake, na razdaljinama od pet metara. Kao što su nekada u prošlosti seljaci sadili krompir, krenuo je duž prve trake da ubada sondu u prašinu. Bio je to dugotrajan posao, jer ga je trebalo obaviti savesno. Bio je poput slepca koji pipa po mraku tankim savitljivim štapom. Ako se ono što je tražio nalazilo van domašaja njegovog štapa, moraće da smisli nešto drugo. Ali o tom problemu će razmišljati kada dođe do njega.

Proveo je u pretraživanju nekih deset minuta kada je postao nepažljiv. Sondom je trebalo upravljati obema rukama, naročito onda kada bi bila pri kraju svoje dužine. Gurao je svom snagom, nagnuvši se preko ivice skije, kada se okliznuo i pao naglavačke u prašinu.

Pet je odmah osetio da se atmosfera izmenila kada se pojavio iz vazdušne komore. Sa čitanjem Pomorandže i jabuke završili su već pre izvesnog vremena i trenutno je u toku bila žučna rasprava. Prekinuli su je kada je on ušao u kabinu i nastupila je neprijatna tišina dok je on odmeravao prizor. Pojedini putnici su ga pogledavali krajičkom oka, dok su se drugi pretvari da ga nema.

"Pa, komodore", zausti on, "u čemu je nevolja?"

"Vlada uverenje", odvrati Henstin, "da ne preduzimamo sve što bismo mogli da se izvučemo odavde. Objasnio sam da nemamo drugog izbora do da čekamo dok nas neko ne pronađe... ali ima onih koji se s tim na sležu."

Do toga je pre ili kasnije moralo doći, pomisli Pet. Kako je vreme proticalo, a nije bilo ni traga ni glasa od spasioca, živci će početi da popuštaju, uslediće kavge. Biće poziva na akciju... bilo kakvu akciju; nije bilo u ljudskoj prirodi da sedi skrštenih ruku i čeka smrt.

"Pretresli smo to već toliko puta", reče on umorno. "Nalazimo se najmanje deset metara ispod površine, pa čak i da otvorimo vrata vazdušne komore niko ne bi mogao da dopre do površine usled otpora prašine."

"Jeste li sigurni u to?" upita neko.

"Sasvim siguran?", odvrati Pet. "Jeste li ikada pokušali da plivate

kroz pesak? Ne biste daleko stigli."

"A da probamo da uključimo motore?"

"Sumnjam da bi nas makar za centimetar pomerili. Pa čak i da krenemo, nastavili bismo napred... a ne naviše."

"Mogli bismo svi da odemo u stražnji deo; možda bi naša težina preteгла i nos se okrenuo prema gore."

"Mene brine pritisak na trup", primeti Pet.

"Pretpostavimo da pokrenemo motore... to bi izgledalo kao da udaram u zid od cigle. Samo nebo zna kakvu bih štetu mogao da prouzrokuje."

"Ali postoje izgledi da uspe; zar ne vredi rizikovati?"

Pet pogleda komodora; bio je pomalo besan što mu ovaj ne pritiče u pomoć. Henstin je gledao pravo u njega, kao da kaže: "Ja sam stvar doveo do ovde... sada je na tebe red." To je bilo u redu... naročito posle onoga što mu je Sju malopre kazala. Došlo je vreme da se osamostali, ili bar da dokaže da je za to sposoban.

"Opasnost je suviše velika", sreza on. "Ovde smo savršeno bezbedni bar još naredna četiri dana. Pronaći će nas mnogo pre toga. Zašto onda da stavljamo sve na kocku, a izgledi su jedan prema milion? Da nam je to poslednja nada, pristao bih... ali ovako ne."

Osvrnuo se po kabini, izazivajući ih sve redom da mu se suprotstave. Dok je to činio, nije mogao da izbegne pogled gospođice Morli, niti je pokušao da ga izbegne. Pa ipak ga je iznenadila i postidela, kada je rekla: "Možda se kapetanu ne žuri baš mnogo da ode odavde. Primetila sam da ga u poslednje vreme nismo baš mnog viđali... kao ni gospođicu Vilkins."

Čekaj samo ti smežurana kučko, pomisli Pet. Samo zato što nijedan muškarac pri zdravoj pameti...

"Stanite, Harise", reče komodor, istog časa.

"Ja ću ovo srediti."

Sada se Henstin prvi put isprsiio; do sada je s lakoćom i mirno vodio stvari, ili se držao u pozadini prepuštajući Petu da obavi posao. Ali sada su čuli autentični glas autoriteta, nalik na poziv trube preko bojnog polja. Ovo sada nije više bio astronaut u penziji koji im se obraćao; već svemirski komodor.

"Gospođice Morli", poče on, "vaša primedba je bila glupa i nepotrebna. Jedino je može opravdati činjenica što smo svi krajnje napeti. Mislim da bi trebalo da se izvinite kapetanu."

"Istina je", nastavi ona uporno. "Neka porekne ako može."

Komodor Henstin za trideset godina rada nije izgubio živce, i nije imao nameru ni sada da ih izgubi. Ali znao je kada treba da se pretvara da ih je izgubio, a u ovom slučaju malo pretvaranja neće biti na odmet. Nije se ljutio samo na gospođicu Morli; iznervirao ga je i Pet, imao je osećaj da ga je izneverio. Razume se, optužba gospođice Morli mogla je biti skroz neosnovana, ali Pet i Sju su proveli prokleta mnogo vremena na tom jednostavnom zadatku. U izvesnim prilikama bilo je isto onoliko važno da nešto izgleda nevino kao i da jeste; setio se stare kineske poslovice: 'Ne zaustavljaj se da vežeš pertle u susednoj leji sa dinjama.'

"Baš me briga", reče on svojim najizmučenijim glasom, "za odnos, ako nešto takvo i postoji, između gospođice Vilkins i kapetana. To je njihova lična stvar i sve dok delotvorno obavljaju svoj posao nemamo pravo da se mešamo. Da li vi to hoćete da kažete da kapetan Haris ne obavlja valjano svoj posao?"

"Ovaj... ne bih to mogla da kažem."

"Onda, molim vas, nemojte ništa drugo reći. Imamo već ionako dovoljno problema i nije nam potrebno da izmišljamo nove."

Ostali putnici sedeli su slušajući s onom mešavinom nelagodnosti i uživanja koju većina ljudi oseća kada prisustvuje svađi u kojoj ne učestvuje. Mada se ovo, u pravom smislu, ticalo svih na Seleni, jer posredi je bio prvi izazov upućen vlasti, prvi znak da disciplina puca. Sve do sada, ova skupina bila je povezana u skladno jedinstvo, ali sada se čuo glas protiv starijih u plemenu.

Gospođica Morli je možda bila neurotična usedelica, ali je ujedno bila čvrsta i odlučna. Komodor je video, a u naslutio je, da se sprema da mu odgovori.

Niko nikada neće saznati šta je zaustila da uzvрати, jer je u tom trenutku gospođa Šuster vrisnula u skladu sa svojim razmerama.

Kada čovek padne na Mesecu, obično ima vremena da nešto preduzme, jer su mu živci i mišići naviknuti da se nosi sa šestostruko

jačom gravitacijom. Ipak, kada se glavni inženjer Lorens prevrnuo sa skije, razdaljina je bila tako mala da nije imao vremena da reaguje. Gotovo je istog časa uronuo u prašinu... i obavila ga je tama.

Nije video baš ništa, osim veoma slabe fluoroscencije koja je dopirala sa osvetljene table sa instrumentima unutar njegovog odela. Krajnje pažljivo počeo je da pipka unaokolo po supstanci koja je pružala blagi otpor i bila polutečna, a u kojoj se praćakao tražeći neki čvrsti predmeti da mu posluži kao oslonac. Ništa nije pronašao; nije čak mogao da odredi ni šta je bilo gore, a šta dole.

Umalo ga nije savladalo očajanje koje isušuje mozak i koje kao da mu je odnosilo svu telesnu snagu. Srce mu je ludački tuklo nagoveštavajući skorbu paniku i konačno pokleknuće razuma. Viđao je druge kako se pretvaraju u životinje koje vrište i otimaju se i znao je da ga još sasvim malo deli od toga da im se pridruži.

Još mu je preostalo taman toliko razuma da se priseti kako je pre samo nekoliko minuta spasao Lousona od iste sudbine, ali nije bio u situaciji da uživa u ironiji. Morao je da usredsredi svu preostalu snagu volje na to da ponovo ovlada sobom i obuzda to bubnjanje u grudima koje je pretilo da ga razdere.

A onda, glasno i jasno u zvučnicima u kacigi, odjeknu jedan tako neočekivani zvuk da su talasi panike namah prestali da zapljuskuju ostrvo njegove duše. Bio je to Tom Louson... smeja se.

Smeh je bio kratak, usledilo mu je izvinjenje.

"Izvinite gospodine Lorens... nisam mogao da se uzdržim. Tako ste smešni dok mlatarate nogama po nebu."

Glavni inženjer se skameni u skafanderu. Strah je istog časa nestao i zamenio ga je bes. Bio je besan na Lousona... ali još više na sebe.

Razume se da mu nije pretila nikakva opasnost; u tom naduvanom odelu bio je poput balona koji pliva na vodi i isto kao ni balon ni on nije mogao da potone. Sada kada je shvatio šta se dogodilo, mogao je sam da se pobrine za sve. Svrsishodno je počeo da udara nogama, pomažući se šakama kao pedalima i okrenuo se oko svog središta gravitacije... a vid mu se povratio dok mu je prašina klizila sa kacige. Potonuo je, najviše, deset centimetara, a skija mu je sve vreme bila nadohvat ruke. Neverovatno kako je nije

nijednom dodirnuo dok se bacakao unaokolo poput nasukanog oktopusa.

S onoliko dostojanstva koliko je uspeo da ga prikupi, dohvatio je skiju i popeo se. Nije se usudio da progovori, jer je još bio bez daha usled nepotrebnog naprezanja, tako da ga je glas mogao izdati, nagovestiti nedavnu paniku. I dalje je bio ljut; dok je svakodnevno radio na lunarnoj površini nije mu se moglo dogoditi da napravi od sebe ovakvu budalu. Sada je bio van forme; poslednji put je navukao skafander radi godišnje provere stručnosti, a ni onda nije izišao iz vazdušne komore.

Kada se ponovo našao na skiji i nastavio sa probama, mešavina straha i besa lagano je isparila. Zamenilo ju je osećanje zamišljenosti, kada je shvatio koliko su ga... bez obzira na to da li se to njemu sviđalo ili ne... događaji iz proteklih pola sata vezali za Lousona. Tačno je da se astronom nasmejao dok se on praćakao po prašini... ali to mora da je bio neodoljivo smešan prizor. Konačno, Louson se izvinio. Još nedavno, i smeh i izvinjenje bili bi podjednako nezamislivi.

A onda je Lorens zaboravio na sve drugo; sondom je udario o neku prepreku, na dubini od petnaest metara.

14.

Kada je gospođa Šuster vrisnula, prva reakcija komodora Henstina bila je: "Blagi Bože... ova žena će dobiti histeričan napad." Pola sekunde kasnije morao je da uloži svu svoju volju da joj se ne pridruži.

Sa spoljašnje strane trupa, odakle čitava tri dana nije dopro nikakav drugi zvuk osim šaputanja prašine, konačno se razlegla neka buka. Nije bilo sumnje da taj zvuk dopire sa spoljašnje strane, kao što nije bilo sumnje u njegovo poreklo. Nešto metalno greblo je duž trupa.

Istog časa kabina se ispunila povicima, kliktanjem i kricima olakšanja. Uz znatne teškoće Henstin je uspeo da ih nadjača.

"Pronašli su nas", počeo on. "ali oni to možda ne znaju. Ako se udružimo, omogućićemo im da nas lakše uoče. Pete... pokušaj sa radiom. Mi ostali ćemo lupati po trupu... stari Morzeov V-znak... DIT DIT DIT DAT. Hajdemo... svi zajedno!"

Selena je odzvanjala od isprekidane bujice tačaka i crtica, koje su polako postale sinhronizovane u obliku jednog odzvanjajućeg 'ta-tu'.

"Stanite!" reče Henstin minut kasnije. "Svi pažljivo slušajte!"

Posle buke, tišina je bila neugodna... čak ih je nervirala. Pet je isključio vazdušne pumpe i ventilatore, tako da se trenutno na lađi čulo samo lupanje dvadeset dva srca.

Tišina se oteгла. Nije valjda da je ta buka poticala od pukog skupljanja ili širenja Seleninog trupa? Ili ih je možda spasilačka ekipa... ako je to uopšte bila spasilačka ekipa... promašila i nastavila dalje preko praznog lica Mora?

Grebanje se, iznenada, ponovo začulo. Henstin zatomi obnovljene izlive oduševljenja pokretom šake.

"Slušajte, za Boga miloga", preklinjao ih je on. "Da vidimo možemo li bilo šta da razaberemo."

Grebanje je potrajalo svega nekoliko sekundi, a onda ga je ponovo zamenila mučna tišina. Uskoro neko tiho reče, više kako bi razbio neizvesnost, nego što je želeo da da neki koristan prilog: "To je zvučalo kao da neko vuče žicu. Možda pokušavaju da nas uhvate

u mrežu."

"Nemoguće", odvrati Pet. "Otpor bi bio suviše jak, naročito na ovoj dubini. Pre će biti da je u pitanju šipka koju povlače gore dole."

"U svakom slučaju", primeti komodor, "spasilačka ekipa se nalazi na nekoliko metara od nas. Hajdemo još jednom složno. Ponovo... svi zajedno..."

DIT DIT DIT DAT...

DIT DIT DIT DAT...

Kroz Selenin dvostruki trup napolje u prašinu tutnjao je, pun vere, uvodni ritam Pete simfonije, kao što je i vek ranije pulsirao širom okupirane Evrope. Pet Haris zauzeo je svoje mesto na pilotskom sedištu i bez prestanka je ponavljao, sa očajničkom užurbanošću: "Selena zove... primate li nas? Gotovo", posle čega bi sačekao petnaest sekundi, dugih kao večnost, pre no što bi ponovio poruku. Međutim, etar je ostao nem kao od trenutka kada ih je prašina progutala.

Na Aurigi, Moris Spenser je nervozno pogledavao na sat.

"Prokletstvo", reče on, "trebalo je da skije već odavno stignu tamo. Kada su emitovali poslednju poruku?"

"Pre dvadeset pet minuta", odvrati brodski oficir za vezu. "Uskoro bi trebalo da usledi polučasovni izveštaj o tome da li su išta pronašli ili nisu."

"Jeste li sigurni da ste još na dobroj frekvenciji?"

"Vi se držite svoga posla, a ja ću svoga", odvrati ljutiti radista.

"Izvinite", odvrati Spenser, koji je odavno naučio kada treba brzo da se izvini. "Bojim se da su mi malo popustili živci."

Ustao je sa sedišta, i počeo da kruži po maloj kontrolnoj prostorji na Aurigi. Pošto je naleteo na tablu sa instrumentima i bolno se udario... još se nije navikao na lunarnu gravitaciju i počeo je da se pita da li će se ikada navići... ponovo je uspeo da se savlada.

Ovo je bio najgori deo njegovog posla, čekanje da vidi ima li priču ili ne. Već je potrošio pravo malo bogatstvo. A ni to neće biti ništa u poređenju sa računima koji će uskoro početi da se množe, ako kapetanu Ensonu izda naređenje da nastavi. Ali u tom slučaju njegovim će brigama biti kraj, jer će imati svoju senzacionalnu vest.

"Evo ih", reče iznenada oficir za vezu. "Dva minuta pre roka. Nešto se dogodilo."

"Udario sam u nešto", reče Lorens kratko i jasno, "ali ne znam u šta."

"Na kolikoj dubini?" zapitaše Louson i oba pilota u isti glas.

"Otprilike petnaest metara. Pomeri me dva metra udesno... pokušaću ponovo."

Izvukao je sondu, a zatim ju je ponovo zabo kada se skija pomerila na novi položaj.

"Još je tu", prijavi on, "i to na istoj dubini. Pomeri me za još dva metra."

Prepreke više nije bilo... ili je bila suviše duboko, tako da sonda više nije mogla da sitgne do nje.

"Nema ničeg... vrati me u drugom pravcu."

Biće to spor i zamoran posao, iscrtavanje onoga, što god da to bilo, što je ležalo zapretano tamo delo. Pre dva veka, tim dosadnim metodom čovek je počeo da premerava dubinu okeana na Zemlji, spuštajući opterećene niti na morsko dno, a potom ih izvlačeći. Šteta, pomisli Lorens, što nema eko-sonder, ali sumnjao je da bi bilo zvučni bilo radio-talasi mogli da prodru kroz više od nekoliko metara prašine.

Kakva je ispao budala... trebalo je toga ranije da se seti! To se dogodilo i sa Seleninim radio-signalima. Ako ju je progutala prašina, ona bi prigušila i upila njeno emitovanje. Ali na ovoj udaljenosti, ako se odista nalazio iznad lađe...

Lorens je uključio svoj prijemnik na talasnu dužinu rezervisanu za slučajeve nesreća na Mesecu... evo ga, zavija iz svojih petnih robotskih žila. Signal je bio prodorno snažan... sasvim dobar, tako da su ga mogli uhvatiti Lagranž ili Port Roris. A onda se setio da nije izvukao metalnu sondu, da ona i dalje počiva na potopljenom trupu; to je omogućavalo radio-talasila da se lako probiju do površine.

Ostao je da sedi i osluškuje to pulsiranje dobrih petnaest sekundi pre no što je prikupio dovoljno hrabrosti za naredni korak. On, u stvari, uopšte nije očekivao da će išta pronaći, pa čak i sada je možda njegova potraga bila uzaludna. Taj automatski far javljaće se

još nedeljama, poput glasa iz grobnice, dugo pošto Selenini putnici budu mrtvi.

A onda jednim naglim, ljutitim pokretom kojim je sudbini zabranio da učini ono najgore, Lorens se prebaci na talasnu dužinu lađe... i gotovo ga zagluši vika Peta Harisa: "Selena zove... Selena zove. Primate li me? Gotovo."

"Ovde Prašnjavko Jedan", odvrati on. "Govori glavni inženjer Lorens. Nalazim se petnaest metara iznad vas. Jeste li svi dobro? Gotovo."

Prošlo je dosta vremena pre no što je uspeo da izvuče bilo kakav smisao iz odgovora, jer su iz pozadine dopirali snažna vika i klicanje. Samo po sebi to mu je bilo dovoljno da zaključi kako su svi putnici živi i dobro raspoloženi. Dok ih je slušao, čovek je odista gotovo mogao da pomisli kako su priredili neku pijanku. Radovali su se što su ih pronašli, što su stupili u vezu sa ljudskom rasom, misleći da je njihovim nevoljama došao kraj.

"Prašnjavko Jedan zove kontrolu Port Rorisa", reče Lorens, dok je čekao da se graja stiša. "Pronašli smo Selenu i uspostavili radiovezu. Sudeći po buci iznutra, svi su dobro. Nalaze se na dubini od petnaest metara, upravo na onom mestu koje je dr. Louson označio. Ponovo ću vas nazvati za nekoliko minuta. Gotovo."

Brzinom svetlosti, talasi olakšanja i sreće sada će se širiti Mesecom, Zemljom, unutrašnjim planetama, i ozariti odjednom srca milijarda ljudi. Na ulicama i trotoarima, u autobusima i svemirskim brodovima, potpuni stranci će se okretati jedni prema drugima i govoriti: "Jeste li čuli? Pronašli su Selenu."

U celom Sunčevom sistemu postojao je samo jedan čovek koji nije mogao svim srcem da se raduje. Dok je sedeo na skiji, slušajući to klicanje koje je dopiralo odozdo i posmatrao ustrojstvo u prašini koje je milelo, glavni inženjer Lorens osećao je veći strah i bespomoćnost od muškaraca i žena zarobljenih pod njegovim nogama. Bio je svestan da se našao pred najvećom bitkom u svom životu.

15.

Prvi put u dvadeset četiri časa Moris Spenser se opustio. Sve što je moglo biti učinjeno, preduzeto je. Ljudi i oprema već su krenuli prema Port Rorisu (sreća što se Žil Brak zadesio u Klavijusu... bio je jedan od najboljih kamermana u ovom poslu i često su radili zajedno). Kapetan Ensom je vršio proračune na kompjuteru i zamišljeno posmatrao karte obrisa planina. Posada (svih šestoro) bila je pozvana iz barova (sva tri) i obavještena da je došlo do još jedne promene puta. Na Zemlji je potpisano bar deset ugovora i poslato telefaksom, a velike sume novca su već promenile vlasnike. Finansijski čarobnjaci Međuplanetnih vesti sračunaće, naučničkom preciznošću, koliko mogu da naplate ostalim agencijama za priču, a da ih ne nateraju da iznajme vlastite brodove; to, u stvari, teško da bi iko učinio, jer je Spenser bio u prevelikoj prednosti. Nijedan protivnik nije mogao da stigne do Planina za manje od četrdeset osam časova; on će tamo biti za šest.

Da, bilo je krajnje prijatno raditi polako, smireno i sa uverenjem da je sve pod kontrolom i da se odvija onako kako je želeo. Zbog takvih trenutaka vredelo je živeti i Spenser je znao kako najbolje da ih iskoristi. Oni su bili njegov lek protiv čireva... koji su, i posle stotinu godina, bili profesionalna bolest komunikacijske industrije.

Za njega je, međutim, bilo tipično da se opusti dok radi. Ležao je, s pićem u jednoj šaci, i tanjirom sendviča pored druge, u malom salonu za osmatranje u Zgradi za ukrcavanje. Kroz dvostruko staklo mogao je da vidi mali dok sa koga je Selen otplovila pre tri dana. (Nikako nije mogao da se odupre tim pomorskim izrazima koji nisu odgovarali ovoj situaciji.) Bio je to samo komad betona koji se protezao dvadeset metara napolje u varljivu ravninu prašine; fleksibilna cev kroz koju su putnici mogli da prođu od Luke do lađe, najvećim delom bila je nabrana, poput kakve džinovske harmonike. Sada je bila otvorena prema vakuumu, ispražnjena i delimično spljoštena... Spenser nije mogao da se otme utisku da je to veoma depresivan prizor.

Bacio je pogled na sat, a onda prema tom neverovatnom obzoru.

(Da je neko tražio od njega da pogodi, kazao bi da je udaljen najamane stotinu kilometara, a ne dva ili tri.)

Nekoliko minuta kasnije, odraženi sjaj Sunca privuče mu pogled. Eno ih, penju se preko ivice Meseca. Biće ovde za pet minuta, izići će iz vazdušne komore za deset. Imaće dovoljno vremena da pojede taj poslednji sendvič.

Doktor Louson nije ničim pokazao da ga je prepoznao kada ga je Spencer pozdravio; nije se iznenadio, jer su prethodni kratki razgovor vodili u gotovo potpunoj tami.

"Doktor Louson? Ja sam šef biroa Međuplanetnih vesti. Mogu li da snimam."

"Samo trenutak", umeša se Lorens. "Poznajem čoveka iz Međuplanetnih. Vi niste Džo Lionard..."

"Tačno; ja sam Moris Spenser... zamenio sam Džoa prošle nedelje. Mora se ponovo priviknuti na Zemljinu gravitaciju... inače će zaglaviti ovde za ceo život."

"Brzi ste, nema šta. Javili smo se pre samo jednog sata."

Spenser je mislio da će biti najbolje da ne pominje kako se ovde nalazi najveći deo dana.

"I dalje me zanima mogu li da snimam", ponovi on. Bio je veoma savestan što se ovoga tiče; pojedini novinari rizikovali su i snimali bez dozvole, ali ako vas uhvate, gubite posao. Kao šef biroa, morao je da se drži pravila koja su štitila njegovu profesiju... i javnost.

"Ne sada, ako nemate ništa protiv", reče Lorens. "Moram organizovati gomilu stvari, ali dr. Lousonu će biti drago da porazgovara sa vama... on je obavio najveći deo posla i zaslužuje sve pohvale. Možete me citirati što se toga tiče."

"Ovaj... hvala", promrmlja Tom, kome je bilo strašno neprijatno.

"Dobro... vidimo se kasnije", reče Lorens. "Biću u lokalnoj inženjerskoj kancelariji i živeti na tabletama. Ali vi biste mogli malo da odspavate."

"Ne dok ja ne završim s vama", ispravi ga Spenser. Zgrabio je Toma i poveo ga u pravcu hotela.

Prva osoba na koju su naleteli u predvorju veličine deset kvadratnih metara bio je kapetan Enson.

"Tražio sam vas, gospodine Spenser", reče on. "Sindikata

svemirskih radnika stvara neprilike. Znete za pravilo da mora proteći izvesno vreme između dva putovanja. Pa, čini se..."

"Molim vas, kapetane... ne sada. Sredite to sa pravnim odeljenjem Međuplanetnih vesti... pozovite Klavijus 1234... tražite Harija Danciga... on će to izgaditi."

Proterao je uz stepenice Toma Lousona koji se uopšte nije protivio (bilo je čudno što hotel nije imao liftove, ali oni su bili nepotrebni na svetu na kome je čovek težio svega nešto malo više od desetak kilograma), a zatim u svoj apartman.

Pored toga što je bio krajnje mali i bez ijednog prozora, apartman se mogao nalaziti u bilo kom jeftinom hotelu na Zemlji. Jednostavne stolice, kauč i sto bili su proizvedeni od najmanje moguće količine materijala... uglavnom od fiberglasa, jer kvarca je bilo na Mesecu u velikim količinama. Kupatilo je bilo sasvim normalno (pravo olakšanje, posle onih varavih toaleta u uslovima slobodnog pada) ali zato je krevet izgledao pomalo zbunjujuće. Pojedinim posetiocima sa Zemlje bilo je teško da spavaju pri samo jednoj šestini uobičajene gravitacije i zarad njih preko kreveta se mogao rasprostrti elastični čaršav koji su na mestu zadržavale lake opruge. Cela ta stvar mirisala je na ludačku košulju i tapacirane ćelije.

Još jedna vedra stvarčica bilo je upozorenje iza vrata, koje je obaveštavalo na engleskom, ruskom i kineskom:

OVAJ HOTEL JE POD NEZAVISNIM PRITISKOM, U SLUČAJU DA DOĐE DO KVARA U KUPOLI, BIĆETE SAVRŠENO BEZBEDNI. AKO SE TO DOGODI, MOLIMO VAS DA OSTANETE U SVOJOJ SOBI I SAČEKATE DALJNJA OBAVEŠTENJA. HVALA.

Spenser je nekoliko puta pročitao to upozorenje. I dalje je smatrao da je osnovna informacija mogla biti sročena na prikladniji, veseliji način. Ovim rečima nedostajalo je šarma.

Upravo u tome se na Mesecu i sastojala cela nevolja. Borba protiv sila prirode bila je tako žestoka da nimalo energije nije preostajalo za graciozno življenje. To se najviše uočavalo u kontrastu između savršene delotvornosti tehničkih službi i onog 'lako ćemo' koje se sretalo u svim ostalim vidovima života. Ako se požalite na

telefon, instalacije, vazduh (naročito na vazduh!) to vam poprave za nekoliko minuta. Ali samo pokušajte da vas brzo usluži u restoranu ili baru...

"Znam da ste veoma umorni", poče Spenser, "ali voleo bih da vam postavim nekoliko pitanja. Nadam se da vam neće smetati da snimam?"

"Ne", odvrati Tom kome je već odavno sve prestalo da smeta. Otromboljeno je sedeo u stolici, mehanički pljuckajući piće koje mu je Spenser sipao, očigledno ne osećajući ukus.

"Govori Moris Spenser, Međuplanetne vesti, razgovaram sa doktorom Tomasom Lousonom. Doktore, trenutno znamo samo to da ste vi i gospodin Lorens, glavni inženjer, na zemaljskoj strani, pronašli Selenu i da su ljudi na njoj dobro. Kako bi bilo da nam kažete, bez ulaženja u tehničke pojedinosti, kako ste... grom i pakao!"

Uhvatio je čašu koja je lagano padala tako da se nije prosula nijedna kap, a zatim je prebacio zaspalog astronoma na kauč. Pa, nije smeo da se žali; ovo je bila jedina stvar koja nije išla po planu. A možda mu je i to išlo na ruku; jer niko drugi nije mogao pronaći Lousona... a još ga manje intervjuisati... dok spava u onome što su u hotelu Roris, sa finim smislom za humor, nazivali luksuznim apartmanom.

Šef turističkog biroa u Klavijus Sitiju konačno je uspeo sve da ubedi da nikog nije favorizovao. Olakšanje koje je osetio kada je čuo da je Selena pronađena brzo je splasnulo kada su ga nazvali, jedan za drugim, Rojterov Vreme-Prostor. Triplantetne publikacije i Lunarne vesti da pitaju kako su Međuplanetne uspele da prve provale priču. Priča je već bila u opticaju, čak i pre no što je stigla do štaba administracije, zahvaljujući Spenserovom pažljivom praćenju radio-poruka koje su stizale sa skija.

Sada kada je bilo očigledno šta se dogodilo, sve ostale službe vesti prestale su da budu sumnjičave i počele su da se dive Spenserovoj sreći i njegovoj preduzimljivosti. Proći će još izvesno vreme dok ne shvate da je on u svom prostranom rukavu krio jedan još veći adut.

Komunikacijski centar u Klavijusu doživeo je mnoge dramatične trenutke, ali ovaj je bio jedan od najnezaboravnijih. Kao da su, pomisli šef Dejvis, slušali glasove s one strane groba. Pre nekoliko časova, svi ti muškarci i žene bili su smatrani mrtvima... a evo ih sada, u dobroj formi i veseli, kako se smenjuju ispod zakopanog mikrofona da pošalju poruke koje će ubediti prijatelje i rođake da su živi i zdravi - zahvaljujući sondi koju je Lorens ostavio da služi kao oznaka i antena, kako petnaest metara debeo sloj prašine ne bi mogao ponovo da odseče lađu od ostalog čovečanstva.

Nestrpljivi reporteri morali su da sačekaju prekid u Seleninom emitovanju, pa tek onda da dobiju intervju. Upravo je govorila gospođica Vilkins, diktirala je poruke koje su joj predali putnici. Svi u lađi mora da su žvrljali telegrame na poledinama iscepanih vodiča, pokušavajući da sažmu najveću moguću meru obaveštenja u što manje reči. Ništa od ovog materijala nije smelo biti navođeno niti upotrebljavano; sve su to bile privatne poruke i upravnici telekomunikacija na tri planete obrušili bi se sa sjedinjenim besom na svakog reportera koji bi bio dovoljno lud da to iskoristi. Ako ćemo pravo, oni čak ne bi ni smeli da slušaju ovu liniju, na šta je oficir za komunikacije već nekoliko puta ukazao sa sve većom dozom ogorčenja.

"...recite Marti, Janu i Ajvi da ne brinu za mene. Uskoro ću biti kod kuće. Upitajte Toma kako je prošao posao sa Eriksonom, pa mi javite. Sve vas voli... Džordž. Kraj poruke. Jeste li zabeležili? Selena zove... gotovo."

"Lunarna Centrala zove Selenu. Da, sve smo uhvatili... postaraćemo se da poruke budu predate i emitovaćemo odgovore čim stignu. Možemo li sada razgovarati sa kapetanom Harisom? Gotovo."

Nastupila je kratka pauza, tokom koje se jasno čula u pozadini buka u lađi... zvuk glasova koji se pomalo odzvanjali u tom zatvorenom prostoru, škripa sedišta, jedno prigušeno 'Izvinite'. Zatim...

"Kapetan Haris zove Centralu. Gotovo."

Mikrofon je uzeo šef Dejvis.

"Kapetane Haris... ovde šef za turizam. Znam da svi želite da

pošaljete neku poruku, ali ovde su prisutni predstavnici informativnih agencija i nestrpljivi su da popričaju sa vama. Ali pre svega, možete li mi dati kratak opis uslova u Seleni? Gotovo."

"Pa, veoma je toplo, pa smo poskidali odeću. Ali mislim da se ne smemo žaliti na vrućinu, jer vam je ona omogućila da nas pronađete; a i navikli smo se na nju.

Vazduh je još dobar, imamo dovoljno hrane i vode, mada je jelovnik... da tako kažem... jednoličan. Šta vas još zanima? Gotovo."

"Upitajte ga kakav je moral... kako putnici sve to podnose?... Ima li nagoveštaja napetosti?" zanimalo je predstavnika Triplanetnih Publikacija. Šef za turizam je prosledio pitanje, mada s mnogo više takta. Izgleda da je ono izazvalo izvesnu zbunjenost na drugom kraju.

"Svi se odlično drže", reče Pet, malo prebrzo. "Razume se, sve nas zanima koliko će vam vremena biti potrebno da nas izbavite. Možete li nam bar dati da naslutimo? Gotovo."

"Glavni inženjer Lorens se trenutno nalazi u Port Rorisu, gde planira vaše spasavanje", odvrati Dejvis. "Čim bude mogao nešto pobliže da nam kaže o tome, javićemo vam. U međuvremenu, kako ispunjavate vreme? Gotovo."

Pet mu ispriča, što je za posledicu imalo fantastično poboljšanu prođu Šejna, kao i izuzetno povećanje zanimanje za Pomorandžu i jabuku. Takođe je ukratko podneo izveštaj o sudskim procesima - koji su sada bili okončani sine die.

"To mora da je bilo zanimljivo", primeti Dejvis. "više nećete morati da se oslanjate na vlastite izvore. Možemo vam poslati šta god zaželite... muziku, drame, rasprave. Samo recite šta... i mi ćemo to srediti. Gotovo."

Pet nije žurio da odgovori. Radio-veza je već izmenila njihove živote, donela im je nadu i povezala ih sa njihovim voljenim. Ipak, na izvestan način, bilo mu je gotovo žao što se njihova usamljenost okončala. Osećanje solidarnosti koje je čoveku grejalo srce i koje ni ispad gospođice Morli nije uspeo ozbiljnije da poremeti već je predstavljalo izbledele san. Više nisu sačinjavali jedinstvenu skupinu, koju je objedinjavala zajednička želja da prežive. Životi su im se sada ponovo usmerili prema raznim nezavisnim ciljevima i ambicija.

Čovečanstvo ih je ponovo progutalo, kao što okean proguta kišnu kap.

16.

Glavni inženjer Lorens bio je mišljenja da komiteti ništa nikada ne postižu. Njegovi pogledi bili su dobro poznati na Mesecu, jer ubrzo posle poslednje bijenalne posete Lunarnog nadzornog veća na njegovom radnom stolu pojavila se poruka sledeće sadržine: DASKA JE DUGAČKA, TVRDA I USKA, NAPRAVLJENA JE OD DRVETA. *Neprevodiva igra reči: imenica BOARD na engleskom znači i 'veće' i 'daska' - prim. prev.*

Ali ovaj komitet mu je odgovarao, jer je ispunjavao njegove prilično stroge zahteve. Sam je bio predsednik; nije bilo memoranduma, sekretarica, agendi. A što je bilo najlepše, sam je odlučivao o tome da li će prihvatiti preporuke komiteta ili ne. Lično je bio zadužen za operacije spasavanja, osim ako glavni upravnik ne odluči da ga smeni... što će učiniti jedino ako bude izložen neizdrživom pritisku sa Zemlje. Komitet je postojao samo zato da bi obezbeđivao ideje i tehničko znanje; bio je to njegov privatni trust mozgova.

Samo polovina od dvanaest članova bili su fizički prisutni; ostali su se nalazili raštrkani po Mesecu, Zemlji i svemiru. Stručnjak za fiziku tla, koji je živeo na Zemlji, bio je u nepovoljnom položaju, budući da je, usled ograničene brzine radio-talasa, uvek bio sekundu i po u zakašnjenju... a dok njegovi komentari ne stignu do Meseca proticale su skoro tri sekunde. Stoga je odmah umoljen da pravi beleške i ne iznosi svoje poglede sve do kraja, a da sastanke prekida samo ako to bude apsolutno neophodno. Kao što su mnogi otkrili, pošto su uspostavljene lunarne telekomunikacione konferencije uz veoma visoke troškove, ništa nije uspešnije osujećivalo žustru raspravu od ovog kašnjenja.

"Zarad novopridošlih", poče Lorens, kada je završena prozivka, "ukratko ću vas obavestiti kao stvari stoje. Selena se nalazi petnaest metara ispod površine, ležeći ravno na kobilici. Neoštećena je, sva oprema radi i dvadeset dvoje ljudi u njoj su još dobrog raspoloženja. Imaju dovoljno kiseonika za devedeset časova... to je rok koji nijednog trenutka ne smemo smetnuti s uma.

Za one među vama koji ne znaju kako Selena izgleda ovde imamo model u razmeri jedan prema dvadeset." Podigao je model sa stola i polako ga okrenuo pred kamerom. Liči na autobus ili neku malu letelicu; njena jedina osobena crta jeste pogonski sistem koji pokreće ove propelere sa širokim lopaticama nejednake dužine.

Naš veliki problem je, razume se, prašina. Ako je nikada niste videli, ne možete ni zamisliti kako ona izgleda. Sve one predstave koje imate o pesku ili drugim materijalima što postoje na Zemlji ne mogu vam ovo predočiti; prašina više liči na tečnost. Ovde imam uzorak."

Lorens dohvati jedan visoki okomiti cilindar čija je jedna trećina bila ispunjena nekom amorfnom sivom tvari. Promućkao ju je... i ona je počela da teče. Kretala se brže od sirupa, a sporije od vode, tako da je proteklo nekoliko sekundi pre no što joj je površina ponovo postala vodoravna posle mućkanja. Niko ne bi rekao, posmatrajući je, da nije tečnost.

"Ovaj cilindar je hermetički zatvoren", objasni Lorens. "Unutra je vakuum, tako da se prašina normalno ponaša. U vazduhu je sasvim drugačija; mnogo je lepljivija i ponaša se pre kao vrlo fini pesak ili talk. Najbolje da vas upozorim... nemoguće je napraviti sintetički uzorak sa osobinama prave prašine; za to bi bilo potrebno nekoliko milijardi godina sušenja. Ako želite da vršite eksperimente, poslaćemo vam prašine koliko vam bude potrebno; imamo je u izobilju.

Još nekoliko stvari. Selena je udaljena tri kilometra od najbližeg čvrstog tla... Nedostižnih planina. Ispod nje možda ima nekoliko stotina metara prašine, mada u to nismo sigurni. Ne možemo biti sigurni ni u to da neće doći do daljnjeg urušavanja, mada geolozi smatraju da je to malo verovatno.

Do tog mesta jedino možemo stići prašinskim skijama. Imamo dve jedinice, a još jedna stiže sa tamne strane. One mogu poneti ili vući do pet tona opreme; najveća pojedinačna stvar koju bismo mogli staviti na sanke ne bi smela da mnogo prelazi dve tone, što znači da ne možemo preneti na dotično mesto nikakvu stvarno tešku opremu.

Eto, tako stoje stvari. Imamo na raspolaganju devedeset časova.

Ima li predloga? Imam neke ideje, ali prvo bih hteo vas da čujem."

Usledila je duga tišina dok su članovi komiteta, raštrkani po svemiru u prečniku od gotovo četiri stotine hiljade kilometara, stali da upošljavaju svoje razne talente na rešavanju ovog problema. Onda se javio glavni inženjer sa tamne strane, negde iz okoline Žolio-Kirija.

"Sve mi se čini da ne možemo mnogo korisnog da učinimo za devedeset časova; moramo da napravimo naročitu opremu, a za to je uvek potrebno prilično vremena. Znači... moramo nekako da obezbedimo dovod vazduha do Selene. Gde se nalazi njen spojni centar?"

"Iza glavnog ulaza... u stražnjem delu. Ne vidim kako biste mogli da sprovedete priključak i spojite ga, na petnaest metara dubine. Pored toga, sve će biti puno prašine."

"Imam bolju ideju", umeša se neko. "Ubacite cevovod kroz krov."

"Biće vam potrebna dva cevovova", upozori ih drugi govornik. "Jedan da ubacujete kiseonik, drugu da izvlačite zagađeni vazduh."

"To znači da ćemo morati da upotrebimo potpuni prečišćivač vazduha. A čak nam neće ni biti potreban, ako možemo da izvučemo te ljude za devedeset sati."

"Rizik je suviše veliki. Pošto jednom osiguramo dovod vazduha, nećemo morati da žurimo i nećemo brinuti zbog vremenskog ograničenja od devedeset sati."

"Prihvatam takvo gledanje na stvari", reče Lorens. "U stvari, nekoliko ljudi već radi na tim cevovovima. Naredno pitanje je... da li da pokušamo da izvučemo lađu zajedno sa putnicima, ili ćemo putnike izvlačiti pojedinačno? Ne zaboravite, imaju samo jedan skafander."

"Da li bismo mogli da spustimo cev do vrata i privežemo je za vazдушnu komoru?" upita jedan od naučnika.

"Isti problem kao i sa crevom za vazduh. Čak i veći, u stvari, pošto bismo morali da povežemo mnogo veću stvar."

"Šta kažete na keson dovoljno veliki da obuhvati celu lađu? Mogli bismo ga postaviti oko nje, a zatim izbaciti prašinu."

"Bile bi vam potrebne tome podupirača i potpornjaka. I nemojte zaboraviti... keson bi morao biti zatvoren odozdo. Inače bi se prašina

vraćala ispod, istom brzinom kojom bismo je mi vadili sa vrha."

"Može li se ta stvar ispumpati?" upita neko drugi.

"Može, pomoću odgovarajućeg rotora. Ali jasno vam je da je ne možete isisati. Mora biti nekako podignuta. Normalne pumpe samo bi je uskomešale."

"Ova prašina", progundā pomoćnik inženjera iz Port Rorisa, "poseduje najgore moguće osobine čvrstih tela i tečnosti, a nijednu od njihovih prednosti. Neće da teče kada vi to hoćete; neće da ostane mirna kada to želite."

"Mogu li nešto da kažem?" upita otac Feraro, javivši se iz Platona. "Pazite da vas ne zavede reč 'prašina'. Ovo što mi ovde imamo jeste tvar koja ne može da opstane na Zemlji, tako da u našem jeziku nemamo za nju naziv. Poslednji govornik bio je sasvim u pravu; ponekad o njoj morate misliti kao o tečnosti koja nije mokra, dosta nalik na živu, ali mnogo je lakša od žive. Drugi put, pak, to je tečna-čvrsta stvar, poput katrana... osim što se, razume se, kreće mnogo brže."

"Može li se na bilo koji način stabilizovati?" upita neko.

"Mislim da je to pitanje za Zemlju", primeti Lorens. "Dr Evanse... da li biste hteli nešto da dodate?"

Svi su čekali da prođu one tri sekunde koje, uvek, izgledaju mnogo duže. A onda je fizičar odgovorio, jasno kao da se nalazi u istoj prostoriji: "Već sam razmišljao o tome. Možda postoje organski vazivači... svojevrstan lepak, da tako kažem... koji bi se mogli upotrebiti za spajanje kako bismo lakše s njom izišli nakraj. Da li bi čista voda mogla da bude od kakve koristi? Jeste li probali?"

"Nismo, ali hoćemo", odvrati Lorens, nažvrljavši belešku.

"Je li namagnetisana?" upita oficir za kontrolu saobraćaja.

"Ovo je dobro", reče Lorens. "Oče , šta vi kažete?"

"Slabo; sadrži, doduše, izvesnu količinu meteorskog gvožđa. Ali mislim da to nikako ne bismo mogli da iskoristimo. Magnetno polje bi izvuklo gvozdeni materijal, ali ne bi moglo da utiče na prašinu u celini."

"Ipak ćemo pokušati", uzvratil Lorens, zapisavši i ovo. Tome se i nadao... mada je ta nada bila slaba... da će se i iz ovog sudara umova roditi domišljate ideje, neke naizgled nategnute, ali u osnovi

ispravne zamisli, koje bi rešila njegov problem. I bio je njegov, dopadalo se to njemu ili ne. On je bio odgovoran, preko raznih zamenika i odeljenja, za svaki komad tehničke opreme na ovoj strani Meseca. A naročito onda kada se tu dogodi nešto loše.

"Strašno se bojim", primeti oficir za kontrolu saobraćaja u Klavijusu, "da će vaš najveći problem biti opskrblijvanje. Svaki komad opreme treba natovariti na skije, a njima za jednu rundu treba najmanje dva sata... i više, ako vuku neki težak teret. A pre nego što uopšte počnete operaciju, moraćete sagraditi neku vrstu platforme... nalik na splav... koju ćete moći tamo da ostavite. Njeno postavljanje može vam uzeti ceo dan, a mnogo duže bi trajalo prebacivanje opreme."

"Uključujući i privremene odaje za smeštaj", dodade neko. "Radnici bi morali da ostanu na licu mesta."

"To bar nije teško; čim postavimo splav, možemo naduvati iglo na njemu."

"Još bolje; splav vam uopšte nije potreban. Iglo može sam za sebe da pluta."

"Da se zadržimo ipak na splavu", reče Lorens. "Potrebne su nam jake montažne jedinice koje možemo sklopiti na licu mesta. Imali li ko kakvu ideju?"

"Prazni rezervoari za gorivo?"

"Suviše veliki i krhki. Možda imaju nešto u Tehničkim skladištima."

I tako se to nastavilo; zasedao je trust mozgova. Lorens je odlučio da im da još pola sata, a zatim da donese odluku o svom planu akcije.

Nisu imali vremena za dugačku priču, pošto su minuti otkucavali i budući da je reč bila o toliko života. Ali na brzinu doneti i loše zamišljeni planovi bili su gori od onih neupotrebljivih, jer su gurali materijal i veštinu koji bi mogli da odnesu prevagu između promašaja i uspeha.

Na prvi pogled činilo se da je posredi lagan posao. Selena se nalazila na stotinak kilometara od dobro opremljene baze. Znali su njen tačan položaj i bila je na samo petnaest metara dubine. Ali tih petnaest metara suočilo je Lorensa sa nekim od najsloženijih problemima u celoj njegovoj karijeri.

A ta se karijera, to mu je bilo sasvim jasno, mogla uskoro naglo okončati. Veoma teško bi mogao da objasni svoj neuspeh, ako tih dvadeset dvoje muškaraca i žena strada.

Prava je šteta što ama baš niko nije prisustvovao spuštanju Aurige, jer to je bio veličanstven prizor. Spuštanje ili poletanje svemirskog broda predstavlja jedan od najupečatljivijih prizora koje je čovek ikada ostvario... sa izuzetkom nekih od najraskošnijih napora nuklearnih inženjera. A kada se to još događa na Mesecu, usporeno i u neugodnoj tišini, onda to liči na san koji niko ko ga je jednom odsanjao nikada neće zaboraviti.

Kapetan Enson nije smatrao za potrebno da se potruži oko navigacije, naročito pošto je neko drugi plaćao gorivo. U Glavnom priručniku o letenju nije ništa pisalo o vožnji svemirskog broda na razdaljini od stotinu kilometara... zaista samo stotinu kilometara... mada bi matematičari bili presrećni da im se ukazala prilika da izrade takvu putanju, zasnovanu na računu varijacije, pri čemu bi se koristila najmanja moguća količina goriva. Enson je jednostavno suknuo pravo uvis hiljadu kilometara (dospevši na taj način u svemir prema Međuplanetnom zakonu, mada će to tek kasnije reći Spenseru), a onda se vratio u normalni vertikalni spust, sa konačno radarskim navođenjem. Brodski kompjuter i radar nadgledali su jedan drugoga, a njih je obojicu nadgledao kapetan Enson. Bilo ko od njih trojice mogao je sam da obavi taj posao, što znači da je stvarno bilo lako i bezbedno... mada nije tako izgledalo.

Naročito ne Morisu Spenseru, koji je počeo naprasno da čezne za mekim, zelenim brdima Zemlje kada su se ti pusti vrhovi nadneli nad njim. Zašto je sam sebe nagovorio na ovo? Sigurno su postojali i jeftiniji načini da se počini samoubistvo...

Najgori je bio slobodan pad između naizmeničnih razdoblja kočenja. Šta ako se rakete ne uključe po komandi i brod nastavi da ponire put Meseca, lagano ali neumoljivo ubrzavajući dok ne padne? Nije imalo svrhe pretvarati se da je ovo glup ili detinjasti strah, jer se dogodilo više no jednom.

Međutim, to se neće dogoditi Aurigi. Neodoljiva silina mlaznjaka za kočenje već je zapahnjivala stenje, bacajući put neba prašinu i

kosmičke ostatke koji nisu bili uznemiravani pune tri milijarde godina. Brod je na trenutak lebdeo u savršenoj ravnoteži svega nekoliko centimetara iznad tla; zatim, gotovo preko volje, plamena koplja koja su je pridržavala, povukoše se u svoje korice. Široko razmaknute noge stajnog trapa uspostaviše kontakt, jastučići se prilagodiše obliku tla i celi se brod zaljulja na trenutak dok su amortizeri neutralizovali preostalu energiju udara.

Po drugi put za dvadeset četiri sata Moris Spenser se spustio na Mesec. Malo ljudi je moglo time da se pohvali.

"Pa", zausti kapetan Enson, kada ustade od kontrolne table, "nadam se da vam se i dalje dopada pogled. Mnogo vas je stajao... a tu je još i malenkost oko mog prekovremenog rada. Prema sindikatu svemirskih radnika..."

"Zar nemate dušu, kapetane? Zašto me gnjavite takvim sitnicama u ovakvom jednom trenutku? Ali ako smem da vam kažem, samo ako nećete i to da mi naplatite... odlično ste sleteli."

"Oh, sve je to deo svakodnevnog posla", odvrati skiper, mada nije mogao da prikrije izvesne znake zadovoljstva. "Uzgred budi rečeno, da li biste hteli da unesete svoje inicijale u dnevnik, pored vremena sletanja."

"Čemu to?" upita sumnjičavo Spenser.

"Dokaz da je nalog izvršen. Dnevnik je naš najvažniji zakonski dokumenat."

"To mi izgleda pomalo staromodno - voditi dnevnik u koji se podaci ispisuju rukom", primeti Spenser. "Mislio sam da se ovih dana sve obavlja neukleonski."

"Tradicija službe", odvrati Enson. "Razume se, sve vreme dok su motori u pogonu vodi se zapis o letu broda, iz koga se uvek može rekonstruisati let. Ali samo se u skiperovom dnevniku nalaze pojedinosti po kojima se jedan let razlikuje od drugoga... na primer, po 'Blizancima koji su se jutros rodili jednoj putnici u potpalublju' ili po tome što je 'Kod šestih zvona primećen beli kit sa desne strane pramca'."

"Povlačim ono što sam kazao, kapetane", reče Spenser. "Imate vi, ipak, dušu." Potpisao se u dnevnik, a zatim otišao do prozora za posmatranje da ispita predeo.

Kontrolna kabina, stotinu pedeset metara iznad tla, jedina je na celom brodu imala prozore kroz koje se moglo neposredno gledati - i pogled kroz njih bio je veličanstven. Iza njega, prema severu, uzdizali su se gornji bedemi Nedostižnih planina, koji su zapremali preko pola neba. Taj naziv im više nije odgovarao, pomisli Spenser; on je stigao do njih, i dok se brod nalazio ovde možda bi se mogla obaviti i kakva korisna naučna istraživanja, kao što je skupljanje uzoraka stenja. Sasvim nezavisno od toga što se obreo na jednom ovako isturenom mestu prvenstveno da bi se domogao dragocenih vesti, bio je iskreno zainteresovan za sve što se ovde moglo otkriti. Nijedan čovek nikada ne može postati u toj meri blase da ga ne dirne mogućnost da se sretne s nečim nepoznatim i neobjašnjim.

U drugom pravcu mu je pogled sezao bar četrdeset kilometara preko Mora Žeđi, koje je zauzimalo više od pola njegovog vidnog polja u velikom luku neokaljane ravnice. Ali ono što je njega zanimalo nalazilo se na manje od pet kilometara udaljenosti i dva kilometra ispod.

Jasno je video kroz dogled, čak i pri slabom uvećanju, metalnu šipku koju je Lorens ostavio kao oznaku i preko koje je Selena sada bila povezana sa svetom. Prizor nije bio Bog zna šta... usamljena motka koja viri iz beskrajne ravnice... pa ipak je u tome bilo neke izuzetne jednostavnosti koja je privukla Spensera. Biće to dobar uvod; simbolisala je čovekovu usamljenost u ovoj ogromnoj i neprijateljski raspoloženoj Vaseljeni koju je on pokušavao da osvoji. Kroz nekoliko časova ova ravnica više neće biti nimalo usamljena, ali do tada ta šipka će poslužiti kao mizanscen za komentatore koji će raspravljati o planovima za spasavanje i popunjavati vreme odgovarajućim intervjuima. To nije bio njegov problem; jedinica u Klavijusu i studiji na Zemlji u stanju su da to srede na svoj način. Njega je sada čekao samo jedan posao... da sedi ovde u svom orlovskom gnezdu i da se pobrine za to da slike i dalje pristižu u TV studio na Zemlji. Pomoću velikih zumirajućih sočiva, zahvaljujući savršenoj jasnoći na ovom svetu bez vazduha, mogao je čak i odavde da snima krupni plan kada krene akcija.

Bacio je pogled prema jugozapadu gde se sunce troma dizalo na nebu. Pred njima je ležao skoro dvonedeljni dan, prema zemaljskom

računanju vremena. Znači, ne mora da brine za osvetljenje. Scena je postavljena.

17.

Glavni upravnik Olsen retko se javno prikazivao. Više je voleo da Mesecom upravlja tiho i efikasno iza scene, prepuštajući srdačnim ekstrovertnim tipovima kao što je bio šef za turizam da se nose sa novinarima. Samim tim, njegova retka pojavljivanja bila su upečatljivija... što mu je i bio cilj.

Iako su ga milioni gledali, dvadeset dvoje muškaraca i žena kojima se, u stvari, obraćao, uopšte nisu mogli da ga vide, jer se niko nije setio da Selenu opremi vizuelnim vezama. No, zato je njegov glas bio dovoljno ubedljiv; rekao im je sve što su želeli da znaju.

"Halo, Selena", počeo je on, "želim da vam kažem da su sve raspoložive snage ovde na Mesecu mobilisane da vam pomognu. Inženjersko i tehničko osoblje moje uprave radi bez prestanka kako bi vam pružili pomoć.

Za sve je nadležan gospodin Lorens, glavni inženjer zemaljske strane, a ja u njega imam puno poverenje. On se sada nalazi u Port Rorisu, gde se montira posebna oprema potrebna za ovu operaciju. Odlučeno je... i siguran sam da ćete se i vi složiti sa ovim... da je naš najpreči zadatak da vam obezbedimo dovoljan dotok kiseonika. Stoga planiramo da sprovedemo cevi do vas; to se može izvesti dosta brzo, a onda ćemo moći dole da pumpamo kako kiseonik, tako i hranu i vodu, ako bude potrebno. Čim te cevi budu instalisane, više nećete imati o čemu da brinete. Možda će nam biti potrebno malo vremena da stignemo do vas i da vas izvučemo, ali bićete potpuno bezbedni. Treba samo da sedite i čekate da dođemo.

Sada ću se isključiti i vratiti vam ovaj kanal kako biste mogli da razgovarate sa prijateljima. Žao mi je zbog svih muka i napetosti kroz koje se prošli, ali sada je tome došao kraj. Izvadićemo vas za dan-dva. Srećno!"

Čim se završila poruka upravnika Olsena, na Seleni je započeo veseli razgovor. Postigao je upravo onakav efekat kakav je želeo; putnici su već razmišljali o celoj ovoj epizodi kao o postolovini o kojoj će moći da pričaju do kraja života. Samo je Pet Haris, izgleda, bio pomalo nesrećan.

"Voleo bih", reče on komodoru Henstinu, "da upravnik nije bio tako samouveren. Na Mesecu, slične izjave uvek predstavljaju izazivanje sudbine."

"Tačno znam kako se osećate", odvrati komodor. "Ali ne možete ga kriviti... imao je na umu naš moral."

"Koji je odličan, rekao bih... naročito sada kada možemo da razgovaramo sa prijateljima i rođacima."

"To me podseti; jedan putnik nije ni primio ni poslao bilo kakvu poruku. Štaviše, ne pokazuje ni najmanje zanimanje za tako nešto."

"Ko je to?"

"Novozelandađanin, Redli. Povuko se u onaj ćošak i ćuti. Nisam siguran zašto, ali brine me."

"Možda jadrnik nema nikoga na Zemlji s kim bi želeo da razgovara."

"Čovek koji ima dovoljno novca da dođe na Mesec, mora imati bar nekog prijatelja", odvrati Henstin. "A onda se osmehnu; bio je to gotovo dečaćki osmeh koji mu je na trenutak ozario lice, omekšavši bore na obrazima i oko očiju. "To zvuči krajnje cinično... nisam tako mislio. Ali predlažem da malo pripazimo na gospodina Ridlija."

"Jeste li upozorili na njega Sju... ovaj, gospođicu Vilkins?"

"Ona je mene upozorila na njega."

Trebalo je i da pretpostavim, pomisli zadivljeno Pet; ništa ne može da joj promakne. Sada kada mu se činilo da je pred njim nekakva budućnost, krajnje ozbiljno je počeo da razmišlja o Sju... kao i o onome što mu je kazala. Do sada je bio zaljubljen u pet ili šest devojaka... ili se bar mogao zakleti da je to bio u određeno vreme... ali ovo je bilo nešto drugo. Poznavao je Sju više od godinu dana i od samog početka ga je privlačila, ali do sada ničega među njima nije bilo. Šta je ona osećala? - pitao se. Da li je žalila zbog onog trenutka obostrane strasti ili joj to ništa nije značilo? Mogla je izneti razne razloge... kao uostalom i on, što se toga tiče... da ono što se dogodilo u vazdušnoj komori više nije imalo nikakvog značaja; to je bio samo čin muškarca i žene koji su mislili da im preostaje samo nekoliko časova života. Nisu se ponašali normalno...

A možda i jesu; možda su to bili pravi Pet Haris, prava Suzan Vilkins, koji su konačno isplivali na površinu, zahvaljujući napetosti i

strahu koji su se nagomilali za poslednjih nekoliko dana. Pitao se može li biti siguran u to, ali već u istom trenutku postalo mu je jasno da mu na to može odgovoriti samo vreme. Ako je i postajalo nešto pouzdano, neki naučni test koji bi vam kazao kada ste zaljubljeni, Pet još nije naišao na to.

Prašina koja je prijanjala... ako je to bila prava reč... uz dok sa koga je Selena krenula pre četiri dana bila je samo nekoliko metara duboka, ali za ovaj test dublja im i nije bila potrebna. Ako na brzinu montirana oprema bude ovde radila, radiće i na otvorenom Moru.

Lorens je posmatrao iz zgrade za ukrcavanje kako njegovi pomoćnici u skafanderima zavaruju okvir. Bio je napravljen, kao i devedeset procenata građevina na Mesecu, od izbušenih aluminijumskih traka i šipki. Lorens je razmišljao o tome kako Mesec u izvesnim vidovima predstavlja raj za inženjere. Niska gravitacija; potpuno odsustvo rđe... odnosno, bilo kakvih meteoroloških promena, sa svim nepredvidljivim vetrovima, kišama i mrazovima... smesta su uklanjali gomilu problema koji su opterećivali sva neimarska preduzetništva na Zemlji. Ali i Mesec je imao čime to da nadoknadi, imao je nekoliko svojih specijalnosti... kao što su noći, kada temperatura pada do dvestotog podeoka ispod nule, i prašina protiv koje su se trenutno borili.

Laki okvir splava počivao je na dvanaest velikih metalnih bačvi sa vidljivim natpisom: 'Sadržaj etil-akohol. Molimo da vratite kada se isprazne u dispečerski centar broj 3, Kopernik'. U njima se sada nalazio visok stepen vakuuma; svaka bačva mogla je da izdrži teret od dve lunarne tone pre nego što potone.

Sada je splav brzo poprimao oblik. Trebalo se pobrinuti za dosta rezervnih zavrtnjeva i matica, opomenu Lorens sam sebe. Video je kako ih je najmanje šest ispušteno u prašinu koja ih je istog časa progutala. Eno ode i ključ za odvijanje; treba izdati naređenje da sve alatke moraju biti privezane za splav čak i dok se koriste, bez obzira na to koliko to bilo nepraktično...

Petnaest minuta... nije loše kada se ima u vidu da su ljudi radili u vakuumu, zbog čega su morali da nose skafandere koji su ih sputavali. Splav je mogao da se produži u bilo kom pravcu po

potrebi, ali ovo će biti dovoljno za početak. Sam ovaj prvi deo mogao je da ponese preko dvadeset tona i proći će izvesno vreme pre no što sav taj teret iskrcaju po prispeću na predviđeno mesto.

Zadovoljan ovom fazom projekta, Lorens napusti zgradu za ukrcavanje dok su njegovi pomoćnici i dalje montirali splav. Pet minuta kasnije (u tome se sastojala prednost Port Rorisa... na svako mesto se stizalo za pet minuta) već se nalazio u lokalnom inženjerskom depou. Ono što je tu zatekao nije bilo baš zadovoljavajuće.

Verna imitacija Seleninog krova, napravljena od istih materijala, bila je postavljena na nekoliko podupirača. Nedostajao je samo spoljašnji sloj aluminizirane presvlake koja je služila kao zaštita od Sunca; bila je tako tanka i slaba da ne bi uticala na test.

Eksperiment je bio jednostavan do apsurdnosti i zahtevao je samo tri elementa... zašiljenu železnu šipku, kovački malj i frustriranog inženjera koji uprkos uloženom naporu još nije uspevao da probije šipkom krov.

Svako ko površno poznaje uslove na Mesecu pomislio bi da lako može zaključiti zašto mu to ne polazi za rukom. Čekić je očigledno ovde imao samo šestinu svoje zamaljske težine; stoga je... što je isto tako bilo očigledno... bio i srazmerno manje delotvoran.

No, ovakav zaključak bio je potpuno pogrešan. Jedna od najtežih stvari koju laici nikako nisu mogli da shvate bila je razlika između težine i mase i to nerazlikovanje dovodilo je do bezbrojnih nesrećnih slučajeva. Jer težina je bila arbitrarna karakteristika; možete je menjati seleći se sa jednog sveta na drugi. Na zemlji bi taj čekić težio šest puta više nego ovde; na Suncu, bio bi gotovo dve stotine puta teži... a u svemiru ne bi imao težinu.

Ali na sva tri mesta, kao i u celoj Vaseljeni, njegova masa ili inercija bila bi potpuno ista. Napor uloženi u njegovo pokretanje određenom brzinom i udarac koji će on proizvesti kada se zaustavi, bili bi stalni u celom svemiru i u svakom vremenu. Na nekom asteroidu koji gotovo da i nema gravitacije, gde teži manje od kakvog pera, taj čekić bi pretvorio kamen u prah isto onako delotvorno kao i na Zemlji.

"U čemu je nevolja?" upita Lorens.

"Krov je suviše elastičan", objasni inženjer, otirući znoj sa čela. "Zašiljena železna šipka odskoči svaki put kada je udarim."

"Razumem. Ali da li će se to dogoditi kada budemo upotrebili cev dugačku petnaest metara, optočenu prašinom? Ona bi mogla da apsorbuje odbijanje.

"Možda... ali pogledajte ovo."

Klekli su ispod imitacije krova i stali da zagledaju njegovu donju stranu. Po njemu su kredom bile izvučene linije koje su označavale položaj električnih instalacija koje je trebalo izbeći po svaku cenu.

"Ovaj fiberglas tako je čvrst da ne možete probušiti kroz njega rupu pravilnih ivica. Kada najzad popusti, stvaraju se krhotine i kida se. Vidite... već se napravila zvezda. Plašim se da ako probamo na ovaj način, čistom silom, slomićemo krov."

"A to ne možemo da rizikujemo", složi se Lorens. "Odbacite tu ideju. Ako ne možemo da ga probijemo ovako, moraćemo da bušimo. Upotrebite bušilicu postavljenu na kraj cevi, tako da može lako da se skine. Kako napredujete sa ostalim cevima?"

"Uskoro će biti gotove... sve je to standardna oprema. Trebalo bi da završimo za dva do tri sata."

"Vratiću se za dva", reče Lorens. Nije dodao, kao što bi neki uradili: "Hoću da do tada bude gotovo." Njegovi ljudi su davali sve od sebe i niko nije mogao ni pretnjama ni laskanjima te ubežbane i odane ljude naterati da rade brže nego što mogu. Poslove kao što je ovaj nije trebalo požurivati, a i imali su još tri dana na raspolaganju pre no što Selena utroši sav kiseonik. Kroz nekoliko časova, ako sve bude išlo kako treba, pred njom će stajati neograničena budućnost.

Na nesreću, ništa nije išlo kako treba.

Komodor Henstin prvi je uočio laganu, neprimetnu opasnost koja se nadnosila nad njima. Upoznao ju je jednom ranije kada je na sebi imao neispravni skafander na Ganimedu... bio je to nesrećni slučaj koga nije želeo da se seća, ali koji nikada nije zaboravio.

"Pete", oslovi ga on tiho, postaravši se da ih niko ne čuje. "Imate li poteškoća sa disanjem?"

Pet se pometeno trgao, a onda je odgovorio: "Da, sada kada ste to pomenuli. Pripisivao sam to vrućini."

"I ja sam, u početku. Ali poznati su mi ti simptomi... naročito ubrzano disanje. Čeka nas trovanje ugljen-dioksidom."

"Ali to je smešno... trebalo bi da sve teče glatko još tri dana... osim ako se nije nešto pokvarilo na prečišćivačima vazduha."

"Bojim se da jeste. Kakav sistem koristimo za oslobađanje od CO₂?"

"Neposrednu hemijsku apsorpciju. Veoma je jednostavan i pouzdan; nikada ranije nismo imali neprilika s njim."

"Da, ali nikada ranije nije morao da radi pod ovakvim uslovima. Mislim da je vrućina izbacila hemikalije. Možemo li nekako da ih proverimo?"

Pet odmahnu glavom.

"Ne; prilazni pokopac nalazi se na spoljašnjem delu trupa."

"Sju, draga", začu se umorni glas koji su jedva prepoznali kao glas gospođe Šuster. "imate li nešto protiv glavobolje?"

"Ako imate", javi se još jedan putnik, "i meni bi dobro došlo."

Pet i komodor se smkrnuto pogledaše. Klasični simptomi su se javljali sa istom preciznošću s kojom su opisani u priručnicima.

"Šta mislite, koliko još?" upita Pet veoma tiho.

"Dva do tri sata najviše. A biće potrebno najmanje šest pre no što Lorens i njegovi ljudi uspeju da stignu ovamo."

Tog trenutka Pet je shvatio sa sigurnošću, da je zaljubljen u Suzan. Jer njegova prva reakcija nije bila da se zabrine za vlastitu sigurnost, već je osetio bes i bol što će, pošto je pretrpela toliko mnogo, ona morati da umre, a spas je tako blizu.

18.

Kada se Tom Louson probudio u nepoznatoj hotelskoj sobi, nije čak bio ni siguran ko je, a još manje gde se nalazi. Činjenica da poseduje izvesnu težinu predstavljala je prvi podsetnik da više nije na Lagranžu... ali nije ni bi dovoljno težak da bi ovo bila Zemlja. A onda to više nije bio san; nalazio se na Mesecu i zaista se nalazio tamo napolju, na tom smrtonosnom Moru Žeđi.

I pomogao je da pronađu Selenu, dvadeset dvoje muškaraca i žena sada je imalo izgleda da preživi, zahvaljujući njegovoj veštini i nauci. Posle svih razočarenja i osujećenja, njegovi adolescentni snovi o slavi još malo pa će se ostvariti. Sada će svet morati da mu nadoknadi sve što je propatio zbog njegove ravnodušnosti i zanemarivanja.

Činjenica da mu je društvo obezbedilo obrazovanje kakvo je, pre samo jednog veka, svega nekoliko ljudi moglo sebi da priušti, nije smanjivala ogorčenost Toma Lousona prema njemu. U ovom veku to je bilo normalno, jer je svako dete obrazovano do nivoa do koga su mu to dozvoljavali njegova inteligencija i sposobnost. Sada kada su civilizaciji bili potrebni svi talenti do kojih je mogla da dođe, samo da bi se održala, svaka druga politika predstavljala bi samoubistvo. Tom Louson nije bio zahvalan društvu što mu je omogućilo da stekne doktorat; radilo je za svoje dobro.

Ipak, jutros nije bio toliko ogorčen na život niti toliko ciničan prema ljudskim bićima. Uspeh i priznanje predstavljaju velike omekšivače, a on je bio na putu i do jednog i do drugog. Ali bilo je tu još nečega; osetio je i dublje zadovoljstvo. Tamo napolju na Prašnjavku Dva, kada ga umalo nisu svladali njegovi strahovi i nesigurnost, ostvario je kontakt sa drugim ljudskim bićem i pokazao se dorastao čoveku čiju je umešnost i hrabrost mogao da poštuje.

Bio je to tek ovlašni kontakt i, kao i ostali u prošlosti, nije morao nikuda da vodi. Jedan deo njegova uma stvarno se nadao da će se upravo to i desiti, kako bi ponovo mogao da uverava sebe da su svi muškarci sebične, sadističke protuve. Tom nije mogao da pobegne od svog ranog detinjstva, kao što to nije mogao ni Čarls Dickens, koji,

i pored uspeha i slave, nije uspeo da umakne senkama crne fabrike koja je i metaforički i doslovno zatamnela njegovu mladost. Ali on je ponovo krenuo iz početka... mada će još mnogo vremena morati da prođe pre no što postane ravnopravan pripadnik ljudske rase.

Kada se istuširao i sredio, primetio je poruku koju mu je Spenser ostavio na stolu. "Osećajte se kao kod kuće", pisalo je. "Morao sam na brzinu da odem. Zamenjuje me Majk Grem... potražite ga na broju 3443 čim se probudite."

Teško da sam mogao da ga pozovem pre no što se probudim, pomisli Tom, čiji je preterano logički um voleo da se hvata za takve govorne nepreciznosti. Ali ispunio je Spenserov zahtev, junački se oduprevši impulsu da prvo poruči doručak.

Kada je završio sa Majkom Gremom, otkrio je da je prespavao šest vrlo uzbudljivih časova u istoriji Port Rorisa, da je Spenser odleteo u Aurigi prema Moru Žeđi... i da je grad pun novinara sa celog Meseca, od kojih je većina tražila dr. Lousona.

"Ostanite tamo gde jeste", rekao je Grem, čije su ime i glas Tomu odnekud bili poznati; mora da ga je video u onim retkim prilikama kada bi se uključio u neki lunarni teleprenoš. "Stižem za pet minuta."

"Umirem od gladi", pobuni se Tom.

"Naručite doručak u sobu, šta god želite... mi plaćamo, razume se... ali ne izlazite iz apartmana."

Tom se nije usprotivio što ga povlače tamo-amo na ovaj pomalo kavaljerski način; to je konačno značilo da je on sada važan komad svojine. Mnogo ga je više iznerviralo to što je Majk Grem stigao znatno pre no što mu je poslužen doručak, premda mu je to mogao proreći svako sa Port Rorisa. Tako se jedan izgladneli astronom našao pred Majkovom minijaturnom telekamerom i pokušavao da objasni pred... za sada samo... dve stotine miliona gledalaca kako je tačno uspeo da pronađe Selenu.

Zahvaljujući preobražuju izazvanom glađu i nedavnim iskustvima, obavio je prvoklasan posao. Da je samo pre nekoliko dana neki reporter uspeo da dovuče Lousona pred kameru da objasni tehniku detekcije pomoću infracrvenog zračenja, bio bi potpuno i prezrivo zaslepljen naukom. Tom bi održao lekciju u kojoj slušaoci ne bi mogli da nađu ništa za šta bi mogli da se uhvate, punu izraza kao što su

kvantna efikasnost, radijacija crnih tela i spektralna senzitivnost, koji bi ubedili publiku da je sve to krajnje složeno (što je bilo i te kako tačno) i potpuno nedostupno jednom laiku (što uopšte nije bilo tačno).

Ali sada je pažljivo i dosta strpljivo... uprkos povremenom zavijanju u stomaku... odgovarao na pitanja Majka Grema, na takav način da ga je većina gledalaca mogla razumeti. Za veliki deo astronomske zajednice, koju je Tom tu i tamo znao da isprepada, ovo je bilo pravo otkrovenje. Gore, na Lagranžu II, profesor Kotelnikov sažeo je osećanja svih kolega kada je, po završetku prenosa, dao Tomu značajan kompliment: "Iskreno rečeno", počeo je on tonom potpune neverice, "nikada ga ne bih prepoznao."

Predstavljalo je pravo umeće nagurati šestoro ljudi u vazдушnu komoru Selene, ali... kao što je Pet pokazao... to je bilo jedino mesto gde su mogli na miru da razgovaraju. Ostali putnici su se van svake sumnje pitali šta se događa; uskoro će saznati.

Kada je Henstin završio, videlo se da su slušaoci zabrinuti, što je bilo i razumljivo, ali ne i naročito iznenađeni; bili su to inteligentni ljudi i mora da su već naslućivali istinu.

"Prvo vama ovo govorim", objasnio je komodor, "jer smo kapetan Haris i ja zaključili da ste dovoljno razboriti i čvrsti da nam pomognete ako nam to ustreba. Nadam se da neće, ali može doći do nevolja kada ovo objavim."

"A ako dođe?" upita Harding.

"Ako neko počne da pravi gužvu... skočite na njega", odvrati kratko komodor. "Ali pokušajte da se ponašate što normalnije kada se vratimo u kabinu. Ne izgledajte tako kao da očekujete tuču; to je najbolji način da se ona izazove. Vaš je zadatak da ugasite paniku pre no što se raširi."

"Milislite li da je fer?" upita Mekenzi. "Zar ne bi trebalo da im pružimo priliku da... pa, ovaj, da pošalju poslednje poruke?"

"Razmišljali smo o tome, ali to bi dugo potrajalo i svi bi posle bili potpuno depresivni. Želimo to da obavimo što je pre moguće. Što pre reagujemo, to su nam izgledi veći."

"Zar stvarno mislite da uopšte imamo bilo kakve izgleda?" upita

Beret.

"Da", odvrati Henstin, mada mi se ne bi dopalo da moram da citiram statističke podatke. Nema više pitanja? Brajane? Džonsone? Dobro... idemo."

Vratili su se u kabinu i zauzeli svoja mesta, dok su ih ostali putnici posmatrali sa znatiželjom i sve većom uznemirenošću. Henstin ih nije dugo ostavio u neizvesnosti.

"Imam neke loše vesti", počeo on veoma polako. "Mora da ste svi primetili da imate poteškoća sa disanjem, a nekolicina se žalila na glavobolju.

Da, plašim se da je u pitanju vazduh. Još imamo dovoljno kiseonika... nije to naš problem. Ali ne možemo da se oslobodimo ugljen-dioksida koji izdišemo; skuplja se u kabini. Zašto, ne znamo; pretpostavljam da je toplota blokirala hemijske upijače. Ali objašnjenje teško da je uopšte važno, jer ne možemo ništa da učinimo." Morao je da zastane i nekoliko puta duboko udahne vazduh pre nego što je mogao da nastavi.

"Moramo se suočiti sa ovom situacijom. Poteškoće koje imate sa disanjem samo će se povećavati; kao i glavobolja. Neću ni pokušati da vas zavaravam. Ekipa za spasavanje ne može stići do nas za manje od šest časova, a mi ne možemo tako dugo da čekamo."

Negde iz publike začuo se prigušeni dahtaj; Henstin je izbegao da potraži onoga ko ga je ispustio. Trenutak kasnije začulo se sipljivo hrkanje gospođe Šuster; u drugoj prilici bilo bi smešno, ali ne i sada. Ona je bila jedna od srećnijih; već je bila smirena, ako ne i tiho, nesvesna.

Komodor ponovo napuni pluća; bilo je zamorno govoriti, makar i kratko.

"Da vam nisam mogao ponuditi neku nadu", nastavi on, "ništa vam ne bih kazao. Ali imamo jednu mogućnost i treba što pre da je iskoristimo. Nije baš prijatna, ali alternativa je mnogo gora. Gospođice Vilkins... dodajte mi, molim vas, tube za spavanje."

Nastupila je mrtvačka tišina... nije ju prekidala čak ni gospođa Šuster... dok mu je stjuardesa dodavala malu metalnu kutiju. Henstin ju je otvorio i izvadio jedan beli cilindar oblika i veličine cigarete.

"Verovatno znate", nastavi on, "da zakon obavezuje sva

svemirska vozila da u kutiji za prvu pomoć imaju i ovo. Potpuno su bezbolne, a oboriće vas na deset sati. To vreme bi moglo biti odlučujuće... jer čovek diše više nego upola slabije kada je bez svesti. Tako će nam vazduh potrajati dva puta duže nego inače. Nadamo se dovoljno dugo da Port Roris dospe do nas.

Važno je da bar jedna osoba ostane budna kako bi održavala vezu sa ekipom za spasavanje. A da bismo se obezbedili, trebalo bi da imamo dvoje. Jedno od njih mora biti kapetan; mislim da se to podrazumeva."

"Pretpostavljam da druga osoba neizostavno morate biti vi?" začu se jedan dobro poznati glas.

"Stvarno vas mnogo žalim, gospođice Morli", primeti komodor Henstin, bez imalo srdžbe... jer sada nije imalo smisla praviti gužvu oko nečega što je već dogovoreno. "Kako bih uklonio sve moguće nedoumice..."

Pre no što je bilo ko shvatio šta se dogodilo, pritisnuo je cilindar uz podlakticu.

"Nadam se da ću vas sve videti... kroz deset časova", reče on, veoma usporeno, ali razgovetno, dok je išao prema najbližem sedištu. Jedva da je stigao do njega, a već je pao u zaborav.

Od sada, ovo je tvoja predstava, reče Pet samome sebi dok je ustajao. U jednom trenutku je pomislio da uputi gospođici Morli nekoliko biranih reči; ali je shvatio da bi time samo pokvario komodorov dostojanstveni izlazak.

"Ja sam kapetan ove lađe", poče on odlučnim, tihim glasom. "Od sada se strogo mora poštovati ono što ja kažem."

"To ne važi za mene", odvrati nepopustljiva gospođica Morli. "Platila sam kartu i znam svoja prava. Nemam uopšte nameru da upotrebim jednu od tih stvarčica."

Tu prokletu ženu ništa nije moglo da urazumi; Pat je takođe morao priznati da je imala petlju. Na trenutak je pred očima video košmarnu budućnost koju su njene reči nagovestile. Deset časova sam sa gospođicom Morli, bez ikog drugog, s kim bi mogao da razgovara...

Pogledao je petoricu koji je trebalo da uguše moguće nevolje. Najbliži gospođici Morli bio je Robert Brajan, građevinski inženjer sa

Jamajke. Činilo se da je spreman i voljan da krene u akciju, ali Pet se i dalje nadao da se neprijatnosti mogu izbeći.

"Ne želim da se prepirem oko toga na šta ko ima prava", reče on, "ali da ste pogledali šta piše sitnim slovima na vašim kartama, otkrili biste da u slučaju opasnosti samo ja ovde zapovedam. U svakom slučaju, ovo je za vaše dobro i vašu udobnost. Ja bih mnogo radije spavao nego bdeo dok čekamo ekipu za spasavanje da stigne do nas."

"To važi i za mene", reče neočekivano profesor Jajavarden. "Kao što je komodor kazao, tako ćemo štedeti vazduh, što nam je i jedina prilika. Gospođice Vilkins... da li biste mi dali jednu od tih stvarčica?"

Hladna logika s kojom je to izveo pomogla je da se snizi emocionalna napetost; pomoglo je i profesorovo glatko, očigledno prijatno skliznuće u nesvesnost. Dvoje uspavanih, preostalo ih je još osamnaest, promrmlja jedva čujno Pet.

"Ne gubimo vreme", reče on glasno. "Kao što vidite, te injekcije su potpuno bezbolne. U svakom cilindru nalazi se mikromlazna igla, tako da nećete čak osetiti ni ubod."

Sju Vilkins je već nadula male tube, koje su tako nevino izgledale, i nekoliko putnika ih je smesta upotrebilo. Uspavani su i Šusterovi... Irving je, s nevoljnom i dirljivom nežnošću, pritisnuo tubu na ruku svoje usnule žene... a potom je tubu upotrebio i tajanstveni gospodin Redli. Ostalo ih je još petnaest. Ko će biti sledeći?

Sju je u međuvremenu došla do gospođice Morli. Sad il' nikad, pomisli Pet. Ako još traži gužvu...

"Mislim da sam bila sasvim jasna da ne želim da upotrebim tu stvarčicu. Sklonite to, molim vas."

Robert Brin je počeo da se primiče... ali veći uspeh je postigao sardonični engleski glas Dejvida Bereta.

"Našu dragu damu, kapetane, u stvari, brine to", počeo on, očigledno sa velikim zadovoljstvom artikulišući ovu primedbu, "da ćete je iskoristiti dok bude nemoćna da se brani."

Gospođica Morli je nekoliko sekundi ćutke sedela, cepteći od besa, dok su joj obrazi pocrveneli kao bulke.

"Niko me nije tako uvredio u mom.. " počeo ona.

"Ni mene, gospođo", prekide je Pet, zadavši joj završni udarac.

Osmotrla je lica oko sebe... većina se držala ozbiljno, ali ih se nekoliko cerilo, čak i u ovakvom jednom trenutku... i shvatila da postoji samo jedan izlaz iz ove situacije.

Kada se opustila na sedištu, Pet je sa olakšanjem odahnuo. Posle ove kratke epizode, ostalo bi trebalo da bude lako.

A onda je primetio da gospođa Vilijams, čiji su rođendan spartanski proslavili pre samo nekoliko časova, zuri u cilindar u šaci u nekoj vrsti zaleđenog transa. Jadna žena je očigledno bila užasnuta i niko je nije mogao kriviti za to. Na sedištu pored njenog muž joj se već opustio; to baš nije bilo galantno od njega, pomisli Pet; otišao je prvi i ostavio ženu da se sama brine o sebi.

Pre no što je stigao bilo šta da preuzme, Sju joj je prišla.

"Izvinite, gospođo Vilijams... pogrešila sam... dala sam vam praznu. Kako bi bilo da mi je vratite."

Cela stvar je izvedena tako fino da je ličilo na čaroliju. Sju je uzela... ili se bar činilo da je uzela... tubu iz mlitavih prstiju, ali dok je to činila mora da ju je pritisla gospođi Vilijams o ruku. Dama nikada nije ni shvatila šta joj se desilo; tiho se presamitila i pridružila svom mužu.

Sada je već pola društva bilo nesvesno; sve u svemu, pomisli Pet, bilo je zadivljujuće malo gužve. Komodor Henstin je bio preveliki pesimista; odred za gušenje pobune ipak nije bio potreban.

A onda mu je oduševljenje splasnulo, jer je primetio nešto zbog čega je promenio mišljenje. Ipak, izgleda da je komodor, kao i obično, tačno znao šta radi. Gospođica Morli neće biti jedina teška mušterija.

Prošle su bar dve godine od kada je Lorens poslednji put bio u kakvom iglou; svojevremno je bio mladi inženjer i uglavnom je radio napolju, na konstrukcijama; u to vreme jedva da je znao kako izgleda biti okružen čvrstim zidovima. Od tih dana, razume se, izvršena su mnoga poboljšanja u dizajnu; sada nije bilo nimalo teško živeti u domu koji se mogao smotati u mali kofer.

Ovo je bio jedan od najnovijih modela... 'Guđir', tip dvadeset... u njemu je moglo da boravi šestoro ljudi neograničeno dugo, sve dok imaju energiju, vodu, hranu i kiseonik. Iglo je obezbeđivao sve

ostalo... čak i zabavu, jer je imao ugrađenu mikrobiblioteku knjiga, muzike i videa. To nije bio nikakav ekstravagantan luksuz, mada su ga nadzornici redovno dovodili u pitanje. U svemiru je dosada mogla biti ubitačna. Možda joj treba duže, recimo, nego rupi na crevu za dovod vazduha... ali može biti isto toliko delotvorna, a ponekad i mnogo prljavija.

Lorens se malo trgnuo pre nego što je ušao u vazдушnu komoru. U nekim od starijih modela, setio se, praktično ste morali da se spustite na kolena. Sačekao je da se oglasi signal za izjednačavanje pritiska, a zatim ušao u polukružnu glavnu odaju.

Kao da se našao u kakvom balonu; u stvari, u njemu se i nalazio. Mogao je da vidi samo jedan deo unutrašnjosti, jer je bila izdeljena u nekoliko odeljaka pokretnim zastorima. (Još jedna moderna pogodnost; u njegovim danima, jedina privilegija bila je zavesa preko toaleta). Iznad glave, tri metra od poda, nalazile su se svetiljke i rešetka uređaja za klimatizaciju, koji su visili sa stropa na elastičnim nitima. Uz zakrivljeni zid stajale su metalne police koje su se mogle obarati, samo delimično uzdignute. Sa druge strane najbližeg zastora začuo se glas koji je čitao inventar; drugi glas je svakih nekoliko sekundi uzvraćao: "Tu je!".

Lorens zakorači iza zastora i nađe se u odeljku za spavanje u iglou. Kao i zidne police, ni dvostruki ležajevi nisu bili potpuno izvučeni; trebalo je samo pogledati da li je sve na broju, jer čim se inventar proveri sve će biti spakovano i brzo upućeno na odredište.

Lorens nije prekinuo dvojicu radnika iz skladišta koji su nastavili pažljivo da obavljaju svoj posao. Bio je to jedan od onih nezanimljivih poslova, ali od vitalne važnosti... kakvih je bilo mnogo na Mesecu... od kojih su životi mogli da zavise. Ovde počinjena greška mogla je značiti nečiju osudu na smrt, jednom u budućnosti.

Kada su došli do kraja jednog lista, Lorens reče: "Je li ovo najveći model koji imate na lageru?"

"Najveći koji je ispravan", glasio je odgovor. "Imamo jedan za dvanaest osoba, tip devetnaest, ali malo mu propušta spoljašni omotač i to treba popraviti."

"Koliko bi to potrajalo?"

"Samo nekoliko minuta. Ali onda sledi dvanaestočasovni test

naduvavanja pre no što dobijemo dozvolu da ga izdamo."

Ovo je bio jedan od onih trenutaka kada je čovek koji stvara pravila primoran da ih krši.

"Ne možemo čekati da se obavi ceo test. Stavite dvostruku zakrpu i očitajte ispuštanje; ako je u okvirima standardne tolerancije, odmah ga izdajte. Ja ću to odobriti."

Rizik je bio beznačajan, a njemu će možda biti potrebna velika kupola na brzinu. Morao je nekako da obezbedi vazduh i zaklon za dvadeset dvoje ljudi tamo napolju na Moru Žeđi. Ne mogu svi imati skafandere, od trenutka kada napuste Selenu pa dok ne budu prebačeni nazad u Port Roris.

Začuo je biper komunikatora iza levog uha. Pritisnuo je prekidač na opasaču, označivši time da je primio poziv.

"Ovde upravnik".

"Poruka sa Selene, gospodine", reče jedan jasan, slabi glas. "Vrlo je hitno... u nevolji su."

19.

Pet do sada gotovo da i nije primećivao čoveka koji je sedeo sa prekrštenim rukama na grudima na sedištu 3D kod prozora i morao je dvaput da promisli da bi se setio njegovog imena. Nešto kao Bilder... tako je, Baldur, Hans Baldur. Ličio je na tipičnog mirnog turistu koji nikada nije zadavao nikakve nevolje.

I dalje je bio miran, ali više nije bio tipičan... jer je ostajao tvrdoglavo pri svesti. Na prvi pogled se činilo da uopšte ne obraća pažnju na ono što se oko njega dešavalo, ali grčenje mišića obraza odavalo je njegovu napetost.

"Šta čekate, gospodine Baldur?" upitao ga je Pet, najnormalnijim mogućim glasom. Bilo mu je veoma drago kada je otpozadi dobio moralnu i fizičku podršku; Baldur nije izgledao naročito snažan, ali nema sumnje da se Petovi mišići rođeni na Mesecu ne bi mogli nositi s njegovim... kada bi došlo do okršaja.

Baldur odmahnu glavom i nastavi da bulji kroz prozor, kao da je tamo mogao išta da vidi osim vlastitog odraza.

"Ne možete me naterati da uzmem to, jer ja to neću", reče on nekim engleskim naglaskom.

"Ne želim ni na šta da vas primoravam", odvrati Pet. "Ali zar ne shvatate da je to za vaše vlastito dobro... i za dobro svih ostalih? Koje su vaše primedbe, molim vas?"

Baldur je oklevao, kao da se borio da pronađe reči.

"To se... to se protivi mojim načelima", reče on. "Da, tako je. Moja religija mi ne dozvoljava da primam injekcije."

Pet je neodređeno znao da postoje ljudi takvih obzira. Međutim, ni na trenutak nije poverovao da je Baldur jedan od njih. Čovek je lagao, ali zašto?

"Mogu li ja nešto da kažem?" začu se glas iza Petovih leđa.

"Svakako, gospodine Harding", odvrati on, pozdravivši dobrodošlicom sve što bi moglo da ga izvede iz ovog ćorskokaka.

"Kažete da nećete dozvoliti da vam bilo ko da bilo kakvu injekciju, gospodine Baldur", nastavi Harding, tonom koji je podsetio Peta na njegovo unakrsno ispitivanje gospođe Šuster. (Kako je samo davno

to sada izgledalo!) "Vidi se da niste rođeni na Mesecu. Što znači da ste morali proći kroz karantin... kako ste onda dospeli ovamo ako niste primili uobičajene injekcije?"

To pitanje je očigledno silno uzбудilo Baldura.

"To se vas ne tiče", odbrusi on.

"Tačno", odvrati učtivo Harding. "Samo pokušavam da budem od neke pomoći." Koraknuo je napred i ispružio levu šaku. "Pretpostavljam da mi nećete pokazati vašu dozvolu za međuplanetni odmor?"

To je bilo prokleta glupo pitanje, pomisli Pet. Nijedno ljudsko oko nije moglo da pročita magnetski zapis na DMO-u. Pitao se li će to sinuti Balduru, i ako mu sine, šta će učiniti.

Nije imao vremena da učini bilo šta. I dalje je zurio, očigledno zatečen u Hardingov otvoreni dlan, kada je njegov ispitivač pomerio drugu šaku takvom brzinom da Pet uopšte nije video šta se tačno dogodilo. Bilo je to nešto slično triku koji je izvela Sju sa gospođom Vilijams... ali mnogo spektakularnije i mnogo smrtonosnije. Koliko je Pet bio u stanju da proceni, u zahvatu su uzeli udela brid šake i osnova vrata... ali to nije bila veština, u to je bio sasvim siguran, koju će ikada poželeti da savlada.

"To će ga smiriti za nekih petnaest minuta", reče Harding ravnodušnim glasom, kada se Baldur opustio na sedištu. "Da li biste mi dali jednu od tih tuba? Hvala." Pritisnuo je cilindar o ruku onesvešćenog čoveka; nije bilo nikakvog znaka da je to izazvalo bilo kakav dodatni efekat.

Situacija je pomalo van kontrole, pomisli Pet. Bio je zahvalan Hardingu što se poslužio svojom izuzetnom veštinom, ali nije bio baš presrećan zbog toga.

"Šta je tu bilo posredi?" upita on, pomalo tugaljivo.

Harding zasuka Baldurov levi rukav i okrenu mu ruku sa unutrašnjim delom nagore. Koža je bila prekrivena bukvalno stotinama jedva vidljivih uboda.

"Znate li šta je to?" upita on tiho.

Pet klimnu. Nekima je bilo potrebno duže vremena da krenu na put nego drugima, ali do sada su svi poroci stare umorne Zemlje već stigli do Meseca.

"Ne možete kriviti jadrnika što nije hteo da otkrije pravi razlog. Uslovljen je protiv korišćenja igala; sudeći prema stanju ovih ožiljaka, počeo je lečenje pre samo nekoliko nedelja. Psihološki mu je sada nemoguće da primi injekciju; nadam se da ga nisam vratio na stari put, ali to mu je sada najmanja briga."

"Kako je uopšte prošao kroz karantin?"

"Oh, postoji posebno odeljenje za ljude poput njega; lekari ne pričaju o tome, ali njihove mušterije bivaju izlagani hipnozi i privremeno oslobođani onog na šta su prethodno uslovljeni. Ima ih više nego što možda mislite; putovanje na Mesec se naročito preporučuje kao deo lečenja. Odvaja ih od njihovog prvobitnog okruženja."

Bilo je još dosta pitanja koja je Pet želeo da postavi Hardingu, ali već su utrošili nekoliko minuta. Hvala nebesima, svi preostali putnici su to obavili. Ova demonstracija džudoa, ili šta god to bilo, mora da je obeshrabrila sve one koji su možda imali nameru da se usprotive.

"Više ti neću biti potrebna", reče Sju, uputivši mu kratki hrabri osmeh. "Zbogom, Pete... probudi me kada sve bude gotovo."

"Hoću", obeća on, spustivši je nežno na pod prolaza. "Ili te nikada neću probuditi", dodade on, kada vide da su joj se oči sklopile.

Ostao je nagnut nad njom nekoliko sekundi dok se nije dovoljno povratio da može da se suoči sa ostalima. Toliko toga je želeo da joj kaže... ali propustio je priliku, možda zauvek.

Progutavši knedlu, jer mu je grlo bilo suvo, okrenuo se prema petorici budnih. Ostao je još jedan mali problem kojim se morao pozabaviti - i Dejvid Beret ga je glasno izrekao umesto njega.

"Pa, kapetane", reče on. "Ne držite nas u neizvesnosti. Koji od nas želite da vam pravi društvo?"

Pet podeli, jednu po jednu, pet tuba.

"Hvala vam na pomoći", reče on. "Znam da je ovo malo melodramatično, ali je i najpoštenije. Samo četiri će delovati."

"Nadam se da moja hoće", reče Beret, ne gubeći vreme. Delovala je. Nekoliko sekundi kasnije, Harding, Brijan i Džonson utonuše za Englezom u zaborav.

"Pa", reče dr. Mekenzi, "izgleda da sam ja taj koji ostaje. Polaskan sam vašim izborom... ili ste sve možda prepustili sreći?"

"Pre nego što vam odgovorim na to pitanje", odvrati Pet, "biće bolje da obavestim Port Roris o svemu što se dogodilo."

Otišao je do radija i podneo kratak izveštaj o situaciji. Sa drugog kraja dočekala ga je tišina puna zaprepašćenja; nekoliko minuta kasnije, na liniji se našao glavni inženjer Lorens.

"Postupili ste najbolje što ste mogli, razume se", reče on, kada mu je Pet nešto podrobnije izložio priču. "Čak i kada ne bismo naišli ni na kakve neočekivane prepreke, ne možemo stići do vas za manje od pet časova. Hoćete li uspeti da izdržite do tada?"

"Nas dvojica, hoćemo", odvrati Pet. "Možemo naizmenično da koristimo aparat za disanje u skafanderu. Ali brinem za putnike".

"Jedino što možete jeste da proveravate kako dišu i date im da udahnu malo kiseonika ako vam se učini da su uznemireni. Mi ćemo dati sve od sebe. Želite li još nešto da kažete?"

"Ne", odvrati on, pomalo umorno. "Zvaću vas na svakih četvrt sata. Selena gotova."

Ustao je... lagano, jer su napetost i trovanje ugljen-dioksidom počeli sve više da dolaze do izražaja... i rekao Mekenziju: "U redu, doktore, pomozite mi oko tog skafandera."

"Baš se stidim. Potpuno sam zaboravio na njega."

"A ja sam brinuo da ga se neko od putnika ne seti. Mora da su ga svi videli, dok su ulazili kroz vazдушnu komoru. To je samo još jedan dokaz kako čovek može da previdi očigledno."

Bilo im je potrebno samo pet minuta da skinu kanistere za apsorbciju i dvadeset četvoročasovnu zalihu kiseonika sa skafandera; celo kolo za disanje bilo je zamišljeno tako da može brzo da se skine, u slučaju da ikada zatreba radi davanja veštačkog disanja. Pet je, ne prvi put, blagosiljao veštinu, genijalnost i dalekovidost kojima je opremljena Selena. Bilo je nekoliko sitnica koje su previdene, ili koje su mogle biti bolje urađene... ali ne mnogo.

Pluća su ih bolela, kada su se njih dvojica, jedini još budni i svesni na lađi, pogledali preko sivog metalnog cilindra koji je sadržao još dan života. A onda su u isti glas kazali: "Vi prvi."

Nasmejali su bez mnogo veselja toj otrcanoj situaciji, a onda je Pet odgovorio: "Neću se prepirati", i stavio masku na lice.

Poput svežeg morskog povetarca posle prašnjavog dana; poput

vetra iz borove šume na planini, koji pokreće ustajali vazduh u nekoj dolini duboko u niziji... tako je Petu izgledao dotok kiseonika. Četiri puta je polako, duboko udahnuo, a zatim što je više mogao izdahnuo, kako bi izbacio ugljen-dioksid iz pluća. Potom je opremu za disanje, poput lule mira, predao Mekenziju.

Ova četiri udisaja bila su dovoljna da ga ožive i da mu odagnaju paučinu koja mu se skupljala u mozgu. Možda je to bilo jednim delom i psihološki... zar je nekoliko kubnih centimetara kiseonika moglo da ostvari tako dubok učinak?... ali bez obzira na objašnjenje, osećao se kao novi čovek. Sada je mogao da se suoči sa pet... ili više... časova čekanja... sa časovima koji su bili pred njima.

Deset minuta kasnije bio je još poletniji. Svi putnici su, čini se, disali sasvim normalno... vrlo sporo, ali postojano. Svakom je dao nekoliko sekundi kiseonika, a onda je ponovo pozvao bazu.

"Ovde Selena, reče on. "Ovde kapetan Haris. Dr Mekenzi i ja se sada osećamo sasvim dobro i čini se da ni sa jednim od putnika nema problema. Nastaviću da proveravam njihovo disanje i javiću vam se za pola sata."

"Poruka primljena. Samo čas... nekoliko agencija vesti želi da razgovara sa vama."

"Žao mi je", odvrati Pet. "Dao sam vam sva raspoloživa obaveštenja, a i moram da se brinem za dvadeset muškaraca i žena koji su u nesvesti. Selena gotova."

To je, razume se, bio samo izgovor, i to veoma slab; nije čak bio siguran ni zašto je tako postupio. Odjednom je osetio netipičan nalet ozlojeđenosti: "Zašto čovek danas ne može na miru čak ni da umre!" Da je znao za onu kameru koja je čekala na samo pet kilometara odatle, njegova bi reakcija možda bila još žešća.

"Još mi niste odgovorili na pitanje, kapetane", primeti strpljivo dr Mekenzi.

"Koje pitanje? Oh... to. Ne, nije bila sreća. Komodor i ja smo mislili da ćete vi biti najkorisniji ako ostanete budni. Naučnik ste, uočili ste opasnost od prevelikog zagrevanja pre svih ostalih i ćutali ste o tome kada smo vas zamolili da tako postupite."

"Pokušaću da ispunim vaša očekivanja. Nema sumnje da se osećam mnogo poletnije nego što sam se već satima osećao. Mora

da je to usled kiseonika koji ušmrkujemo. Značajno pitanje glasi... koliko dugo će potrajati?"

"Ako ga budemo delili nas dvojica, dvanaest časova... tako da skije imaju dovoljno vremena da stignu ovamo. Ali možda ćemo morati glavninu da damo ostalima, ako pokažu znake ugroženosti. Bojim se da će biti veoma gusto."

Obojica su sedela prekrštenih nogu na podu, pored pilotskog sedišta, sa bocom za kiseonik između sebe. Svakih nekoliko minuta naizmenično će udisati... ali samo po dva udisaja u jednom navratu. Nikada nisam ni pomislio, reče Pet sam sebi, da ću upasti u kliše broj jedan televizijskih svemirskih opera. Ali sve se to suviše često zbivalo u stvarnom životu da bi bilo smešno... naročito kada se vama događa.

I Pet i Mekenzi... ili gotovo sasvim sigurno jedan od njih... mogli su da prežive ako prepuste ostale putnike njihovoj sudbini. Ako pokušaju da održe tih dvadesetoro ljudi u životu, mogu i sebi zapečatiti sudbinu.

To je bila situacija u kojoj se logika borila protiv savesti. Ali posredi nije bilo ništa novo, a sasvim sigurno nije bilo neobično za svemirsku eru. Okolnosti su bile stare kao i čovečanstvo, jer se bezbroj puta u prošlosti dešavalo da se izgubljene ili izolovane skupine suoče sa smrću usled nedostatka vode, hrane ili toplote. Ovog puta u pitanju je bio kiseonik koga nisu imali dovoljno, ali načelo je svejedno bilo isto.

Često niko iz tih skupina nije preživeo; oni koji jesu, njih šačica, morali su ostatak života da provedu u samoopravdavanju. O čemu mora da je razmišljao Džordž Polar, nekadašnji kapetan kitolovca Eseks, dok je koračao ulicama Nantiketa, sa mrljom kanibalizma na duši? Ta priča bila je stara dve stotine godina i Pet za nju nikada nije čuo; živeo je u svetu koji je bio suviše zaokupljen stvaranjem vlastitih legendi da bi uvezio one sa Zemlje. Šta se njega ticalo, on je već odbrao... i znao je, ne moravši uopšte da pita, da će se dr Mekenzi složiti s njim. Nijedan od njih dvojice nije bio od onih koji će se otimati za poslednji mehurić u rezervoaru. Ali ako bi došlo do borbe...

"Zbog čega se smešite?" upita Mekenzi.

Pet se opusti; bilo je nečeg u ovom krupnom naučniku iz Australije što ga je smirivalo. Henstin je ostavio isti takav utisak na njega, ali Mekenzi je bio mnogo mlađi. Bilo je ljudi za koje ste znali da im možete verovati, za koje ste bili sigurni da vas nikada neće izneveriti. On je taj osećaj imao kada je bila reč o Mekenziju.

"Ako baš želite da znate", reče on, spustivši masku sa kiseonikom, "razmišljao sam o tome kako ne bih imao baš mnogo izgleda ako biste odlučili da bocu zadržite za sebe."

Mekenzi je u prvi mah izgledao malo iznenađen, a onda je i on razvukao usta u osmeh.

"Mislio sam ste svi vi rođeni na Mesecu osetljivi na to", primeti on.

"Nikada ranije nisam se tako osećao", odvrati Pet. "Konačno, pamet je mnogo važnija od mišića. Šta ja mogu što sam odrastao pri sili teže koja je šest puta slabija od vaše. Uostalom, kako ste znali da sam rođen na Mesecu?"

"Delimično, po vašoj građi. Svi ste vi visoki i vitki. Zatim tu je i boja kože... kvarcne lampe izgleda da nikada ne mogu da vam pruže isti ten kao prirodna Sunčeva svetlost."

"Vas je dobro zahvatila", uzvratila Pet s osmehom. "Noću mora da ste prava napast za navigaciju. Recite mi, odakle vam to prezime Mekenzi?"

Pošto nije bio baš upućen u rasnu surevnjivost koja je još postojala na Zemlji, Pet je mogao da pravi takve primedbe bez imalo srama... zaista, čak ni ne shvatajući da one mogu nekoga posramiti.

"Neki misionar ga je udelio mom dedi kada ga je pokrštavao. Čisto sumnjam da je to imalo bilo kakvo... ah, genetsko značenje. Koliko znam, ja sam punokrvni abo."

"Abo?"

"Aboridžin. To je bio narod koji je naseljavao Australiju pre dolaska belaca. Događaji koji su usledili bili su pomalo depresivni."

Pet je slabo poznavao zemaljsku istoriju; poput većine stanovnika Meseca, težio je pretpostavci da se pre 8. novembra 1967, kada je spektakularno proslavljena pedesetogodišnjica ruske revolucije, ništa značajno nije dogodilo.

"Pretpostavljam da je to značilo rat?"

"Teško da biste to mogli tako nazvati. Mi smo imali koplja i

bumerange... oni su imali puške. Da ne pominjem tuberkulozu i polne bolesti, koje su bile mnogo efikasnije. Trebalo nam je više od sto pedeset godina da se oporavimo od tog sudara; tek je u prošlom veku... otprilike 1940... naš broj počeo da se uvećava. Danas nas ima otprilike sto hiljada... gotovo isto onoliko kao kada su prispeli vaši preci."

Mekenzi mu je sve to ispričao pomalo ironično, tako da je izbegao svaku ličnu žaoku, ali Pet je ipak smatrao da se mora ograditi od nedela svojih zemaljskih predaka.

"Ne krivite mene zbog onoga što se dogodilo na Zemlji", reče on. "Nikada nisam bio tamo i nikada neću biti... ne bih izdržao tu silu teže. Ali mnogo puta sam gledao Australiju kroz teleskop. Vežu me za to mesto izvesna sentimentalna osećanja... moji roditelji su poleteli iz Vumere."

"A moji preci su joj dali ime; 'vumera' znači 'hitnuti koplje'."

"Da li neki predstavnici vašeg naroda", započe Pet pitanje, pažljivo birajući reči, "još žive u primitivnim uslovima? Čuo sam da toga još ima u nekim delovima Azije."

"Stari plemenski način života je iščezao. Nestao je vrlo brzo, kada su afrički narodi u UN počeli da tiranišu Australiju. Često krajnje nepošteno, mogu dodati... jer ja sam prvo Australijanac, pa tek onda aboridžin. Ali moram priznati da su moji beli sunarodnici često bili strašno glupi; šta drugo, kada su mislili da smo mi glupi! Još u prošlom veku neki od njih su smatrali da smo mi divljaci iz kamenog doba. Naša tehnologija je odgovarala onoj iz kamenog doba, to je tačno... ali ne i mi."

Pet nije video ništa neprimereno u ovom razgovoru, ispod površine Meseca, o životu koji je tako daleko od njih kako u prostoru tako i u vremenu. On i Mekenzi će morati da zabavljaju jedan drugoga, da paze na dvadeset dvoje sadruga u nesvesti i da se bore protiv sna bar još pet časova. Ovo je bio isto tako dobar način kao i bilo koji drugi.

"Ako vaš narod nije pripadao kamenom dobu, doktore... a samo rasprave radi prihvatam da vi lično tamo ne pripadate... kako su onda belci došli na tu pomisao?"

"Čista glupost, uz pomoć uvreženih predrasuda. Lako je

pretpostaviti da je čovek, ako ne ume da računa, piše ili dobro govori engleski, neinteligentan. Mogu vam dati savršeni primer za to, posluživši se svojom porodicom. Moj deda... prvi Mekenzi... doživeo je 2000. godinu, ali nikada nije naučio da broji dalje od deset. A njegov opis za potpuno pomračenje Meseca glasilo je 'Kerozinska lampa od Isus Hrist on, nju upropastiti, sasvim gotova.'

Ja danas umem da ispišem diferencijalnu jednačinu orbitalnog kretanja Meseca, ali ne tvrdim da sam bistriji od dede. Da smo se vremenski zamenili, mogao je biti još bolji fizičar od mene. Živeli smo u različitim okolnostima... to je sve. Deda nikada nije bio u prilici da nauči da broji, a ja nikada nisam morao da podižem porodicu u pustinji... što je zahtevalo veliku veštinu i puno radno vreme."

"Možda bi nam ovde", primeti Pet zamišljeno, "mogle pomoći neke od veština vašeg dede. Jer i mi upravo to pokušavamo... da preživimo u pustinji."

"Pretpostavljam da to možete predstaviti i na taj način, mada ne mislim da bi nam bumerang i vatreni štap bili od neke koristi. Možda bismo mogli da iskoristimo malo magije... ali bojim se da ja o tome ništa ne znam, a sumnjam da bi je plemenski bogovi mogli izvesti iz zemlje Arnhem."

"Da li ste ikada osetili žaljenje", upita Pet, "što je vaš narod prekinuo s takvim načinom života?"

"Kako sam mogao? Jedva da sam ga poznavao; rođen sam u Brisbejnu i naučio sam da se služim elektronskim kompjuterom pre nego što sam video korobori..."

"Šta?"

"Plemenski verski ples... pola učesnika u tome polagalo je ispit iz kulturne antropologije. Nemam nikakvih romantičnih iluzija o jednostavnom životu i plemenitom divljaku. Moji preci bili su fini ljudi i ne stidim ih se, ali geografija ih je saterala u ćorsokak. Posle borbe za puki opstanak nisu više imali energije za stvaranje civilizacije. Ako gledamo na duge staze, dobro je što su stigli beli naseljivači, uprkos njihovoj šarmantnoj navici da nam prodaju otrovano brašno kada su želeli da se domognu naše zemlje."

"To su radili?"

"Svakako da jesu. Ali zašto vas to iznenađuje? To se događalo

dobrih stotinu godina pre Belsena."

Pet je razmišljao o ovome nekoliko minuta. Zatim je pogledao na sat i rekao, sa приметnim olakšanjem: "Vreme je da se ponovo javim bazi. Hajde da na brzinu pogledamo prvo putnike."

20.

Lorens je shvatio da sada više nije bilo vremena za brigu oko igloa na naduvavanje i ostalih finesa koje bi omogućile udoban boravak u Moru Žeđi. Bilo je važno jedino sprovesti te cevi za dovod vazduha do lađe: inženjeri i tehničari moraće da se znoje u skafanderima dok se posao ne obavi. Njihova muka neće dugo potrajati. Ako ne uspeju da završe posao u roku od pet do šest časova, mogu se slobodno vratiti kući i prepustiti Selenu svetu prema kome je dobila ime.

U radionicama Port Rorisa postizana su još neviđena i nezabeležena čuda improvizacije. Kompletno postrojenje za klimatizaciju, sa rezervoarima tečnog kiseonika, zatim upijače vlage i ugljen-monoksida, kao i regulatore temperature i pritiska trebalo je razmontirati i natovariti na sanke. Kao i malu bušilicu koju im je šatl dobacio iz geofizičkog odeljenja u Klavijusu. Isto tako i instalacije koje su morale proraditi pri prvom pokušaju, jer više neće biti prilike ni za kakva preinačenja.

Lorens nije ni pokušavao da požuruje svoje ljude; znao je da to nije potrebno. Držao se u pozadini, proveravao pristizanje opreme iz skladišta i radionice na skije i pokušavao da se seti svih nevolja koje bi mogle iskrsnuti. Koje alatke će im biti potrebne? Da li su imali dovoljno rezervnih? Da li je splav poslednji natovaren na skije kako bi prvi mogao biti skinut? Da li će smeti da počnu sa pumpanjem kiseonika u Selenu pre nego što prispoje odvodnu cev? Te i stotinu drugih pojedinosti... neke trivijalne, neke od životne važnosti... prošle su mu kroz um. Nekoliko puta pozvao je Peta da se raspita oko nekih tehničkih stvari, kao što su unutrašnji pritisak i temperatura, odnosno da li je već eksplodirao ispusni ventil u kabini (nije, verovatno se zaglavio usled prašine) i da se posavetuje oko najboljeg mesta na kome bi trebalo probušiti krov. Pet je svaki put odgovarao sve sporije i sve teže.

Uprkos svim pokušajima da stupe u vezu s njim, Lorens je odlučno odbijao da razgovara sa novinarima koji su se narojili oko Port Rorisa i zakrčili pola zvučnih i vizuelnih kanala između Zemlje i

Meseca. Dao je jednu kratku izjavu u kojoj je objasnio stanje i šta on namerava da preduzme u vezi s tim; ostalo je prepustio administraciji. Njihov je posao bio da ga zaštite kako bi mogao da nastavi neometano da radi; stavio je to jasno do znanja šefu za turizam i spustio je slušalicu pre no što je Dejvis uspeo da se usprotivi.

Nije, razume se, imao vremena da baci pogled na TV, ali je čuo da je doktor Louson brzo sticao ugled prave zvezde. Pretpostavio je da je to delo onog novinara iz međuplanetnih vesti u čije ruke je gurnuo astronoma; momak bi trebalo da je veoma srećan zbog toga.

Taj momak, međutim, nije osećao ništa slično. Visoko na bedemima Nedostižnih planina, čiji je naziv tako ubedljivo opovrgao, Moris Spenser je polako išao prema sramoti koju je izbegavao celog svog radnog veka. Potrošio je sto hiljada stolara da dovuče Aurigu ovamo... a izgleda da posle svega ipak neće imati priču.

Sve će biti gotovo pre nego što će skije uspeti da stignu; do toliko odlagane operacije spasavanja, koja bi milijarde držala prikovane za ekrane, nikada neće doći. Malo je onih koji bi mogli da odole programu koji prikazuje kako je dvadeset dvoje muškaraca i žena otrgnuto iz kandža smrti; ali niko neće biti voljan da gleda vađenje mrtvih.

Tako je glasila Spenserova hladnokrvna analiza situacije sa stajališta izveštača, ali on je u istoj meri bio nesrećan i kao ljudsko biće. Strašno je bilo to što je sedeo ovde na ovoj planini, samo pet kilometara od nesreće koja je pretila, a nije mogao da učini apsolutno ništa da je spreči. Gotovo se stideo svakog udisaja, znajući da se ti ljudi tamo dole guše. Po ko zna koji put se zapitao postoji li bilo šta što bi Auriga mogla učiniti da im pomogne (razume se, nije mu promakao značaj koji bi to imalo kao vest), ali sada je bio siguran da može biti samo promatrač. To neumoljivo More onemogućavalo je svaku pomoć.

I ranije je izveštavao sa mesta na kojima su se događale razne nesreće; ali ovog puta se osećao neouobičajeno, kao lešinar.

Na Seleni je sada bilo veoma mirno... toliko mirno da je čovek morao da se bori protiv sna. Kako bi bilo prijatno, pomisli Pet, kada

bi mogao da se pridruži ostalima koji srećno sanjaju svuda oko njega. Zavidio im je... i ponekad bio ljubomoran na njih. Tada bi nekoliko puta povukao iz zalihe kiseonika koja se smanjivala i stvarnost bi se ponovo obrušila na njega kada bi shvatio u kakvoj je opasnosti.

Sam čovek nikada ne bi uspeo da ostane budan, niti da pazi na dvadeset muškaraca i žena i daje im kiseonik svaki put kada bi se pojavili znaci otežanog disanja. On i Mekenzi ponašali su se kao da su psi čuvari jedan drugome; svaki je onog drugog po nekoliko puta sprečio da ne zaspi. Ne bi im bilo tako teško da su imali dovoljno kiseonika, ali njihova jedina boca se velikom brzinom praznila. Izluđivalo ga je to što je znao da u glavnim rezervoarima lađe ima još mnogo tečnog kiseonika, ali da ne mogu nikako da ga iskoriste. Automatski sistem je odmeravao količine koje je ubacivao na isparavanje, a potom u kabinu, gde je istog časa postojao zagađen usled sada već nepodnošljive atmosfere.

Petu vreme nikada ranije nije tako sporo proticalo. Činilo mu se potpuno neverovatno da je prošlo samo četiri časa od kada su on i Mekenzi ostavljeni da čuvaju svoje uspavane saputnike. Mogao se zakleti da su ovde već danima, da danima tiho pričaju i svakih petnaest minuta nazivaju Port Roris, proveravaju pulseve i disanje i škrto dele kiseonik.

Ali ništa ne traje večno. Preko radija, iz sveta koji nijedan od njih dvojice nije verovao da će ponovo videti, stigla je vest na koju su čekali.

"Krećemo", začu se umoran, ali odlučan glas glavnog inženjera Lorensa. "Sad još samo morate izdržati naredni sat... do tada ćemo već biti nad vama. Kako se osećate?"

"Veoma umorno", polako odvrati Pet. "Ali možemo izdržati."

"A putnici?"

"Isto."

"Dobro... Zvaću vas svakih deset minuta. Ostavite prijemnik uključen, na najjače. To je ideja medicinskog odeljenja... ne žele da rizikuju da zaspite."

Treštenje duvačkih instrumenata stalo je da odzvanja licem Meseca, a zatim se prenelo do Zemlje i dalje ka dalekim oblastima

Sunčevog sistema. Hektor Berlioz nije mogao ni sanjati da će, dva veka pošto je komponovao Rakošijev marš, njegov uzbuđujući ritam doneti nadu i dati snagu ljudima koji su se borili da prežive na jednom drugom svetu.

Kada je muzika stala da odzvanja kabinom, Pet je pogledao dr Mekenzija, usiljeno se osmehnuvši.

"Možda je staromodno", primeti on, "ali pali."

Krv mu je življe pokuljala venama, a noga mu je sama počela da lupka u ritmu muzike. Sa lunarnog neba, obrušavajući se iz svemira, doprlo je marširanje armija, tutnjava konjice preko hiljadu bojnih polja, zov truba kojima su nekada narodi pozivani da krenu u susret svojoj sudbini. Svega toga već odavno nije bilo, i to je bilo dobro po svet. Ali ljudi su ostavili za sobom mnogo toga dobrog i plemenitog... primere junaštva i požrtvovanja, dokaze da muškarci mogu izdržati neviđene napore.

Dok su mu se pluća borila sa ustajalim vazduhom, Pet Haris je bio svestan da mu je bilo potrebno upravo takvo nadahnuće iz prošlosti... ako je želeo da preživi taj beskrajni sat koji je pred njim.

Na sićušnoj, prenatrpanoj palubi Prašnjavka Jedan glavni inženjer Lorens čuo je istu muziku i reagovao je na isti način. Njegova mala flota zaista je kretala u borbu protiv neprijatelja s kojim će se čovek suočavati do kraja vremena. Dok se bude širio kroz Vaseljenu s jedne planete na drugu, od sunca do sunca, prirodne sile će se svrstavati u bojne redove na stalno nove i neočekivane načine. Čak i Zemlja, posle svih tih eona, još je posedovala mnoge zamke za neoprezne, a na svetu koji su ljudi poznavali samo jedan ljudski vek, smrt je vrebala prerusena na hiljadu nevinih načina. Bez obzira na to uspeli ili ne da otmu Moru Žeđi njegov ulov, Lorens je bio siguran u jednu stvar... sutra će se već suočiti sa novim izazovom.

Svaka skija vukla je po jedne sanke, na koje je bila natovarena oprema koja je izgledala teža i upečatljivija nego što je, u stvari, bila; pretežan deo tovara sačinjavala su prazna burad na kojima će lebdeti splav. Nisu poneli ništa što nije bilo stvarno neophodno; čim skinu teret sa Prašnjavka Jedan, Lorens će ga poslati pravo nazad u Port Roris po naredni tovar. Tada će moći da uspostavi šatl službu

između mesta nesreće i baze, tako da, ako mu bilo šta hitno zatreba, nikada neće morati da čeka duže od jednog sata da to i dobije. Tako je, razume se, govorio optimista u njemu; kada stigne do Selene, možda više uopšte neće biti potrebe za žurbom...

Kada su zgrade Luke zamakle ispod linije neba, Lorens je ponovio proceduru sa svojim ljudima. Nameravao je da izvede generalnu probu pre no što odjedre, ali to je bio još jedan plan koji su morali napustiti usled nedostatka vremena. Sada im je preostala još samo premijera.

"Džons, Sikorski, Kolemen, Macui... kada stignemo na označeno mesto, istovarićete buriće i pravilno ih poređati. Čim to bude gotovo, Brus i Hodžis će pričvrstiti unakrsne članove. Dobro pazite da ne ispustite matice i zavrtnje i neka vam sve alatke budu pričvršćene za vas. Ako kojim slučajem padnete, nemojte da vas uhvati panika; možete da potonete svega nekoliko centimetara. Proverio sam.

Sikorski, Džons... pomagaćete pri postavljanju poda, čim bude pričvršćen ram. Kolemen, Macui... biće odmah dosta prostora za rad... počnite da postavljate cevi za vazduh i da ih zavarujete. Grinvud, Renaldi... vi ste zaduženi za operaciju bušenja..."

I tako se to nastavljalo, tačku po tačku. Najveća opasnost krila se, i Lorens je to znao, u skućenom prostoru, usled čega će njegovi ljudi smetati jedni drugima. Jedna jedina sitnica biće dovoljna da sav trud propadne. Lorens se još nečega strašno plašio, i to od trenutka kada su napustili Port Roris - da su zaboravili neku neophodnu alatku. Morio ga je i još gori košmar... da bi dvadeset dvoje muškaraca i žena na Seleni mogli umreti nekoliko minuta pre no što im donesu spas, zbog toga što je jedini ključ za odvijanje kojim se mogao izvesti konačni spoj ispušten u prašinu...

Na Nedostižnim planinama Mors Spenser je zurio kroz dogled i slušao preko radija glasove koji su se dozivali preko Mora Žeđi. Svaki deset minuta Lorens je pozivao Selenu i svaki put je pauza pre odgovora bivala nešto duža. Ipak su Haris i Mekenzi i dalje uspevali da ostanu pri svesti zahvaljujući pukoj volji i, vrlo verovatno, muzičkom bodrenju koje su dobijali iz Klavijus Sitija.

"Čime ih sada kljuka taj psiholog disk-džokej?" upita Spenser. Na

drugoj strani kontrolne kabine brodski oficir zadužen za radio vezu pojača zvuk... i Valkiris se razlegnu iznad Nedostižnih planina.

"Ne verujem", progundā kapetan Ensen, "da su pustili išta novije od devetnaestog veka."

"Oh, jesu", ispravi ga Źil Brak, dok je vršio neka sitna podešavanja na kameri. "Malopre su pustili Hačaturijanovu Igru sablji. To je staro samo sto godina."

"Vreme je da Prašnjavko Jedan ponovo uputi poziv", reče oficir za vezu. U kabini istog časa zavlada tišina.

Tačno u sekundu začu se signal sa prašinaste skije. Ekspedicija se sada nalazila tako blizu da je Auriga mogla direktno da prima signal, bez pomoći releja na Lagranžu.

"Lorens zove Selenu. Bićemo iznad vas za deset minuta. Kako ste?"

Ponovo je usledila pauza puna agonije; ovog puta je trajala gotovo pet sekundi. A onda...

"Ovde Selena. Nema promene."

I to je bilo sve. Pet Haris nije nepotrebno trošio preostali dah.

"Deset minuta", ponovi Spenser. "Trebalo bi da su već na vidiku. Vidi li se šta na ekranu?"

"Još ne", odvrati Źil, zumirajući obzorje i prelazeći polako duž njegovog praznog luka; ništa se nije videlo iznad njega osim crne noći svemira.

Mesec je, razmišljao je Źil, svakako zadavao izvesnu glavobolju kameranima. Sve je bilo garavo ili isprano belo; nije bilo lepih, mekih polutonova. A tu je, razume se, bila i ta večna dilema zvezda, mada je to bio pre estetki nego tehnički problem.

Publika je očekivala da vidi zvezde na lunarnom nebu čak i po danu, jer su one bile tamo. Ali činjenica je bila da ih ljudsko oko nije moglo normalno videti; tokom dana, oko je u toj meri bilo neosetljivo usled bleštavila da mu je nebo izgledalo prazno i potpuno crno. Ako ste želeli da vidite zvezde, morali ste da ih potražite kroz naočare koje su odstranjivale svu ostalu svetlost; tada bi vam se zenice polako raširile i jedna po jedna zvezde bi počele da se pojavljuju dok ne bi ispunile vidik. Ali čim biste pogledali u nešto drugo... puf, njih više nije bilo. Ljudsko oko može da gleda dnevne zvezde, ili dnevni

predeo; nikada ne može oboje da vidi istovremeno.

Ali je zato TV kamera mogla, ako ste to želeli, a pojedini reditelji su upravo to voleli. Drugi su tvrdili da je to falsifikovana stvarnost; bio je to jedan od onih problema na koje se nije moglo tačno odgovoriti. Žil je bio na strani realista, i držao je kolo zvano Zvezdane Dveri zatvoreno dok studio ne bi zatražio da ga otvori.

Svakog časa konačno će za Zemlju imati malo akcije. Mreže vesti su već preuzele kratke snimke... opšti pogled na planine, lagani švenk preko Mora, zumiranje usamljene šipke koja viri iz prašine. Ali uskoro, a onda možda satima, njegova kamera bi mogla predstavljati oči nekoliko milijardi ljudi. Ova senzacija će ili biti potpuni promašaj... ili priča godine.

Dodirnuo je talisman u džepu. Žil Brak, član Društva filmskih i televizijskih inženjera, bio bi krajnje nezadovoljan ako bi ga neko optužio zato što sa sobom nosi amajliju za sreću. S druge, pak, strane, teško bi objasnio zašto nikada nije vadio svoju igračkicu dok priča koju je pratio nije bila emitovana.

"Evo ih!" povika Spenser i njegov glas otkri napetost pod kojom je radio. Spustio je dogled i pogledao u kameru, "Suviše si okrenut udesno!"

Žil je istog časa okrenuo kameru. Na ekranu monitora je geometrijska glatkoća dalekog obzorja konačno bila narušena; dve sićušne, treperave zvezde pojavile su se na tom savršenom luku koji je razdvajao More od svemira. Prašinske skije su dolazile preko lica Meseca.

Čak i kada je upotrebio najduži fokus zum-sočiva, izgledale su male i daleke. Upravo to je Žil i želeo; žudeo je da stvori utisak usamljenosti i praznine. Bacio je jedan brz pogled na glavni ekran broda, podešen na međuplanetni kanal. Da, prenosili su ga.

Posegnuo je u džep, izvukao mali Tv prijemnik u obliku dnevnika i spustio ga na vrh kamere. Podigao je poklopac, koji se zadržao u gotovo okomitom položaju, da bi ekran pod njim istog časa oživeo bojom i pokretom. U isto vreme jedan slabi piskutavi glas stade da mu govori kako je ovo specijalni program međuplanetne službe vesti, kanal jedan nula sedam... Sada Ćemo Vas Povesti Na Mesec.

Na sićušnom ekranu bila je slika koju je on video direktno na

svom monitoru. Ne... nije to bila baš ista slika.

Bila je to ona koju je snimio pre dve i po sekunde; gledao je toliko daleko u prošlost. Tokom tih dva i po miliona mikrosekundi... da pređemo na vremensku skalu elektroinženjera... ovaj prizor je pretrpeo mnoge pustolovine i preobražaje. Iz njegove kamere prenet je u Aurigin transmitter, a odande poslat pravo na Lagranž, koji se nalazio pedeset hiljada kilometara iznad njih. Tamo je otrgnut iz svemira, pojačan nekoliko stotina puta i odaslat prema Zemlji gde je trebalo da ga uhvati jedan od satelitskih releja. Zatim dole kroz jonosferu... do Međuplanetnog Zdanja, gde njegove pustolovine, u stvari, počinju kada se pridruži beskrajnoj bujici zvukova, prizora i električnih impulsa koji obaveštavaju i zabavljaju znatan deo ljudske rase.

Evo ga opet, pošto je prošao kroz ruke reditelja programa, odeljenja za specijalne efekte i inženjerskih pomoćnika... pravo nazad gde je i započet, emitovan preko cele zemaljske strane sa snažnog transmitera na Lagranžu II, i preko cele tamne strane sa Lagranža I. Da bi premostila dužinu šake od Žilove TV kamere do njegovog prijemnika u obliku džepnog dnevnika, ta slika je morala da pređe tri četvrtine od milion kilometara.

Pitao se da li je bilo vredno truda. Čovek se to pitao još od vremena kada je televizija izmišljena.

21.

Lorens je ugledao Aurigu još sa udaljenosti od petnaestak kilometara; teško da ju je mogao prevideti, jer je bila upadljiva pošto se Sunčeva svetlost odbijala o njenu plastiku i metal.

"Šta je ono, do đavola?" upita on sam sebe i smesta odgovori na to pitanje. To je očigledno bio brod, a prisetio se da je čuo neke neodređene glasine kako je izvesna mreža vesti unajmila brod radi odlaska na planine. To se njega nije ticalo, mada je u jednom trenutku i sam razmišljao o tome da tamo spusti opremu, kako bi izbegao ovo dugočasovno navlačenje preko Mora. Na nesreću, taj plan ne bi uspeo. Nije bilo sigurnog mesta za spuštanje u prečniku pet stotina metara od nivoa 'mora'; ispust koji je Spenseru tako dobro poslužio nalazio se suviše visoko za njega.

Glavnom inženjeru se baš nije svidelo što će svaki njegov pokret pratiti dugofokusna sočiva sa brda... ali on tu ništa nije mogao. Već je zabranio da mu postave kameru na skije... na ogromno olakšanje, mada Lorens to nije znao, međuplanetnih vesti i ogromno ogorčenje ostalih službi. A onda je shvatio da bi moglo biti i korisno imati brod na samo nekoliko kilometara udaljenosti. Obezbediće im dodatni kanal obaveštavanja, a možda bi mogli i na neki drugi način da iskoriste njegove usluge. Čak bi im mogao ponuditi gostoprimstvo dok ne budu dopremljeni igloi.

Gde je oznaka? Sada je već trebalo da se vidi! Osetio je nelagodnost kada je pomislio da je mogla pasti i nestati u prašini. To ih, razume se, ne bi sprečilo da pronađu Selenu, ali moglo bi ih zadržati pet-deset minuta, a svaka sekunda sada im je bila važna.

Odahnuo je sa olakšanjem; prevideo je tanku cev naspram zaslepljujuće pozadine planina. Njegov pilot već je uočio cilj i promenio malo kurs da bi se kretao pravo prema njemu.

Skije se zaustaviše svaka sa jedne strane oznake i istog časa sve stade da vrca od aktivnosti. Osam prilika u skafanderima počele su da iskrcajavu konopcima povezane zavežljaje i veliku cilindričnu burad. Činile su to velikom brzinom, prema unapred utvrđenom planu. Splav je vrlo brzo počeo da poprima oblik kada je njegov

izbušeni metalni okvir bio pričvršćen oko buradi, a lagani pod od fibreglasa stavljen preko njih.

Nijedan konstrukcijski posao u celoj istoriji Meseca nije izveden uz takav publicitet, zahvaljujući pomnom oku na planini. Ali kada su jednom počeli da rade, osmorica na skijama nisu uopšte bili svesni da im preko ramena zaviruju milioni ljudi. Za njih je sada jedino bilo važno da postave splav i pričvrste udice koje će navoditi šuplje bušilice - nosioce života do cilja.

Svaki pet minuta, ili manje, Lorens je razgovarao sa Selenom, obaveštavajući Peta i Mekenzija o tome kako napreduju. Činjenica da istovremeno obavešteva i nestrpljivi svet uopšte mu nije pala na pamet.

Konačno, posle neverovatnih dvadeset minuta, bušilica je bila spremna; njen prvi deo od pet metara bio je postavljen poput harpuna i spreman da zaroni u More. Međutim, ovaj harpun bio je predviđen da donese život, a ne smrt.

"Silazimo", reče Lorens. "Prvi deo upravo ulazi."

"Bolje da požurite", prošaputa Pet. "Neću moći još dugo."

Činilo mu se da se kreće kroz maglu; nije se mogao setiti vremena kada nije bio tu. Pored tupog bola u plućima, u stvari se nije osećao nelagodno... samo je bio neverovatno umoran. Bio je poput robota koji obavlja zadatak čije značenje je odavno zaboravio, ako ga je uopšte ikada i morao znati. U šaci je držao ključ za odvijanje; izvadio ga je iz kutije sa alatom pre nekoliko časova, znajući da će mu biti potreban. Možda će ga podsetiti na ono što treba da obavi, kada dođe vreme za to.

Kao iz velike daljine čuo je delić razgovora koji očigledno nije bio namenjen njemu; neko je nesumnjivo zaboravio da promeni kanale.

"Trebalo je da je tako pričvrstimo da se može s ove strane odvrnuti. Šta ako je suviše slab da to učini?"

"Moramo rizikovati; dodatna podešavanja bi nas zadržala najmanje još jedan sat. Dodaj mi to..."

A onda se veza prekinula; ali Pet je dovoljno čuo da se naljuti... ili bar da bude onoliko ljut koliko je to čovek u njegovom poluotupelom stanju mogao biti. Pokazaće on njima... on i njegov dobri drugar doktor Mek... Mek kako beše? Više mu se nije sećao prezimena.

Polako se okrenuo u sedištu i zagledao se u stražnji deo kabine u klanicu sličnu Golgoti. U prvi mah nije mogao da razabere fizičara među ostalim isprevrtanim telima; a onda je primetio da kleči pored gospođe Vilijams, čiji su datum rođenja i smrti imali izgleda da budu blizu jedan drugome. Mekenzi joj je držao masku sa kiseonikom preko lica, potpuno nesvestan činjenice da je šištanje gasa iz cilindra prestalo i da je merač odavno pokazivao nulu.

"Još samo malo", začu se preko radija. "Svaki čas bi trebalo da čujete udarac."

Tako brzo? - pomisli Pet. Pa da, teška cev će skliznuti kroz prašinu gotovo onom brzinom kojom je budu spuštali. Smatrao se veoma pametnim što je izvršio tu dedukciju.

Dum! Nešto je pogodilo krov. Ali gde?

"Čujem vas", prošaputa on. "Našli ste nas."

"Znamo", odvrati neki glas. "Osećamo da smo uspostavili kontakt. Ali vi morate obaviti ostalo. Možete li da odredite gde bušilica dodiruje krov? Da li je to prazna oblast krova, ili se nalazi iznad žica? Podići ćemo je i spustiti nekoliko puta, kako bi vam pomogli da to utvrdite."

Pet je bio prilično besan zbog ovoga; činilo mu se strašno nepošteno što će on morati da odlučuje o jednoj tako složenoj stvari.

Kuc, kuc - čulo se lupkanje bušilice po krovu. Nije mogao ni da mu život zavisi od toga (zašto mu se činilo da je ta fraza ona prava?) da odredi odakle tačno dopire zvuk. Pa, ionako nisu imali šta da izgube...

"Samo napred", promrmlja on. "Iznad praznog ste." Morao je dva puta da ponovi pre nego što su ga razumeli.

Istog časa, baš su oni gore bili brzi... bušilica stade da probija spoljašnji trup. Jasno je čuo zvuk, bio je lepši od bilo kakve muzike.

Prodrla je kroz prvu prepreku za manje od minute. Čuo ju je kako radi, a zatim staje jer je motor bio ugašen. Operator ju je spustio nekoliko centimetara do unutrašnjeg trupa i ona ponovo poče da se okreće.

Zvuk je sada bio mnogo jači. Mogao je tačno odrediti odakle dolazi. Poticao je, Pet je pomalo dekoncentrisano primetio, iz velike blizine glavnog spleta kablova koji su prolazili po sredini krova. Ako

prođe kroz to...

Polako i nesigurno je ustao i uputio se ka izvoru zvuka. Upravo je stigao do njega kada ga je zasuo mlaz prašine sa tavanice, iznenadne varnice... i glavno svetlo se ugasilo.

Srećom su ostala upaljena rezervna svetla. Petovim očima bilo je potrebno nekoliko sekundi da se prilagode na nejasni crveni sjaj; a onda je ugledao metalnu cev kako prodire kroz krov. Lagano se spuštala naniže dok nije ušla pola metra u kabinu; a onda se zaustavila.

U pozadini se čuo nečiji glas preko radija, koji je govorio nešto što je znao da je vrlo važno. Pokušavao je da uhvati smisao onoga što je čuo dok je stavljao klešta oko bušilice i pritezao podešivač za zavrtnanj.

"Nemojte odvrnuti bušilicu dok vam ne kažemo", govorio neki udaljeni glas. "Nemamo vremena da pričvrstimo zaptivni ventil... cev je s ove strane otvorena prema vakuumu. Reći ćemo vam čim budemo spremni. Ponavljam... nemojte ukloniti bušilicu dok vam mi ne kažemo."

Pet požele da čovek prestane da ga gnjavi; tačno je znao šta treba da radi. Ako svom snagom pritisne ručku ključa za odvijanje... tako... glava bušilice će spasti i on će moći ponovo da diše.

Zašto se ne pomera? Ponovo je pokušao.

"Blagi Bože", začu se preko radija. "Prestanite s tim! Nismo spremni! Izgubićete sav vazduh!"

Samo trenutak, pomisli Pet, ne obazirući se na ometanje. Ovde nešto nije u redu. Da li treba da okrećem na ovu stranu... ili na onu? Šta ako počnem da ga zavrćem, umesto obrnuto?

Ovo je bilo užasno zapetljano. Pogledao je u desnu šaku, pa u levu; nijedna mu nije bila od pomoći. (Kao ni taj ludak koji je vikao preko radija.) Pa, može pokušati na drugu stranu i videti hoće li biti išta bolje.

S velikim dostojanstvom, zaobišao je cev, držeći je jednom rukom. Kada je prionuo na ključ s druge strane, ščepao ga je sa obe šake, kako se ne bi srušio. Na trenutak se oslonio o njega, pognute glave.

"Periskop gore", promrmlja on. Šta li je, za ime Zemlje, to

značilo? Nije imao pojma, ali negde je to već bio čuo i činilo mu se prigodno.

Još je mozgao o toj stvari kada je glava bušilice počela da se odvrće pod njegovom težinom, veoma lako i glatko.

Petnaest metara iznad njega, glavni inženjer Lorens i njegovi pomoćnici zastadoše trenutak gotovo paralizovani od užasa. Nikome nije bilo ni na kraj pameti da će se nešto ovakvo dogoditi; mislili su na stotine drugih nesrećnih slučajeva, ali ne i na ovo.

"Kolemene... Macui! odreza Lorens. "Za Boga miloga, pripojite već jednom taj kiseonik!"

Još dok je vikao na njih, znao je da će biti prekasno. Trebalo je obezbediti još dva spoja, pa da se zatvori kolo kiseonika. I, razume se, to su bili klasični spojevi-zavrtnji, a ne spojnice koje se brzo oslobađaju. Samo jedna od tih sitnica, koja inače ni u hiljadu godina nikome nikada ne bi bila važna, sada je značila život ili smrt.

Poput Samsona kod vodenice, Pet je teškim korakom obilazio oko cevi, gurajući ručku ključa pred sobom. Nije pružala nikakav otpor, čak ni pri njegovom sadašnjem nemoćnom stanju; do sada se bušilica odvila više od dva centimetra... i nema sumnje da će ispasti u narednih nekoliko sekundi...

Ah... još malo. Mogao je da čuje slabo šištanje, koje je postojalo sve jače dok se burgija odvrtala. To je kiseonik koji hita ka kabini, van svake sumnje. Za nekoliko sekundi će ponovo moći da diše i sve njegove nevolje biće okončane.

Šištanje se probudilo u preteće zviždanje i tada se Pet prvi put zapitao da li pravilno postupa. Zastao je, zamišljeno se zagledao u ključ i počeo se po glavi. Njegovi usporeni mentalni procesni nisu uspeli da pronađu nikakvu grešku u njegovom delanju; da je u tom trenutku preko radija dobio naređenja, možda bi ih i poslušao, ali oni gore su odustali od tih pokušaja.

Hajde, nazad na posao. (Prošlo je mnogo godina od kada je poslednji put bio ovoliko mamuran.) Još je jednom prilegao na ključ... i pao pravo na lice kada se bušilica oslobodila.

U istom trenutku kabina je počela da odzvanja od vrišteće tutnjave i snažan vetar je podigao sve slobodne listove hartije kao da su jesenje lišće. Oblikovala se magla usled kondezacije kada se

vлага iz vazduha, rashlađenog zbog naglog širenja, pretvorila u gustu koprenu. Kada se Pet okrenuo na leđa, bar svestan onoga što se dogodilo, gotovo da ga je zaslepila magla koja ga je okruživala.

Taj vrisak mogao je da znači samo jednu stvar obučenom svemircu i sada su stvar u svoje ruke uzele njegove automatske reakcije. Morao je pronaći neki ravni predmet koji se može priljubiti uz rupu... bilo šta samo da je dovoljno jako.

Divlje je stao da se osvrće oko sebe po grimiznoj magli, koja se već stanjivala dok ju je svemir isisavao. Buka je bila zaglušujuća; činilo se neverovatno da jedna tako mala cev može da proizvodi takav vrisak.

Dok je posrtao preko svojih nesvesnih saputnika, probijajući se od sedišta do sedišta, umalo ga nije napustila nada kada mu je molitva bila uslišena. Ugledao je debelu knjigu, otvorenu na podu gde je bila ispuštena. Tako se ne postupa sa knjigama, pomisli on, ali bilo mu je drago da je neko bio nepažljiv. Inače je nikada možda ne bi ugledao.

Kada je stigao do vrištećeg otvora koji je isisavao život iz lađe, knjiga mu je bukvalno bila iščupana iz šaka i zalepila se za kraj cevi. Zvuk je istog časa uminuo, kao i snažan vetar. Pet je trenutak stajao i klatio se poput pijanca; zatim se bez reči spustio na kolena i bupnuo o pod.

22.

Uistinu nezaboravni trenuci na televiziji jesu oni koje niko ne očekuje i za koje ni kamera ni reporteri nisu spremni. Poslednjih trideset minuta splav je bio mesto na kome se radilo grozničavo, ali pod kontrolom... a onda je, bez ikakvog upozorenja, došlo do erupcije.

Iako je to bilo nemoguće, sticao se utisak da je gejzior šiknuo iz Mora Žeđi. Žil je automatski počeo da sledi taj uspinjući stub magle koji se kretao ka zvezdama (sada su se videle; reditelj je to tražio). Dok se podizao, širio se poput kakve čudne, istanjene biljke... ili poput tanje, nemoćnije verzije oblaka-pečurke koji je terorisao dva pokolenja čovečanstva.

Potrajao je samo nekoliko sekundi, ali za to vreme je sledio neznane milione ispred ekrana, koji su se pitali kako se mlaz vode mogao dići iz ovog sušnog mora. A onda se smanjio i nestao, u istoj onoj neugodnoj tišini u kojoj je i rođen.

Za ljude na splavu taj gejzior vazduha punog vlage bio je isto tako nem, ali oni su osećali njegove vibracije dok su se upirali da postave poslednje spojnice. Uspeli bi, pre ili kasnije, čak i da Pet nije presekao odvod, pošto su sile kojima je trebalo da se suprotstave bile sasvim beznačajne. Ali to 'kasnije' moglo je značiti suviše kasno. Možda, je već i bilo...

"Zovem Selenu! Zovem Selenu!" vikao je Lorens. "Čujete li me?"

Odgovora nije bilo; odašiljač na lađi nije bio uključen; nije čak mogao da čuje ni zvuke koje bi njen mikroskop trebalo da skuplja iz kabine.

"Spoj je spreman, gospodine", javi Kolemen. "Da uključim generator kiseonika?"

Čemu, pomisli Lorens, ako je Haris uspeo da ponovo zašrafi taj prokleti deo. Mogu jedino da se nadam da je nešto priljubio uz drugi kraj cevi i da mi to možemo oduvati...

"U redu", reče on. "Pustite ga... pod najjačim pritiskom koji možete da dobijete."

Uz iznenadni udar, raskupusan primerak Pomorandže i jabuke

bio je oduvan od otvora cevi za koji ga je vakuum držao prikovanog. Kroz otvorenu rupu sada u suprotnom smeru pokulja mlaz gasa, tako hladnog da su se njegovi obrisi videli u obliku sablasnih kovitlaca kondenzovane vodene pare.

Nekoliko minuta taj gejzir kiseonika tutnjao je bez ikakvog učinka. A onda se Pet Haris polako promeškoltio, pokušao da ustane, ali ga je koncentrisani mlaz ponovo oborio na pod. Nije to bio neki naročito snažni mlaz, ali ipak je bio jači od njega u ovom stanju.

Ležao je, a ledeni mlaz mu je zapahnjivao lice; uživao je u osvežavajućoj hladnoći isto koliko i u mogućnosti da diše. Kroz nekoliko sekundi bio je potpuno budan... mada je imao strahovitu glavobolju... i postao je svestan svega što se dogodilo za poslednjih pola sata.

Umalo se nije ponovo onesvestio kada se setio kako je odvrnuo bušilicu i kako se borio sa tom erupcijom vazduha koji je oticao. Ali nije imao vremena da brine o prošlim greškama; sada je jedino bilo važno to da je još živ... a uz malo sreće će i ostati živ.

Podigao je onesvešćenog Mekenzija poput mlitave lutke i položio ga ispod mlaza kiseonika. Snaga mlaza sada je bila mnogo slabija, jer se pritisak u lađi polako vraćao na normalu; kroz nekoliko minuta biće to samo nežni zefir.

Naučnik se povratio gotovo istog časa i neodređeno se osvrnuo oko sebe.

"Gde sam to ja?" upita on ne baš originalno. "Oh... probili su se do nas. Hvala Bogu, mogu ponovo da dišem. Šta se dogodilo sa svetlima?"

"Ne brinite o tome... uskoro ću ih popraviti. Moramo sve prebaciti ispod ovog mlaza što brže možemo i ubaciti im u pluća nešto kiseonika. Umete li da dajete veštačko disanje?"

"Nikada nisam probao."

"Vrlo je jednostavno... sačekajte da pronađem prvu pomoć."

Kada je Pet uzeo aparat za veštačko disanje, prikazao je na najbližoj osobi, a to je slučajno bio Irving Šuster.

"Sklonite jezik u stranu da vam ne smeta i gurnete cev niz grlo. Sada pritisnete ovo proširenje... polako. Držite prirodni ritam disanja. Jeste li razumeli?"

"Jesam, ali koliko dugo treba to da radim?"

"Pet do šest dubokih udisaja trebalo bi da bude dovoljno, pretpostavljam; konačno, ne pokušavamo da ih oživimo... već samo da im iz pluća izbacimo ustajali vazduh. Vi preuzmite prednji deo kabine, a ja ću stražnji."

"Ali imamo samo jedan aparat za veštačko disanje."

Pet se osmehnu, ne baš oduševljeno.

"Nije neopohodan", odvrati on, nagnuvši se nad sledećim pacijentom.

"Oh", primeti Mekenzi. "Zaboravio sam na to."

Teško da je Pet slučajno pošao pravo prema Sju; stao je da joj kroz usne ubacuje vazduh drevnim... i veoma efikasnim... metodom usta-na-usta. Ali treba reći i da nije više gubio na nju vreme kada se uverio da ponovo normalno diše.

Upravo je stigao do treće osobe kada iz radija dopre još jedan očajnički poziv.

"Halo Selena... ima li koga?"

Pet prekinu posao na nekoliko sekundi i zgrabi mikrofon.

"Haris zove... dobro smo. Dajemo veštačko disanje putnicima. Nemam vremena za priču... pozvaćemo vas kasnije. Ostaću na vezi. Ispričajte nam šta se dogodilo."

"Hvala Bogu da ste dobro... već smo vas otpisali. Strašno ste nas uplašili kada ste odvrnuli tu bušilicu."

Dok je slušao glas glavnog inženjera i duvao u usta blaženo uspavanog gospodina Redlija, Pet nije žudeo da ga na to podsećaju. Znao je da, bilo šta da se dogodilo, on to nikada neće preboleti. Čini se da je sve ipak ispalo odlično. Glavnina zagađenog vazduha isisana je iz Seline u tom grozničavom minutu dekompresije. Moglo je da potraje i duže, jer bila bi potrebna dva do tri minuta da kabina ove veličine izgubi veći deo vazduha kroz cev prečnika samo četiri centimetra.

"Slušajte sada", nastavi Lorens. "Pošto ste se gadno pregrejali, puštamo vam onoliko hladan kiseonik koliko smatramo da je bezbedno. Pozovite nas ako postane suviše hladno ili vazduh bude suviše suv."

Za pet do deset minuta počaćemo da spuštamo drugu cev ka

vama, kako bismo uspostavili potpuno kolo i mogli da preuzmemo na sebe snabdevanje svežim vazduhom i odvođenjem iskorišćenog vazduha. Ovu cev ćemo usmeriti prema stražnjem delu kabine, čim splav odvučemo nekoliko metara dalje.

Krećemo. Ubrzo ću vas ponovo pozvati."

Pet i doktor se nisu smirili dok nisu ispumpali nezdravi vazduh iz pluća svih svojih nesvesnih saputnika. Onda su se, veoma umorni, pa ipak osećajući se smireno i srećno jer su znali da se jedan veliki poduhvat približava trijumfalnom završetku, skljkali na pod i ostali tako da čekaju drugu bušilicu da prodre kroz krov.

Deset minuta kasnije, čuli su je kako udara o spoljašnji trup, tačno ispred vazdušne komore. Kada ih je Lorens pozvao da proveri položaj cevi, Pet mu je potvrdio da ovog puta nema ikakvih prepreka. "I ne brinite", dodao je. "Neću dirati bušilicu dok mi ne kažete."

Sada je već bilo tako hladno da su se on i Mekenzi ponovo obukli, a usnule putnike prekrili ćebadima. Ali Pet nije javio da prestanu; sve dok ne budu stvarno ugroženi hladnoćom, što hladnije to bolje. Izvlačili su smrtonosnu toplotu koja ih umalo nije skuvala... a što je bilo još važnije, njihovi prečišćivači vazduha će verovatno ponovo proraditi, sada pošto je temperatura tako drastično opala.

Kada i druga cev prodre kroz krov biće dvostruko obezbeđeni. Ljudi sa splava mogu ih snabdevati vazduhom u nedogled, a imaće i rezervu vlastitog koja će potrajati nekoliko časova... možda i ceo dan... Možda će još dugo morati da čekaju ovde ispod prašine, ali neizvesnosti više nije bilo.

Osim, razume se, ako im Mesec ne priredi neka nova iznenađenja.

"E pa, gospodine Spenser", oslovi ga kapetan Enson, "izgleda da imate svoju priču."

Spenser je bio gotovo isto onoliko iscrpljen, jer je poslednjih nekoliko časova bio strašno napet, kao i svi oni ljudi na splavu, dva kilometra ispod njega. Mogao je da ih vidi na monitoru, pri srednjem uvećanju. Očigledno su se odmarali... što su bolje mogli, pošto su na sebi imali skafandere.

Petorica su, zaista, bar mu se tako činilo, pokušavala da uhvate

nešto sna i rešili su taj problem na zapanjujući, ali razuman način. Legli su pored splava, napola utonuvši u prašinu, nalik na lebdeće gumene lutke. Spenseru nije palo na pamet da je skafander bio suviše lagan da bi potonuo u tu stvar. Svojim silaženjem sa splava petorica tehničara ne samo da su sebi obezbedili neuporedivo luksuzan kauč, već su i svojim drugovima ostavili mnogo slobodnog prostora za rad.

Preostala tri člana ekipe polako su se kretala unaokolo, podešavajući i proveravajući opremu... naročito četvrtasto ispupčenje prečišćivača vazduha i velike kugle pričvršćene za njega. Pri maksimalnom optičkom i elektronskom zumu, kamera je mogla da dopre na udaljenost od deset metara od sve te opreme... gotovo dovoljno blizu da očitava merače. Čak i pri srednjem uvećanju lako je bilo uočiti dve cevi koje su vodile sa splava i pružale se nadole do nevidljive Selene.

Taj opuštenu i mirni prizor predstavljao je zapanjujuću suprotnost od onoga od pre jednog sata. Ovde više nije moglo ništa da se učini, dok ne stigne naredni tovar opreme. Obe skije su se vratile u Port Roris; tamo će sada biti vrlo živo, pošto je inženjersko osoblje testiralo i spajalo opremu za koju su se nadali da će im omogućiti da stignu do Selene. Proći će bar još jedan dan dok to ne bude gotovo. U međuvremenu - osim ako ne bude nekih nesrećnih slučajeva... More Žeđi će nastaviti da se sunča neuznemiravano na jutarnjem suncu i kamera neće imati ništa novo da šalje kroz svemir.

Sa udaljenosti od jedne i po svetlosne sekunde u unutrašnjosti kabine na Aurigi začu se glas reditelja programa koji se nalazio na Zemlji.

"Odlično obavljeno, Morise, Žile. I dalje ćemo snimati sliku u slučaju da nešto zakaže na vašem kraju, ali ne očekujemo da krenemo uživo pre spota vesti u 06.00."

"Kako stojimo?"

"Rangirani smo kao kakva supernova. Sve dobija i jedan novi ugao... svaki ošinuti pronalazač koji je ikada pokušao da patentira novu vrstu pajalice izmilio je kao crv iz drvenarije sa idejama. Pustićemo njih nekolicinu u 06.15; trebalo bi da bude zabavno."

"Ko zna... možda neki od njih i ima nešto."

"Možda, ali sumnjam. Oni osetljivi neće ni primirisati blizu našeg programa kada budu videli kako će se postupati sa ostalima."

"Zašto... šta im radite?"

"Njihove ideje upravo analizira tvoj prijatelj naučnik, dr Louson. Napravili smo probu sa njim; žive ih dere."

"Nije mi prijatelj", pobuni se Spenser. "Sreo sam ga samo dvaput. Prvi put sam izvukao deset reči iz njega; drugi put je zaspao."

"E pa, od tada je uznapredovao, verovao ili ne. Videćeš ga... za, oh, četrdeset pet minuta."

"Mogu da sačekam. Ionako me samo zanima šta Lorens namerava da uradi. Je li dao neku izjavu? Sada pošto je pritisak popustio, trebalo bi da doprete do njega bez muke."

"Još je u strašnoj gužvi i neće da govori. Mislimo da se inženjersko odeljenje ionako još nije odlučilo; testiraju svu silu naprava u Port Rorisu i dopremaju opremu sa celog Meseca. Obavestićemo vas ako saznamo išta novo."

Bila je to paradoksalna činjenica, koju je Spenser uzimao zdravo za gotovo, da kada pokrivaš priču poput ove često nemaš u vidu šta se sve iz nje može izleći. Čak i kada se nalaziš u središtu zbivanja, kao što je on sada bio. On je prvi pogurao stvar, ali sada više nije držao sve konce u rukama. Tačno je da su on i Žil obezbeđivali najvažnije video snimke... ili će ih tek obezbeđivati, kada se akcija ponovo prenese ovamo... ali ustrojstvo se oblikovalo u centrima vesti na Zemlji i u Klavijus Sitiju. Gotovo je poželeo da ostavi Žila i pohita nazad u štab.

To je, razume se, bilo neizvodljivo; pa čak i kada bi to uradio, uskoro bi zažalio. Jer ovo ne samo da je bio najveći ulov u njegovoj karijeri; podozrevao je da sada poslednji put pokriva neku priču sa terena. Vlastitim uspehom je prokleo sebe, nepovratno, na kancelarijsku stolicu... ili u najboljem slučaju, na udobnu malu osmatračku kabinu iza monitorskih ekrana u Klavijus Sitiju.

23.

I dalje je bilo veoma tiho na Seleni, ali to nije bila tišina sna, ni tišina smrti. Uskoro će se svi ovi ljudi probuditi da pozdrave dan za koji se samo nekolicina mogla nadati da će ga doživeti.

Pet Haris sedeo je pomalo nesigurno na naslonu jednog sedišta popravljajući prekid u vodu za rasvetu. Bila je srećna okolnost što bušilica nije otišla pet milimetara ulevo; u tom slučaju stradao bi i radio, a i posao bi onda bio znatno teži.

"Kvar je kod prekidača tri, doktore", reče on, namotavajući izolacionu traku. "Stvar je već otklonjena."

Glavna rasveta ponovo se uključi, silovito jarka posle prigušenog grimiznog sjaja. Istovremeno, razlegao se neočekivani, praskavi zvuk. Delovao je tako iznenadno i uznemirujuće, da je Pet izgubio ravnotežu i pao sa naslona sedišta.

No, prepoznao ga je još pre no što je stigao do poda. Neko je kihnuo.

Putnici su počeli da se bude - a on je, možda, pomalo preterao sa hlađenjem, budući da je u kabini sada bilo izuzetno studeno.

Zapitao se ko će prvi doći svesti. Nadao se da će to biti Sju, jer bi onda došli u priliku da popričaju bez prekidanja, bar nakratko. Posle svega što su zajedno prevalili preko glave, prisustvo Dejva Mekenzija nije mu nimalo smetalo - premda se teško moglo očekivati da će tako biti i za Sju.

Ispod ćebadi prva prilika stala je da se meškolji. Pet požuri da se nađe pri ruci; a onda zastade i promrmlja sebi u bradu; "Oh, ne!"

Pa, ne može se stalno pobeđivati, a kapetan mora da izvršava svoju dužnost, pa ma šta ispalo. Nagnuo se nad suvonjavu priliku koja se s mukom pridizala i brižno upitao: "Kako se osećate, gospođice Morli?"

Postati vlasništvo televizije bilo je istovremeno i najbolja i najgora stvar koja se mogla dogoditi dr Lousonu. To mu je ulilo samopouzdanje, uverivši ga da je svet koji je on oduvek s uživanjem prezirao uistinu zainteresovan za njegova posebna znanja i

sposobnosti. (Nije uviđao da isto tako brzo može biti odbačen, čim se okonča incident sa Selenom.) Ovo mu je pružilo priliku da ispolji svoju istinsku predanost astronomiji, koju je donekle sputavala okolnost da je predugo živio u ekskluzivnom društvu astronoma. Isto tako, donosilo mu je sasvim pristojnu zaradu.

Ali program u koji je sada bio uključen gotovo da je bio sazdan da bi se potvrdilo njegovo staro mišljenje da su ljudi koji nisu bezosećajni najčešće budale. Teško, međutim, da je to bila greška Međuplanetnih vesti koje nisu mogle da odole numeri što je savršeno popunjavala program tokom dugih razdoblja kada se ništa uzbudljivije nije događalo na splavu.

Činjenica da se Louison nalazio na Mesecu, dok su njegove žrtve bile na Zemlji, predstavljala je tek manji tehnički problem, koji su TV tehničari odavno rešili. Program nije mogao ići uživo; morao se najpre snimiti, da bi se potom, u montaži, izbacile one dosadne pauze od po dve i po sekunde koliko je bilo potrebno radio-talasima da prevale put od planete do satelita i natrag. Ova okolnost stvarala je nevolje izvođačima - tu se uistinu ništa nije dalo učiniti - ali pošto bi traka prošla kroz ruke veštog montažera, slušalac ni po čemu nije mogao da zaključi da sluša razgovor čije sudeonike razdvaja gotovo četiri stotine hiljada kilometara.

Glavni inženjer Lorens slušao je emisiju ležeći na leđima u Moru Žeđi i zureći u prazno nebo. Bila je ovo prva prilika da se malo odmori posle neznano mnogo časova, ali um mu je bio odveć aktivan da bi mogao da zaspi. U svakom slučaju, nikada nije postao vičan spavanju u skafandru, niti je za to sada video neki razlog, budući da je prvi iglo već bio na putu iz Port Rorisa. Kada stigne, ponovo će biti u prilici da se nađe u sasvim zasluženju i tako željenoj udobnosti.

Uprkos svim tvrdnjama proizvođača, niko nije u stanju da delotvorno funkcioniše u skafandru duže od dvadeset četiri časa - iz nekoliko očiglednih razloga, kao i nekoliko koji nisu tako očigledni. Tu je, na primer, neotklonjiva poteškoća poznata kao astronautski svrab, koji se obično javlja na krstima - ili na nekom još nedostupnijem mestu - posle jednodnevnog utamničenja u skafandru. Doktori su tvrdili da je posredi čisto psihološka pojava, a

neki junački nastrojeni svemirski lekari proveli su u skafandru po nedelju dana ili čak duže da bi to dokazali. Taj dokaz, međutim, nimalo nije smanjio rasprostranjenost bolesti.

Mitologija skafandra veliki je, složen i često sraman predmet, sa potpuno zasebnom nomenklaturom. Niko nije sasvim siguran zašto je jedan model iz sedamdesetih godina dvadesetog veka dobio naziv 'gvozdena devica', ali će zato svaki astronaut rado objasniti zašto je tip XIV iz desetih godina dvadeset prvog stoleća nazvan 'komora užasa'. Kako izgleda, međutim, teško da je osnovana teorija da je ovaj skafander projektovala jedna sadistički nastrojena žena-inženjer, rešena da se dijabolično osveti suprotnom polu.

Ali Lorens se osećao prilično prijatno u modelu koji je imao, dok je slušao kako uzbuđeni amateri izlažu svoje zamisli. Bilo je moguće - premda i krajnje neverovatno - da neko od tih nesputanih mislilaca dođe na neku ideju koja bi mogla imati praktičnu upotrebu. Viđao je već da se to događa i bio je pripravan da strpljivije sasluša predloge nego doktor Louson - koji, bilo je očigledno, nikada neće naučiti da ima razumevanja prema budalama.

Upravo je ismejao jednog inženjera-amatera sa Sicilije koji je predložio da se prašina oduva pomoću strateški razmeštenih mlaznjaka. Zamisao je bila tipična za većinu onih koje su se mogle čuti; čak i kada se ne bi potkrala neka temeljna naučna omaška, većina ideja bi otpala pošto bi bila podvrgnuta kvantitativnom ispitivanju. Mogli biste da oduvate prašinu - kada biste imali neograničene zalihe vazduha. Dok je trajala tirada brbljive mešavine italijansko-engleskog, Louson je na brzinu obavio neke proračune. "Procenjujem, sinjor Guzali", reče on, "da bi vam bilo potrebno najmanje pet tona vazduha u minutu kako biste držali otvorenu dovoljno veliku rupu za ovu svrhu. A potpuno je nemoguće dopremiti na poprište zbivanja ovako velike količine."

"Ah, ali možete sakupljati vazduh i tako ga stalno iznova koristiti!"

"Hvala vam, sinjor Guzali", umeša se odlučni glas voditelja programa. "A sada reč ima gospodin Robertson iz Londona, u Ontariju. U čemu se sastoji vaš plan, gospodine Robertson?"

"Predlažem zamrzavanje."

"Samo trenutak", usprotivi se Louson. "Kako možete zamrznuti

prašinu?"

"Najpre bih je zasitio vodom. Potom bih u nju uronio cevi za hlađenje i pretvorio celu masu u led. To bi prašinu držalo na mestu, tako da bi se kroz nju lako moglo bušiti."

"Zanimljiva ideja", priznade Tom, prilično nevoljno. "Bar nije luda kao neke druge koje smo imali prilike da čujemo. Ali količina vode neophodna da bi se stvar izvela nemoguće je velika. Ne zaboravite: lađa je na dubini od petnaest metara..."

"Koliko je to u stopama?" upita Kanađanin glasom koji je jasno stavio do znanja da on pripada tvrdokornoj antimetričkoj školi.

"Pedeset stopa - kao što sam siguran da odlično znate. Bio bi vam potreban stub koji bi u prečniku imao najmanje jedan metar - odnosno, jednu jardu, po vašem mernom sistemu, a to bi nalagalo... ovaj... približno petnaest puta deset kvadrat puta deset na četvrti kubnih centimetara, ili drugim rečima... tako je, razume se, petnaest tona vode. I to pod pretpostavkom da ne bude nikakvog rasipanja; u stvarnosti, bilo bi vam potrebno mnogo puta toliko. Ispalo bi, zapravo, punih stotinu tona. A šta mislite, koliko bi bila teška oprema za zamrzavanje?"

Ovo je na Lorensa ostavilo utisak. Za razliku od mnogih naučnika koje je upoznao, Tom se odlično snalazio u praktičnim stvarima i bio je vičan brzom računanju. Obično se događalo da kada se neki astronom ili fizičar upuste u brzo izračunavanje, prilikom prvog pokušaja omakla bi im se pogreška reda veličine u rasponu od deset do sto. Koliko je Lorens mogao da proceni, Tom je uvek iz prve dolazio do tačnog rezultata.

Kanadski poklonik zamrzavanja i dalje se vatreno zalagao za svoju zamisao kada ga je u emisiji zamenio jedan gospodin iz Afrike koji se opredelio za suprotan pristup; toplotu. On je predložio korišćenje ogromnog konkavnog ogledala koje bi fokusiralo Sunčevu svetlost na prašinu i tako je povezalo u nepomičnu masu.

Bilo je očigledno da Tom tek uz silno naprezanje uspeva da sačuva samokontrolu; zagovornik solarne peći spadao je među najtvrdoglavije, samouke 'stručnjake' koji su odbijali da priznaju da im se u proračunima možda potkrala neka greška. Rasprava je postala uistinu žestoka, kada se iznenada umešao jedan glas sa

znatno manje udaljenosti.

"Skije dolaze, gospodine Lorens."

Lorens se pridigao u sedeći položaj i popeo na splav. Ako je išta već bilo na vidiku, to je značilo da se praktično nalazilo na njemu. Da, bili su to Prašnjavko jedan - kao i Prašnjavko tri, koji je preduzeo teško i skupo putovanje iz Jezera Suše, manjeg ekvivalenta Mora sa tamne strane. Samo to putovanje predstavljalo je sagu koja će zauvek ostati nepoznata izuzev nekolicini učesnika u pohodu.

Svaka skija vukla je po dve saonice pretovarene opremom. Kada su prispele uz splav, prva stvar koja je iskrkana bio je ogroman kontejner u kome se nalazio iglo. Uvek je bilo zadivljujuće posmatrati ih kako se naduvavaju i Lorens nikada nije nestrpljivije iščekivao taj prizor. (Da, sasvim izvesno je dobio svemirski svrab.) Proces je bio potpuno automatski; slomio bi se pečat, pomerile dve zasebne poluge - koje su služile kao obezbeđenje od katastrofalne mogućnosti slučajnog aktiviranja - a onda bi se malo sačekalo.

Lorens uistinu nije morao dugo da čeka. Strane kutije su se razdvojile i pale, a ispod njih se ukazala zbijeno spakovana, savijena masa srebrnaste tvari. Stala je da se mreška i opire, poput kakvog živog stvora. Lorens je jednom video noćnog leptira kako izranja iz čahure, sa još zgužvanim krilima; dva procesa čudnovato su nalikovala jedan na drugi. Insektu je, međutim, bio potreban ceo sat da dostigne punu veličinu i sjaj, dok je iglo to postizao za tri minuta.

Dok je generator vazduha upumpavao atmosferu u mlitav omotač, on se širio i ukrućivao u naglim trzajima, posle kojih bi usledila duža razdoblja ustaljivanja. Bio je sada metar visok i širio se pre u stranu nego nagore. Kada je dosegao granice bočnog širenja, ponovo je krenuo naviše, da bi konačno iz glavne kupole iskočila vazдушna komora. Imao se utisak da bi celu ovu operaciju trebalo da prate šištanje i duvanja; izgledalo je nekako neprirodno što se sve odigravalo u potpunoj tišini.

Zdanje je gotovo dostiglo svoje pune razmere i već je postalo očigledno zašto je 'iglo' jedini prikladan naziv za njega. Iako su bile projektovane da pruže zaštitu od veoma različite - premda gotovo podjednako negostoljubive - sredine, snežne kuće Eskima imale su potpuno isti oblik. Tehnički problem bio je isti, pa je takvo bilo i

rešenje.

Potrajalo je znatno duže postaviti opremu nego naduvati iglo, budući da su se sve stvari - ležajevi, stolice, stolovi, stalaže, elektronski uređaji - morali uneti kroz vazдушnu komoru. Kod nekih krupnijih komada to je jedva uspelo, budući da su napravljeni tako da je preticalo svega po nekoliko centimetara. Ali konačno je usledio radio-poziv iz unutrašnjosti kupole. "Spremni smo za posao!" začuo se glas. "Izvolite unutra!"

Lorens nije čekao da mu se poziv dva puta ponovi. Počeo je da otkačinje vezove na skafandru dok je još bio u spoljnjem odeljku dvodelne vazdušne komore, a šlem je skinuo čim je začuo glasove iz unutrašnjosti kupole koji su dopirali do njega kroz sve gušću atmosferu.

Bilo je predivno ponovo biti slobodan čovek - biti kadar da se protegneš, počešeš, nesputano krećeš, razgovaraš sa ostalim ljudima lice u lice. Tuš veličine uspravnog mrtvačkog sanduka odagnao je zadah skafandra i načinio ga ponovo prikladnim za ljudske poslove. Potom je obukao kratke pantalone - sve što je čoveku uopšte bilo potrebno u iglou - i seo da održi sastanak sa saradnicima.

Najveći deo materijala koji je naručio stigao je ovom prilikom; ostatak će prispeti na Prašnjavku dva tokom narednih nekoliko časova. Pošto je proverio spisak zaliha, osetio je da sada znatno više gospodari situacijom. Kiseonik je bio obezbeđen - ukoliko ne dođe do katastrofe. Počeli su da oskudevaju u vodi tamo dole, ali ona se lako mogla pribaviti. Sa hranom je stajalo malo teže, premda je to bio samo problem pakovanja. Iz centralnog skladišta već su ih snabdeli čokoladom, komprimovanim mesom, sirom, pa čak i tankim veknama francuskog hleba - sve to spakovano u cilindre promera tri centimetra. Uskoro će sve to poslati vazдушnim cevovodom, što će silno podići moral na Seleni.

No, bilo je to manje važno od preporuka trusta mozgova, iskaznih posredstvom desetak planova i sažetog memoranduma na šest strana. Lorens je sve to krajnje pomno proučio, klimajući povremeno glavom u znak slaganja. I sam je već došao do istih opštih zaključaka i nije bilo načina da se oni izbegnu.

Ma šta se dogodilo sa putnicima, za Senu je ovo bilo poslednje putovanje.

24.

Vetar koji je prohujao Selenom kao da je sa sobom odneo i nešto više od ustajalog vazduha. Kada se osvrnuo na prve dane provedene pod prašinom, komodor Henstin je uvideo da je na lađi uvek vladalo grozničavo, čak histerično raspoloženje, pošto je minuo prvobitni šok. Nastojeći da sačuvaju bodrost, povremeno su odlazili predaleko u pravcu lažne veselosti i detinjaste razdraganosti.

Sve je to sada pripadalo prošlosti, a bilo je lako razbrati zašto. Okolnost da je spasilačka ekipa dejstvovala na udaljenosti od svega nekoliko metara predstavljala je deo objašnjenja - ali samo deo. Duh spokoja koji su sada delili proisticao je iz njihovog susreta sa smrću; posle toga, ništa više nije moglo biti isto. Iz njih je potpuno iskopnio onaj tričav talog sebičnosti i kukavičluka.

Niko to bolje nije znao od Henstina; imao je to prilike već mnogo puta da doživi, kad god bi se posada svemirskog broda našla suočena sa opasnošću na spoljnim područjima Sunčevog sistema. Iako nije imao sklonosti ka filozofiji, u svemiru mu je na raspolaganju stajalo obilje vremena za razmišljanje. Ponekad bi se zapitao da li je stvarni razlog koji je ljude navodio da traže opasnost to što su jedino u tim okolnostima nalazili drugarstvo i solidarnost za kojima su nesvesno žudeli.

Biće mu žao kada se bude oprostio od svih ovih ljudi - da, čak i od gospođice Morli, koja je sada postala onoliko prijatna i uviđavna koliko joj je to njen temperamenat dopuštao. Činjenica da je bio u stanju da misli toliko unapred predstavljala je meru njegovog samopouzdanja; čovek nikada nije mogao biti siguran, razume se, ali situacija je sada izgledala potpuno pod kontrolom. Niko nije tačno znao kako je glavni inženjer Lorens naumio da ih izbavi, ali taj problem se naprosto sastojao u odбору između alternativnih metoda. Od ovog trenutka njihovo sužanjstvo bilo je neprilika, a ne opasnost.

Nije čak predstavljalo ni veliku nevolju, budući da su cilindri sa hranom počeli da ispadaju iz vazdušnog cevovoda. Iako nikada nisu uistinu bili suočeni sa opasnošću od gladi, ishrana im je postala krajnje jednolična, a i voda je već neko vreme racionisana. Sada je

do njih dopremljeno nekoliko stotina litara, što je napunilo gotovo presahle rezervoare.

Bilo je neobično da komodor Henstin, koji je obično mislio na sve, nikada nije postavio sebi jedno jednostavno pitanje: "Šta se dogodilo sa onom vodom koju su imali u početku?" Iako je bio suočen sa prečim problemima, pomisao na tu dodatnu masu koja se našla na lađi trebalo je da ga zabrine. Ali to se ipak nije dogodilo, sve dok nije bilo prekasno.

Pet Haris i glavni inženjer Lorens takođe su snosili deo krivice što se ova okolnost previdela. Bila je to jedina pogreška u inače divno smišljenom planu. Razume se, više od jedne pogreške i nije bilo potrebno.

Inženjersko odeljenje sa zemaljske strane i dalje je hitro radilo, ali ne više u onoj očajničkoj trci sa časovnikom. Bilo je sada vremena da se napravi improvizovani model lađe, koji je potom potopljen u More kraj Port Rorisa, da bi onda bili preduzeti razni načini da se u njega proдре. I dalje su pristizali saveti - pametni, kao i oni drugi - ali na njih više niko nije obraćao pažnju. Pristup je odabran i više se neće menjati, osim ako ne iskrсну neočekivane prepreke.

Dvadeset četiri časa pošto je podignut iglo, sva posebna oprema bila je napravljena i dopremljena na poprište zbivanja. Bio je to rekord za koji se Lorens nadao da ga nikada neće morati da obori, a i bio je veoma ponosan na ljude koji su ga postavili. Inženjersko odeljenje retko je dobijalo priznanje koje je zasluživalo - počev od vazduha, na primer; svi su njegovo postojanje uzimali zdravo za gotovo, zaboravljajući pri tom da su inženjeri bili ti koji su ga obezbeđivali.

Pošto je sada bio spreman da stupi u dejstvo, Lorens je konačno rešio da progovori - na veliku radost Morisa Spensera. Bio je to trenutak na koji je on dugo čekao.

Koliko je uspevao da se seti, bio je ovo prvi TV intervju kod koga je kameru i njegovog sabesednika razdvajalo pet kilometara. Pri fantastičnom uvećanju, razume se, slika je bila malo neoštra, a i najmanja vibracija u kabini Aurige izazvala bi njeno podrhtavanje na ekranu. Zbog toga su svi na brodu bili nepomični, dok je sva nebitna mašinerija bila isključena.

Glavni inženjer Lorens stajao je na rubu splava; njegova prilika u skafandru bila je oslonjena o mali kran nagnut preko ivice. Sa prečke je visio veliki betonski cilindar, otvoren sa oba kraja - prvi odeljak cevi koja se sada spuštala u prašinu.

"Posle dužeg razmišljanja", reče Lorens, obraćajući se dalekoj kameri, ali, zapravo, ponajpre ženama i muškarcima petnaest metara pod sobom, "zaključili smo da je ovo najbolji način da se uhvatimo ukoštac sa problemom. Ovaj cilindar naziva se keson i on će lako potonuti zahvaljujući svojoj težini; oštar donji kraj proći će kroz prašinu kao nož kroz maslac.

Imamo dovoljno odeljaka da stignemo do lađe; kada to učinimo i pošto cev bude hermetički zatvorena na dnu - njen pritisak na krov to će obezbediti - počecemo da isisavamo prašinu. Čim se to obavi, imaćemo otvoreno okno, odnosno mali bunar, pravo do Selene.

To je polovina borbe, ali samo polovina. Potom ćemo morati da povežemo okno sa jednim od igloa pod pritiskom, tako da, kada budemo prorekli krov lađe, ne dođe do gubitka vazduha. Ali mislim... nadam se... da su ovo srazmerno jednostavni problemi."

Zastao je za trenutak, zapitavši se da li bi trebalo da pomene i druge pojedinosti koji su ovu operaciju činili znatno pipavijom nego što to izgleda. No, odustao je od toga; oni koji bi razumeli mogli su stvar videti i drugim očima - a ostale naprosto ne bi zanimalo, ili bi smatrali da se razmeće. Ova puna pozornost javnosti (gledalo ga je oko pola milijarde ljudi, kako ga je izvestio šef turističkog odeljenja) nije mu smetala sve dok stvari budu dobro išle. Ali ako nešto krene naopako...

On podiže ruku i dade znak upravljaču kрана.

"Spuštaj!"

Cilindar stade lagano da zaranja u prašinu sve dok njegova sva četiri metra nisu potonula, izuzev uskog gornjeg prstena koji je stajao tih iznad površine. Spuštanje je teklo glatko i lako; Lorens se samo nadao da će i ostali odeljci biti podjednako poslušni.

Jedan od inženjera brižljivo je išao duž ivice kesona, proveravajući libelom da li porinuće ide savršeno okomito. Konačno je podigao palac uvis, a Lorens uzvрати na isti način. Bilo je trenutaka kada je, kao i svaki iskusni svemirac, mogao da se upusti u opširan i

prilično zamršen razgovor samo pomoću jezika znakova. Bilo je to značajno umeće ove profesije, budući da bi radio povremeno zakazao, a bilo je i slučajeva kada su, zbog ograničenog broja, svi raspoloživi kanali bili zauzeti.

"Spreman broju dva!" reče on.

Ovo će sad biti pipavo. Prvi odeljak valjalo je čvrsto držati dok se drugi uglavljuje u njega bez promene opšteg usmerenja. Za ovaj posao bila su, u stvari, potrebna dva kрана, ali kostur skela, koji je počivao na nekoliko centimetara iznad površine prašine, mogao je da nosi teret dok je kran bio nečim drugim zauzet.

Samo bez grašaka sada, za ime Boga! - pomoli se on u sebi. Odeljak broj dva skliznu sa sanki na kojima je stigao iz Port Rorisa, a trojica tehničara podigoše ga u uspravan položaj. Ovo je bila ona vrsta posla kod koje je do punog izražaja dolazila razlika između težine i mase. Cilindar koji se njhio bio je srazmerno mali - ali mu je momenat sile bio isti kao da je na Zemlji, tako da bi u trenu smrskao čoveka ako bi ga zahvatio pri tim sporim oscilacijama. Bila je to još jedna posebnost Meseca - usporeno kretanje ove viseće mase. Pri lokalnoj gravitaciji, klatnu je bilo potrebno dva i po puta duže vremena nego na Zemlji da načini jedan ciklus. Ova okolnost uvek je izgledala nekako neobična, osim čoveku koji je ovde rođen.

Drugi odeljak konačno je bio spojen sa prvim. Kada su se užlebili jedan u drugoga, Lorens je ponovo dao nalog za spuštanje.

"Osam metara je otišlo", reče Lorens, "što znači da smo prešli pola puta. Sad je red na treći odeljak."

Posle ovoga preostaje još samo jedan - premda je Lorens obezbedio i dodatni odeljak, za svaki slučaj. Veoma je uvažavao kadrost mora da guta opremu. Za sada su izgubili samo nekoliko sitnih predmeta, ali ako ovaj deo kesona sklizne sa kuke, u trenu će nestati. Iako nije morao duboko da potone, naročito ako bi pljoštimize pao u prašinu, bio bi potpuno izvan domašaja čak i na dubini od svega par metara. Nisu imali vremena da spasavaju vlastitu opremu za spasavanje.

Užlebljen je i broj tri; završni deo kretao mu se gotovo neprimetno sporo, ali se ipak kretao, i za nekoliko minuta, ako ih bude pratila sreća, pokucaće na krov lađe.

"Stigli smo do dubine od dvanaest metara", objavi Lorens. "Od Selene nas sada dele samo tri metra. Još samo koji trenutak i moći ćete da nas čujete tamo dole."

Odista su mogli i taj zvuk delovao im je čudesno umirujuće. Pre više od deset minuta Henstin je razabrao vibraciju kiseoničkog cevovoda kada se keson očešao o njega. Moglo se osetiti kada se zaustavio, a kada je ponovo krenuo.

Ponovo je usledila vibracija, praćena ovoga puta šumom blagog pljuska prašine po krovu. Dva cevovoda za vazduh bila su povučena nadole, tako da im je sada oko dvadeset centimetara visilo sa tavanice, a brzосуšeći cement, koji je predstavljao deo opreme za slučaj opasnosti svih svemirskih vozila, bio je izglaćan oko mesta njihovog ulaska. Izgledalo je da se razmekšao, ali neopipljiva kiša prašine bila je preslaba da izazove uznemirenje. No, Henstin pomisli da bi ipak bilo bolje ako to pomene skiperu, kome je stvar možda promakla.

"Čudno", reče Pet, podigavši pogled prema cevima koje su štrčale. "Cement bi trebalo da drži, iako cev vibrira."

Popeo se na jedno sedište i izbliza osmotrio vazdušnu cev. Ništa nije kazao, već je samo sišao, zbunjenog izraza lica - i prilično zabrinut.

"U čemu je nevolja?" upita tiho Henstin. Poznavao je već dovoljno Peta da mu lice čita kao otvorenu knjigu.

"Cev se vuče nagore kroz krov", reče on. "Neko je gore na splavu postao krajnje nebrižljiv - skratila se za najmanje jedan centimetar od kada sam ja cementirao." Pet naglo zastade, užasnut. "Blagi Bože", prošaputa on. "A možda je naša greška - možda to mi još tonemo."

"Pa šta onda?" upita komodor prilično spokojnim glasom. "Očekivalo se da prašina nastavi da se sleže pod našom težinom - ali to još ne znači da smo u opasnosti. Sudeći po toj cevi, spuštamo se jedan centimetar za dvadeset četiri časa. Uvek mogu malo da produže cev, ako se javi potreba za njim."

Pol se nasmeja, pomalo posramljeno.

"Tako je - to je odgovor. Trebalo je da mi to ranije padne na pamet. Verovatno smo sve vreme lagano tonuli, ali tek smo sada došli u priliku da se u to uverimo. No, biće ipak bolje da o tome

izvestim gospodina Lorensa - ovo bi moglo da ima uticaja na njegove proračune."

Pet krenu prema prednjem delu kabine - ali tamo nije stigao.

25.

Prirodi je bilo potrebno milion godina da postavi zamku u koju je uhvatila Selenu i povukla je u dubine Mora Žeđi. U drugom navratu uhvatila se u zamku koju je sama napravila.

Kako njeni projektanti nisu smatrali za potrebno da paze na svaki gram prekomerne težine, niti je trebalo da ona bude opremljena za putovanja koja traju duže od nekoliko časova, Selenu nisu opskrbili onim genijalnim postrojenjem kojim su raspolagali svi svemirski brodovi, premda se o njemu javno malo pričalo - za recikliraje svih zaliha vode. Ona nije morala da konzervira svoje resurse na ubog način osoben za letelice koje su saobraćale po svemiru; ono malo vode što se u normalnim prilikama koristilo i stvaralo na njoj jednostavno je izbacivano.

Tokom poslednjih pet dana nekoliko stotina kila tečnosti i pare napustilo je Selenu i istog časa ih je upila žedna prašina. Još pre mnogo časova prašina oko ventila za izbacivanje se zasicila i pretvorila u blato. Kapajući kroz mnogobrojne kanale izdubila je poput saća okolno More. Tiho, strpljivo, lađa je spirala vlastite temelje. Nežno gurkanje kesona koji se približavao obavilo je ostalo.

Prvi nagoveštaj predstojeće nesreće gore na splavu pojavio se u obliku treptanja crvene svetiljke na prečišćivaču vazduha, sinhronizovanog sa zavijanjem radio-sirene na svim talasnim dužinama u skafanderu. Zavijanje je prestalo gotovo istog časa, jer je dežurni tehničar pritisnuo dugme za prekid, ali je zato crvena lampica nastavila da trepće.

Bio je dovoljan jedan pogled na brojčanike da Lorens shvati šta se dogodilo. Cevi za vazduh... obe... nisu više bile spojene sa Selenom. Prečišćivač je pumpao kiseonik u More kroz jednu cev, a što je bilo još gore, kroz drugu je usisavao prašinu. Lorens se zapitao koliko će im vremena biti potrebno da očiste filtre, ali nije gubio vreme na razmišljanje. Bio je suviše zauzet upućivanjem poziva Seleni.

Odgovora nije bilo. Pokušao je na svim frekvencijama lađe, ali nije primao čak ni šum nosećeg talasa. More Žeđi postalo je

neprobojno za radio kao što je bilo neprobojno za zvuk.

Gotovi su, reče; sve je završeno. Malo nam je nedostajalo, ali nismo uspjeli. A bio nam je potreban samo još jedan sat...

Šta se to moglo dogoditi? - razmišljao je smknuto. Možda je trup propao pod težinom prašine. Ne - to je bilo malo verovatno; unutrašnji vazdušni pritisak bi to sprečio. Mora da je posredi sleganje zbog nečeg drugog; nije bio siguran, ali je pomislio da je došlo do neznatnog podrhtavanja tamo dole. Od samog početka bio je svestan opasnosti od takvog nečeg, ali nije znao kako od toga da se zaštititi. Bio je to rizik koji su svi prihvatili i Selena je izgubila.

Još dok je Selena počinjala da pada, nešto je Petu govorilo da je ovo sasvim različito od prvog potonuća. Bilo je mnogo sporije i čulo se škripanje i šikljanje sa spoljašnje strane trupa koje je čak i u tom trenutku očajanja zaprepastilo Peta, jer nije nalikovalo nijednom zvuku koji bi prašina bila u stanju da proizvede.

Cevi za kiseonik su iznad njih pravile čudo. Nisu glatko iskliznule napolje, jer je lađa tonula krmom nadole, iskrećući se prema stražnjem delu. Uz pucanje i rasprskavanje fiberglasa, cev ispred vazdušne komore - kuhinje jurnula je kroz krov i nestala s vidika. Istog časa, snažni mlaz prašine uleteo je u kabinu i rasprsnuo se u zagušujući oblak na mestu gde je udario o pod.

Najbliži je bio komodor Henstin, pa je prvi stigao do tog mesta. Rascepavši košulju, smotao ju je u loptu i gurnuo u otvor. Prašina je letela na sve strane dok se on borio da joj spreči ulazak: gotovo da je uspeo kada se i prednja cev otrgla... a glavna svetla se pogasila, po drugi put, jer se ponovo prekinuo kabl. "Ja ću ovaj!" povika Pet. Trenutak kasnije, takođe bez košulje, pokušavao je da zapuši otvor i spreči bujicu koja je kroz njega nadirala.

Stotinu puta je plovio preko Mora Žeđi... ali nikada ranije nije golim prstima dodirnuo materiju od koje se ono sastojalo. Sivi prah mu je štrcao u nos i oči, tako da se umalo nije ugušio, i potpuno ga je zaslepeo. Iako je bila suva poput prašine iz kakve faraonske grobnice... čak i suvlja od nje, jer je bila milion puta starija od piramida... ostavljala je nekakav čudan sapunjavi utisak. Dok se borio protiv nje, Pet je uhvatio sebe kako razmišlja: "Ako postoji gora

smrt od davljenja... onda je to kada te živog zakopaju."

Kada je mlaz toliko oslabio da je tek curkao, bilo mu je jasno da je izbegao upravo takvu sudbinu... na trenutak. Pritisak koji je stvaralo petnaest metara prašine, pod niskom lunarnom gravitacijom, nije bilo teško savladati... mada bi to bila sasvim drugačija priča da su rupe u krovu bile mnogo veće.

Pet je otresao prašinu sa glave i ramena i oprezno otvorio oči. Bar je mogao ponovo da vidi: hvala bogu što su imali rezervnu rasvetu, iako je bila slaba. Komodor je već začepio svoj otvor i smireno je prskao unaokolo vodu iz papirnate čaše kako bi se prašina slegla. To se pokazalo zadivljujuće delotvorno i ono nekoliko preostalih oblačića uskoro se pretvorilo u blatnjave mrlje.

Henstin podiže glavu i uhvati Petov pogled.

"Kapetane", oslovi ga on. "Imate li kakvu teoriju?"

U pojedinim trenucima ga je Komodorova olimpska samokontrola gotovo izluđivala, pomisli Pet. Voleo bi da ga vidi bar jednom kako puca. Ne... to, u stvari, nije bilo tačno. Osetio je trenutnu zavist, čak ljubomoru... razumljivo, ali nedostojno njega. Trebalo bi da se stidi, i stideo se.

"Ne znam šta se dogodilo", odvrati on. "Možda bi to mogli da nam kažu oni gore."

Sada je morao da se penje da bi došao do pilotskog sedišta, jer je lađa bila nagnuta za otprilike trideset stepeni u odnosu na vodoravan položaj. Kada je Pet zauzeo svoje mesto ispred radija, osetio je neku vrstu očajničke otupelosti koja je potisnula sve što je doživeo od prvobitnog sahranjivanja. Bilo je to osećanje rezignacije... gotovo sujeverno verovanje da su bogovi protiv njih i da je beskorisno nastavljati borbu.

Bio je uveren u to kada je uključio radio i otkrio da uopšte ne radi. Nije bilo struje; kada je ta cev za kiseonik pokidala kablove u kolu, obavila je dobro posao.

Pet se lagano okrenuo u stolici. Dvadeset jedan putnik gledao je u njega, čekajući da čuje novosti. Ali on njih dvadeset nije video, jer Suzan ga je gledala, i on je bio svestan samo izraza na njenom licu. Odisalo je zabrinutošću i pripravnnošću... ali čak ni sada na njemu nije bilo ni traga od straha. Dok ju je Pet posmatrao, njegovo vlastito

očajanje kao da se raspršilo. Osetio je nalet snage, čak nade.

"Neka sam proklet ako znam šta se dogodilo", reče on. "Ali u jedno sam siguran... još nismo gotovi, ni za sto svetlosnih godina. Možda smo još malo potonuli, ali naši prijatelji na splavu će brzo da nas stignu. To će značiti malo odlaganje... i ništa više. Nemamo razloga za brigu."

"Ne želim da dižem paniku, kapetane", javi se Beret, "ali šta ako je i splav potonuo? Šta ćemo onda?"

"Saznaćemo čim popravim radio", odvrati Pet, pogledavši zabrinuto žice koje su visile sa krova. "Dok ne razvrstam ove špagete, moraćete da se zadovoljite pomoćnim svetlima."

"Meni ne smetaju", primeti gospođa Šuster. "Mislim da su veoma slatka."

Neka ste blagosloveni, gospođo Šuster, izgovori Pet u sebi. Brzo se osvrnuo po kabini; mada je teško bilo razaznati izraze lica svih putnika pri ovom slabom osvetljenju, činilo se da su prilično smireni.

Trenutak kasnije nisu više bili tako mirni; samo toliko vremena mu je bilo dovoljno da utvrdi da ne može popraviti ni svetla ni radio. Žice su bile pokidane duboko u kolu, tako da do njih nije mogao dopreti jednostavnim alatima koje je ovde imao.

"Ovo je mnogo ozbiljnije", prijavi Pet. "Nećemo moći da stupimo u vezu, ako nam ne spuste mikrofona."

"To znači", javi se Beret koji je izgleda voleo sve da posmatra sa mračne strane, "da su izgubili vezu s nama. Neće shvatiti zašto ne odgovaramo. Šta ako pretpostave da smo svi mrtvi... i odustanu od cele operacije?"

Ta je misao prostrujala Petu kroz glavu, ali ju je istog časa odbacio.

"Čuli ste šta vam je kazao glavni inženjer Lorens preko radija", odvrati on. "On ne pripada onoj vrsti ljudi koja bi odustala dok nije sasvim sigurna da nismo više živi. To ne treba da vas brine."

"Šta je s vazduhom?" upita profesor Jajavarden zabrinuto. "Ponovo smo se vratili na vlastite zalihe."

"Trebalo bi da nam potraju nekoliko časova pošto su se upijači obnovili. Cevi će pre isteka tog vremena ponovo biti na svom mestu", odvrati Pet, nešto samouverenije nego što se osećao. "U

međuvremenu, moraćemo biti strpljivi i ponovo se sami zabavljati. Radili smo to tri dana; trebalo bi da možemo još nekoliko sati."

Osvrnuo se po kabini, da vidi ima li koga ko se ne slaže, i primeti kako jedan putnik polako ustaje. Bila je to poslednja osoba koju bi očekivao... tihi, sitni gospodin Ridli, koji je možda izgovorio desetak reči za vreme celog puta.

Pet i dalje nije o njemu ništa znao osim da je računovođa sa Novog Zelenada... jedine države na Zemlji koja je pomalo bila izolovana od ostalog sveta zahvaljujući svom položaju. Do nje se, razume se, moglo stići isto onako brzo kao i do svakog drugog mesta na planeti, ali to je bio kraj puta, a ne usputna stanica za negde drugde. Kao rezultat toga, Novozelandčani su još s ponosom čuvali dosta od svoje individualnosti. Tvrdili su, u čemu je bilo dosta istine, da su spasli sve što je ostalo od engleske kulture, sada kada je Atlantska Zajednica apsorbovala britanska ostrva.

"Želeli ste nešto da kažete, gospodine Ridli?" zapita ga Pet.

Ridli se osvrnu po slabo osvetljenoj kabini, nalik na kakvog učitelja koji se sprema da oslovi razred.

"Da, kapetane", počeo on. "Moram nešto da priznam. Bojim se da je sve ovo moja krivica."

Dve sekunde pošto je glavni inženjer Lorens naglo prekinuo svoj komentar, Zemlja je već znala da je nešto pošlo naopako... dok je vestima bilo potrebno nekoliko minuta da stignu do Marsa i Venere. Ali na osnovu slike na ekranu niko nije mogao pogoditi šta se dogodilo. Nekoliko sekundi vladao je kaos, ali činilo se da je neposredna kriza prošla. Prilike u skafandrima su se okupile, očigledno su većali, ali niko ih nije mogao čuti jer su se prebacili na internu telefonsku vezu. Nema slika, bez mogućnosti da čujete o čemu govore, razočaravajuće je delovala.

Tokom tih dugih minuta iščekivanja punih agonije, dok je studio pokušavao da odgonetne šta se događalo, Žil je davao sve od sebe da oživi sliku. To je bilo veoma teško, pošto je snimao krajnje statičnu scenu samo s jednog mesta. Poput svih kamermana, Žil je mrzeo da bude prikovan za jedno mesto. Ovaj položaj je bio savršen... ali bio je ograničen i on ga se već prilično zasitio. Čak je pitao može li se brod pomeriti, ali kao što kapetan Enson reče:

"Neka sam proklet ako ću skakutati tamo-amo po planini. Ovo je svemirski brod... a ne divokoza."

I tako je Žil morao da na različite načine prelazi s jednog plana na drugi i da menja zum, mada je ovo drugo vrlo diskretno koristio, jer ništa nije moglo tako da uznemiri gledaoce kao brzo kretanje kroz prostor ili gledanje prizora koji im eksplodira u lice. Ako bi upotrebio zum na najjačem uvećanju, Žil je mogao da švenkuje Mesecom brzinom od oko pedeset hiljada kilometara na čas... od čega bi nekoliko miliona gledalaca odmah dobilo bolest kretanja.

Konačno se taj hitni, nemi sastanak okončao; ljudi sa splava su isključili svoje telefone. Možda će sada Lorens odgovoriti na radio-pozive kojima je bombardovan poslednjih pet minuta.

"Moj Bože", izusti Spenser. "Ne mogu da poverujem! Vidite li vi šta oni to rade?"

"Da," odvrati kapetan Ensen, "ni ja ne mogu da poverujem. Ali izgleda da napuštaju mesto nesreće."

Poput čamaca koji odlaze sa broda koji tone, dve prašinske skije, pretrpane ljudima, stadoše da se udaljuju od splava.

26.

Možda je bilo dobro što je Selena ostala bez radio-veze; teško da bi njenim žiteljima pomoglo da su znali da se skije, pretovarene putnicima, udaljavaju sa mesta nesreće. Ali u tom trenutku niko na lađi nije razmišljao o spasavanju; Redli se nalazio u središtu nejasno osvetljene pozornice.

"Kako to mislite... da je ovo vaša krivica?" upita ga Pet, narušivši zbunjujuću tišinu koja je usledila posle izjave Novozelandačina. Za sada su bili samo zbunjeni; ne prijateljski raspoloženi, pošto niko nije mogao ozbiljno da shvati takvu jednu izjavu.

"Dugačka je to priča, kapetane", odvrati Redli, glasom koji je, iako je bio neobično ravnodušan, krio u sebi podtonove koje Pet nije mogao da razabere. Imao je gotovo utisak da sluša kakvog robota - Pet oseti neprijatan naboj negde po sredini kičme. "Ne želim da kažem da sam ja ovo namerno prouzrokovao. Ali bojim se da je ipak namerno i žao mi je što sam sve vas u to umešao. Znate... oni me progone."

Upravo je to ono što nam sad treba, pomisli Pet. Izgleda da je sve protiv nas. U ovoj maloj skupini imamo neurotičnu usedelicu, drogiraša... a sada i manijaka. Kakve ćemo još čudake otkriti pre no što skončamo?

A onda je shvatio da to nije pošteno. U stvari, imao je puno sreće. Bili su tu Redli, gospođica Morli i Hans Baldur (koji im više nije pričinjavao nikakve nevolje posle onog incidenta koji više niko nije pominjao), ali zato i komodor, dr Mekenzi, Šusterovi, mali profesor Jajavarden, Dejvid Beret... i svi drugi koji su ispunjavali ono što se od njih tražilo, ne praveći neprilike. Osetio je iznenadnu naklonost... čak ljubav... prema svima njima, što su mu pružali svoju aktivnu ili pasivnu podršku.

A naročito Sju, koja je već bila skok ispred njega, kao što je to izgleda uvek bio slučaj. I sada je, nenametljivo, obavljala svoj posao u stražnjem delu kabine. Pet je sumnjao da je iko primetio... Redli sigurno nije... da je otvorila ormanić za prvu pomoć i uzela jedan od onih cilindara veličine cigarete koji je vodio u zaborav. Ako ovaj

momak bude počeo da stvara neprilike, ona će biti spremna.

U ovom trenutku, Redliju nije bilo ni na kraj pameti da stvara neprilike. Činilo se da je sasvim zaokupljen sobom i savršeno racionalan; oči mu nisu sijale ludačkim sjajem, niti su se primećivali drugi klišeji ludila. Ličio je upravo na čoveka kakav je i bio... sredovečan računovođa sa Novog Zelanda koji odmor provodi na Mesecu.

"To je veoma zanimljivo, gospodine Redli", primeti komodor Henstin odmerenim, neutralnim glasom, "ali oprostite zbog našeg neznanja. Ko su to 'oni' i zašto bi vas progonili?"

"Ubeđen sam, komodore, da ste čuli za leteće tanjire?"

Leteće, šta? - upita se Pet. Izgleda da je Henstin bio bolje obavešten od njega.

"Da, jesam", odvrati on pomalo umorno. "Naišao sam na njih u starim knjigama o astronautici. Predstavljali su pravu ludost, zar ne, pre nekih osamdeset godina?"

Shvatio je da nije smeo da upotrebi reč 'ludost' i laknulo mu je kada se Redli nije uvredio.

"Oh, podaci o njima sežu mnogo dalje u prošlost od toga, ali tek u poslednjem veku su ljudi počeli da ih primećuju. Postoji stari rukopis iz neke engleske opatije iz 1290. u kome se jedan slučaj opisuje do pojedinosti... a ni to nije najraniji izveštaj, nipošto. Postoje zapisi da je pre dvadesetog veka primećeno više od deset hiljada letećih tanjira."

"Samo malo", prekinu ga Pet. "Šta su vam to, do đavola, leteći tanjiri? Nikada nisam čuo za njih."

"Bojim se, kapetane, da ste zanemarili svoje obrazovanje", odvrati Redli sažaljivim glasom. "Izraz 'leteći tanjiri' počeo je da se koristi posle 1947. za opisivanje čudnih letelica obično u obliku diska koje, navodno, već vekovima istražuju našu planetu. Neki ljudi više vole da koriste izraz neidentifikovani leteći predmeti."

To je probudilo nekoliko slabih sećanja u Petovom umu. Da, čuo je taj izraz u vezi sa hipotetičkim svemircima. Međutim, nije bilo konkretnih dokaza, razume se, da su svemirski brodovi neke tuđinske vrste ikada ušli u Sunčev sistem.

"Vi zaista verujete", javi se skeptično jedan od putnika, "da se oko

Zemlje motaju posetioci iz svemira?"

"I više od toga", odvrati Redli. "Često su se spuštali i stupali u vezu sa ljudskim bićima. Pre no što smo došli ovamo, imali su bazu na tamnoj strani Meseca, ali su je uništili kada su počele da je snimaju prve osmatračke rekete."

"Otkud vi to sve znate?" upita neko drugi. Redli je izgleda bio sasvim ravnodušan prema skepticizmu svoje publike; mora da je već odavno navikao na to. Zračio je nekom unutrašnjom verom koja je, koliko god neosnovana, bila na čudan način ubedljiva. Njegova ludost ga je iznela u carstvo s druge strane razuma i on je tamo bio sasvim srećan.

"Imamo... veze", odvrati on važno. "Nekoliko muškaraca i žena bilo je u stanju da uspostavi telepatsku vezu sa bićima iz letećih tanjira. Tako smo doznali mnogo toga o njima."

"Kako to da niko drugi nije?" upita još jedan neverni Toma. "Ako su oni stvarno tamo napolju, kako to da ih nisu videli naši astronomi i svemirski piloti?"

"Oh, jesu", odvrati Redli sa sažaljivim osmehom, "ali taje to. Među naučnicima postoji zavera ćutanja; ne sviđa im se da priznaju da postoje inteligencije u svemiru koje su mnogo nadmoćnije od naše. I tako, kada neki pilot prijavi leteći tanjir, oni ga ismeju. Sada, razume se, astronauti ćute kada ih sretnu."

"Da li ste vi ikada sreli koji, komodore?" upita gospođa Šuster, očigledno napola ubeđena u sve to. "Ili ste i vi... kako je to gospodin Redli nazvao... u toj zaveri ćutanja?"

"Žao mi je što ću vas razočarati", odvrati Henstin. "Morate mi verovati na reč da su svi svemirski brodovi koje sam ikada video bili osigurani kod Lojda."

On uhvati Petov pogled i jedva primetno klimnu što je značilo: 'Hajde da popričamo o ovome u vazdušnoj komori.' Pošto se uverio da je Redli potpuno bezopasan, gotovo da je bio srećan zbog ovog intermeca. Vrlo je delotvorno skrenuo misli putnika sa situacije u kojoj su se našli. Ako je Redlijev beleg ludosti mogao da ih zabavi za izvesno vreme, baš lepo.

"Pa, Pete", reče Henstin, kada su se vrata vazdušne komore zatvorila za njima, "šta mislite o njemu?"

"Da li on stvarno veruje u tu glupost?"

"Oh da... u svaku reč. Sretao sam već ranije takve tipove."

Komodor je dosta toga znao o Redlijevoj čudnoj opsesiji; svako čije je zanimanje za astronautiku sezalo do dvadesetog veka morao je to znati. Kao mladić je čak čitao neke od originalnih tekstova na tu temu... krajnje drska lažna svedočanstva ili detinjasto naivne priče, što je sve poljuljalo njegovo uverenje da su ljudi racionalna bića. Uznemirujuća je bila već i pomisao da je takva vrsta literature ikada mogla imati svoj procvat... mada je bilo tačno da je većina tih knjiga objavljena u onoj psihotičnoj eri, pomahnitalim pedesetima.

"Ovo je veoma neobična situacija", požali se Pet. "Svi putnici učestvuju u raspravi oko letećih tanjira u jednoj ovakvoj situaciji."

"Smatram to odličnom idejom", odvrati komodor. "Šta biste im drugo predložili da rade? Pogledajmo istini u oči... moramo ovde sedeti i čekati, dok Lorens ponovo ne pokuca na krov."

"Ako je još ovde. Beret je možda u pravu... možda je splav potonuo."

"Mislim da je to malo verovatno... potres je bio sasvim mali. Šta mislite, koliko smo propali?"

Pet razmisli o ovome. Kada se sada toga prisetio, činilo mu se da je dugo trajalo. Činjenica da je bio zapravo u mraku i da se borio sa mlazom prašine, unosila je samo još veću zabunu u njegovo sećanje. Mogao je samo da nagađa.

"Recimo... deset metara."

"Glupost! Cela stvar je potrajala svega nekoliko sekundi. Sumnjam da smo potonuli više od dva do tri metra."

Petu je bilo veoma teško da u to poveruje, ali se nadao da je komodor bio u pravu. Znao je da je bilo veoma teško proceniti slaba ubrzanja, naročito kada je čovek bio u šoku. Henstin je bio jedini na lađi koji je možda imao nekakvo iskustvo u svemu ovome; njegova procena je verovatno bila tačna... i nema sumnje ohrabrujuća.

"Možda na površini ništa nisu ni osetili", nastavi Henstin, "i verovatno se pitaju zašto ne mogu da stupe u vezu sa nama. Jeste li sigurni da nikako ne možemo popraviti radio?"

"Sasvim sam siguran; ceo blok terminala se prekinuo na kraju kola. Nema načina da doprem do tog mesta iz kabine."

"Pa, pretpostavljam da je tako. Možemo se vratiti i dopustiti Redliju da pokuša da nas preobrati... ako može."

Žil je pratio prenatrpane skije stotinak metara kada je shvatio da nisu pretrpane koliko je trebalo. Odvozile su sedmoricu... a prethodno su bila osmorica.

Polako se vratio kamerom na splav i pukom srećom ili zahvaljujući takvom poznavanju posla koje razdvaja briljantnog kamermana od onog samo dobrog, stigao je tamo upravo u trenutku kada je Lorens prekinuo radio tišinu.

"Ovde glavni inženjer", reče on umorno i razočarano kao i svaki čovek kome su upravo svi brižljivo smišljeni planovi pali u vodu. "Izvinite zbog ove pauze, ali kao što ste već verovatno shvatili, ovde se nešto dogodilo. Izgleda da je došlo do novog propadanja: ne znamo koliko dubokog... ali izgubili smo fizički kontakt sa Selenom i ona ne odgovara na naše radio-pozive.

Naredio sam mojim ljudima da se udalje nekoliko stotina metara, u slučaju da dođe do novog sleganja. Verovatno da će se to dogoditi vrlo je mala... jedva da smo i osetili i prethodni potres... ali nema svrhe rizikovati. Trenutno mogu sam obavljati sve što je potrebno, bez ičije pomoći.

Javiću se ponovo za nekoliko minuta. Gotovo."

Dok su pogledi miliona bili upereni u njega, Lorens je čučnuo pored ivice splava i sklopio sondu kojom je prvi put napipao lađu. Imao je na raspolaganju dvadeset metara za eksperimentisanje; ako je potonula dublje od toga, moraće smisliti nešto drugo.

Šipka je utonula u prašinu, prodirući sve sporije i sporije što se više približavala dubini na kojoj je Selena počivala. Sa prašine je nestala i prvobitna oznaka... petnaest i po metara. Sonda je nastavila dalje, poput koplja ubodenog u telo Meseca. Koliko još? - prošaputa Lorens u sebi, u šumećoj tišini svog skafandra.

Antiklimaks je bio gotovo smešan, mada ovo nije bila stvar za smejanje. Sonda je prodrla još metar i po... a to je bila razdaljina koju je on mogao da obuhvati ne raširivši potpuno ruke.

Mnogo ozbiljnije je bilo to što Selena nije potonula ravnomerno, što je Lorens otkrio posle nekoliko dodatnih probanja. Bila je mnogo

niža na krmi, odnosno sada je bila nagnuta za otprilike trideset stepeni. Već je i to bilo dovoljno da mu naruši planove; oslanjao se na pretpostavku da će se keson ravno spustiti na vodoravni krov.

Na trenutak je prestao da razmišlja o tom problemu; imao je sada preče stvari da rešava. Pošto je radio na lađi čutao... i on se molio da je posredi samo jednostavan kvar na instalacijama... kako da dozna da li su ljudi unutra još živi? Čuće sondu, ali nije bilo načina da stupe s njim u vezu.

Razume se da je bilo. Najlakši i najprimitivniji način od svih, koga je mogao lako prevideti svako posle jednog i po elektronskog veka...

Lorens ustade i pozva skije koje su čekale.

"Možete se vratiti", reče on. "Nema opasnosti. Potonula je samo nekoliko metara."

Već je zaboravio na milione koji su ga gledali. Iako je novi plan kampanje tek trebalo da skicira, već se vraćao u akciju.

27.

Kada su se Pet i komodor vratili u kabinu, rasprava je još bila u punom jeku. Redli koji je do sada tako malo rekao, nema sumnje da je sada nadoknađivao propušteno. Kao da je neko dodirnuo neku tajnu oprugu u njemu ili ga je oslobodio date zakletve da će čuvati tajnu. Verovatno je to bilo objašnjenje; pošto je sada bio ubeđen da je njegova misija otkrivena, bio je presrećan što može da priča o njoj.

Komodor Henstin je sreo mnogo takvih ljudi... i zato je, puke samoodbrane radi, prekopavo po obimnoj literaturi na tu temu. Prilazili su mu gotovo uvek na isti način; prvo bi sledila pretpostavka: "Vi ste, komodore, sigurno videli neke vrlo čudne stvari tokom godina provedenih u svemiru?" Pošto ih njegov odrični odgovor ne bi zadovoljio, usledio bi okolišni... ponekad i ne baš mnogo okolišni... nagoveštaj da se on ili plaši ili ne želi da govori o tome. Poricati tu optužbu predstavljalo je traćenje energije; u očima onih koji veruju, to bi samo potvrdilo da je i on deo zavere.

Ostali putnici nisu imali tako gorka iskustva koja bi ih upozorila, tako da je Redli lako izbegavao njihova gledišta. Čak ni Šuster, bez obzira na sve svoje pravničko umeće, nije uspeo da ga satera u ćošak; njegovi naponi ostali su bezuspešni, kao da je pokušavao da uveri paranoika da, u stvari, nije proganjen.

"Zar vam se čini razumno", raspravljao se Šuster, "da hiljade naučnika zna za to, ali nijedan neće ni da zucne o celoj stvari? Nemoguće je sačuvati jednu tako veliku tajnu! To bi vam bilo kao da pokušate da sakrije Vašingtonov spomenik!"

"Oh, bilo je pokušaja da se otkrije istina", odvrati Redli. "Ali uvek ima načina da se dokazi tajanstveno unište... isto kao i ljudi koji su hteli da ih obelodane. Umeju da budu strašno nemilosrdni kada je to potrebno."

"Ali kazali ste da su... oni... stupali u kontakte sa ljudskim bićima. Nije li to protivurečnost?"

"Nipošto. Vidite, u Vaseljenu deluju i sile dobra i sile zla, isto kao i na Zemlji. Pojedina bića iz tanjira žele da nam pomognu... a druga da nas iskoriste. Te dve skupine se međusobno bore hiljadama

godina. Ponekad je u taj sukob umešana i Zemlja; tako je uništena Atlantida."

Hensten je morao da se osmehne. Pre ili kasnije, uvek su se pozivali na Atlantidu... a ako ne na Atlantidu, onda na Lemuriju ili Mu. Svi su pripadali istom tipu neuravnoteženog mentaliteta trgovaca tajnama.

Ceo predmet pomno je istražila skupina psihologa tokom... ako se Henstin tačno sećao... sedamdesetih godina dvadesetog veka. Zaključili su da je znatan postotak populacije sredinom dvadesetog veka bio ubeđen da će svet biti uništen i da je jedina nada bila u intervenciji iz svemira. Izgubivši veru u same sebe, ljudi su potražili spas u nebu.

Religija letećih tanjira cvetala je među otkaćenim članovima ljudskog roda skoro deset godina; onda je iznenada zamrla. Poput epidemije koja je otišla svojim putem. Psiholozi su zaključili da su za ovo bila odgovorna dva činioca: prvi je bila puka dosada... drugi Međunarodna geofizička godina, koja je najavila ulazak čoveka u svemir.

Za osamnaest meseci MGG-ja nebo je osmatrano i ispitivano sa više instrumenata i to je radilo više obučenih posmatrača nego u celokupnoj prethodnoj istoriji. Da su se iznad atmosfere zatekli kakvi nebeski posetioци, ovo usredsređeno nastojanje naučnika zacelo bi ih otkrilo. Ali do toga nije došlo; a kada su prve letelice sa ljudskom posadom počele da napuštaju Zemlju, leteći tanjiri su postali još zagonetniji pošto ih nije bilo.

Za većinu ljudi to je bio kraj. Za hiljade neidentifikovanih letećih objekata koji su viđani tokom vekova postojao je neki prirodni uzrok i kada smo više naučili o meteorologiji i astronomiji javilo se pregršt razumnih objašnjenja. Kada je osvanula Svemirska era i povratila čoveku poverenje u vlastitu sudbinu, svet je izgubio zanimanje za leteće tanjire.

Retko se, međutim, događa da neka religija sasvim izumre, tako da je šaćica vernika održala i ovaj kult u životu pomoću fantastičnih 'otkrića', izveštaja o susretima sa vanzemaljcima i tvrdnjama o telepatskim kontaktima. Čak i kada je dokazivano, što se često događalo, da su trenutni proroci krivotvorili dokaze, odani su ostajali

uporni. Njima su bili potrebni bogovi na nebu i nisu želeli da ih se liše.

"Još nam niste objasnili", upravo je govorio gospodin Šuster, "zašto baš vas progone ljudi iz letećih tanjira. Čime ste ih to naljutili?"

"Suviše sam se približio nekim njihovim tajnama, pa su iskoristili ovu priliku da me se reše."

"Pre bih pomislio da će pronaći neki manje složeni način."

"Glupo je zamišljati da naši ograničeni umovi mogu shvatiti njihov način razmišljanja. A ovo bi ličilo na nesrećni slučaj; niko nikada ne bi posumnjao da nije."

"Odlično. Pošto je sada ionako sve svejedno, da li biste nam kazali za kakvom ste to tajnom tragali? Ubeđen sam da bismo to svi voleli da saznamo."

Henstin ošinu pogledom Ervinga Šustera. Imao je utisak da je advokat dostojanstven čovečuljak koji ne zna za šalu; nije mu priličilo da bude ironičan.

"Rado ću vam to kazati", odvrati Redli. "Sve je, u stvari, počelo 1953, kada je američki astronom po imenu O'Nil primetio nešto zaista izuzetno ovde na Mesecu. Otkrio je mali most na istočnoj granici Mare Krizijuma.

Ostali astronomi su ga, razume se, ismejali... ali oni sa manje predrasuda potvrdili su postojanje tog mosta. Međutim, posle nekoliko godina, on je nestao. Očigledno je naše zanimanje uznemirilo ljude iz letećih tanjira i oni su ga demontirali."

To 'očigledno' predstavljalo je savršeni primer logike tanjiraša... izazivačko non sequitur koje ostavlja normalni um da se bespomoćno koprca nekoliko skokova u zaostatku. Nikada nije čuo za O'Nilov most, ali bilo je bezbroj primera pogrešnih osmatranja u astronomskim zapisima. Kanali na Marsu predstavljali su klasičan primer; čestiti posmatrači godinama su izveštavali o njima, ali oni jednostavno nisu postojali... bar ne kao fina paučina kako su ih Louel i ostali crtali. Da li je Redli smatrao kako je neko ispunio kanale, u razdoblju između Louelovog vremena i trenutka kada su obezbeđene prve jasne fotografije Marsa? On je bio sposoban i na to, bio je ubeđen Hensten.

O'Nilov most je, po svoj prilici, predstavljao neki trik svetlosti, ili Mesečevih senki koje su se bez prestanka pomerale... ali jedno tako jednostavno rešenje, razume se, nije bilo dovoljno dobro za Redlija. Ali šta je taj čovek radio ovde, nekoliko hiljada kilometara daleko od Mare Krizijuma?

Još je nekome palo na pamet to pitanje, pa ga je glasno postavio. Kao i obično, Redli je imao ubedljiv odgovor na vrhu jezika.

"Nadao sam se da ću", reče on, "odvratiti njihovu sumnjičavost ako se budem ponašao kao obični turista. Kako dokaz za kojim tragom leži na zapadnoj polulopti, pošao sam na istok. Planirao sam da stignem do Mare Krizijuma preko tamne strane; tamo ima nekoliko mesta koje takođe želim da pogledam. Ali bili su suviše pametni za mene. Trebalo je da pretpostavim da će me primetiti neki od njihovih agenata... u stanju su da poprime ljudski oblik, znate. Verovatno su me sledili od trenutka kad sam se spustio na Mesec."

"Zanima me", javi se gospođa Šuster, koja je, kako se činilo, sve ozbiljnije shvatala Redlija, "šta će nam sada učiniti."

"Voleo bih da mogu da vam kažem, gospođo", odvrati Redli. "Poznato nam je da imaju pećine u dubinama Meseca i gotovo je izvesno da će nas tamo odvesti. Čim su videli da nam se spasioci približavaju, ponovo su se umešali. Bojim se da smo sada suviše duboko da bi bilo ko mogao dopreti do nas."

E sada je bilo dosta tih gluposti, reče Pet u sebi. Zabava je gotova, jer ovaj ludak sada već počinje da oneraspoložuje ljude. Ali kako da ga učutkamo?

Ludilo je bilo retko na Mesecu, kao i u svim graničarskim društvima. Pet nije znao kako da mu se suprotstavi... naročito ne ovoj samouverenoj, neobično uverljivoj vrsti ludila. U pojedinim trenucima, umalo se nije upitao nema li ipak nečega u Redlijevoj obmani; u drugim okolnostima bi ga zaštitio njegov prirodni skepticizam, ali sada, posle toliko dana napetosti i iščekivanja, oslabila mu je kritička moć rasuđivanja. Poželeo je da postoji neki laki način da se razbije čarolija koju je van svake sumnje pleo ovaj slatkorečivi manijak.

Malo se posramivši zbog ovih misli, setio se brzog coup de grace kojim je u magnovenju uklonjen Hans Baldur. Bez ikakve namere...

bar on toga nije bio svestan... uhvatio je Hardingov pogled. Odmah mu je odgovoreno; Harding je neprimetno klimnuo i polako ustao. Ne! reče Pet... ali samo u sebi. Nisam mislio na to.... ostavite jadnog ludaka na miru... kakav ste vi to čovek?

A onda se opustio, bar malo. Harding nije nameravao da se odvoji od svog sedišta, udaljenog od Redlija četiri mesta. Jednostavno je ostao da stoji, zagledan u Novozelandačinu nedokučivog izraza lica. Možda je to bilo i sažaljenje, ali pri ovom slabom osvetljenju Pet nije mogao biti siguran.

"Mislim da je došlo vreme da i ja dam svoj prilog svemu ovome", reče on. "Bar je jedna od stvari koju vam je naš prijatelj kazao potpuno tačna. Prate ga... ali ne tanjiraši. Već ja.

Želeo bih da vam čestitam, Vilfrede Džordže Redli, uopšte niste loši za jednog amatera. Bio je to odličan lov... od Krajstčerča do Astrograda, pa Klavijusa i Tihoa, Ptolomeja i Platona do Port Rorisa... i na kraju ovamo; kako mi se čini, ovo je kraj puta, i to ne samo u jednom smislu."

Redli nije uopšte izgledao uznemiren. Samo je nakrivio glavu na gotovo kraljevski ohol način, kao da je dopuštao da Harding postoji, ali nije želeo da prizna da se poznaju.

"Kao što ste već možda pogodili", nastavi Harding, "ja sam detektiv. Uglavnom se bavim prevarama. To je dosta zanimljiv posao, mada mi se retko pruža prilika da razgovaram o njemu. Zato sam sada veoma zahvalan što to mogu učiniti.

Uopšte me ne zanimaju... mislim profesionalno... čudna uverenja gospodina Redlija. Da li su ona ispravna ili ne, ne utiče na činjenicu da je on veoma bistar računovođa i da dobro zarađuje na Novom Zelandu. Mada ne toliko dobro da bi mogao platiti jednomesečni boravak na Mesecu.

Ali to nije bio nikakav problem... jer je, znate, gospodin Redli stariji računovođa u ogranku kompanije Univerzalne putne kartice, u Krajstčerču. Njihov sistem bi trebalo da je potpuno siguran, sa dvostrukom kontrolom, ali on je nekako uspeo da sebi izda karticu kategorije Q koja važi za neograničena putovanja po celom Sunčevom sistemu. Njome se mogu plaćati hotelski i restorantski računi, kao i unovčavati čekovi do iznosa od pet stotina dolara, bez

prethodne provere. Izdato je vrlo malo Q kartica i njima se rukuje kao da su od plutonijuma.

Razume se, ljudi su i ranije pokušavali nešto slično; mušterije stalno gube svoje kartice, a preduzimljive spodobе se odlično provode koristeći ih nekoliko dana pre no što ih uhvate. Ali samo nekoliko dana; centralni računski sistem UPK-a veoma je delotvoran... mora takav biti. Postoji nekoliko nivoa bezbednosnih mera protiv neovlašćenog korišćenja i do sada je najduže razdoblje koje je iko iskoristio bilo nedelju dana."

"Devet dana", neočekivano se umeša Redli.

"Izvinite... vi to svakako bolje znate. Znači, devet dana. Ali Redli je bio na potezu gotovo tri nedelje pre no što smo ga uočili. Uzeo je godišnji odmor i rekao u kancelariji da će se odmarati u tišini na Severnom Ostrvu. Umesto da ode tamo, uputio se u Astrograd, a zatim na Mesec, pri tom ispisavši nove stranice istorije. Jer on je prvi... a nadamo se i poslednji... čovek koji je napustio Zemlju potpuno na kredit.

I dalje nas zanima kako je to izveo. Kako je preskočio automatska kola za proveru? Da li je imao saučesnika u odeljenju za kompjutersko programiranje? Postoji još niz sličnih pitanja od izuzetne važnosti za UPK. Nadam se, Redli, da se nećete ljutiti na mene i da ćete zadovoljiti moju znatiželju. Mislim da je to najmanje šta možete učiniti u ovim okolnostima.

Znamo zbog čega ste to učinili... zašto ste odbacili dobar posao i pošli u provod koji je morao da vas odvede u zatvor. Pretpostavili smo razlog, razume se, čim smo vas pronašli na Mesecu. UTK je znao sve o vašem hobiju, ali on nije uticao na vašu delotvornost. Odlučili su da se kockaju i ispalo je jako skupo."

"Jako mi je žao", odvrati Redli, krajnje dostojanstveno. "Kompanija se uvek dobro odnosila prema meni i ovo može izgledati sramno s moje strane. Ali imao sam dobar razlog i da sam pronašao dokaz..."

Ali u tom trenutku su svi, osim detektiva inspektora Hardinga, izgubili zanimanje za Redlija i njegove tanjire. Zvuk koji su svi s nestrpljenjem iščekivali konačno se začuo.

Lorensova sonda je zagrebla po krovu.

28.

Čini mi se da sam ovde proveo pola života, pomisli Moris Spenser... a Sunce je još nisko na zapadu, gde zalazi na ovom uvrnutom svetu, i još ima tri dana do podneva. Koliko ću još ostati zaglavljen na ovom planinskom vrhu, slušajući visokoumne priče kapetana Ensona o svemirskim putevima i gledajući taj udaljeni splav s njegovim igloima-blizancima.

Na to pitanje mu niko nije mogao odgovoriti. Kada je keson počeo da se spušta, izgledalo je da će posao biti obavljen u naredna dvadeset četiri sata. Ali sada su ponovo bili na početku... a da stvari budu još gore, više nije bilo vizuelnog uzbuđenja koje je priča u prvi mah nudila. Sve što će se od sada događati biće skriveno duboko ispod površine Mora, ili će se odvijati iza zidova igloa. Lorens je i dalje tvrdoglavo odbijao da primi kameru na splav i Spenser ga nije krivio zbog toga. Glavni inženjer je već jednom imao peh, kada mu se data izjava vratila poput bumeranga, i nije nameravao da ponovo rizikuje.

Ipak nije dolazio u obzir da Auriga napusti mesto događaja do koga je dospela uz tolike troškove. Ako sve prođe dobro, predstoji im još jedna dramatična scena. A ako sve krene naopako, čeka ih tragičan prizor. Pre ili kasnije, te prašinske skije će se uputiti nazad prema Port Rorisu... sa muškarcima i ženama koje su došli da spasu - ili bez njih. Spenser nije nameravao da propusti odlazak karavana, bez obzira na to da li će se to dogoditi pod Suncem na izlasku ili zalasku, ili pod bleđom svetlošću nepokretne Zemlje.

Čim je ponovo utvrdio gde se nalazi Selena, Lorens je ponovo počeo da buši. Na ekranu monitora Spenser je mogao da vidi tanku dršku cevi za snabdevanje kiseonikom koja je po drugi put krenula kroz prašinu. Zašto se Lorens gnjavio s tim, upita se on, kada čak nije bio ni siguran ima li živih na Seleni? I kako će to da proveriti, sada pošto ni radio više nije radio?

To su se isto pitali i milioni ljudi dok su gledali cev kako uranja u prašinu; a možda su mnogi došli do ispravnog odgovora. Čudno, ali nikom na Seleni on nije pao na pamet... čak ni komodoru.

Čim su začuli onaj tupi udar o krov, odmah su pogodili da to nije šipka kojom su ih tražili, pažljivo sondirajući more. Kada se minut kasnije začulo brujanje bušilice koja se probijala kroz fiberglas, osećali su se poput osuđenika koji su u poslednjem trenutku pomilovani.

Ovog puta je bušilica izbegla kolo kablova... mada to sada više nije bilo važno. Putnici su gotovo kao hipnotisani posmatrali, dok je zvuk postajao sve snažniji i prve truni počele da padaju sa tavanice. Kada se pojavila glava bušilice i spustila se dvadesetak centimetara, u kabini se prolomilo klicanje, kratko ali od srca.

Šta sada? - pomisli Pet. Ne možemo da razgovaramo sa njima; kako da znam kada treba da odvrnem bušilicu? Neću po drugi put da ponovim istu grešku...

Zapanjujuće glasno u toj napetoj tišini punoj iščekivanja, metalna cev stade da odzvanja ritmom DIT DIT DAT signala koje, sasvim sigurno, niko od prisutnih na Seleni neće zaboraviti do kraja života. Pet je smesta odgovorio, otkucavši u znak odgovora kleštima jedno 'V'. Sada znaju da smo živi, pomisli on. Ni u jednom trenutku nije, u stvari, poverovao da će Lorens pretpostaviti da su mrtvi i napustiti ih, ali ipak ga je sve vreme progonila sumnja.

Cev se ponovo oglasila, ovog puta mnogo sporije. Predstavljalo je pravu moru učiti Morzeovu azbuku... u ovom dobu to je bio silan anahronizam, tako da se čulo mnogo ogorčenih protesta među pilotima i svemirskim inženjerima zbog uludo utrošenog napora. Možda će vam zatrebati samo jednom u celom životu.

Ali u tome i jeste bila stvar. Tada će vam stvarno biti potrebna.

DIT DIT DAT, čuli su se udarci po cevi, DAT DIT... DIT DIT DIT... DAT DIT DAT DIT... DIT DAT DIT... DIT.. DIT DAT DAT.

Zatim, da ne bi bilo kakve greške, stali su da ponavljaju reč, ali i Pet i komodor su, iako su, što se Morzeovo azbuke tiče bili zardali, shvatili poruku.

"Kažu nam da odvrnemo burgiju", reče Pet. "Pa, hajde da i to obavimo.

Kratki nalet vazduha izazva trenutak nepotrebne panike, a onda se pritisak izjednačio. Sada je cev bila otvorena prema gornjem svetu i dvadeset dvoje nestrpljivih muškaraca i žena čekalo je prvi

dah kiseonika da pokulja prema njima.

Umesto toga, cev je progovorila. Kroz otvor je stigao glas, promukao i zagrobni, ali savršeno jasan. Bio je tako glasan i u toj meri neočekivan, da se društvo trglo od iznenađenja. Jedva ni pet-šest od ovih muškaraca i žena ikada čulo cev koja govori; odrasli su u uverenju da se glas može poslati kroz prostor jedino putem elektronike. Ovo oživljavanje antike predstavljalo je za njih novost kao što bi i telefon predstavljao novost za kakvog drevnog Grka.

"Govori vam glavni inženjer Lorens. Čujete li me?"

Pet savi šake oko otvora i polako odvrti: "Čujemo vas jasno i glasno. Kako nas primete?"

"Vrlo jasno... jeste li dobro?"

"Jesmo... šta se dogodilo?"

"Propali ste još nekoliko metara... ne više. Ovde gore gotovo da ništa nismo ni primetili, dok se cevi nisu otrgnule. Kako stojite s vazduhom?"

"Još dobro... ali što pre počnete da nas snabdevate, to bolje."

"Ne brinite... počecemo da ga pumpamo čim očistimo filtere od prašine i dopremimo još jednu bušilicu iz Port Rorisa. Ona koju ste upravo skinuli bila nam je jedina rezervna... prava sreća što smo je imali."

Znači, još najmanje jedan sat, pomisli Pet, pre no što im ponovo obezbede dovod vazduha. Međutim, trenutno ga to nije brinulo. Znao je kako se Lorens nada da će doći do njih... i bilo mu je jasno da plan neće uspeti, pošto Selena više nije ležala vodoravno.

"Kako ćete stići do nas?" otvoreno je upitao.

Usledilo je tek jedva primetno oklevanje pre no što je Lorens odgovorio.

"Još nisam razradio pojedinosti, ali dodacemo još jedan deo kesona i nastaviti da ga spuštamo dok ne stigne do vas. Onda ćemo početi da skupljamo prašinu dok ne stignemo do dna. Tako ćemo dospeti na svega nekoliko centimetara od vas; taj prostor ćemo nekako premostiti. Ali prvo bih želeo da obavim nešto drugo."

"Šta to?"

"Devedeset odsto sam ubeđen da nećete više propadati... ali ako ipak do toga dođe, bilo bi mi milije da to bude sada. Želim da svi

zajedno nekoliko minuta skačete."

"Da li je to bezbedno?" upita sumnjičavo Pet. "Šta ako se ova cev ponovo iščupa?"

"Onda je ponovo možete uvući. Jedna rupica manje ili više, nije važno... ali još jedno sleganje bi i te kako bilo, ako do njega dođe kada budemo pokušavali da napravimo otvor veličine čoveka na krovu."

Selena je doživela nekoliko čudnih prizora, ali ovaj je van svake sumnje bio najčudniji. Dvadeset dvoje muškaraca i žena svečano je skakalo kao jedan, dižući se do tavanice, a zatim spuštajući što su energičnije mogli na pod. Sve to vreme Pet je bez prestanka motrio na cev koja je vodila u spoljašnji svet; posle punog minuta upornog vežbanja od strane putnika. Selena se pomerila naniže manje od dva centimetra.

On je to prijavio Lorensu, koji je primio tu vest sa olakšanjem. Sada je s razlogom mogao da veruje da se Selena neće ponovo pomeriti i bio je ubeđen da može izvući te ljude. Kako tačno, to još nije znao, ali plan je počeo da se oblikuje u njegovoj glavi.

Konačni oblik dobio je tokom narednih dvanaest časova, za vreme razgovora sa njegovim trustom mozгова i posle opita izvršenih na Moru Žeđi. Inženjersko odeljenje je za ovih nedelju dana saznalo više o prašini nego tokom svog dotadašnjeg postojanja; više se nisu borili u mraku protiv uglavnom nepoznatog neprijatelja. Znali su šta smeju, a šta ne.

Uprkos brzini kojom su donošeni izmenjeni planovi i pravljen potrebni hardver, nije bilo prekomerne žurbe niti nepažljivosti. Jer ovo je bila još jedna operacija koja je morala iz prve da uspe; ako propadne, onda će morati taj keson da ostave i počnu da spuštaju novi. A u najgorem slučaju... oni na Seleni će se udaviti u prašini.

"To je sladak problem", reče Tom Louson koji je voleo slatke probleme... i malo šta drugo. "Donja strana kesona je otvorena tako da kroz nju može da ulazi prašina jer ona dodiruje Selenu samo u jednoj tački, zbog nagiba krova. Pre no što počnemo da ispumpavamo prašinu, moramo zatvoriti taj procep.

Jesam li kazao 'ispumpavamo'? Greška. Tu stvar ne možete

ispumpati; morate je podići. A ako to pokušamo, kako sada stvari stoje, prašina će ulaziti unutra istom brzinom kroz dno cevi kojom ćemo je mi vaditi na vrhu."

Tom je zastao i sardonički se osmehnuo svojoj mnogomilionskoj publici, kao da je izaziva da reši taj problem. Pustio je gledaoce da se krčkaju u vlastitim mislima izvesno vreme, a onda je podigao model koji je ležao na stolu u studiju. Mada je bio krajnje jednostavan, prilično se njime ponosio, jer ga je sam napravio. Niko nije mogao da nasluti, s druge strane kamere, da je to bio samo karton poprskan aluminijumskom bojom.

"Ova cev", reče on, "predstavlja kratki deo kesona koji sada vodi do Selene... i koji je, kako sam malopre rekao, pun prašine. A ovo..." drugom šakom je podigao zatupasti cilindar, zatvoren na jednom kraju, "...odlično pristaje u keson, poput klipa. Vrlo je težak i pokušaće da potone pod vlastitom težinom. Ali to, razume se, ne može dok je prašina zarobljena ispod njega."

Tom okrenu klip tako da se sada ravni kraj valjka našao pred kamerom. Pritisnuo je prstom središte kruga, što je prouzrokovalo otvaranje vratašca.

"Ovo frunkcioniše kao ventil; kada je zaptivak otvoren, prašina može da protiče kroz otvor i tada se klip lako spušta dole. Čim stigne do dna, ventil će se zatvoriti posle upućenog signala odozgo. Tako će keson biti zapečaćen i moći ćemo da počnemo da vadimo prašinu.

Zvuči veoma jednostavno, zar ne? Ali nije. Postoji otprilike pedeset problema koje nisam pomenuo. Na primer, kada se keson isprazni, pokušaće da ispliva na površinu sa potiskom od dobrih nekoliko tona. Glavni inženjer Lorens je izradio genijalni sistem sidara koja treba da ga zadrže dole.

Svakako vam je jasno da će, kad ispraznimo ovu cev, od prašine i dalje postojati klinasti procep između donjeg kraja i Seleninog krova. Kako gospodin Lorens misli s tim da iziđe na kraj, to ne znam. I, molim vas, da meni više ne šaljete predloga; već smo u ovom programu imali dovoljno polupečenih ideja za ceo jedan život.

Ovaj... klip... nije samo teorija. Ovdašnji inženjeri su ga u proteklih dvanaest časova izgradili i ispitali i sada je u akciji. Ako dobro

tumačim signale koje mi upućuje onaj čovek, mislim da se selimo na More Žeđi da vidimo šta se dešava na splavu."

Sada su na splavu i oko njega bila tri igloa raznih veličina; na Suncu koje se odbijalo o njihovu spoljašnost ličili su na džinovske kapi žive. Jedna prašinska skija stajala je parkirana pored najveće kupole; druge dve bile su u prolazu, i dalje prebacujući zalihe iz Port Rorisa.

Poput otvora bunara, keson je štrčao iz mora. Njegov obod dizao se svega dvadesetak centimetara iznad prašine i otvor se činio suviše uzan da u njega uđe čovek. Biće to dosta teško za nekoga u skafanderu... ali ključni deo ove operacije obavljace se bez skafandera.

U određenim razmacima, u bunaru je nestajala cilindrična hvataljka koju je nekoliko sekundi kasnije izvlačio mali, ali snažni kran. Sa svakim izvlačenjem, hvataljka je prebacivana preko oboda otvora i njen sadržaj je istresan nazad u more. Na trenutak bi se sivi džep prašine zadržao u ravnoteži na nivou ravnice; zatim bi se lagano spustio, nestavši potpuno pre no što bi se iz otvora pojavio novi tovar. Bio je to čarobni trik izvođen u po bela dana, tako da je naprosto plenio pogled. Mnogo efektnije od hiljadu reči kojima se mogao opisati, govorio je gledaocima sve što je trebalo da znaju o Moru Žeđi.

Hvataljki je sada trebalo više vremena, jer je zadirala dublje u prašinu. Konačno je došao i trenutak kada se pojavila samo dopola puna, i put ka Seleni bio je otvoren... osim one prepreke na kraju puta.

29.

"Još smo dosta dobro raspoloženi", izgovori Pet u mikrofon koji je sada bio spušten kroz otvor za vazduh. "Doživeli smo, razume se, pravi šok posle drugog propadanja kada smo izgubili vezu s vama... ali sada smo ubeđeni da ćete nas ubrzo izvući napolje. Čujemo hvataljku kako vadi prašinu i divno je znati da je pomoć tako blizu. Nikad nećemo zaboraviti", dodade on, pomalo nevešto, "napor koji su uložili svi ti ljudi da nas spasu. Bez obzira na ishod, želimo da im zahvalimo. Svi smo sasvim sigurni da je učinjeno sve što se moglo.

A sada ću mikrofon proslediti dalje, pošto neki od nas imaju poruke koje bi želeli da pošalju. S malo sreće, ovo će biti poslednje javljanje sa Selene."

Kada je mikrofon predao gospođici Vilijams, shvatio je da je poslednju rečenicu mogao malo bolje sročiti; mogla se tumačiti na dva načina. Ali kako je spas bio tako blizu, odbijao je da prizna kako još postoji mogućnost neuspeha. Toliko toga su prošli da im se sada više sigurno ništa neće dogoditi.

Ipak je bio svestan da će poslednja faza operacije biti najteža i najkritičnija od svega. Raspravljali su beskonačno o tome tokom poslednjih nekoliko časova, od trenutka kada im je glavni inženjer Lorens objasnio šta namerava da učini. O malo čemu drugom su imali sada da razgovaraju kada je... zajedničkom odlukom... stavljen veto na leteće tanjire.

Mogli su da nastave sa čitanjem knjige, ali i Šejn i Pomorandža i jabuka nekako su izgubili privlačnost. Niko sada nije mogao da se usredsredi ni na šta drugo do na izgleda da se izvuku odatle i na ponovno stupanje u život koji ih je čekao kada se ponovo pridruže ljudskoj rasi.

Nešto ih je odozgo iznenada jako lupilo. To je mogla biti samo jedna stvar; hvataljka je stigla do dna otvora, odnosno keson je bio prazan. Sada su ga mogli pripojiti na jedan od igloa i upumpati u njega vazduh.

Trebalo im je više od jednog sata da izvedu pripajanje i izvrše sve potrebne testove. Naročito preinačen iglo tip XIX sa rupom u podu

dovoljno velikom da kroz nju prođe vrh kesona, trebalo je postaviti i naduvati krajnje pažljivo. Životi putnika sa Selene, kao i ljudi koji pokušavaju da ih spasu, mogli bi zavisiti od tog vazdušnog spoja.

Glavni inženjer Lorens nije skinuo skafander dok nije bio sasvim zadovoljan; onda je prišao toj razjapljenoj rupi. Podigao je baterijsku svetiljku iznad otvora i pogledao niz okno, koje kao da se protezalo u beskonačnost. Ali do dna je bilo samo sedamnaest metara; čak i pri ovako slaboj gravitaciji nekom predmetu bilo bi potrebno svega pet sekundi da padne do dna.

Lorens se okrenu ka svojim pomoćnicima; svi su nosili skafandere, ali su im veziri bili podignuti. Ako išta pođe naopako ti veziri su se mogli zatvoriti u deliću sekunde i ljudi unutra bi verovatno bili bezbedni. Ali za Lorensa ne bi bilo nikakve nade... kao ni za dvadeset dvoje putnika na Seleni.

"Tačno znate šta treba da radite", reče on. "Ako budem hteo na brzinu da iziđem, svi zajedno počnite da vučete lestvice od konopca. Ima li pitanja?"

Nije ih bilo; sve je bilo pažljivo uvežbano. Pošto je klimnuo svojim ljudima, a oni mu jednoglasno poželeli sreću, Lorens se spustio u okno.

Veći deo puta prešao je u padu, proveravajući s vremena na vreme brzinu tako što bi se uhvatio za lestvice. Na Mesecu je to bilo sasvim bezbedno; to jest, gotovo bezbedno. Lorens je video ljude kako ginu jer su zaboravili da čak i pri ovom gravitacionom polju možete dostići smrtonosnu brzinu za manje od deset sekundi.

Ovo je ličilo na Alisin pad u Zemlju čuda (toliko o tome da je Kerol možda bio nadahnut svemirskim putovanjem) ali ovde nije imao šta da vidi dok se spuštao osim praznog betonskog zida, koji mu je bio tako blizu da je morao da začkilji kako bi se usredsredio na njega. A onda je, krajnje blago, udario o dno.

Čučnuo je na maloj metalnoj platformi, veličine i oblika poklopca za kanalizaciju i stao da je razgleda. Vratašca-ventil koja su bila otvorena dok se klip spuštao kroz prašinu malo su propuštala i tanki trag sivog praha uspuzao je oko zatvarača. To nije bilo ništa strašno, ali Lorens nije mogao da ne misli na to šta bi se dogodilo ako bi ventil propustio pod pritiskom odozgo. Kojom brzinom bi prašina

počela da ispunjava okno, poput vode u bunaru? Ali ne tako brzo, u to je bio ubeđen, koliko je on mogao da se penje tim lestvicama...

Ispod njegovih nogu, na samo nekoliko centimetara, nalazio se krov lađe, nagnut u dubinu pod uglom od izluđujućih trideset stepeni. Njegov problem je sada bio kako da spoji vodoravni kraj okna sa nagnutim krovom lađe... i da to izvede tako dobro da spoj ne propušta prašinu. Plan je bio besprekoran: nije ni očekivao da neće biti, jer su ga smislili najbolji inženjerski mozgovi na Zemlji i Mesecu. Predviđao je čak i mogućnost da Selena ponovo sklizne, za nekoliko centimetara, dok on ovde radi. Međutim, teorija je bila jedno... ali kao što je dobro znao, praksa je bila druga stvar.

Oko obima metalnog diska na kome je Lorens sedeo bilo je raspoređeno šest zavrtnja velikih kao palac i on poče jedan po jedan da ih odvrće, poput bubnjara koji štимуje svoj instrument. Za donju stranu platforme bio je pripojen dodatak u obliku harmonike, gotovo iste širine kao i keson, koji je sada bio sklopljen. Oblikovao je pokretnu spojku, dovoljno veliku da kroz nju puzeći prođe čovek, koja se sada lagano otvarala kako je Lorens odvrtao zavrtnje.

Jedna strana nabrane cevi morala se protegnuti četrdeset centimetara da bi doprla do nagnutog krova; druga gotovo da i nije morala da se pomeri. Lorensova glavna briga bila je da će otpor prašine sprečiti harmoniku da se otvori, ali zavrtnji su lako savladavali pritisak.

Sada se više nijedan od njih nije mogao dalje odvrutati; donji kraj spoja morao bi se prilepiti za krov Selene i hermetički spojiti sa njim, bar se tome nadao, pomoću gumenog poveza oko oboda. Vrlo brzo će utvrditi koliko je taj spoj bio čvrst.

Automatski proverivši put za uzmak, Lorens je pogledao uz okno. Nije video ništa usled sjaja baterijske svetiljke koja mu je visila dva metra iznad glave, ali zato su lestvice od konopca koje su se pružale pored nje delovale umirujuće.

"Spustio sam konektor", doviknu on svojim nevidljivim kolegama. "Izgleda da se zalepio za krov. Sada ću otvoriti ventil."

Ako sada dođe do kakve pogreške, celo okno će biti poplavljeno i možda će postati neupotrebljivo. Lagano i nežno, Lorens je otvorio vratanica kroz koja je prašina prolazila kroz klip dok se spuštao. Nije

došlo do iznenadnog izdizanja; nabrana cev ispod njegovih nogu zadržavala je More.

Lorens ispruži ruku kroz ventil... i prstima napipa krov Selene, koji je i dalje bio nevidljiv ispod prašine, ali sada na dohvat ruke. Malo mu je dostignuća u životu pružilo takvo zadovoljstvo. Posao još ni izdaleka nije bio obavljen... ali dodirnuo je lađu. Ostao je trenutak da čuči u svojoj maloj jami, osećajući se poput kakvog rudara iz prošlih vremena kada mu je prvi grumen zlata zablistao na svetlosti lampe.

Udario je tri puta o krov; istog časa su mu odgovorili. Nije imalo svrhe započeti razgovor Morzeovom azbukom, jer da je želeo mogao je direktno da razgovara s njima preko mikrofona, ali dobro je znao kakvo će psihološko dejstvo ostaviti njegovo kucanje. Dokazaće muškarcima i ženama na Seleni da je spas na samo nekoliko centimetara od njih.

No, i dalje su postojale velike prepreke, a naredna je bio poklopac na kome je sedeo... samo lice klipa. Poslužio je svrsi, zadržao je prašinu dok su praznili keson, ali sada ga je morao odstraniti pre no što iko utekne sa Selene. To se, međutim, moralo obaviti tako da se ne pomeri pokretni spoj pri čijem je nameštanju pomogao.

Da bi to bilo moguće, kružno lice klipa bilo je tako sagrađeno da se moglo podići gore, poput poklopca sa šerpice sosa, kada se odvrne osam velikih vijaka. Lorensu je bilo potrebno samo pet minuta da izađe s njima na kraj i da priveže konopac za oslobođeni metalni disk; zatim je povikao: "Vuci!"

Neki deblji čovek bi morao da se penje uz okno praćen kružnim poklopcem, ali Lorensu je bilo dovoljno da se priljubi uza zid dok je metalna ploča, koja se kretala postrance, izvlačena pored njega. Ode i poslednja odbrambena prepreka, pomisli on, dok je disk nestajao iznad njega. Sada više nije bilo moguće zatvoriti okno, ako spojka otkáže i prašina počne da prodire unutra.

"Kofa!" povika on. Odmah su je spustili.

Pre četrdeset godina, priseti se Lorens, igrao sam se na nekoj kalifornijskoj plaži, pravio sam u pesku zamkove pomoću kofice i lopatice. A sada me, evo, na Mesecu... postao sam ni manje ni više nego glavni inženjer zemaljske strane... i kopam još revnosnije, dok mi cela ljudska rasa viri preko ramena.

Kada je prvi tovar izvučen, ogolio je znatan deo Seleninog krova. Količina prašine koja se našla zarobljena unutar spojne cevi bila je sasvim mala, tako da je se rešio napunivši samo još dve kofe.

Pred njim se sada nalazilo aluminizirano tkanje štitnika protiv sunca, koje se odavno raspalo pod pritiskom. Lorens ga je sasvim lako odstranio... bilo je tako krhko da ga je mogao kidati golim rukama... posle čega je otkrio neznatno naborani fiberglas spoljašnjeg trupa. Lako će ga iseći pomoću male električne testere; to će takođe ispasti fatalno.

Jer Selenin dvostruki trup sada više nije bio celovit; kada je krov oštećen, prašina je zacelo preplavila prostor između dva zida. Sigurno je čekala tamo, pod pritiskom, da šikne napolje čim on napravi prvi rez. Pre no što bude mogao da uđe u Selenu, taj tanki ali smrtonosni sloj prašine morao je biti imobilisan.

Lorens oštro kucnu o krov; kao što je i očekivao, prašina je prigušivala zvuk. Ali nije očekivao da će dobiti žustar i uspaničen odgovor.

Ovo kucanje koje je doprlo iz unutrašnjosti lađe sigurno nije bio signal za 'Dobro sam'. Čak i pre no što su ljudi odozgo uspeali da mu prenesu novosti, Lorens je pogodio da je More Žeđi pokušalo još jednom, poslednji put, da zadrži svoj ulov.

Karl Džonson bio je nukleonski inženjer, te je stoga imao vrlo osetljiv nos, a kako se desilo da sedi u stražnjem delu kabine, upravo je on primetio da im preti nesreća. Nekoliko sekundi ostao je sasvim miran, skupljajući i šireći nozdrve, a zatim je kazao: "Izvinite", putniku do sebe i tiho se uputio u kupatilo. Nije želeo da napravi bespotrebnu gužvu, naročito ne sada kada im je spas bio tako blizu. Ali za svog radnog veka naučio je, na više primera nego što mu je bilo stalo da ih se seća, da nikada ne zanemari miris zapaljene izolacije.

Bio je u kupatilu manje od petnaest sekundi; kada je izišao uputio se odsečnim korakom, ali ne suviše brzo, kako ne bi izazvao paniku, pravo do Peta Harisa, koji je bio zaokupljen razgovorom sa komodorom Henstinom, i prekinuo ih je bez pardona.

"Kapetane", oslovi ga on tihim, užurbanim glasom. "Gorimo.

Pođite do toaleta i proverite. Nikome nisam kazao."

Pet je iste sekunde pošao, zajedno sa Henstinom. U svemiru, kao ni na moru, niko ne gubi vreme na raspravljanje kada čuje reč 'Vatra'. A Džonson nije bio tip čoveka koji bi dizao lažnu uzbunu; kao i Pet, on je takođe bio tehničar u Lunarnoj administraciji i bio je među onima koje je komodor odabrao u svoj odred za suzbijanje pobune.

Toalet je bio tipičan za mala vozila koja su saobraćala po tlu, moru, vazduhu i svemiru; čovek je mogao da dodirne sve zidove ne pomerajući se. Međutim, stražnji zid, neposredno iznad lavaboa, uopšte se više nije mogao dodirnuti. Na fiberglasu su se pojavili mehurići od vreline; nastavio je da se naduvava i ispupčava njima naočigled.

"Blagi Bože", izusti komodor. "Probiće za koji minut. Šta li je uzrok?"

Ali Pet je već nestao. Vratio se posle nekoliko sekundi, noseći pod miškama dva mala kabinska aparata za gašenje požara.

"Komodore", reče on, "idite da javite splavu. Recite im da nam je možda ostalo svega nekoliko minuta. Ostaću ovde u slučaju da probije."

Henstin ga poslušao. Trenutak kasnije Pet ga je čuo kako diktira poruku u mikrofona, a zatim i iznenadnu gužvu među putnicima. Gotovo istog časa vrata su se ponovo otvorila i Mekenzi mu se pridružio.

"Mogu li da pomognem?" upita naučnik.

"Mislim da ne", odvratio Pet, držeći spreman aparat za gašenje. Osetio je neku čudnu obamrlost kao da se to, u stvari, nije dešavalo njemu, već je sve bilo san iz koga će se ubrzo probuditi. Možda je do sada već prekoračio granicu straha; preživljavajući jednu krizu za drugom, postao je potpuno bezosećajan. Držao se i dalje, ali više nije mogao da reaguje.

"Odakle to", upita Mekenzi kao komodorov eho, ponovivši pitanje na koje ovaj nije dobio odgovor i odmah postavi još jedno. "Šta se nalazi iza te pregrade?"

"Naša glavna zaliha energije. Dvadeset akumulatorskih ćelija."

"Koliko ima energije u njima?"

"Krenuli smo sa pet hiljada kilovat časova. Verovatno još imamo

polovinu."

"Eto vam odgovora. Nešto prazni našu zalihu energije. Najverovatnije gori još od kada su iščupane one žice tamo gore."

Objašnjenje je imalo smisla, ako ni zbog čega drugog ono stoga što nije bilo drugog izvora energije na lađi. Bila je potpuno otporna na vatru, što znači da nije mogla jednostavno da se zapali. Ali u njenim energetske ćelijama nalazilo se dovoljno električne energije da se punom brzinom kreće satima i ako se to raspe u sirovu toplotu posledice će biti katastrofalne.

Pa ipak, to je bilo nemoguće; takvo jedno preopterećenje bi smesta uništilo prekidače kola... osim ako se, zbog nečega, nisu zaglavili.

Nisu, javio je Mekenzi pošto je na brzinu proverio u vazdušnoj komori.

"Svi prekidači su iskočili", reče on. "Kola su mrtva kao ovčatina. Ne razumem."

Čak i u ovom trenutku opasnosti, Pet je morao da se osmehne. Mekenzi je bio tipični naučnik; iako mu je pretila smrtna opasnost, želeo je da sazna na koji će način umreti. Da je trebalo da izgori na lomači... što ga je možda i čekalo... pitao bi dželate; "Koju vrstu drveta koristite?"

Vrata se otvoriše prema unutra, propustivši Henstina koji je došao da im podnese izveštaj.

"Lorens kaže da će se probiti za deset minuta", obavesti ih on. "Hoće li taj zid izdržati do tada?"

"Sam Bog zna", odvrati Pet. "Može izdržati još čitav sat... a može se raspasti u narednih pet sekundi. Zависи od toga kako se vatra širi."

"Zar ne postoje automatske sprave za borbu protiv požara u tom odeljku?"

"Nema potrebe za njima... ovo je nepropusna pregrada i u normalnim okolnostima s druge strane je vakuum. To je najbolje protivpožarno sredstvo koje možete zamisliti."

"Tako je!" povika Mekenzi. "Zar ne shvatate? Ceo odeljak je preplavljen. Kada se krov pokidao, prašina je počela da se probija unutra. Izazvala je kratak spoj u celoj električnoj opremi."

Pet je znao, bez daljnjeg razglabanja, da je Mekenzi bio u pravu.

Do sada su se svi odeljci u normalnim prilikama otvoreni prema svemiru sigurno napunili prašinom. Ušla je kroz polomljeni krov, tekla duž procepa između dvostrukog trupa i lagano se nagomilavala oko otvorenih šipki u odeljku za energiju. A onda je neminovno morala da nastupi pirotehnika; u prašini je bilo dovoljno meteorskog gvožđa tako da je bila dobar provodnik. Tamo unutra sve će vrcati od električnih lukova i kratkih spojeva kao da se zapalilo hiljadu električnih vatri.

"A da poprskamao zid vodom", primeti komodor, "da li bi to pomoglo... ili bi fiberglas od toga pukao?"

"Mislim da bi trebalo da probamo", odvrati Mekenzi, "ali vrlo pažljivo... ne previše odjednom." Napunio je plastičnu času... voda je već bila topla... i upitno pogledao u ostale. Pošto se niko nije protivio, poprskao je sa nekoliko kapi površinu po kojoj su se sporo javljali čirevi.

Smesta je prestao jer je pucanje i naduvavanje koje je usledilo bilo zastrašujuće. Bio je to preveliki rizik; da je zid bio od metala, ideja bi bila izvodljiva, ali ova plastika koja nije bila dobar provodnik samo bi se urušila pod termalnim stresom.

"Ovde unutra ništa ne možemo preduzeti", izjavi komodor. "Čak ni ti aparati za gašenje neće mnogo pomoći. Biće bolje da iziđemo i blokiramo ceo odeljak. Vrata će se ponašati kao protivpožarna prepreka i obezbediće nam malo dodatnog vremena."

Pet je oklevao. Vrućina je već bila gotovo nepodnošljiva, ali činilo mu se kukavički da se povuče. Ipak Hensenov predlog bio je i te kako razuman: ako ostane ovde dok se vatra ne probije, verovatno će se smesta ugušiti od isparenja.

"Tako je... hajdemo napolje", složi se on. "Da vidimo kakvu barikadu možemo podići s druge strane vrata."

Nije mislio da će za to imati dovoljno vremena; već je mogao da čuje, sasvim jasno, kako gori i naduvava se zid koji je zadržavao pakao.

30.

Vest da je Selena u plamenu ništa nije promenila u Lorensovom načinu rada. Brže no što je radio nije mogao; da je pokušao, mogao je pogrešiti, upravo u trenutku kada je trebalo da obavi najpipaviji deo posla. Mogao je jedino da nastavi i dalje i da se nada da će pobediti vatru.

Aparat koji je upravo spušten niz okno ličio je na preglomazan pištolj za ulje, ili džinovsku verziju špriceva kojima su se pravili ukrasi na tortama za venčanje. No, u njemu nije bilo ni ulja ni šlaga, već je sadržao organski silikon pod velikim pritiskom. Trenutno je bio u tečnom stanju; neće još dugo ostati takav.

Lorensov prvi problem bio je da ubrizga tečnost između dvostrukog trupa, a da mu prašina ne pobegne. Pomoću malog pištolja za zakivanje, ispalio je nekoliko šupljih zakivaka u Seleninu spoljašnju kožu... jedan u središte očišćenog kruga, a drugih šest ravnomerno raspoređenih po obodu.

Prineo je špic središnjem zakivku i povukao obarač. Začulo se kratkotrajno šištanje kada je tečnost suknula kroz šuplji zakivak, jer se pod njenim pritiskom otvorio mali ventil na vrhu u obliku metka. Radeći sa lakoćom, Lorens je išao od zakivka do zakivka, ispaljujući podjednake količine tečnosti kroz svaki od njih. Sada će se materija ravnomerno raširiti između dva trupa, u obliku krzave palačinke koja će imati više od metra u prečniku. Ne... ne palačinke... soufflea, jer će početi da se peni čim prođe kroz cev.

Nekoliko sekundi kasnije počće da se sleže, pod uticajem katalizatora smešanog u nju. Lorens pogleda na sat; kroz pet minuta ta će pena biti tvrda kao kamen, ali i porozna poput kamena-plavca... na koji će mnogo i da liči. Tada više prašina neće moći da ulazi u ovaj deo trupa; ona koja se već tamo nalazila već se zamrzla na mestu.

Ničim nije mogao da skрати tih pet minuta; ceo plan je zavisio od toga da pena postigne određenu čvrstoću. Ako vreme i mesto nisu bili dobro određeni, ili ako su pogrešili hemičari u bazi, ljudi na Seleni mogli su se smatrati mrtvima.

Vreme dok je čekao iskoristio je da sredi okno tako što je svu opremu vratio na površinu. Uskoro je samo Lorens ostao na dnu bez ikakvih alatki osim svojih šaka. Da je Moris Spenser mogao da prokrijumčari kameru u ovaj uski prostor... a on bi potpisao svaki iole razumni ugovor sa đavolom samo da je to mogao... njegovi gledaoci uopšte ne bi bili u stanju da pogode šta će Lorens dalje preduzeti.

Zbunili bi se još više kada bi ugledali nešto što je ličilo na dečji obruč kako se polako spušta niz okno. Ali ovo nije bila nikakva igračka za mališane; bio je to ključ koji će otvoriti Selenu.

Suzan je već sve putnike pvela u prednji deo kabine koji je sada bio na mnogo višem nivou. Svi su tamo stajali zbijeni u gomilu, nestrpljivo gledajući u tavanicu i naprežući se da čuju svaki zvuk ohrabrenja.

Sada ih je trebalo nekako obodriti, pomisli Pet. A njemu samom je to bilo potrebnije nego bilo kome od njih, jer jedino je on znao... ako Henstin i Mekenzi nisu nagađali... stvarne razmere opasnosti s kojom su se suočili.

Već je i vatra bila dovoljno strašna i mogla ih je pobiti ako se probije u kabinu. Ali ona se sporo širila i mogli su da joj se suprotstave, makar nakratko. Protiv eksplozije su, međutim, bili potpuno nemoćni.

Selena je bila bomba sa upaljenim fitiljem. Uskladištena energija u akumulatorskim ćelijama koja je pokretala njene motore i sve električne uređaje mogla je pobeći u obliku toplote, ali nije mogla da eksplodira. Na žalost, stvari su drugačije stajale sa rezervoarima u kojima se nalazio tečni kiseonik...

U njima mora da ima još mnogo litara zastrašujuće hladnog i strašno reaktivnog elementa. Kada sve veća topolota rastrgne te rezervoare, doći će i do fizičke i hemijske eksplozije. Male, doduše... možda jačine koju izazove sto kilograma TNT-a. Ali i to će biti dovoljno da raskomada Selenu.

Pet nije smatrao da to treba da pomene Henstinu, koji je već smišljao kako da napravi barikadu. Odšrafili su sedišta u prednjem delu kabine i nagurali ih između poslednjeg reda i vrata od toaleta. Izgledalo je kao da se komodor sprema na invaziju, a ne na borbu protiv vatre... što je i bilo tačno. Sama vatra, usled svoje prirode,

možda se neće proširiti van odeljka sa akumulatorima, ali čim on pukne i zid u čirevima se konačno ukloni, unutra će pokuljati prašina.

"Komodore", pozva ga Pet, "dok to radite, ja ću početi da organizujem putnike. Ne smemo dozvoliti da dvadeset ljudi pokuša odjednom da iziđe."

To je bila košmarna mogućnost koju je trebalo osujetiti po svaku cenu. Ipak će teško biti izbeći paniku... čak i u ovoj veoma disciplinovanoj zajednici... ako jedini put za bekstvo od smrti koja se brzo približava bude predstavljao samo uski tunel.

Pet ode u prednji deo kabine; na Zemlji bi to predstavljalo strmo penjanje naviše, ali ovde se padina od trideset stepeni jedva primećivala. Pogledao je zastrašena lica ispred sebe i kazao: "Vrlo brzo ćemo izići odavde. Kada se pojavi otvor na tavanici kroz njega će spustiti lestvice od užadi. Prvo će poći dame, a za njima muškarci... po abecednom redu. Ne upirite se da se penjete. Ne zaboravite koliko ste ovde laki, tako da se možete izvući koristeći samo ruke, a to radite što brže budete mogli. Ali nemojte gurati osobu ispred sebe; trebalo bi da imate dovoljno vremena, jer vam je do vrha potrebno svega nekoliko sekundi.

"Suzan, molim te, napravi popis po abecednom redu. Harding, Brajan, Džonson, Beret... zamolio bih vas da se nađete pri ruci kao i ranije. Može nam zatrebati vaša pomoć..."

Nije završio rečenicu. Iz stražnjeg dela kabine začula se tiha, prigušena eksplozija... ništa spektakularno, pucanje papirnate kese bi napravilo veću buku. Ali to je značilo da je zid konačno popustio... dok je tavanica, na nesreću, još bila cela.

S druge strane krova Lorens je položio obruč na fiberglas i počeo da ga pričvršćuje brzосуšećim cementom. Prsten je bio gotovo iste širine kao mali bunar u kome je čučao; bio je udaljen svega nekoliko centimetara od valovitih zidova. Iako je bio sasvim bezbedan, on je njime rukovao sa prekomernom pažnjom. Nikada se nije osećao prijatno rukujući ekspozitivima, kao što je to slučaj sa onima koji žive od toga.

Prstenasto punjenje koje je postavljao predstavljalo je savršeni konvencionalni uzorak, za koji nisu bili vezani nikakvi tehnički problemi. Napraviće precizan i čist rez željene širine i debljine u

hiljaditom delu sekunde, a za taj posao bi mu inače bilo potrebno četvrt časa ako bi ga obavljao pomoću električne testere. Lorens je u početku nameravao nju da upotrebi; sada je bio veoma srećan što se predomislio. Malo je bilo verovatno da bi na raspolaganju imao četvrt časa.

Koliko je to bilo tačno saznao je još dok je čekao da se pena slegne. "Vatra je prodrila u kabinu!" povikao je glas odozgo.

Lorens je pogledao na sat. Na trenutak mu se učinilo da je sekundara nepokretna, ali to je bio privid koji je već iskusio toliko puta u životu. Sat nije stao; vreme naprosto, kao i obično, nije proticalo onom brzinom kojom je on to želeo. Do ovog trenutka je teklo suviše brzo; sada se, razume se, vuklo kao da su mu noge od olova.

Pena će za trideset sekundi biti tvrda kao kamen. Ali biće bolje da joj da malo više vremena nego da rizikuje da bude još u plastičnom stanju.

Krenuo je uz lestvice bez žurbe, vukući za sobom tanke žice detonatora. Savršeno je procenio vreme. Kada je izišao iz okna, odstranio kratki spoj koji je radi sigurnosti napravio na kraju žica i povezao ih sa detonatorom, preostalo je još deset sekundi.

"Javite im da počinjemo odbrojavanje od deset", reče on.

Dok je Pet trčao nizbrdo da pomogne komodoru... mada nije imao pojma šta bi mogao da preduzme... čuo je Sju kako proziva smirenim glasom: "Gospođica Morli, gospođa Šuster, gospođa Viliijams..." Bila je prava ironija što će gospođica Morli ponovo biti prva, ovog puta zahvaljujući abecedi. Teško da je mogla bilo šta da zameri načinu na koji su se trenutno ophodili prema njoj.

Petu zatim prolete kroz glavu još jedna misao, ali ova je bila mnogo mračnija. Šta ako se gospođa Šuster zaglavi u tunelu i blokira izlaz. Ipak nisu mogli da je ostave za kraj. Ne, izići će ona bez problema; njene mere su predstavljale odlučujući činilac u projektovanju cevi, a od tada je izgubila nekoliko kilograma...

Na prvi pogled, spoljašnja vrata toaleta dobro su se držala. Jedini znak da se nešto dogodilo bio je tanki pramen dima koji se izvijao pored šarki. Na trenutak je Pet osetio veliko olakšanje; moglo bi

proći i dobrih pola sata pre nego što se vatra probije kroz dvostruki fiberglas, a mnogo pre toga...

Nešto je počelo da ga golica po bosim stopalima. Automatski se sklonio u stranu pre nego što se svesno zapitao: Šta je to?

Spustio je pogled. Iako su mu se oči navikle na slabo pomoćno osvetljenje, prošlo je izvesno vreme pre nego što je shvatio da sablasna siva plima nadire ispod tih zabarikadiranih vrata... i da se ploče već povijaju prema unutra pod pritiskom nekoliko tona prašine. Za najviše nekoliko minuta će se srušiti; čak i da izdrže, biće svejedno. Ta tiha, zloslutna plima dospela mu je već do članka.

Pet nije pokušao da se pokrene, niti da se obrati komodoru, koji je isto tako nepokretno stajao nekoliko centimetara od njega. Prvi put u životu... a kako stvari stoje, može se desiti da bude i poslednji... osetio je čistu, sveprožimajuću mržnju. U tom trenutku, dok su mu milioni suvih i finih pipaka dodirivali bose noge, Petu se činilo da je More Žeđi bilo jedan svestan, zlonameran entitet koji se s njima poigravao kao mačka s mišem. Svaki put, počne on sebi da govori, kada smo pomislili da vladamo situacijom priredilo nam je novo iznenađenje. Uvek smo bili za korak iza njega, a sada se umorilo od te svoje male igre; više mu nismo zabavni. Možda je Redli bio u pravu, konačno...

Zvučnik koji se klatio iz cevi za vazduh prenuo ga je iz fatalističkog sanjarenja.

"Spremni smo!" začuo se nečiji povik. "Zbijte se na kraju autobusa i pokrijte lica. Počinjem da odbrojavam od deset."

"DESET..."

Već smo na kraju autobusa, pomisli Pet. Nije nam potrebno sve to vreme. Možda ga čak i nemamo.

"DEVET".

Kladim se da neće uspeti. More im neće dozvoliti, ako samo pomisli da imamo izgleda da se izvučemo.

"OSAM."

Šteta je, posle toliko uloženog napora. Mnogo ljudi se satrlo od posla pokušavajući da nam pomogne. Zaslužili su da imaju više sreće.

"SEDAM."

Kažu da je to srećan broj, zar ne? Možda ipak možemo uspeti. Bar neki od nas.

"ŠEST."

Hajde da se pretvaramo da hoćemo. Sada je svejedno. Pretpostavimo da je potrebno... oh, petnaest sekundi da se prođe kroz...

"PET."

...i razume se, da se ponovo spuste lestvice... verovatno su ih podigli radi sigurnosti...

"ČETIRI."

...i pretpostavimo da svakome treba tri sekunde da iziđe...

"TRI."

...to bi bilo dvadeset dva puta pet što iznosi hiljadu i, ne to je glupo, zaboravio sam jednostavnu aritmetiku...

"DVA."

...recimo, sto i nešto sekundi, što znači skoro dve minute, a to je sasvim dovoljno da nas oni rezervoari tečnog kiseonika raznesu...

"JEDAN."

Jedan! A ja još nisam pokrio lice; možda bi trebalo da legnem, makar morao da se nagutam te prljave, smrdljive prašine...

Čulo se jedno iznenadno, oštro krc i osetio se kratki nalet vazduha; i to je bilo sve. Bili su razočarani ovim antiklimaksom, ali stručnjaci za eksploziv su dobro znali svoj posao, što je za njih veoma poželjno. Energija naboja bila je izračunata sa velikom tačnošću i isto tako dobro usmerena; ostatak jedva da je namreškao prašinu koja je sada već pokrivala pola površine poda u kabini.

Vreme kao da je stalo; čitavu večnost ništa se nije dogodilo. A onda je usledilo, sporo i prelepo čudo, ostavivši ih bez daha, pošto ga nisu očekivali, iako ga je bilo lako predvideti, samo da su malo razmislili.

Među grimiznim senkama na tavanici pojavio se prsten blešteće bele svetlosti. Postajao je sve deblji i sjajniji... a onda, sasvim iznenada, raširio se u potpuni i savršeni krug kada je otpao deo krova. Svetlost koja je dopirala do njih poticala je od jedne jedine svetiljke dvadeset metara iznad, ali za oči koje satima nisu videle ništa drugo do nejasno crvenilo bila je veličanstvenija od svakog

izlaska sunca.

Gotovo istog časa kada je krug sa krova pao na pod, pojavile su se i lestvice. Gospođica Morli, koja je zauzela stav kao kakva sprinterka, nestala je u trenu. Za njom i gospođa Šuster... nešto sporije, ali ipak brzinom na koju se niko nije mogao požaliti... Kao da je došlo do pomračenja, samo je nekoliko tankih zraka svetlosti tu i tamo uspevalo da se probije niz ozareni put do bezbednosti. Ponovo je bilo mračno, kao da se posle kratkog pogleda na zoru vratila noć, dvostruko mračnija. Samo sekund kasnije nestala je i gospođa Vilijams.

Sada su krenuli muškarci... najpre Baldur, verovatno blagosiljajući prvo slovo svog prezimena. U kabini ih je ostalo još dvanaestak kada su zabarikadirana vrata konačno ispala iz šarki i zadržavana lavina pokuljala unutra.

Prvi talas prašine zahvatio je Peta dok se nalazio na pola puta uz padinu kabine. Iako je bila laka i neopipljiva, usporila mu je kretanje u toj meri da mu se na kraju činilo da krči put kroz lepak. Srećom, vlaga i težak vazduh malo su umanjili njenu snagu, jer bi inače ispunila kabinu oblacima od kojih bi se davili. Pet je kijao i kašljao i delimično je bio slep, ali još je mogao da diše.

Kroz maglu i mrak čuo je Sju kako broji... "Petnaest, šesnaest, sedamnaest, osamnaest, devetnaest"... šaljući putnike u sigurnost. Nameravao je da je pošalje sa drugim ženama, ali ona je još bila ovde dole i usmeravala je svoje stado. I dok se on s mukom probijao kroz ogavni živi pesak koji mu je sada dopirao gotovo do pasa, osećao je prema Suzan tako veliku ljubav da je mislio da će mu srce pući. Sada više nije ni najmanje sumnjao. Prava ljubav predstavljala je savršenu ravnotežu između želje i nežnosti. Ono prvo je postojalo već odavno, a sada se i drugo ispoljilo u punoj meri.

"Dvadeset... to ste vi, komodore... brzo!"

"Malo sutra, Suzan", reče komodor. "Penjite se." Pet nije mogao da vidi šta se dogodilo... još je bio delimično zaslepljen prašinom i tamom... ali je pretpostavljao da je Henstin najverovatnije bukvalno izbacio Sju kroz krov. Ni godine starosti ni godine provedene u svemiru nisu ga lišile snage koju je stekao rođenjem na Zemlji.

"Jesi li tu, Pete?" pozva ga on. "Ja sam na lestvicama."

"Ne čekajte me... dolazim."

To je bilo lakše reći nego učiniti; imao je osećaj da ga hvata milion mekih, ali odlučnih prstiju, povlačeći ga nazad u sve dublju bujicu. Ščepao je jedan od naslona sedišta... koje je sada bilo gotovo zatrpano prašinom... i povukao se napred prema faru svetlosti.

Nešto ga ošinu po licu; instinktivno je ispružio ruku da to skloni u stranu... a onda je shvatio da je to kraj lestvica od konopca. Bacio se na njih svom snagom - i sporo, nevoljno, More Žeđi ga je pustilo.

Pre no što je ušao u okno, još jednom se osvrnuo po kabini. Ceo stražnji deo bio je pod tom puzećom plimom sivila; izgledalo je neprirodno i dvostruko zloslutnije, budući da se dizala savršeno geometrijski, bez ijednog nabora na površini. Na metar udaljenosti... Pet je znao da ovo nikada neće zaboraviti, mada nije imao pojma zašto... jedna usamljena papirnata čaša plutala je smireno na nedolazećoj plimi poput čamčića-igračke na mirnoj vodi jezera. Za nekoliko minuta stići će do tavnice i nestati, ali trenutno je još hrabro prkosila prašini.

Kao i pomoćna svetla; nastaviće još danima da gore čak i kada budu optočena potpunom tamom.

Sada ga je okruživalo slabo osvetljeno okno; penjao se onoliko brzo koliko su mu to mišići dozvoljavali, ali nije mogao da pretekne komodora. Kada je Henstin oslobodio otvor okna, iznenada ga je zaslepila bujica svetlosti odozgo i Pet nevoljno pogleda naniže kako bi zaštitio oči od tog sjaja. Prašina se već pela za njim, bez bora, glatka, spokojna... i neumoljiva.

A onda je počeo da se izvlači kroz niski otvor kesona u središtu neverovatno krcatog igloa. Svuda oko njega, u raznim stadijumima iscrpljenosti i neurednosti, nalazili su se njegovi saputnici; pomagale su im četiri prilike u skafanderima i jedna bez njega, za koju je pretpostavio da je glavni inženjer Lorens. Bilo mu je čudno što vidi nova lica, posle svih tih dana...

"Jesu li svi izišli?" zabrinuto upita Lorens.

"Jesu", odvrati Pet. "Ja sam poslednji." A potom dodade "Nadam se", jer je shvatio da je u tami i zbrci neko mogao i ostati. Šta ako je Redli odlučio da ne želi da čuje šta imaju da mu kažu na Novom Zelandu.

Ne... bio je tu sa ostalima. Pet je upravo počeo da broji glave kada je plastični pod iznenada poskočio... i iz otvorenog bunara izleteo savršeni dimni prsten od prašine. Pogodio je tavanicu, odbio se i dezintegrisao pre no što je iko uspeo i da se pomeri.

"Šta to bio, do đavola?" upita Lorens.

"Naš rezervoar tečnog kiseonika", odgovori mu Pet. "Stari dobri 'autobus'... izdržao je koliko je trebalo."

A onda je, na svoj užas, skiper Selene bespomoćno briznuo u plač.

31.

"I dalje smatram da to sa zastavama nije bila dobra ideja", reče Pet kada je lađa krenula iz Port Rorisa. "Deluju tako lažno, kada znate da su u vakuumu."

Ipak je morao priznati da je iluzija bila odlična, jer su se zastavice koje su u nizu okruživale zgradu za ukrcavanje pokretale i lepršale na nepostojećem povetarcu. To je postignuto pomoću opruga i električnih motora, i strašno će zbunjivati gledaoce na Zemlji.

Ovo je bio veliki dan za Port Roris, kao i za celi Mesec. Bilo mu je žao što Sju nije mogla ovome da prisustvuje, ali ona teško da je bila u prikladnom stanju da putuje. Vrlo bukvalno; kao što je primetila kada ju je na rastanku poljubio toga jutro: "Ne shvatam kako žene na Zemlji uopšte mogu da rađaju bebe. Treba nosati unaokolo svu tu težinu pri gravitaciji šest puta većoj od naše."

Pet skrenu misli sa svoje odsutne porodice i potera Selenu II punom brzinom. Iz kabine iza njega začuše se brojni uzvici "Oh" i "Ah" trideset dvoje putnika, kada su sive parabole prašine suknule put sunca poput jednobojnih duga. Na ovo devičansko putovanje krenuli su po danu; putnici će propustiti da vide magičnu fosforescenciju Mora, noć kako hita uz kanjon do Kraterskog jezera, zelenu slavu nepokretne Zemlje. Ali novina i uzbudljivost putovanja predstavljale su glavne atrakcije; zahvaljujući svojoj zlosretnoj prethodnici, Seleni II bila je jedno od najpoznatijih vozila u Sunčevom sistemu.

Predstavljala je živi dokaz stare izreke da se ništa ne može meriti sa rđavim publicitetom. Pošto su počele da pristižu rezervacije, šef za turizam bio je veoma zadovoljan što je imao petlje da zahteva veći prostor za putnike. U početku je morao da se bori da uopšte dobije novu Selenu, "Ko se jednom opeče, postaje dvostruko obazriv", primetio je glavni upravnik i popustio tek kada su otac Feraro i odeljenje za geofiziku sasvim pouzdano dokazali da se More neće ponovo promeškoltiti narednih milion godina.

"Zadrži je na tom kursu", reče Pet svom kopilotu. "Idem pozadi da porazgovaram sa mušterijama."

Još je bio dovoljno mlad i dovoljno tašt, da proguta poglede divljenja koji su mu bili upućeni pri ulasku u kabinu za putnike. Svi prisutni su ili čitali o njemu ili su ga videli na TV-u; u stvari, samo prisustvo ovih ljudi ovde predstavljalo je nedvosmisleni izraz poverenja, ali on nije bio lažno skroman kada je bila u pitanju uloga koju je odigrao tokom poslednjih časova. Selene I. Najvrednija stvar koju je imao bio je mali zlatni model lađe koji su gospodin i gospođa Haris dobili kao venčani poklon 'Od svih sa poslednjeg putovanja, uz iskreno poštovanje'. To je bila jedina počasna nagrada koja mu je bila važna i nije želeo nikakvu drugu.

Bio je već na pola puta, uz put razmenjujući po koju reč sa putnicima, kada se odjednom ukopao u mestu.

No, brzo se pribrao i razvukao lice u najblistaviji službeni osmeh.

"Kakvo neočekivano zadovoljstvo, gospođice Morli. Nisam imao pojma da ste na Mesecu."

"I za mene je to bilo iznenađenje... sve dugujem priči koju sam napisala o Seleni I. Na ovo putovanje me je poslao Međunarodni život."

"Samo se nadam", primeti Pet, "da će biti malo manje uzbudljivo nego prethodno. Da li ste možda u vezi sa ostalima? Dr Mekenzi i Šusterovi su mi pisali pre nekoliko nedelja, ali često sam se pitao šta se dogodilo sa jadnim malim Redlijem pošto ga je Harding odveo."

"Ništa... samo je izgubio posao. U Univerzalnim putničkim karticama su zaključili da će javnost biti na Redlijevoj strani ako ga optuže, kao i da će to i druge nevesti na istu ideju. Mislim da zarađuje držeći predavanja svojim istomišljenicima na temu 'Šta sam pronašao na Mesecu'. I da vam proreknem nešto, kapetane Heris."

"Šta to?"

"Jedno dana će se vratiti na Mesec."

"Nadam se da hoće. Nisam uspeo da doznam šta je očekivao da će naći u Mare Krizijumu."

Oboje se nasmejaše; a onda gospođica Morli reče: "Čujem da napuštate ovaj posao."

"Tako je", priznade on. "Prelazim u Svemirsku službu. Ako prođem testove."

Bio je ubeđen da je u stanju da ih položi i znao je da se mora

potruditi. Bilo je zanimljivo i ugodno voziti mesecobus, ali to je ujedno bio i ćorsokak... u šta su ga ubedili Sju i komdor. No, postojao je još jedan razlog...

Često se pitao koliko je još života izmenjeno ili skrenuto u drugom pravcu kada je More Žeđi zevnulo pod zvezdama. Niko ko je bio na Seleni I nije mogao da izbegne da to iskustvo na njega ne ostavi svoj pečat, u većini slučaja u pozitivnom smislu. Činjenica da je sada ovako prijateljski ćaskao sa gospođicom Morli bila je dovoljan dokaz za to.

Takođe je moralo ostaviti duboki utisak na ljude koji su učestvovali u spasavanju... naročito na doktora Lousona i glavnog inženjera Lorensa. Pet je mnogo puta sreo Lousona, dok je ovaj vodio razdražljive razgovore na TV-u o naučnim temama; bio je zahvalan astronomu, ali nikako nije mogao da ga zavoli. Međutim, čini se da ga je nekoliko miliona ljudi ipak zavolelo.

Što se Lorensa tiče, on je naporno radio na svojim memeoarima čiji je radni naslov bio 'Jedan čovek o Mesecu'... i strašno žalio što je potpisao ugovor. Pet mu je već pomogao na poglavljima o Seleni, a Sju je čitala iskucane stranice, čekajući bebu.

"Izvinite me", reče Pet, setivši se svojih skiperskih dužnosti, "moram se posvetiti i ostalim putnicima. Ali, molim vas, posetite nas kada se naredni put nađete u Klavijus Sitiju."

"Hoću", obeća gospođica Morli, pomalo iznenađena, mada joj je očigledno bilo drago.

Pet nastavi dalje prema stražnjem delu kabine, razmenjujući pozdrave i odgovarajući na pitanja. A onda je stigao do vazdušne komore-kuhinje i zatvorio za sobom vrata... istog časa ostavši sam.

Ovde je bilo više mesta nego u maloj vazdušnoj komori na Seleni I, ali osnovni dizajn bio je isti. Nije čudo što su ga preplavila sećanja; to bi mogao biti skafander čiji su kiseonik on i Mekenzi delili dok su ostali spavali; to bi mogao biti zid na koji je prslonio uvo i čuo u noći šapat prašine koja se podizala. A cela ova odaja mogla je odista biti mesto na kome je prvi put stvarno upoznao Sju, u bukvalnom i biblijskom smislu.

U ovom novom modelu postojala je jedna novina... mali prozor na spoljašnjim vratima. Priljubio je lice uz njega i zagledao se u morsku

površinu koja je jurila pod njima.

Nalazio se na ovoj strani lađe koja je bila u senci, gledajući suprotno od Sunca, u mrklju noć svemira. Uskoro, kada mu se vid privikao na tamu, ugledao je zvezde. Samo one sjajnije, jer bilo je dovoljno lutajuće svetlosti usled koje su njegove oči postajale neosetljive, ali ipak su bile tu... isto kao i Jupiter, najsjajnija od svih planeta posle Venere.

Uskoro će biti tamo napolju, daleko od svog rodnog sveta. Ta pomisao ga je uzбудila i užasnula, ali znao je da mora poći.

Veleo je Mesec, ali on je pokušao da ga ubije: nikada se više neće potpuno lagodno osećati na njegovoj otvorenoj površini. Mada je duboki svemir bio još neprijateljskije nastrojen i još je manje praštao, za sada mu još nije objavio rat. Sa svojim vlastitim svetom, od sada pa nadalje, mogao je biti samo naoružano neutralan.

Vrata kabine se otvoriše i stjuardesa uđe noseći poslužavnik sa praznim čašama. Pet se okrenu od prozora i zvezda. Naredni put kada ih bude video, biće milion puta sjajnije.

Osmehnuo se devojci u urednoj uniformi i pokazao rukom na malu kuhinju.

"Sada je ovo sve vaše, gospođice Džonson", reče. "Dobro je pazite."

Zatim se vratio za kontrole kako bi Selenu II poveo na svoje poslednje, a njeno prvo putovanje, preko Mora Žeđi.

Sadržaj

- [1.](#)
- [2.](#)
- [3.](#)
- [4.](#)
- [5.](#)
- [6.](#)
- [7.](#)
- [8.](#)
- [9.](#)
- [10.](#)
- [11.](#)
- [12.](#)
- [13.](#)
- [14.](#)
- [15.](#)
- [16.](#)
- [17.](#)
- [18.](#)
- [19.](#)
- [20.](#)
- [21.](#)
- [22.](#)
- [23.](#)
- [24.](#)
- [25.](#)
- [26.](#)
- [27.](#)
- [28.](#)
- [29.](#)
- [30.](#)
- [31.](#)